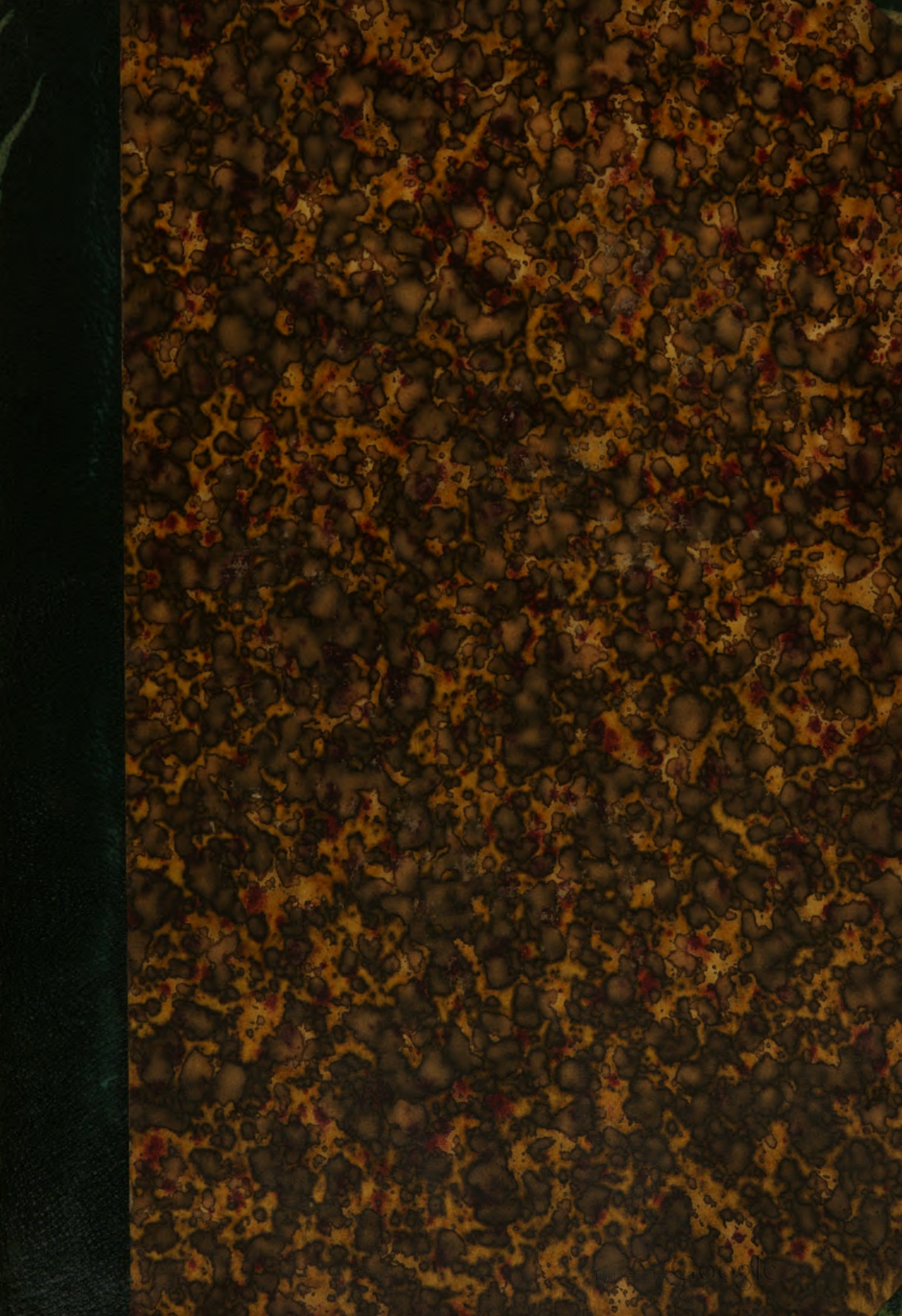
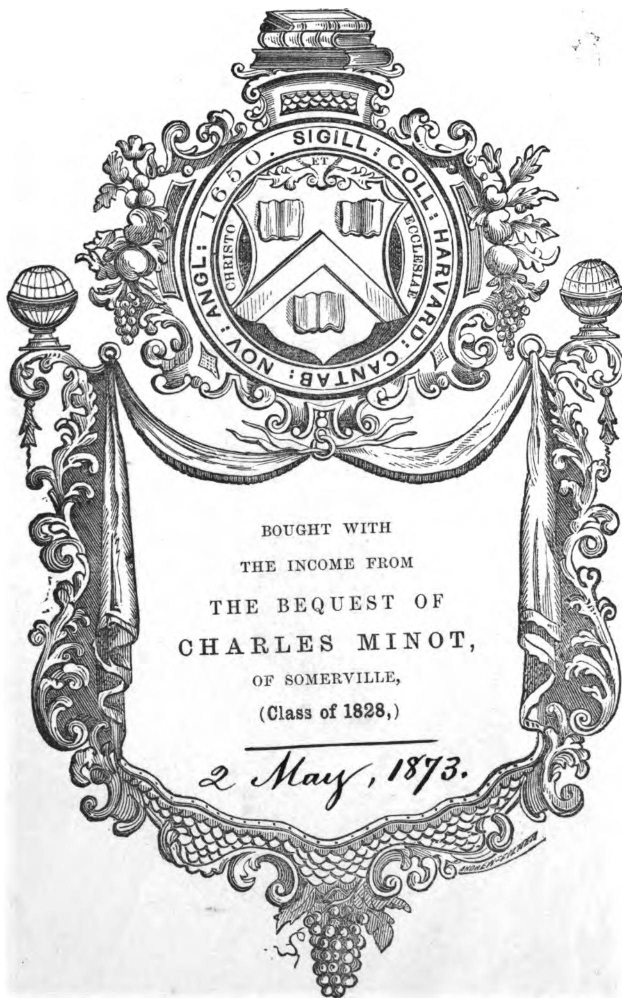

SIGILL: COLL: HARVARD: CANTAB: NOV: ANGL: 1650.
CHRISTO ET ECCLESIAE

HISTORISKE FORTÆLLINGER

om

ISLÆNDERNES FÆRD

HJEMME OG UDE.

Efter de islandske grundskrifter

ved

Niels Matthias
N. M. Petersen.

Andet bind.

Anden udgave.

København.

Fr. Wøldikes forlagsboghandel.

1862.

Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muhle.

NJALS SAGA

eller

FORTÆLLING OM NJAL OG HANS SÖNNER.

Efter det islandske grundskrift

ved

N. M. Petersen.

Njal Thorgeirsson.

Anden udgave.

København.

Fr. Wøldikes forlagsboghandel.

1862.

Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muhle.

1. Om Mörd Gige.

En mand, som hed Mörd, med tilnavnet Gige, en sön af Sighvat den Røde, boede på gården Vold i Rangåvolde[1]). Han var en mægtig høvding og dygtig i at forfølge sager, ja så lovkyndig en mand, at ingen domme tyktes lovlige, med mindre han havde del deri. Han havde en datter, som hed Unne, en smuk, dannet og gæv kvinde, der ansås for det bedste parti i Rangåvolde.

Vende vi os nu vesterpå til Bredefjordsdale[2]), så boede her en mand ved navn Höskuld en sön af Dalekol. Hans moder hed Thorgerde, og var en datter af Thorsten den Røde, en sön af Olaf den Hvide, der igen var en sön af Ingild Helgesen. Ingilds moder var Thora, en datter af Sigurd Orm i Öje (Snogöje), Regner Lodbrogs sön. Thorsten Rødes moder Aude (eller Unne), med tilnavnet den Dybsindige (eller den meget Rige), var en datter af Ketil Flatnef, sön af Björn Buna, der igen var en sön af Grim Herse fra Sogn[3]). Höskuld boede på Hö-

---

[1]) landstrækning på Sönderlandet imellem de to floder vestre Rangå og østre Rangå.

[2]) dalstrækningerne ved Hvamsfjorden, der i oldtiden ofte kaldes Bredefjord i snævrere forstand.

[3]) landskabet Sogn i Norge.

skuldsstad i Laxådal. Hans broder hed Hrut og boede på Hrutsstad; han havde moder med Höskuld, men hans fader var Herjolf. Hrut var en smuk mand, stor og stærk og våbendygtig, blid af sind, særdeles forstandig, hjalp sine venner med nyttige råd og var en pålidelig rådgiver i alle vigtige sager.

Det hændte sig engang, at Höskuld gjorde et gæstebud for sine venner; hans broder Hrut var der også, og sad næst hos sin broder. Höskuld havde sig en datter, der hed Halgerde; hun gik og legede på gulvet med nogle andre pigebörn; hun var smuk, velvoxen, og hendes hår var fagert som silke, og så stort at det nåede hende til bæltet. Höskuld kaldte på hende. »Kom hid til mig!« sagde han. Hun gik strax hen til ham; han tog hende under hagen, og kyste hende. Derpå gik hun atter bort. Da sagde Höskuld til Hrut: »Hvorledes tykkes du om dette pigebarn? er hun ikke fager?« Hrut tav dertil. Höskuld talte anden gang til ham. Da svarede Hrut. »Fager nok er pigen, og mange ville undgælde det; men jeg ved ikke, hvorfra tyvsöjne ere komne i vor æt.« Da blev Höskuld vred, og der var nogen spænding imellem brødrene i nogen tid.

Halgerdes brødre vare: Thorleik, fader til Bolle, og Olaf, fader til Kjartan, og Bård.

2. Hrut bejlede til Unne.

Engang rede brødrene Höskuld og Hrut til altinget, hvor der var en stor forsamling. Da sagde Höskuld til Hrut: »Jeg vilde ønske, broder, at du vilde tænke på dit huses bedste, og tage dig en kone.« Hrut svarede: »Det har jeg længe haft i sinde, men jeg har dog ikke kunnet komme til nogen beslutning; men nu vil jeg følge dit råd. Hvem mener du da, vi skulde tænke på?« »Her ere nu« svarede Höskuld, »mange høvdinger på tinget, så

der er nok at vælge iblandt; men jeg har dog allerede udset dig en kvinde. Det er Unne, en datter af Mörd Gige, en meget vis mand; han er nu her på tinget, og ligeså hans datter, så du kan se hende, om du har lyst.« Næste dag, da folk gik til lovretten[1]), så de ude ved Rangåboernes bod flere velklædte kvinder. Da sagde Höskuld til Hrut: »Se her er nu Unne, som jeg talte til dig om. Hvad synes du om hende?« »Godt,« svarede han, »men jeg ved dog ikke ret, om vi ville leve lykkelig sammen.« Derpå gik de hen til lovretten. Mörd Gige afgjorde retsspörgsmåle, som han plejede, og gik derpå hjem til sin bod. Höskuld og Hrut stode op og gik hen til Mörds bod og derind. Mörd sad længst inde i boden. De hilste ham. Han rejste sig for at tage imod dem, gav Höskuld hånden og lod ham sætte sig ned hos sig, og Hrut sad igen ham nærmest. Derpå talte de adskilligt med hinanden, indtil Höskuld endelig drejede talen hen på sit ærende. »Jeg vil slutte en handel med dig,« sagde han; »Hrut vil være din svigersön, og købe din datter[2]) og jeg skal på min side intet spare.« Mörd svarede: »Jeg ved, at du er en stor høvding, men din broder kender jeg ikke.« Höskuld sagde: »Fremmere er han, end jeg.« Mörd vedblev: »Du kommer til

---

[1]) se 1. bind side 29.

[2]) giftermål betragtedes som et køb, en handel, imellem brudgommen og brudens nærmeste frænde; heraf også udtrykket bryllup, som egentlig betyder brudkøb. Brudgommen måtte, som det følgende viser, købe bruden for en vis sum, der kaldtes mund, eller stille en vis del jord eller gods imod det, som bruden fik hjemmefra eller hendes medgift. Derefter toges nöjere bestemmelser for, hvorledes der skulde forholdes med denne deres fælles ejendom, om de skulde have den tilhalvs, indgå halvfællig, eller delingen i tilfælde af skilsmisse o.s.v. skulde ske på anden måde. (Se 1. bind side 84.)

at give ham meget med, thi hun tager al arven efter mig.« »Jeg vil ikke længe betænke mig på hvad jeg skal love,« sagde Höskuld, »han skal have gårdene Kamnæs og Hrutstad helt op til Thrandgil og et sejlfærdigt købmandsskib.« Hrut sagde da til Mörd: »Betænk, bonde, at min broder af kærlighed har udstyret mig vel; hvis I nu ville give eders samtykke til giftermålet, så må I bestemme vilkårene.« Mörd svarede: »Det har jeg allerede betænkt: hun skal have 60 hundrede[1]), der skal forøges med en trediedel i din gård; men få I arvinger, skal der være halvfællig imellem eder.« Hrut svarede: »Det vilkår er jeg fornöjet med. Lad os nu tage vidner derpå!« Derpå stode de op, og gave hinanden hånden, og Mörd fæstede Hrut sin datter Unne, og gildet skulde stå en halv måned efter midsommer hos Mörds.

Begge parter rede nu hjem fra tinget; de rede vesterpå forbi Hallbjörns Varder[2]), og der mødte dem Thjostolf, en sön af Björn Gullbere i Reykedal, og fortalte dem, at der var ankommet et skib i Hvidå[3]); det var nemlig Hruts farbroder Øsser[4]), der var kommen ud til landet, og han vilde gerne have, at Hrut jo för jo heller skulde komme til ham. Men da Hrut hørte dette, bad han Höskuld tage hen til skibet med sig. Begge brødrene toge da afsted. Og da de kom til skibet, bød Hrut sin frænde Øsser hjertelig velkommen. Øsser bød dem ind i boden at drikke. Der blev da taget af deres heste, og de gik ind og drak. Hrut sagde til Øsser:

---

[1]) I Island bestemmes værdien af jordegods og løsøre efter hundreder. I hvert hundrede er der 120 alen. Ved alen som værdi tænkte man sig en alen vadmel. G. V.

[2]) se 1. bind side 8.

[3]) eller Hvitå, som falder ud i Borgefjord.

[4]) eller, med den danske form af dette navn, Asser.

»Nu skal du ride hjem med mig, frænde, og blive hos mig i vinter.« »Det lader sig ikke göre, frænde,» svarede den anden, »thi jeg må forkynde dig din broder Eyvinds død; og han indsatte dig på Guleting[1]) til sin arving, men nu ville dine uvenner bemægtige sig godset, hvis du ikke selv kommer.» »Hvad skulle vi nu göre, broder?« sagde Hrut; »det bliver nok en vanskelig sag, nu da jeg netop har bestemt mit bryllup.« Höskuld svarede: »Du skal ride hen til Mörd, og bede ham forandre eders aftale, således at hans datter skal vente dig i tre år som fæstemø; men jeg vil ride hjem, og føre dine varer ned til skibet.« Hrut sagde: »Jeg beder dig da at tage mel og ved og hvad du ellers synes.« Derpå lod han sine heste føre frem, og han selv red sönderpå, men Höskuld hjem. Hrut kom til Rangåvolde til Mörd, og blev vel modtaget. Han fortalte Mörd sin stilling, og bad ham råde. Mörd sagde: »Hvor meget gods kan det vel være?« Hrut sagde, »det kunde være hundrede[2]) mark, hvis han fik det alt.« »Det er meget,« svarede Mörd, »i sammenligning med arven efter mig, og du skal da rejse, hvis du synes.« Derpå forandrede de aftalen, og bestemte, at Unne skulde sidde i tre år som hans fæstemø. Hrut red nu til skibet, og var der ved skibet om sommeren, til alting var færdigt. Höskuld lod alt Hruts gods bringe ned til skibet, og denne overdrog ham opsynet med den ejendom, han havde der vesterpå, imedens han var udenlands. Höskuld red nu hjem til sin gård. Kort efter fik de bør, og sejlede til havs; de vare ude i tre uger, kom til land ved Hern[3]), og sejlede øster til Vigen.

---

[1]) Et berømt tingsted i den vestlige del af Norge.

[2]) eller, efter andre, men urigtige læsemåder, to hundrede, syv hundrede.

[3]) Hern eller Herdla, en ø i Hordeland, i nærheden af Bergen i Norge.

3. Om Hrut og Gunhilde Kongemoder.

Harald Gråfeld regerede i Norge. Han var en sön af Harald Hårfagers sön kong Erik Blodøxe. Hans moder hed Gunhilde, og var en datter af Øsser Tote. De havde deres sæde i Kongehelle[1]). Det rygtedes nu, at der var ankommet et skib til Vigen, og da Gunhilde fik dette at vide, spurgte hun efter, hvad for islandske mænd der vare på skibet? Der blev sagt hende, at det var Hrut, en brodersön af Øsser. Hun sagde: »Ja, jeg ved det nok, han har uden tvivl i sinde at hente sin arv; men der er en mand ved navn Sote, som har den i sin varetægt«. Derpå kaldte hun på sin skosvend, der hed Ögmund. »Jeg vil sende dig til Vigen,« sagde hun; »hen til Øsser og Hrut; sig til dem, at jeg indbyder dem begge til mig i vinter, og sig, at jeg vil være deres ven, og hvis Hrut vil rette sig efter mig, så skal jeg sørge for den sag med hans gods, samt hvad han ellers trænger til, og anbefale ham hos kongen.« Skosvenden drog afsted, og traf dem. Strax da de fik at vide, at det var Gunhildes svend, toge de vel imod ham; han sagde dem hemmelig sit ærende, og de overlagde derpå i lön med hinanden. Øsser sagde til Hrut: »Mig synes, frænde, at her er ikke meget at betænke; thi jeg kender Gunhildes sindelag: såfremt vi ikke ville begive os til hende, vil hun jage os ud af landet, og fratage os alt vort gods med vold, men hvis vi tage hen til hende, så vil hun vise os al den hæder, hun har lovet.« Ögmund drog hjem, og da han var kommen til Gunhilde, sagde han hende udfaldet af sit ærende, samt at de vilde komme. »Det var at formode,« sagde Gunhilde, »thi Hrut er en forstandig og dannet mand; pas nu vel på når de komme

---

[1]) i Vigen i Norge, ved Gøtelven i det såkaldte Ranrige eller Bahuslen.

til byen, og sig mig det!« Hrut og Øsser toge hen til Kongehelle, hvor deres frænder og venner kom dem imøde, og hilste dem kærlig. De spurgte om kongen var der i byen? Man svarede dem ja. Derpå mødte de Ögmund, som bragte dem en hilsen fra Gunhilde, og derhos sagde dem, at hun ikke vilde indbyde dem, förend de havde været hos kongen, for snaks skyld, at det ikke skulde lade, som hun var så forhippet efter dem, men hun skulde nok sørge for deres bedste, som hende syntes; så og at Hrut skulde tale dristig, når han kom til kongen, og bede om ophold ved hans hird. »Her er tillige,« sagde han, »en hædersklædning til dig, Hrut! i hvilken du skal gå til kongen.« Derpå vendte han tilbage. Næste dag sagde Hrut: »lad os gå til kongen!« »Ja, lad os det,« sagde Øsser. De gik da tolv tilhobe, nemlig med alle deres frænder og venner, og kom til hallen, da kongen sad ved drikkebordet. Hrut gik først, og hilste kongen. Denne betragtede opmærksom den velklædte mand, og spurgte efter hans navn. Han navngav sig. »Er du en islandsk mand?« sagde kongen. Han svarede ja. »Hvad bevægede dig da til at komme til os?« Hrut svarede: »Lyst til at se eders höjhed, herre, og desuden har jeg en vigtig arvesag her i landet, til hvilken jeg behøver eders bistand, hvis jeg skal få min ret.« »Hver mand har jeg lovet at holde ved lov og ret her i landet. Men hvilke flere ærinder har du vel hos os?« »Herre!« svarede Hrut, »jeg vil bede eder om ophold ved eders hird, og at blive eders mand.« Kongen tav dertil. Gunhilde greb ordet, og sagde: »Mig synes, at denne mand gör eder et hæderligt tilbud, thi jeg tror, at hvis mange sådanne mænd vare i hirden, da vilde den være vel besat.« »Er det en kløgtig mand?« sagde kongen. »Både klog og fremstræbende,« svarede hun. »Det tykkes mig,« vedblev da kongen, »at min moder ønsker,

du skulde få den navnebod[1]), som du attrår; men for vor værdigheds skyld og efter lands sæd, så kom til mig efter en halv måneds frist, og du skal blive min hirdmand, men min moder skal imidlertid sørge for din underholdning, og mæld dig så til den tid hos mig!« Gunhilde gav derpå Ögmund befaling at følge dem til hendes bolig og beværte dem vel. Han fulgte dem da hen til en stenhal, som var tjeldet med det fagreste betræk; der var også Gunhildes höjsæde. Da sagde Ögmund: »Nu vil det sandes, hvad jeg sagde dig om Gunhilde; her er hendes höjsæde og du skal sætte dig deri, og du må beholde dette sæde, sköndt hun selv kommer.« Derpå beværtede han dem, og de havde kun siddet en kort stund, förend Gunhilde kom. Hrut vilde springe op, og gå hende imøde, men hun sagde: »Bliv siddende, og du skal bestandig beholde dette sæde, sålænge du er hos mig.« Derpå satte hun sig hos Hrut, og de drukke sammen; og om aftenen sagde hun: »Du skal ligge på loftsalen hos mig i nat, vi to sammen.« »I skulle derfor råde,« svarede han. Derpå gik de til sengs, og hun låsede strax salen indenfra, og de sov der om natten, men om morgenen begave de sig igen til drikkestuen. Og den hele halve måned lå de således ene to i loftsalen, hvorpå Gunhilde sagde til de mænd, som hun havde der, at det skulde ikke gælde mindre end deres liv, hvis de fortalte nogen hendes og Hruts levemåde. Hrut gav hende hundrede alen havnevadmel og tolv varekapper[2]), for hvilken gave Gunhilde takkede ham. Hrut tog derpå afsked, efterat han først havde kysset og takket hende, og hun bød ham farvel. Dagen efter gik han til kongen med tredive mand i følge, og hilste kongen. Denne sagde: »Nu vil du vel have, Hrut, at jeg skal holde hvad

[1]) hæderstitel og rang. [2]) kapper som gå i handelen.

jeg har lovet dig.« Derpå blev han hirdmand. Hrut spurgte da, hvor han skulde sidde? »Det skal min moder råde for,« sagde kongen. Hun skaffede ham derpå det hæderligste sæde, og han var hos kongen om vinteren vel anseet.

4. Om Hruts sejlads.

Om foråret fik Hrut efterretning om Sote, at han var dragen sönderpå til Danmark med arven. Han gik derfor til Gunhilde og fortalte hende om Sotes færd. Hun svarede: »Jeg vil forsyne dig med to langskibe med godt mandskab og derhos en meget ryst mand, Ulf Utvegen[1]), vor gæstehøvding[2]) men förend du tager bort, må du dog først gå til kongen.« Hrut gjorde så; og da han kom til kongen, fortalte han ligeledes ham om Sotes færd, og at han agtede at sætte efter ham. Kongen spurgte, hvilken hjælp hans moder havde givet ham, hvortil Hrut svarede: »To langskibe og Ulf Utvegen til høvedsmand over folkene.« »Det er godt,« sagde kongen; »nu vil jeg give dig andre to skibe, og du vil endda behøve al denne styrke.« Derpå fulgte han Hrut til skibet, og sagde ham farvel; hvorpå Hrut med sine folk sejlede sönderpå.

5. Atle Arnvidsens drab.

Atle hed en mand, en sön af Arnvid jarl fra Østergøtland, som havde forholdt Hagen Adelstensfostre skatterne og var flygtet med sin fader fra Jæmteland til Gøtland. Derefter styrede Atle med sine skibe fra søen Mælaren ud igennem Stoksund, og så sönder til Danmark, hvor han nu lå ude i Øresund, og var erklæret i landflygtighed såvel af den danske, som af den svenske

1) den uvaskede. 2) høvding for gæsterne ved kongens hird.

konge. Hrut styrede til Øresund, og da han kom der, så han en stor mængde skibe i sundet. Da sagde Ulf: »Hvad skulle vi nu göre, Islænding?« »Styre fremad,« sagde Hrut; »ufristet duer ikke. Mit og Øssers skib skal fare først, og du må lægge frem, som dig synes.« »Sjelden har jeg haft andre til skjold for mig,« sagde Ulf, hvorpå han lagde sin jagt ligeså langt frem, som Hruts, og således styrede de frem i sundet. Nu så de, som lå i sundet, at der kom skibe imod dem, og sagde det til Atle. Han svarede: »Da vil der vorde gods at vinde.« Derpå gjorde de sig slagfærdig på alle skibene, og Atle befalede, at hans skib skulde ligge i midten af flåden. Skibene løbe frem, og såsnart de kom så nær, at de kunde høre hinande, stod Atle op, og sagde: »I farer uvarlig. Så I ikke, der vare hærskibe i sundet? Hvad er navnet på eders høvding?« Hrut gav sig tilkende. »Hvis mand er du?« spurgte Atle. »Kong Harald Gråfelds hirdmand,« svarede Hrut. »Det er længe siden, at min fader og jeg,« sagde Atle, »vare gode venner med eders norske konge.« »Din ulykke er det,« sagde Hrut. »Vi ere nu således trufne sammen,« vedblev Atle, »at du skal ingen tidende kunne sige derom;« hvorpå han strax løftede sit spyd, og kastede det ind på Hruts skib; den fik bane, som stod for det. Slaget begyndte. men sent gik dem angrebet på Hruts skib; Ulf gik rask frem, og forsvarede sig på forskellig vis, snart hug, snart stak han. Atles stavngemmer hed Asolf; han sprang op på Hruts skib, og blev fire mænds bane, förend Hrut blev det var, da vendte han sig imod ham; og da de fandtes, stak Asolf i Hruts skjold og gennemborede det, men Hrut hug til Asolf, hvilket hug blev hans bane. Dette så Ulf Utvegen, og sagde »Det er sandt, Hrut, at du hugger godt, men du har også meget at lönne Gunhilde for.« »Jeg frygter,« sagde Hrut, »at du taler med døende mund.« Atle så

nu et bart våbensted på Ulf, og gennemborede ham med et kastespyd. Nu blev der et heftigt anfald. Atle springer op på Hruts skib, og farer fast frem, og nu vender Øsser sig imod ham, stak efter ham, men faldt selv baglænds overende, thi en anden mand stak til ham. Hrut vendte sig nu mod Atle. Denne hug strax i Hruts skjold, og kløvede det helt igennem; da fik Atle et slag af en sten på hånden, så han tabte sværdet. Hrut tog sværdet, og hug foden fra ham, og gav ham derpå banesår. De toge der meget gods, og havde to af de bedste skibe med sig, og dvælede der kun en kort tid. Men Sote var imidlertid sejlet forbi, og styrede tilbage til Norge, hvor han landede ved Limgardsside[1]). Her gik han i land, og mødte Gunhildes svend Ögmund, der strax kendte ham, og spurgte, hvorlænge han agtede at blive der. »Tre dage,« svarede Sote. »Hvor agter du dig da hen?« spurgte Ögmund. »Vester til England,« sagde Sote, »og jeg kommer da aldrig mere til Norge, sålænge Gunhilde hersker der.« Ögmund gik bort, og begav sig til Gunhilde, thi hun var kort derfra paa gæsteri tilligemed sin sön Gudrød. Han fortalte Gunhilde Sotes hensigt, hvorpå hun befalede Gudrød at tage ham af dage. Gudrød tog strax afsted, kom uforvarendes over Sote, lod ham føre op på landet og lod ham der hænge, men tog godset og bragte sin moder det; hvorpå hun fik mænd til at bringe det til Kongehelle, hvorhen hun også selv siden begav sig. Om høsten vendte Hrut tilbage, og havde erhværvet sig meget gods; han begav sig strax til kongen, og nød en god velkomst. Han tilbød kongen og dronningen at tage deraf hvad de vilde; kongen tog tredie delen. Gunhilde underrettede Hrut om, at hun havde

---

[1] en kyststrækning i Agdefylke i Norge, ved Lyngøerne.

taget arven, og ladet Sote dræbe; han takkede hende, og gav hende halvt med sig af det altsammen.

6. Hrut sejler til Island.

Om vinteren var Hrut hos kongen vel tilmode, men da det vårede, blev han meget stille. Gunhilde mærkede det, og sagde til ham, da de engang vare ene to sammen: »Er du husyg?« Hrut svarede: »Det går, som det hedder: ilde er det for den, som i fremmed land færdes[1]).« »Vil du til Island?« sagde hun. »Ja,« svarede han. »Har du dig en kvinde derude?« sagde hun. »Nej,« svarede han. »Det holder jeg dog for sandt,« sagde hun. Dermed endte de deres samtale. Hrut gik for kongen og hilste ham. Kongen sagde: »Hvad vil du nu, Hrut?« »Jeg vil bede eder, herre, at give mig orlov at fare til Island,« svarede Hrut. »Vil din hæder der blive större, end her? sagde kongen. »Nej,« sagde Hrut, »men hver må øve hvad ham forelagt er[2]).« »Det er med rammen mand reb at drage[3]),« sagde Gunhilde, »giv ham derfor lov til at fare, som ham tjenligst er!« Der var den gang uår i landet, men Gunhilde gav ham såmeget mel, han vilde have. Nu gjorde han sig rede til at sejle til Island tilligemed Øsser, og da de vare færdige, gik Hrut hen at træffe kongen og Gunhilde. Hun tog ham i enrum med

---

[1]) textens aulandi betyder landflygtig (elendig). Den landflygtige, som er berøvet sit fædreland, er allevegne ulykkelig. Svaret tyder hen til Hruts hjemve efter sit fædreland Island. G. V.

[2]) må følge sin skæbnes bydende, skæbnens bestemmelse.

[3]) at drage reb med den stærke er en talemåde, der har sin oprindelse fra en i oldtiden brugelig leg eller styrkeprøve, der også omtales hos Saxe, i det nemlig tvende grebe i hver sin ende eller sin side af et sammensnoet tov, og prøvede, hvo der kunde drage det fra den anden. At drage reb med den stærke, er altså her at forsøge det umulige.

sig, og sagde til ham: »Her er en guldring, som jeg vil give dig,« hvorpå hun satte den på hans hånd. »Mange gode gaver har jeg fået af dig,« sagde Hrut. Hun tog ham derpå om halsen, og kyste ham, og sagde: »Hvis jeg har så megen magt over dig, som jeg tænker, så lægger jeg det på[1]) dig, at du ingen gammen skal have med den kvinde på Island, som din hu står til, men vel med andre kvinder; og nu haver ingen af os det godt. Du betroede mig ikke alt[2]).« Hrut lo deraf, og gik bort. Derpå begav han sig til kongen, og takkede ham. Kongen tog venlig imod ham, og ønskede ham en lykkelig rejse. Hrut gik strax ombord, og fik god bør, og de kom til Borgefjord.

Strax da skibet var landfæstet, red Hrut hjem; men Øsser lod skibet losse. Hrut red til Höskuldsstad. Höskuld tog vel imod ham, og Hrut fortalte ham om sin rejse. Derpå sendte de mænd øster på over åen til Mörd Gige, at han skulde göre anstalter til gildet: men brødrene rede ned til skibet, og Höskuld underrettede Hrut om hans formues tilstand, der var voxet meget, medens han var borte. »Mindre bliver lönnen,« sagde Hrut, »end den skulde være, men jeg vil give dig så meget mel, som du behøver til din husholdning i vinter.« Derpå trak de skibet på land, og satte det i nøst, men alle varerne førte de til Dalene[3]). Hrut var nu hjemme på Hrutstad til sex uger för vinteren; da lavede brødrene og Øsser sig til at ride til Hruts bryllup; de vare omtrent tresindstyve mænd i følge, og rede til de kom øster.

---

[1]) at lægge på (leggja á) er et trolddomsudtryk, at forhexe. Dette har hensyn til det følgende i fortællingen.

[2]) nemlig hans trolovelse med Unne, som Hrut havde holdt skjult for Gunhilde.

[3]) Bredefjordsdale.

til Rangåvolde. Der var en stor mængde gildesmænd tilstede; mændene toge plads på bænkene, men kvinderne på tværbænken, og bruden var meget nedslagen. De drukke nu gildet, hvilket løb vel af. Mörd udredte sin datters medgift, hvorpå hun red hjem med de andre. Hrut overgav hende al rådighed i husets indre bestyrelse, hvormed alle vare vel fornöjede; men deres samliv var ikke det bedste, hvilket varede så ved indtil våren. Da skulde Hrut göre en rejse til Vestfjordene[1]), for at kræve penge ind for sine varer. Förend han tog afsted, sagde hans kone til ham: »Tænker du at komme tilbage för mænd ride til tings?« »Hvorfor?« sagde Hrut. »Jeg vil ride til tings,« sagde hun; »og træffe min fader.« »Ja,« svarede han, »så vil jeg ride til tings med dig. »Godt,« sagde hun. Han red derpå til Vestfjordene, fik sine penge vel anbragte, og red atter hjem; hvorpå han gjorde sig rede til at tage til altinget, og lod alle sine naboer ride med sig, samt hans broder Höskuld. Hrut sagde da til sin kone: »Hvis du har ligeså megen lyst nu til at ride til tings, som du för yttrede, så gör dig færdig, og rid til tings med mig!« Hun gjorde sig snart færdig, og de rede til tinget. Unne gik hen til sin faders bod. Han tog vel imod hende, men hun var temmelig tungsindig, og da han mærkede det, sagde han til hende: »Set har jeg dig för med muntrere åsyn; hvad ligger dig på hjerte?« Hun gav sig til at græde, og svarede intet. Da sagde han til hende: »Hvorfor red du da til tinget, når du ikke vil sige mig din hjertens mening? Er du ikke fornöjet der vesterpå?« Hun svarede: »Jeg vilde give alt hvad jeg ejer og har til at jeg aldrig var kommen der.« Mörd sagde: »Det skal jeg snart komme efter;« hvorpå han sendte bud efter Höskuld og Hrut, hvilke strax kom; og

---

[1]) se 1. bind side 14

da de vare komne til Mörd, gik han dem imøde, hilste dem, og bad dem tage sæde. De talte længe og venskabelig sammen. Da sagde Mörd til Höskuld: »Hvorfor er min datter så misfornöjet der vesterpå?« Hrut sagde: »Lad hende sige til, hvis hun har noget at udsætte på mig.« Men der blev intet sådant fremført imod Hrut. Derpå lod han sine naboer og hjemmemænd spörge, hvorledes han behandlede hende; de gave ham et godt vidnesbyrd, og sagde, at hun rådte alene som hun selv vilde. Mörd sagde til hende: »Du skal tage hjem, og være tilfreds med dit giftermål, thi alle give ham et bedre vidnesbyrd, end dig.« Hrut red derpå hjem fra tinget, og hans kone fulgte med ham, og om sommeren levede de godt sammen; men da det vårede, kom der atter ufred imellem dem, og jo længer det led frem på våren, desto værre blev det. Hrut havde en rejse for til Vestfjordene, og tilkendegav, at han ikke vilde ride til altinget. Hans kone Unne svarede kort, og Hrut rejste.

7. Unnes skilsmisse fra Hrut.

Det led nu frem til tingtiden. Unne talte til Sigmund Øssersen, og spurgte, om han vilde ride til tings med hende? Han svarede, at han vilde ikke ride, hvis hans frænde Hrut havde noget derimod. »Dig bad jeg just derom,« sagde hun, »fordi jeg har fortjent det af dig mere end af nogen anden.« Han svarede: »Jeg vil følge dig, men kun på det vilkår, at du skal ride tilbage med mig igen, og ingen svig have for imod Hrut eller mig.« Hun lovede det. Derpå rede de til tings. Hendes fader Mörd var på tinget. Han tog meget vel imod hende, og bad hende blive i hans bod, medens tinget varede. Hun gjorde så. Mörd sagde: »Nu, hvad siger du mig om din husbonde Hrut?« Hun kvad:

Godt jeg vist må sige
om den gæve kriger,
godt, såvidt han egen
villie er mægtig;
men ham trykker såre
trylleri, og skamfuld
må jeg derfor meget
sige eller tie.

Mörd blev tavs derved, og sagde: »Der ligger dig magt på, min datter, at ingen skal vide det, uden jeg, og du mener, at jeg bedst kan hjælpe på dig;« hvorpå de gik et sted hen, hvor ingen kunde høre deres samtale. Da sagde Mörd til sin datter: »Sig mig nu alt hvad der er i vejen imellem eder, og hold ikke tingen for værre, end den er!« »Så får det da være,« sagde hun, og kvad tvende viser, hvori hun gav deres misforhold tilkende; og da Mörd sagde: »Sig mig det endnu tydeligere!« tilstod hun ham, hvorledes Hrut og hun ikke kunde have ægteskabelig omgang med hinanden, hvilket vist måtte være ham påført ved trylleri; hun ønskede derfor, at skilles fra ham. Mörd sagde: »Det er vel, at du sagde mig det; jeg skal nu give dig et råd, som skal være godt, hvis du kan bruge det ret og følge det nöjagtig. Nu skal du først ride hjem fra tinget; din husbonde vil da være kommen hjem, og vil tage vel imod dig; du skal være blid og föjelig mod ham, og han vil da tykkes, at der er sket en god forandring, og du skal heller ikke vise nogen kulde; men når våren kommer, skal du anstille dig syg og gå til sengs. Hrut vil på ingen måde forske efter, hvorledes det har sig med din sygdom, eller skende på dig, men snarere bede alle at sørge for dig på bedste måde. Derpå vil han tage hen til Vestfjordene tilligemed Sigmund, og føre alt sit gods bort derfra, og være borte

en stor del af sommeren. Men når nu mænd ride til tings, og alle de, som agte at ride, ere redne fra Dalene, da skal du stå op af din seng, og kalde mænd til at rejse med dig; og når du da er ganske færdig, skal du gå hen til din seng tilligemed dine ledsagere, nævne vidner ved din husbondes seng og erklære dig skilt fra ham ved lovlig skilsmisse, således som fremmes må ved altings dom og lands lov; samme vidnenævnd skal du göre ved karldören[1]). Rid derpå bort, og rid over Laxådalshede, og så til Holtevardehede, thi man vil lede efter dig mod Hrutafjord[2]), og rid så til du kommer til mig. Jeg skal da videre sørge for sagen, og du skal aldrig mere komme i hans vold.« Hun red nu hjem fra tinget; Hrut var kommen hjem, og tog vel imod hende; hun svarede ham også venlig, og var blid imod ham, og året om levede de godt sammen; men da våren kom, blev hun syg og lagde sig til sengs. Hrut tog til Vestfjordene, efterat han havde givet befaling til at pleje hende vel. Da tingtiden nu kom, beredte hun sig til at rejse bort, og bar sig ad ganske således som nys er sagt, og red derpå til tinget. Herredsmændene ledte efter hende, men fandt hende ikke. Mörd tog vel imod sin datter, og spurgte hende, hvorledes hun havde efterkommet hans råd; hun svarede, at hun havde iagttaget alt nöjagtig. Hun gik derpå til lovbjerget, og erklærede sig skilt fra Hrut. Dette vakte megen opsigt. Unne tog hjem med sin fader, og kom aldrig mere der vesterpå.

---

[1]) karldören eller mandfolkenes dör kaldtes hoveddören ved husets vestlige ende. G. V.

[2]) hun skulde, som man ser af beskrivelsen, tage vejen imod nord, imod Hrutafjord på Nordlandet, for at de, som søgte efter hende, ikke skulde tro, hun var dragen hen til sin fader.

8. Mörd kræver gods af Hrut.

Hrut kom hjem, og blev meget forbavset, da hans kone var borte, men forholdt sig dog rolig, og var hjemme hele den vinter, uden at rådføre sig med nogen om sin sag. Næste sommer red han til altinget tilligemed sin broder Höskuld, og de havde et stort følge med sig. Og da han kom på tinget, spurgte han, om Mörd Gige var der? man svarede ham ja, og alle tænkte, at de vilde tale om deres sag, men det skete ikke. En dag da de tilligemed andre tingmænd gik til lovbjerget, krævede Mörd sig vidner, og lyste sag mod Hrut angående hans datters medgift; han anslog den til 90 hundrede[1]) i gods, lyste til betaling og udredning under straf af tre marks bøder; han lyste sagen til den fjerdingsret[2]), under hvilken den skulde sagsøges efter loven; lyste lovlig tillysning og i alles påhør på lovbjerget. Men da han havde talt dette, svarede Hrut: »Du søger denne din datters sag mere af begerlighed efter gods og lyst til strid, end med velvillie og dannished; heller ikke vil jeg lade det gå upåtalt hen, thi endnu haver du ikke det gods i hænde, som jeg sidder inde med. Thi erklærer jeg da, så at alle de, som ere herhos på lovbjerget, skulle være hørende vidner, at jeg æsker dig til holmgang; det skal gælde den hele medgift, og jeg sætter ligeså meget gods derimod, og hvo der da vinder, han må tage begge dele; men vil du ikke stride med mig, da skal du tabe alt krav på godset.« Da tav Mörd stille, og rådførte sig med sine venner om holmgangen. Jörund Gode svarede ham: »Du behøver ikke vort råd i denne sag, thi du ved, at hvis du strider med Hrut, vil du lade både liv og gods; han har en god sag, og er selv en stor

---

[1]) se side 4. [2]) om fjerdingsrettene se 1. bind side 28.

mand og en tapper helt.« Da tilkendegav Mörd, at han ikke vilde stride med Hrut; hvorpå der blev et stort råb og megen ulyd på lovbjerget, og Mörd havde den största skam af denne sag.

Folk rede derpå hjem fra tinget. Brødrene Höskuld og Hrut rede vester til Reykedal, og toge til gæst på gården Lund[1]), hvor Björn Guldberes sön Thjostolf boede. Der var falden en stærk regn om dagen, så folk vare blevne våde, og der bleve antændte langilde. Bonden Thjostolf sad imellem Höskuld og Hrut, og på gulvet gik to drenge og legede, som bleve opfødte hos Thjostolf, og en lille pige gik og legede med dem; de snakkede alle slags, thi de havde ingen forstand. Den ene af drengene sagde: »Jeg skal være Mörd, og jeg stævner dig til at miste din kone af den grund at du ikke har kunnet have ægteskabelig omgang med hende.« Den anden svarede: »Jeg skal være Hrut, og erklærer dig skilt fra alt krav på godset, hvis du ikke tör stride med mig.« Dette gentoge de nogle gange, og der opstod en stærk latter iblandt hjemmemændene. Da blev Höskuld vred, og slog til den dreng, der kaldte sig Mörd, med en kæp, som traf ham i ansigtet, og gav ham en skramme. Höskuld sagde til drengen: »Herud med dig, og driv ikke spot med os!« Men Hrut sagde: »Kom hid til mig!« og da drengen gjorde det, drog Hrut en ring af sin hånd, gav ham den, og sagde: »Gak bort, og fornærm ingen herefter!« Drengen gik bort, og sagde: »Din dannished skal jeg stedse ihukomme.« Heraf fik Hrut godt lov. De toge derpå hjem, og hermed ender trætten imellem ham og Mörd.

9. Hvorledes Thorvald fik Halgerde.

Nu er at fortælle, at Halgerde Höskuldsdatter voxte

[1]) i Reykedalen i Borgefjordssyssel.

til; hun blev en meget smuk kvinde og höj af væxt, hvorfor hun blev kaldet Langbrog. Hun havde fagert hår og så stort, at hun kunde hylle sig dermed; hun var rundhåndet og hårdsindet. Hendes fosterfader hed Thjostolf; han stammede fra Syderøerne, var stærk, våbendygtig, og havde dræbt mangen mand uden at give bøder for nogen, heller ikke holdt man for, at han forbedrede Halgerdes sind.

En mand ved navn Thorvald Osvifsen boede ude på Medelfjeldsstrand på gården under Fjeld[1]); han var rig på gods, og ejede de øer, der hedde Björnøerne[2]), som ligge ude i Bredefjord, fra hvilke han fik tör fisk og mel. Thorvald var en stærk og dannet mand, men noget rask i sind. Engang talte faderen og han om, hvor Thorvald vel skulde se sig om efter et giftermål, og det fandtes da, at intet parti langtomkring var ham godt nok. Da sagde Osvif: »Vil du bejle til Höskulds datter Halgerde Langbrog?« »Ja, hende vil jeg bejle til,« sagde han. »Så ganske ville I dog ej passe sammen,« sagde Osvif, »hun har et fast sind, og du er hårdsindet og uböjelig.« »Der vil jeg dog göre et forsøg,« sagde han, »og det nytter ikke at ville holde mig derfra.« »Det er også dig

---

[1]) det nuværende Stadarfell i Dalesyssel ved Hvamsfjordens nordlige side.

[2]) Her synes en forvexling at finde sted. Stedforholdene og afstanden, en 5—6 mil fra gården Stadarfell, forbyde at tænke her på Björnøerne, en bekendt fiskerplads, midt i Bredefjorden. Da vi nu af Laxdælasaga, kap. 56, vide, at den lille øgruppe (nuværende Lamø) midt på Hvamsfjorden ligeoverfor gården Stadarfell, i en $^3/_4$ mils afstand fra denne gård, også kaldtes Björnøer, så ligger den formodning nær, at sagaskriveren har taget de mere bekendte øer for de mindre bekendte, der muligvis allerede i det 13. århundrede havde byttet det gamle navn med det nuværende. G. V.

selv, der løber faren,« sagde Osvif. Derpå tiltrådte de frierrejsen til Höskuldsstad, hvor de nøde en god velkomst. De kom strax frem med deres ærende for Höskuld, og begyndte frieriet. Höskuld svarede: »Eders forfatning kender jeg, men jeg vil handle åbent med eder: min datter har et hårdt sind, men hendes udseende og behagelige væsen kunne I selv se.« Thorvald svarede: »Bestem du vilkåret, hendes sindelag skal ikke være mig nogen hindring for handelen.« De talte derpå om brudkøbet, uden at Höskuld spurgte sin datter om hendes mening; thi han vilde gerne have hende gift, og de bleve enige om hele brudeskatten. Derpå fæstede Thorvald Halgerde, og red så hjem.

10. Om Halgerdes bryllup.

Höskuld underrettede Halgerde om giftermålet. Hun svarede: »Nu har jeg erfaret hvad jeg længe har frygtet for, at du ikke elskede mig så meget, som du altid har sagt, siden du ikke fandt det værd, at denne sag blev overlagt med mig; imidlertid finder jeg ikke dette parti så herligt, som du har lovet mig;« og det kunde på alting mærkes, at hun anså sig for slet gift. Höskuld sagde: »Jeg lægger ikke så megen vægt på din stolthed, at den skulde stå i vejen for min handel, og jeg skal råde, ikke du, hvis vi ej kunne enes.« »Stor er din og din slægts stolthed,« svarede hun, »og det er da ikke underligt, at jeg har fået min del deraf;« hvorpå hun gik bort. Hun opsøgte sin fosterfader Thjostolf, og fortalte ham hvad der var i gære, og hun var meget nedslået. Thjostolf sagde: »Vær ved god mod! Du vil blive gift nok en gang, og da vil man spörge dig ad; allesteder vil jeg handle efter dit sind, undtagen der, hvor din fader eller Hrut ere.« Mere talte de ikke herom.

Höskuld lavede til gilde, og red ud, forat indbyde gæster; han kom også til Hrutsstad, og lod Hrut kalde ud til sig. Han kom ud, og de gik hen at tale sammen. Höskuld fortalte ham den hele frierhandel, og indbød ham til gilde, og bad ham ikke være fortrydelig, fordi han ej havde talt til ham, da handelen blev afgjort. »Mig tyktes det bedst,« sagde Hrut, »når jeg slet ikke havde dermed at göre; thi dette giftermål vil ikke bringe nogen af dem lykke, hverken ham eller hende, men jeg vil dog komme til gildet, hvis du anser det for en hæder for dig.« »Visselig gör jeg det,« sagde Höskuld, og red derpå hjem. Osvif og Thorvald indbøde ligeledes folk til gildet, og der blev ikke budet færre, end hundrede.

Der boede en mand ved navn Svan i Björnsfjord, der ligger nordenfor Stengrimsfjord[1]). Det var Halgerdes morbroder. Svan var meget troldkyndig, trættekær og ond at have med at göre. Ham bød Halgerde til gilde; hun sendte nemlig Thjostolf til ham, og imellem denne og Svan kom det snart til venskab.

Folk kom nu til gildet. Halgerde sad på tværbænken, og var en meget munter brud; Thjostolf gav sig bestandig i tale med hende; men stundum talte hun med Svan, og denne deres samtale vakte folks opmærksomhed. Gildet løb vel af. Höskuld udredte Halgerdes gods på bedste måde. Derpå sagde han til Hrut: »Skal jeg også uddele nogle gaver?« Hrut svarede: »Du kan få lejlighed nok til at øde dit gods for Halgerde; lad det hermed være nok.«

11. Thorvalds drab.

Thorvald red hjem fra gildet tilligemed hans kone og Thjostolf; denne fulgte hendes hest, og de talede

---

[1]) se 1. bind side 15.

endnu hemmelig sammen. Osvif vendte sig til sin sön, og sagde: »Synes du vel om dit giftermål, og hvorledes løb eders samtale af?« »Vel,« sagde han, »hun viste mig al mulig venlighed, og du kan jo selv se kende derpå, hvorledes hun ler ved hvert ord.« »Jeg holder ikke hendes latter for så god, som du gör,« sagde Osvif, »men det vil nok siden vise sig.« De rede til de kom hjem; og om aftenen sad hun hos sin husbonde, og anviste Thjostolf plads næst ved sig længst fra dören. Thjostolf og Thorvald gave sig lidet af med hinanden, og vare ordknappe mod hinanden om vinteren, og det varede så ved. Halgerde var bestandig om sig og stor-sindet, vilde have alt hvad andre havde i nærheden, og ruttede med alt. Men da det vårede, skortede det i huset både på mel og tör fisk. Halgerde gav sig da i tale med Thorvald, og sagde til ham: »Du skulde ikke her sidde så rolig, da her i huset mangler både mel og fisk.« Thorvald svarede: »Jeg skaffede ikke mindre til huse, end sædvanlig, og da varede det til hen på sommeren.« Halgerde sagde: »Ikke rager det mig, om du af gærrighed har sultet både dig og din fader.« Da blev Thorvald vred, og slog hende i ansigtet, så at det blødte; gik derpå bort, og kaldte på sine huskarle, at de skulde følge med ham. De satte en skude frem, sprang ombord, sex karle i tallet, og roede ud til Björnøerne, hvor de toge deres törre fisk og mel. Om Halgerde fortælles, at hun sad ude, og var meget nedslagen. Thjostolf gik hen til hende, og så, at hun var såret i ansigtet, og sagde: »Hvorledes er du bleven så ilde tilredt?« »Det volder min husbonde Thorvald,« sagde hun, »og du var ikke tilstede for at hjælpe mig, om du ellers bryder dig noget om mig.« »Jeg vidste intet deraf,« sagde Thjostolf, »dog skal jeg hævne det.« Han gik derpå ned til stranden, og skød et sexåret skib frem; i hånden havde

han sin store jernskæftede øxe. Han gik ud på skibet, og roede ud til Björnøerne; men da han kom der, vare alle mænd roede bort undtagen Thorvald og hans ledsagere; han selv var ifærd med at lade skuden, og hans mænd bare varerne ud. Thjostolf kom til i det samme, sprang op på skuden, gav sig til at lade med ham, og sagde: »Du er både sendrægtig og ubehjælpelig i dette arbejde.« Thorvald svarede: »Mener du, du kan göre det bedre?« sagde han. »En ting,« sagde Thjostolf, »kan jeg göre bedre end du, og ilde gift er den kone du har, eders samliv skulde heller ikke vare længe.« Thorvald greb en fiskekniv, der lå hos ham, og slog til Thjostolf, men denne havde løftet sin øxe på skulderen og hug imod, og traf Thorvald på hånden, så at armen blev brudt og kniven faldt. Derpå svang Thjostolf anden gang sin øxe, og hug Thorvald i hovedet, så han strax døde.

12. Om Thjostolf.

Da kom Thorvalds mænd ned med godset; men Thjostolf betænkte sig ikke længe; han hug strax to gange på skudens bord, så at tvende rum gik itu, og sprang på sit skib; men ind i skuden styrtede den mörke sø, og den sank strax med den hele ladning; Thorvalds lig gik også under med den, så at hans folk ikke kunde se, hvorledes han var tilredt, men at han var død, vidste de. Thjostolf roede ind på fjorden, men de råbte forbandelser efter ham, og at han aldrig godt måtte times. Han svarede ikke, men roede til han kom hjem, trak skibet op, og gik hjem. Øxen holdt han i vejret, og den var meget blodig. Halgerde var ude, og sagde: »Blodig er din øxe; hvad har du øvet?« »Nu,« svarede han, »har jeg sørget for, at du vil blive anden gang gift.« »Så forkynder du mig da Thorvalds død,« sagde hun. »Ja,« svarede han, »og se nu til, du sørger for min sikkerhed.« »Det skal

jeg,« svarede hun, »jeg vil sende dig nordpå til Björnsfjord til Svanshol; min frænde Svan vil tage imod dig med begge hænder, og han er så dygtig en mand, at der vil ingen hjemsøge dig.« Han sadlede derpå en hest, hun havde, steg på den, og red til Björnsfjord til Svanshol, hvor Svan tog imod ham med begge hænder. Svan sagde: »Det kalder jeg mænd, som ikke sky noget, hvor farligt det lader, og det lover jeg dig derfor, at hvis de søge dig her, skulle de få den störste skam deraf.« Hvad nu Halgerde angår, da befalede hun sin frænde Ljot den Svarte at rejse med sig, og bad ham sadle deres heste, thi hun vilde ride hjem til sin fader. Han gjorde alting færdig til deres rejse; imidlertid gik hun hen til sine kister, lukkede dem op, kaldte på sine folk, og gav hver især en gave, men de beklagede alle, at de skulde miste hende. Hun red nu hjem til sin fader, der tog vel imod hende, thi han havde endnu ikke spurgt hvad der var forefaldet. Hrut sagde til Halgerde: »Hvorfor tog Thorvald ikke med dig?« Hun svarede: »Han er død.« Höskuld sagde: »Det har Thjostolf gjort.« »Ja,« svarede hun. »Det var ikke hentet af luften,« vedblev Höskuld, »hvad Hrut sagde mig, at dette giftermål vilde blive til megen ulykke, men hvad nytter det at klage over gjort gerning?«

Thorvalds ledsagere havde imidlertid fået et skib til låns, og roede ind til landet ved Reykenæs. De toge hen til Osvif, og fortalte ham hvad der var forefaldet. Han sagde: »Onde råd tage en ond ende, og jeg ser nu, hvorledes alt står til. Halgerde må have sendt Thjostolf til Björnsfjord, men selv må hun være reden hjem til sin fader. Vi ville nu samle folk, og opsøge ham der.« De gjorde så, droge om for at få folk til hjælp, og fik et godt mandskab; de rede til Stengrimsfjord og så til Ljotådal og til Selådal og så til Björnsfjord. Nu

tog Svan til Orde, og gispede stærk: »Nu søge Osvifs fylgjer hid.« Da sprang Thjostolf op. Svan sagde: »Gak du ud med mig! Lidet er her behov.« Begge gik derpå ud. Svan tog et gedeskind, svøbte det om sit hoved, og sagde: »Vorde tåge og vorde skræmsel og under store for alle dem, som efter dig søge!« Osvif og hans mænd rede imidlertid op på bjerghalsen. Da kom der en tyk tåge imod dem, og Osvif sagde: »Det må være Svan, der volder det, og godt og vel, om der ej følger mere ondt efter.« Kort efter blev det ganske dunkelt for deres öjne, så de ikke kunde se, og de mistede hestene, og de gik selv, nogle ned i mosen, andre i skoven, så at de let kunde have kommet til skade. Deres våben tabte de. Da sagde Osvif: »Hvis jeg kunde finde mine heste og våben, så vilde jeg vende om,« og næppe havde han sagt dette, förend de kunde se noget, og fandt deres heste og våben. Men mange skyndede endnu til at de skulde fortsætte deres ridt imod Svanshol; det skete, men strax forekom dem de samme under. Så gik det tre gange. Da sagde Osvif: »Sköndt færden ikke er god, så skulle vi dog nu vende tilbage. Lader os nu tage en anden beslutning, og jeg for min part finder det da bedst, at vi tage hen til Höskuld, og beder ham om bøder for min sön; thi der er hæderlig færd at vente, hvor der er midler nok dertil.« De rede så derfra til Bredefjordsdale, og der er intet at fortælle om dem, förend de kom til Höskuldsstad. Der var Hrut tilstede. Osvif kaldte Höskuld og Hrut ud; de gik begge ud, og hilste ham, og de gik derpå hen at tale sammen. Höskuld spurgte Osvif, hvor han kom fra? Han svarede, at han var taget hen at lede efter Thjostolf, men havde ikke fundet ham. Höskuld svarede, at han måtte være kommen til Svanshol, og det var ikke hver mands sag at opsøge ham der. »Derfor,« sagde Osvif, »er jeg kommen

hid, at jeg vil bede dig om bøder for min sön.« Höskuld svarede: »Jeg har ikke dræbt din sön, heller ikke rådet ham bane, men du kan være undskyldt, at du søger nogen erstatning.« Hrut sagde: »Nær, min broder, er næsen ved öjnene; det göres nu fornødent, at neddysse alle onde rygter og give ham bøder for sin sön, og således göre din datters sag god igen, thi kun på denne måde kan dette endes, og bedst er det, at der tales lidet derom.« Höskuld sagde: »Vil du afsige kendelse i sagen?« »Det vil jeg,« svarede Hrut, »og jeg vil ikke skåne dig i min kendelse, thi når jeg skal sige, hvad sandt er, så har din datter rådet ham bane.« Höskuld[1]) tav derpå en stund, stod så op, og sagde til Osvif: »Giv mig nu din hånd og handsæl mig, at du vil lade sagen falde!« Osvif stod op, og sagde: »Det er just intet lige forlig, at din broder skal afsige kendelsen, men du har dog (sagde han til Hrut) rådet så godt, at jeg tör betro dig til at afgöre sagen.« Derpå stod han op, og greb Höskulds hånd, og de forligedes således, at Hrut skulde bestemme og kundgöre bodens störrelse, förend Osvif tog bort. Derpå afsagde Hrut sin kendelse, og sagde: »For Thorvalds drab bestemmer jeg to hundrede[2]) i sølv,« hvilket den gang ansås for god mandebod, »og dette, broder, skal du betale strax, og udrede det som det sig bör.« Höskuld gorde det. Da sagde Hrut til Osvif: »Jeg vil give dig en god kappe, som jeg havde her ud til landet med mig.« Den anden takkede ham for gaven, var glad ved sagens udfald, og rejste hjem. Hrut og Höskuld kom hen til ham, forat skifte, og heri bleve de ligeledes vel forligte med Osvif, og toge hjem med godset. Osvif er nu ude af fortællingen. Halgerde bad Höskuld,

---

[1]) en nødvendig rettelse for Hrut, der står i udgaven. G. V.

[2]) eller efter andre, måske rigtigere læsemåder, et hundrede.

at hun måtte tage hjem til ham, hvilket han tillod hende. Der blev endnu i lang tid talt allehånde om Thorvalds drab. Halgerdes gods formeredes godt, og voxte anseelig.

13. Glums frieri.

Tre brødre ere nævnte til denne fortælling; den ene hed Thoraren, den anden Rage, den tredie Glum; de vare sönner af Olaf Hjalte, meget anseelige mænd og velhavende. Thoraren havde det kendingsnavn, at han blev kaldt Rages broder, og han var landets lovsigemand efter Rafn Hængsen.[1] Han var en såre forstandig mand, boede på gården Varmelæk[2], og han og hans broder Glum førte husholdning sammen. Glum havde længe været på rejser; han var en stor, stærk og smuk mand. Deres broder Rage var en navnkundig kæmpe. Disse brødre ejede sönderpå gårdene Engø og Laugarnæs.

Engang talte brødrene Glum og Thoraren sammen, og den sidste spurgte Glum, om han agtede sig udenlands, som han plejede; han svarede, at han havde dog helst tænkt at holde op med sine handelsrejser. »Hvad har du da i sinde?« sagde Thoraren, «vil du tage dig en kone?« · »Det havde jeg nok lyst til,« sagde den anden, »hvis jeg kunde göre et godt giftermål.« Da opregnede Thoraren alle de ugifte kvinder, der vare i Borgefjord, og spurgte, om han vilde have nogen af dem; han vilde selv ride med ham på frieri. Glum svarede, at han vilde ingen af dem have. »Så nævn mig da, hvem du vil have,« sagde Thoraren. Glum svarede: »Når du vil vide det, så hedder hun Halgerde, og er en datter af Höskuld vester i Dalene.« »Nu går det ikke, som ordsproget hedder, at du er bleven klog ved anden

---

[1]) Thoraren Rages broder var lovsigemand i tidsrummet 950—969.
[2]) i Borgefjordssyssel.

mands skade; hun har allerede været gift med en mand, og ham rådte hun bane,« sagde Thoraren. Glum sagde: »Måske hænder hende ikke slig vanskæbne anden gang, og det er jeg vis på, at mig råder hun ikke bane. Men vil du vise mig nogen hæder, så rid hen med mig, forat bejle til hende.« Thoraren sagde: »Det nytter ikkun lidet, jeg sætter mig derimod; hvad der skal ske, vil ske.« Ofte bragte Glum denne sag på tale hos Thoraren, der længe søgte at unddrage sig, men omsider samlede de mænd, og rede ti i følge vester til Dalene, og kom til Höskuldsstad. Höskuld tog vel imod dem, og de vare der om natten. Men tidlig om morgenen sendte Höskuld bud efter Hrut. Da denne kom, var Höskuld ude, i det han red ind i tunet[1]). Höskuld sagde ham, hvilke mænd der vare komne. »Hvad mon de ville?« sagde Hrut. »De have endnu ikke sagt mig deres ærende,« svarede Höskuld. »Og deres ærende må dog være til dig,« sagde Hrut; »de ville vist bejle til din datter Halgerde; hvad vil du svare?« »Hvad finder du rådeligst?« sagde Höskuld. »Du skal svare dem vel,« sagde Hrut, »men heller ikke lægge skjul hverken på kvindens lyder eller dyder.« Imedens brødrene endnu talte sammen, kom gæsterne ud. Höskuld tog venlig imod dem; Hrut hilste også Thoraren og begge de brødre. Derpå gik de alle hen til samtale, og Thoraren sagde: »Jeg er kommen hid med min broder Glum i det ærende, Höskuld, at bejle til din datter Halgerde for min broder Glum; og skal du vide, at han er en hædersmand.« »Jeg ved det,« sagde Höskuld, »at I ere begge anseelige mænd; men jeg vil derimod sige dig, at jeg en gang för rådte for hendes giftermål, og det blev os til megen ulykke.« Thoraren svarede: »Det ville vi ikke lade være til hinder

[1]) hjemmemarken, der omgiver gården.

for vor handel, thi en lod skal ikke ramme alle, og dette kan vel gå godt, sköndt hint gik ilde; desuden var det Thjostolf, der især var skyld deri.« Da sagde Hrut: »Jeg vil give eder et råd, hvis I ikke vil lade det være nogen hinder, hvad der för er forefaldet med Halgerde, at Thjostolf nemlig ikke skal drage hen til Glum med hende, hvis giftermålet kommer i stand, og at han aldrig må være der længer end tre nætter uden Glums tilladelse, og bliver han der længer, skal Glum kunne dræbe ham uden at give bøder; imidlertid skal det stå til Glum at tillade det, hvilket dog ikke er mit råd. Heller ikke skal det nu gå til således som forrige gang, at Halgerde bliver bortgivet i lön; hun skal vide hele denne handel, og se Glum, og selv råde, om hun vil have ham eller ikke; da vil hun ikke kunne tilregne andre det, hvis det ej går vel; alt dette skal gå for sig uden al svig.« Thoraren sagde: »Det går nu som altid, at bedst er det, at dine råd følges.« Der blev da sendt bud efter Halgerde, og hun kom did tilligemed tvende kvinder. Hun havde en blå kostelig vævet kåbe på, derunder en skarlagenskjortel og et sølvbælte om livet; håret hang ned på begge sider af brystet, og hun havde knyttet det under sit bælte. Hun satte sig ned imellem Hrut og sin fader, hilste dem alle med venlige ord, talte vel og mandig for sig, og spurgte om tidender. Derpå tav hun, og Glum sagde: »Om handelen imellem din fader og mig have jeg og min broder Thoraren talt noget, at jeg nemlig måtte få dig, Halgerde, til kone, hvis det er din villie, som deres; du må nu selv som en brav kvinde sige, om det er dig imod eller ej, men hvis du har nogen betænkelighed ved vor handel, så ville vi ikke mere tale derom.« Halgerde svarede: »Jeg ved, at I brødre ere anseelige mænd, og ligeså, at jeg nu vil blive bedre gift end forrige gang, men jeg vil dog vide, hvad I have aftalt og hvor vidt

det er kommet med sagen; men efter hvad jeg nu synes om dig, så tror jeg at jeg vil kunne holde af dig, hvis vore sind kunne stemme.« Glum sagde hende derpå selv den hele handel uden at forvanske noget, og spurgte så Höskuld og Hrut, om han havde berettet det rigtig. Höskuld sagde ja. Da sagde Halgerde: »Så vel have I, du, min fader, og Hrut, sørget for mig i denne sag, at jeg vil følge eders råd, og denne handel skal være således som I have fastsat.« Da sagde Hrut: »Det tykkes mig bedst, at Höskuld og jeg nævne vidner, men Halgerde skal fæste sig selv, om det tykkes lovsigemanden at være ret.« »Ret er det,« sagde Thoraren. Derpå blev Halgerdes gods vurderet, og Glum skulde stille ligeså meget derimod, og der skulde være halvfællig imellem dem. Derpå fæstede Glum sig Halgerde, og brødrene rede hjem. Höskuld skulde holde gildet. Alt var nu roligt, indtil man red til gilde.

14. Om Glums bryllup.

Brødrene havde et stort følge og udvalgte folk; de rede vester til Dalene, og kom til Höskuldsstad. Her vare også mange folk samlede. Höskuld og Hrut besatte den ene bænk, brudgommen den anden. Halgerde sad på tværbænken, og teede sig vel. Thjostolf gik med opløftet øxe, men alle lode, som de ikke mærkede det. Gildet løb vel af. Og da det var endt, rejste Halgerde med dem sönderpå. Da de kom til Varmelæk, spurgte Thoraren Halgerde, om hun vilde overtage bestyrelsen af huset; hun svarede nej. Om vinteren styrede hun sit sind vel, så man syntes ikke ilde om hende. Om foråret talte brødrene sammen om deres besiddelser, og Thoraren sagde: »Jeg vil opgive eder boet på Varmelæk, thi det er bekvemmest for eder, hvorimod jeg vil drage sönder til Laugarnæs, og sætte bo der, men Engø skulle

vi eje i fællesskab.« Glum samtykkede heri, hvorpå Thoraren drog sönderpå, men Glum og hans kone bleve boende hvor de vare. Halgerde skaffede sig nu tyende. Hun var rask til at give og om sig til at tage. Om sommeren fødte hun et pigebarn; Glum spurgte[1]) hende hvad barnet skulde hedde. Hun svarede[2]): »Hende skal opkalde efter min farmoder[3]) og hedde Thorgerde, thi hun stammede efter langfædrenes stamtavle på sin fædreneæt fra Sigurd Fofnersbane. Pigebarnet blev vadnet, og fik dette navn; hun voxte op der, og kom til at ligne sin moder. Glum og Halgerde levede godt sammen, og dette varede så ved en stund.

Fra Björnsfjord hørte man den tidende, at Svan om foråret var roet ud på fiskeri, men han blev overfalden af et stærkt østenvejr, blev dreven op ved Veideløse, og satte til der. De fiskere, som vare ved Kalbak, syntes at de så Svan gå ind i fjeldet Kalbakshorn, og at han der blev med glæde modtaget; men andre modsagde det og påstode, at der var intet om. Det vidste dog alle, at han ingensteds fandtes hverken levende eller død. Da Halgerde spurgte dette, tog hun sig sin morbroders død meget nær.

Glum tilbød Thoraren at de skulde skifte deres jorder om; men han afslog det, og tilföjede: »Hvis jeg derimod overlever dig, så venter jeg at få Varmelæk.« Dette sagde Glum til Halgerde, og hun svarede: »Det er noget som Thoraren kan vente sig af os.«

---

1) således må man læse, ikke sagde som i udgaven. G. V.

2) Ordene »hun svarede« ere tilföjede ved gætning. G. V.

3) Halgerdes farmoder var Thorgerde Thorsten den Rødes datter, (se kap. 1.) Dialogen må opfattes således at Halgerde her er den talende men ikke Glum. G. V.

15. Om Thjostolf.

Thjostolf havde slået Höskulds huskarl, hvorfor han jog Thjostolf bort. Denne tog sin hest og sine våben, og sagde til Höskuld: »Nu tager jeg bort, og kommer aldrig mere tilbage.« »Det ville alle glæde sig over,« sagde Höskuld. Thjostolf red til han kom til Varmelæk, hvor han blev vel modtaget af Halgerde, og ikke ilde af Glum. Han fortalte Halgerde, at hendes fader havde jaget ham bort, og bad hende sørge for ham. Hun svarede ham, at hun kunde slet intet love om hans ophold der, förend hun havde talt med Glum. »Kommer I godt ud af det sammen?« sagde han. »Ja, kærligt og godt,« svarede hun. Derpå gik hun hen at tale med Glum, slog sine arme om hans hals, og sagde: »Du skal tilstå mig den bön, som jeg vil bede dig om.« »Det vil jeg,« sagde han, »hvis den er sömmelig; hvad vil du da bede om?« Hun svarede: »Thjostolf er jaget bort der hjemmefra, og nu så jeg gerne, at du vilde tillade ham at blive her; men jeg vil dog ikke tage det overtvært, hvis det er dig imod.« Glum sagde: »Nu da du skikker dig så vel, vil jeg tilstå dig det; men det siger jeg dig, hvis han begynder på optöjer, skal han strax bort.« Hun gik da til Thjostolf, og sagde ham det. Han svarede: »Du er dog god, som altid; det tænkte jeg nok.« Derefter blev han der, og dyede sig en stund, men tilsidst syntes det, som han fordærvede alt der. Han skånede ingen uden Halgerde, men hun tog ham aldrig i forsvar, når han havde strid med andré. Glums broder Thoraren bebrejdede ham, at han lod ham blive der, og sagde, at det vilde gå galt således som för, hvis han blev der. Glum svarede ham höflig, men fulgte dog sit eget hoved.

16. Om Glums fårefærd.

Engang om høsten var det vanskeligt for folk, at få deres kvæg hjem, og Glum savnede adskillige beder. Da sagde han til Thjostolf: »Gak ud på fjeldet med mine huskarle, og se, om I kunne finde nogen af fårene.« »Det er ikke min sag, at lede efter får,« svarede Thjostolf, »og det er mer end nok til min undskyldning, at jeg ikke vil gå bag efter dine trælle, men far du selv, og jeg vil da fare med dig.« Derover kom de i en heftig trætte. Halgerde sad ude; det var just godt vejr. Glum gik da hen til hende, og sagde til hende: »Thjostolf og jeg have nu haft strid med hinanden, og vi ville kun i kort tid blive sammen;« hvorpå han fortalte hende alt hvad der var foregået imellem dem. Halgerde undskyldte da Thjostolf, så de kom i stærkt ordskifte med hinanden, og Glum slog til hende med sin hånd, og sagde: »Længer vil jeg ikke trættes med dig,« hvorpå han gik bort. Hun elskede ham meget, og kunde ikke berolige sig, men græd höjt. Thjostolf gik hen til hende, og sagde: »Ilde er du medhandlet, og ofte burde det ej ske.« »Hverken skal du hævne dette, eller blande dig i hvad vi have med hinanden at göre,« sagde hun. Han gik bort, og gren ad det.

17. Glums drab.

Glum befalede nogle mænd at følge med ham, men Thjostolf gjorde sig ligeledes færdig, og for med Glum. De droge op ad den söndre Reykedal, og så op ved Baugagil, så sönder til Tværfjeld, men nogle sendte Glum til Sulefjeldene, og de fandt alle mange får. Men nogle droge til Skoradal, og tilsidst traf det sig, at Glum og Thjostolf vare ene to. De gik sönder fra Tværfjeld, fandt der nogle sky får, og dreve dem hen imod fjeldet, men fårene kom op på fjeldet for dem. Da begyndte de at

skende på hinanden. Thjostolf bebrejdede Glum i de groveste udtryk sin udygtighed; og Glum sagde: »Ondt følge har man kun hjemme fra. Skal jeg tage imod skeldsord af dig, din forløbne træl du er.« Thjostolf svarede: »Det skal du komme til at bekende, at jeg ikke er nogen træl, thi jeg skal aldrig vige for dig.« Da blev Glum vred, og hug til ham med med sin håndøxe, men han svang sin øxe imod, så hugget traf midt på siden af den, og gik to fingersbred ind i den. Thjostolf hug strax imod ham med sin øxe, traf ham på skulderen, og kløvede skulderbenet og kravebenet, så at blodet styrtede ud af såret. Glum greb Thjostolf med den anden hånd så fast, at han faldt, men kunde ikke holde ham, da døden kom over ham selv. Thjostolf tilhyllede derpå hans lig med sten, trak hans guldring af, og gik til han kom til Varmelæk. Halgerde var ude, og så at øxen var blodig. Han sagde: »Jeg ved ikke hvad du vil tænke derom, jeg forkynder dig Glums drab.« »Så har du voldet det,« sagde hun. »Ja,« svarede han. Hun lo derad, og sagde: »Du er ingen sinke i strid.« »Hvad udvej skaffer du mig nu?« sagde han. »Tag til min farbroder Hrut,« svarede hun, »og lad ham sørge for dig!« »Jeg ved ikke,« sagde Thjostolf, »om dette er et heldråd, men jeg vil dog følge din anvisning.« Han tog da sin hest, og red om natten til Hrutsstad. Her bandt han sin hest bag husene, gik så hen til dören, og gav et stort slag paa den. Derefter gik han nord om huset. Hrut var vågnet; han sprang hurtig op, for i sin tröje, og stak fødderne i sine sko, greb så sit sværd, svøbte sin kappe om den venstre hånd og op om armen. Folk vågnede ved at han gik ud. Han så en stor mand bag huset, og kendte Thjostolf. Hrut spurgte, hvad nyt der var på færde? »Jeg forkynder dig Glums drab,« sagde Thjostolf. »Hvo voldte det?« sagde Hrut. »Jeg vog ham,«

sagde Thjostolf. »Hvi red du hid?« sagde Hrut. »Halgerde sendte mig til dig,« svarede Thjostolf. »Så er det ikke hende, som har voldet dette,« sagde Hrut, og trak sit sværd. Dette så Thjostolf, og vilde ikke være senere, men hug strax til Hrut. Denne undgik imidlertid hugget ved en rask vending, og slog med sin venstre hånd så rask til siden af øxen, så den flöj af hånden på Thjostolf. Med sin höjre hånd hug han Thjostolf i benet ovenfor knæet, så det hang kun lidet ved, løb i det samme ind på ham og stødte hårdt til ham. Derpå hug han Thjostolf i hovedet, og gav ham banesår. Thjostolf faldt bag over. Da kom Hruts huskarle ud, og så følgerne af striden. Hrut lod Thjostolf føre bort og hans lig tilhylle. Derpå begav han sig til Höskuld, og sagde ham Glums drab, og dernæst Thjostolfs. Han beklagede Glums fald, men takkede ham for Thjostolfs.

Kort efter spurgte Thoraren Rages-broder sin broder Glums drab. Han red selvtolvte til Höskuldstad, hvor Höskuld tog venlig imod ham, og han var der om natten. Höskuld sendte strax bud til Hrut, at han skulde komme did; han tog også strax afsted, og dagen efter talede de adskilligt om Glums drab. Thoraren sagde: »Vil du give mig nogen bod for min broder, thi jeg har lidt et stort tab.« Höskuld svarede; »Jeg har ikke dræbt din broder, heller ikke rådte min datter ham bane; men såsnart Hrut fik det at vide, dræbte han Thjostolf.« Da tav Thoraren, og frygtede, at sagen vilde tage en slet vending; men Hrut sagde: »Lader os skaffe ham en god rejse, han har vist lidt et stort tab, og det vil få en god omtale; vi ville give ham gaver, og han vil være vor ven for bestandig herefter.« Dette blev iværksat, og brødrene gave ham gaver, og han red atter hjem. Han og Halgerde skiftede boliger om foråret; hun drog sönderpå til Lau-

garnæs, og han til Varmelæk. Hermed er Thoraren ude af fortællingen.

18. Mörds død[1]).

Nu er at fortælle, at Mörd Gige blev syg og døde, og hans død blev meget beklaget. Hans datter Unne tog alt godset efter ham; hun var da anden gang ugift. Hun var meget ødsel og holdt slet hus, så at hendes penge ødtes for hende, og hun havde tilsidst ikke andet, end jord og kvæg.

19. Her begynder fortællingen om Gunnar.

Gunnar hed en mand, en frænde af Unne. Hans moder Rannveig var en datter af Sighvat den Rødes sön Sigfus, der blev dræbt ved Sandholefærge. Gunnars fader hed Hamund, en sön af Gunnar Baugsen, efter hvem Gunnarsholt er opkaldt. Hamunds moder hed Hrafnhilde, en datter af Storolf Hængsen. Storolf var broder til Hrafn lovsigemand. Storolfs sön var Orm den stærke.

Gunnar Hamundsen boede på gården Hlidarende[2]) i Fljotshlid. Han var höj af væxt og stærk, særdeles våbendulig; han hug med sit sværd, og kastede sit spyd,

---

[1]) I henseende til tidsfølgen i fortællingen, er der følgende at bemærke: Sagaskriveren har omsat fortællingens dele således, at kapitel 9—17 er et afsnit for sig, der i chronologisk henseende hörer ind mellem kap. 1 og 2. Dog slutte disse afsnit ikke ganske sammen. Imellem det som fortælles i 17de og 2det kapitel ligge der nogle år. Kap. 18 er fortsættelse af kap. 8. Denne omsætning og brud på den annalistiske tidsfølge synes at være gjort for at kunne fortælle Halgerdes tre giftermål i uafbrudt række. For dog at vejlede læseren begynder hvert afsnit med ordene: Nu er at fortælle. Se begyndelsen af 9de og 18de kapitel. G. V.

[2]) Gården ved Liens, nemlig Fljotshlids eller Flodliens, ende, i Rangåvolde-syssel på Sönderlandet.

når han vilde, ligeså godt med den venstre hånd, som med den höjre, og svingede sit sværd så hurtig, at det så ud som der på en gang vare tre i luften. Han var den mest udmærkede bueskytte, og traf alt hvad han sigtede på; han sprang höjere end sin egen höjde med alle sine hærklæder på, og ligeså langt baglænds som frem for sig; han svømmede som en sæl; heller ikke var der nogen leg, hvori nogen skulde tænke på at kappes med ham, og der siges, at ingen skal have været hans jævning. Han var smuk af udseende, med lyst åsyn, lige, noget opadstående næse, blå og levende öjne, røde kinder, stærkt hår, der faldt vel og havde en smuk farve. Han var særdeles dannet, rask i al dåd, gavmild og sagtmodig, trofast mod venner, men vanskelig i deres valg. Han besad også en god formue. Hans broder hed Kolskeg, en stor og stærk mand, en brav mand, og pålidelig i alt. Hans anden broder hed Hjort, han var da i sin opvæxt. Orm Skovnef var en uægte broder til Gunnar, og forekommer ikke i denne fortælling. Gunnars søster hed Arngude, og var gift med Hroar Tungegode, en sön af Une den Ubårne, en sön af den Gardar, der opdagede Island. Arngudes sön var Hamund Halte, der boede på Hamundsstad.

20. Om Njal og hans börn.

Njal var en sön af Thorgeir Golnir Thorolfsen; hans moder hed Asgerde og var en datter af hersen Ask hin Stumme; hun var kommen hid ud til Island, og havde taget land vestenfor Markarfljot mellem Öldusten og Seljalandsmule; hendes sön var Holtethorer, fader til Thorleif Kråk, fra hvem Skovverjerne nedstamme, samt til Thorgrim den Store og Skorargeir.

Njal boede på Bergthorshvol i Landøerne[1]); en anden

[1]) En landstrækning i Rangåvoldesyssel.

gård havde han på Thorolfsfjeld. Han var en velhavende mand og smuk af udseende; han havde ingen skæg. Han var en så ypperlig lovmand, at der ikke fandtes hans lige. Han var derhos vis og forudseende, gav gode råd og gav dem gerne, og alt hvad han rådte folk blev til deres bedste; han var mild og retsindig, og hjalp alle dem, der tyede til ham, ud af deres forlegenhed. Hans kone hed Bergthora, en datter af Skarphedin, en mandig og brav kvinde, men noget hård i sind. De havde sex börn, tre døttre og tre sönner, hvilke alle herefter forekomme i denne fortælling.

21. Om Unne og Gunnar.

Nu begynde vi atter fortællingen der, at Unne havde tilsat alle sine penge; hun foretog sig da en rejse til Hlidarende, og Gunnar tog vel imod sin frænke. Hun blev der om natten; dagen efter sade de ude og talede sammen. Da drejede hun endelig talen på, hvor tungt det faldt hende for penge. »Ilde er det,« sagde han. »Hvad råd vil du give mig,« sagde hun, »at jeg kan komme ud af min forlegenhed?« Han svarede: »Tag så mange penge, som du behøver, af dem jeg har stående ude paa rente.« »Jeg vil ikke øde dine penge,« sagde hun. »Hvorledes vil du da?« sagde han. »Jeg vil, at du skal indkræve mit gods hos Hrut,« sagde hun. »Det vil nok næppe lykkes mig,« sagde han, »siden din fader ikke fik det indkrævet, som dog var en dygtig lovmand, men jeg kender lidet til lovene.« Hun svarede: »Den trætte drev Hrut mere med magt end efter lov og ret; min fader var gammel, og man fandt det derfor rådeligst, at de ikke skulde trættes derom. Men der er ingen anden frænde af mig, som kan påtage sig denne sag, hvis du ikke har mod dertil.« »Jeg tör nok kræve dette gods,« sagde han, »men jeg ved ikke, hvorledes

jeg skal bære mig ad med sagen.« Hun svarede: »Tag hen til Njal på Bergthorshvol; han kan hjælpe dig med et godt råd, og er din gode ven.« »Jeg håber, at han giver mig gavnligt råd, som alle andre,« sagde han. Deres samtale endte med, at Gunnar påtog sig sagen, men såmange penge, som hun behøvede til sin husholdning, gav han hende, hvorpå hun rejste hjem.

Gunnar red nu hen til Njal, der modtog ham vel, og de gik strax hen at tale sammen. Gunnar sagde: »Jeg er kommen, for at bede dig om et godt råd.« Njal svarede: »Jeg har mange venner, som kunne vente det af mig, men dog vil jeg göre mig mest umage for dig.« Gunnar vedblev: »Jeg må da sige dig, at jeg har påtaget mig, at kræve Unnes gods af Hrut.« »Det er en meget vanskelig sag,« sagde Njal, »og meget tvivlsomt, hvorledes det vil gå; men jeg vil dog give dig det råd, som tykkes mig bedst; det vil også lykkes, når du følger det nöjagtig, men hvis ikke, vil dit liv være i fare.« »Jeg skal følge det nöjagtig,« sagde Gunnar. Da tav Njal nogen stund, og sagde så: »Nu har jeg overtænkt sagen, og det vil gå an.«

22. Njals råd.

»Du skal nu ride hjemmefra selvtredie. Yderst skal du have en rejsekappe og derunder en simpel brun kjortel, men indenfor skal du have dine gode klæder, og i hånden en lille håndøxe. I skulle hver have to heste, den ene fed, den anden mager; også skal du føre smedetöj med dig. I skulle ride strax om morgenen, og når I kommer over Hvidå, skal du lade din hat hænge langt ned. Da vil man spörge efter, hvem den store mand er? Så skulle dine ledsagere sige, at det er Købhedin den store mand fra Øfjord, som drager omkring med smedesager. Det er en slet og meget omtalt mand, der

ene tror at vide alt; han tager ofte sine køb tilbage, og flyver på folk, såsnart alting ikke går, som han vil have det. Du skal ride til Borgefjord, og allevegne byde dine smedesager fal, samt lade købene tit gå tilbage. Da vil der gå ord af, at Købhedin er den værste mand at have med at göre, og at rygtet mindst har löjet om ham. Du skal ride til Nordådal, så til Hrutafjord og til Laxådal, og til du kommer til Höskuldstad. Der skal du blive om natten, sætte dig nederst, og lude med hovedet. Höskuld vil befale, at man ikke skal give sig af med Købhedin, og sige, at det er en slem mand. Så skal du tage bort morgenen efter, og begive dig til den gård, der ligger nærmest Hrutsstad. Der skal du falbyde dine smedesager, tage det sletteste frem, du har, og banke fejlen ud. Bonden vil se nöje til, og finde fejlen, men så skal du rive det fra ham, og tale ham ilde til. Han vil da sige, at det er rimeligt, du ikke behandler ham vel, da du behandler alle andre ilde. Så skal du flyve på ham, sköndt det ikke er din vane, men hold dog måde med dine kræfter, at du ikke skal blive kendt. Så vil man skikke bud til Hrutsstad efter Hrut, for at han kan skille eder ad. Han vil strax komme, og byde dig hjem med sig. Det skal du tage imod. Du skal hilse Hrut, og han vil svare dig höflig, og anvise dig sæde på den lavere bænk lige over for hans eget höjsæde. Han vil da spörge dig, om du er fra Nordlandet? Du skal svare, du er fra Øfjord. Han vil da spörge videre, om der ere mange berømmelige mænd? Uslinger er der nok af, skal du sige. Er du bekendt i Reykedal? siger han så. Jeg er bekendt hele Island over, skal du svare. Ere der mange stridbare mænd i Reykedal? siger han så. Tyve og skarn ere der, skal du sige. Da vil Hrut le, og have sin morskab deraf. I komme så til at tale om mændene i Østfjerdingen, og der skal du også finde noget at udsætte.

Så kommer eders tale på Rangåvolde. Da skal du sige, at der kan man mindst tænke på at finde dygtige mænd siden Mörd Giges død. Kvæd da også en vise, som Hrut kan more sig over, thi jeg ved du er skald. Hrut vil da spörge, hvorfor du mener, at man mindst kan vente hans lige. Så skal du svare, at han var en så forstandig mand og så dygtig i at forfølge en sag, at der aldrig var noget at udsætte på hans høvdingskab. Han vil da spörge, om du har hørt noget om, hvorledes det gik med ham og Mörd. Jeg ved, skal du sige, at han tog konen fra dig, men du fandt dig deri. Så vil Hrut svare: Tykkes dig ikke, det var en fejl af ham, at han ikke fik godset, da han dog anlagde sag? Herpå, skal du sige, kan jeg nok svare dig: Du æskede ham til enekamp, men han var gammel, og hans venner rådte ham fra at stride med dig; således lode de sagen falde. Visselig gjorde jeg det, siger så Hrut, og enfoldige mænd tyktes det var lovligt, men han kunde derfor gerne have optaget sagen på næste ting, hvis han havde haft mod til det. Jeg ved det, skal du sige. Han vil da spörge dig, om du forstår dig noget på loven? Der nordpå havde jeg ord for det, skal du svare, men måske du vil sige mig, hvorledes man skal optage sagen. Hrut vil da spörge, hvad for en sag du mener? Den, skal du sige, der for resten ikke kommer mig ved, hvorledes man skal optage kravet af Unnes gods. Man skal stævne sagen således at jeg hører derpå eller i min lovlige bopæl, vil Hrut sige. Stævn nu da, skal du sige, så vil jeg stævne efter. Hrut vil da stævne, og du skal da nöjagtig lægge mærke til hvert ord han bruger. Så vil Hrut sige, at nu skulde du stævne. Du skal da stævne, men vrangt, så at kun hvert andet ord er rigtigt. Så vil Hrut le, og ikke fatte nogen mistanke til dig, men sige, at et og andet var dog rigtigt. Du skal da give dine ledsagere skylden, at det var dem,

der forstyrrede dig. Så skal du bede Hrut, at han vil sige dig det for, og tillade dig at sige efter. Han vil tillade det, og selv stævne sagen. Du skal strax sige stævningen efter, og nu tale rigtig, og så spörge Hrut, om der er ret stævnet? Han vil svare, at det er en stævning, der ikke kan afvises. Da skal du sige höjt, så at dine ledsagere kunne høre det: »Så stævner jeg Unne Mördsdatters mig håndgivne sag.« Men når så folk ere gangne i seng, skulle I tage eders bidsler og sadeltöj, fare stille afsted, gå ud, bære eders sadler ud i marken til de fede heste, og sætte eder op på dem, men lade de andre blive tilbage. I skulle ride op fra kvægmarkerne, og blive der tre nætter, thi så længe omtrent vil der blive ledet efter eder. Så skal du ride hjem, og bestandig ride om nætterne, men ligge stille om dagen. Til sommer ville vi så ride til tings, og sørge videre for sagen.« Gunnar takkede ham, og red først hjem.

23. Om Købhedin.

Gunnar red hjemmefra to dage efter med to mænd. De rede til de kom til Blåskovshede; der mødte nogle mænd dem, som spurgte, hvad det var for en stor mand, som var så indhyllet, og hans ledsagere sagde, det var Købhedin. Da sagde de andre, at når slig en mand drog forud, så kunde man ikke vente, der kom nogen værre bagefter. Hedin lod strax, som han vilde fare på dem, men de droge dog hver sin vej. Gunnar bar sig ad med alting således som der var foreskrevet ham; han var på Höskuldsstad om natten, drog derfra nedad dalen, og kom til den gård, der lå nærmest ved Hrutsstad. Der falbød han sine smedesager. Den foregivne Hedin for strax på bonden; det blev mældt Hrut, der sendte bud efter Hedin. Han begav sig strax til Hrut, og nød god velkomst. Hrut anviste ham sæde lige over

for sig, og deres samtale faldt så temmelig, som Njal havde ment. Da talen nu kom på Rangåvolde, og Hrut spurgte efter mænd der, kvad Gunnar denne vise:

Sidst er mænd i sandhed,
så overalt, jeg hører,
siger folket, at søge
sönder i Rangåvolde.
Derimod skal Mörd Gige
mærkelig dåd have øvet,
næppe i kløgt og vælde
nogen man fandt hans lige.

Hrut sagde da: »du er skald, Hedin; men har du hørt, hvorledes det gik med mig og Mörd?« Hedin kvad da endnu en vise:

Hørt jeg haver, hvorlunde
han den yndige kvinde
ved sit kløgtige påfund
vidste fra dig at rane.
Da frarådte de andre
ædlingen, sköndt han för dog
havde svunget i kampen
sværd, med dig at stride.

Da forklarede Hrut ham, hvorledes han skulde optage sagen, og stævnede for, men han sagde efter, og stævnede vrangt. Da smilte Hrut, og fattede ingen mistanke. Så sagde han, at Hrut skulde stævne anden gang. Hrut gjorde det. Hedin stævnede da også anden gang, men rigtig, og krævede sine ledsagere til vidner på, at han stævnede Unne Mördsdatters ham overdragne sag. Om aftenen gik han til sengs som de andre; men såsnart Hrut var falden i søvn, toge de deres klæder og våben, og gik ud, hen til deres heste, og rede over åen, og så videre frem på Hjardarholts side [1]) til enden af dalen, og op-

[1]) på den nordlige side af dalen.

holdt sig der i fjeldene imellem den og Haukedal på et sted, hvor ingen kunde finde dem, uden et særegent tilfælde.

Samme nat vågnede Höskuld paa Höskuldsstad, og vakte alle sine hjemmemænd. »Jeg vil sige eder min dröm,« sagde han: »mig tyktes jeg så en stor björn gå ud her fra husene, og vidste, at der ikke fandtes dette dyrs mage, og med det fulgte to björneunger, som vilde dyret vel. Det stævnede til Rutsstad, og gik der ind i huset. Derpå vågnede jeg. Nu vil jeg spörge eder, om I ikke have lagt mærke til noget ved hin store mand?« En af dem svarede ham: »Jeg så, at der stak en guldhægte og rødt klæde frem under hans ærme; på sin höjre hånd havde han en guldring.« Höskuld sagde: »Det er ingen anden mands fylgje, end Gunnars fra Hlidarende; nu bliver alting klart for mig. Lad os nu ride til Hrutsstad!« De gjorde så. Hrut lå i sin lukkede seng, og spurgte, hvem det var, der vare komne? Höskuld gav sig tilkende, og spurgte, hvad for gæster der vare? Den anden sagde: »Her er Købhedin.« »Nej, bredere mand over ryggen[1],« sagde Höskuld, »jeg tænker, det må være Gunnar fra Hlidarende.« »Så har han overlistet mig,« sagde Hrut. »Hvad er forefaldet?« sagde Höskuld. Hrut svarede: »Jeg sagde ham, hvorledes man skulde optage Unnes sag, og jeg stævnede mig selv, men han stævnede efter, så at han nu har fået sagen indledet, og dette på ganske lovlig vis.« »Det var et lifligt påfund,« sagde Höskuld, »og det kan Gunnar ikke ene have fundet på. Njal må have givet ham det råd, thi ingen er hans mage i forstand.« De så sig nu om efter Hedin, men han var ganske borte. Derpå samlede de folk, og søgte efter dem i tre dage, og fandt dem ikke. Gunnar red ned fra fjeldet til Haukedal og østen-

[1]) eller höjere på strå, end som så.

for Skard, nordpå til Holtevardehede, og videre frem til han kom hjem.

24. Gunnars og Hruts dele[1]) på tinget.

Gunnar red til altinget. Hrut og Höskuld rede ligeledes til tings, og havde et talrigt følge. Gunnar anlagde sagen på tinget; han udnævnte sandemænd i sagen. Hrut og hans broder havde tænkt på, at anfalde ham, men dristede sig dog ikke dertil. Derpå gik Gunnar til Bredfjordingernes ret[2]), og bød Hrut at høre på hans ed, på sagens fremsættelse og de beviser, han vilde føre i sit søgsmaal. Derpå aflagde han eden, og fremsatte sagen. Så lod han føre stævnevidner, derpå vidner, at sagen var ham overdragen. Njal var ikke tilstede ved retten. Nu fortsatte Gunnar sagen, indtil han bød modparten til værn. Hrut krævede vidner, og erklærede sagen ugyldig, og sagde, at hans modpart havde forsømt de tre vidnesbyrd, der måtte komme for retten: et, som var taget ved sengestokken, det andet ved karldören; det tredie på lovbjerget. Njal var da kommen til retten, og sagde, at han kunde få sagen og sagførelsen håndhævet, hvis de vilde føre den til ende ved rettergang. »Det vil jeg ikke,« sagde Gunnar, »jeg vil give Hrut samme kår, som han gav min frænde Mörd. Ere de brødre så nær, Hrut og Höskuld, at de kunne høre mit ord?« »Vi høre,« sagde Hrut, »hvad vil du?« Gunnar sagde: »Så være de hørende vidner, som her ere tilstede, at jeg æsker dig, Hrut, til holmgang, og vi skulle kæmpe i dag på den holm, som er her i Øxarå; men vil du ikke stride med mig, så udred alt godset endnu

[1]) Proces. [2]) Vestlandets fjerdingdom, se 1. bind side 28.

i dag!«[1]). Derpå forlod Gunnar retten med hele sit følge; også Höskuld og Hrut gik hjem og sagen blev hverken videre søgt eller forsvaret. Hrut sagde, da han kom ind i boden: »Det har aldrig för hændt mig, at nogen mand har udæsket mig til holmgang, og at jeg har unddraget mig.« »Så har du da i sinde at stride?« sagde Höskuld, »men det skal dog ikke ske, hvis jeg må råde, thi du kan ikke måle dig bedre med Gunnar, end Mörd kunde med dig, og vi skulle heller begge tilsammen udrede pengene til Gunnar.« Derpå spurgte brødrene de andre bönder hvad de vilde skyde til; de svarede alle, at de vilde give så meget til, som Hrut vilde have. »Så lader os da,« sagde Höskuld, »gå hen til Gunnars bod, og betale pengene!«. Det blev forkyndt Gunnar; han gik ud i boddören. Höskuld sagde: »Nu må du tage imod pengene.« Gunnar sagde: »Betal nu da! jeg er rede til at tage derimod.« De betalte derpå alle pengene til punkt og prikke. Da sagde Höskuld: »Nyd det, som du har fået det!« Hrut svarede: »Ilde vil det blive lönnet dig.« »Det får at gå som det kan,« sagde Gunnar. Höskuld og hans venner gik atter hjem til deres bod; han var meget oprørt, og sagde til Hrut: »Mon denne ubillighed aldrig vil blive hævnet på Gunnar?« »Nej,« sagde Hrut, »hævnes vil det vist, men vi ville hverken have hævn eller fremme deraf; uden tvivl vil han engang komme til at ty til vor slægt om

---

[1]) Her, og på flere steder i sagaen (kapp. 40, 43—45, 54, 59, 62, 63, 73, 78, 80, 92, 93) indskydes i den trykte text nogle vers, der blot ere en kold og stiv versificeret omskrivning af sagaens ord. Efter sikkre sproglige kændemærker at dømme må disse vers anses for uægte og at være digtede i en temmelig sildig tidsalder (slutningen af 13. århundrede). Da de ere uden poetisk værd og heller ikke findes i sagaens ældste og bedste håndskrifter, så udelades de også af oversættelsen. G. V.

venskab.« Dermed endte de deres samtale. Gunnar viste Njal pengene. »Det gik godt,« sagde denne. »Og det må jeg takke dig for,« sagde Gunnar. Folk rede nu hjem fra tinget, og Gunnar indlagde sig megen ære ved denne sag. Han bragte Unne alle pengene, og vilde ikke selv have det mindste deraf; men sagde kun, at han troede nu at kunne göre större fordring på hende og hendes frænder, end på nogen anden. Deri gav hun ham ret.

25. Unnes giftermål.

En mand ved navn Valgard boede på gården Hof ved Rangå; han var en sön af Jörund Gode, der nedstammede fra Thrond den Gamle, en sön af Harald Hildetand, Hrærek Slonganbauges sön. Harald Hildetands moder var Aude, en datter af Ivar Vidfadme, Halfdan den Snildes sön. Valgard den Grås (den underfundiges) broder var Ulf Ørgode, fra hvem slægten på Odde nedstammer. Fra Ulf Ørgode nedstammede Sæmund Frode, men fra Valgard Kolben den unge[1]).

Disse brødre, Ulf Ørgode og Valgard hin Grå, toge hen for at bejle til Unne, og hun blev gift med Valgard uden nogen af sine frænders råd; men dette mishagede Gunnar og Njal og mange andre, thi Valgard var en lumsk og uvennesæl mand. De fik en sön, som hed Mörd, der forekommer meget i denne fortælling. Da han var fuldvoxen, viste han fjendskab mod sine frænder, men allermest imod Gunnar; han var snu i sind og ond i råd.

Nu ville vi anføre Njals sönner. Den ældste hed Skarphedin. Han var stor af væxt og stærk, våbendulig, svømmede som en sæl, var særdeles rask til fods, hurtig

---

[1]) Kolben den unge døde 1245.

og uforfærdet, talte fyndig og flink for sig, og var en god skald, men dog for det meste sagtmodig; han havde brunt og. kröllet hår og smukke öjne, blegt åsyn og skarpe træk, krum næse og et höjt tandgærde, samt en meget styg muud, men var dog en anseelig kriger. Njals anden sön hed Grim; han var skön af udseende med smukt mörkt hår, stor og stærk, og smukkere end Skarphedin. Njals tredie sön hed Helge; han var smuk og havde smukt hår, var stærk og våbenduelig, forstandig og sagtmodig. Alle Njals sönner vare ugifte. Njals fjerde sön hed Höskuld, han var lönbåren; hans moder var Hrodny Höskuldsdatter, en søster til Ingild fra Kelde. Njal spurgte Skarphedin, om han vilde gifte sig? Han bad sin fader råde; hvorpå denne bejlede for ham til Thorhilde, en datter af Randver fra Thorolfsfjeld, og desårsag havde han der siden sin anden gård. Sköndt Skarphedin blev gift med Thorhilde, blev han dog boende hos sin fader til sin død. Grim bejlede til Astrid fra Djupåbakke, hun var enke og meget rig; Grim fik hende, men blev dog hos sin fader.

26. Om Asgrim og hans börn.

Asgrim Ellidagrimsen var en sönnesöns sön af Öndot Kraka; hans moder hed Jörun Teitsdatter, og var en sönnedatter af Ketilbjörn den Gamle fra Mosfjeld. Teits moder Helga stammede fra Björn Buna, en sön af Hersen Grim fra Sogn. Jöruns moder var Oløf Årbod, en datter af Bødvar Herse, Vikinge-Kåres sön. Asgrim Ellidagrimsens broder hed Sigfus, hvis datter Thorgerde var moder til Sigfus, Sæmund den Frodes fader. Gauk Trandilsen var Asgrims føstbroder, en af de smukkeste og ypperligste mænd, men imellem dem gik det ilde til, thi Asgrim dræbte Gauk. Asgrim havde to sönner, der begge hede Thorhal, og begge vare håbefulde mænd.

Endnu en sön havde Asgrim, ved navn Grim, og en datter Thorhalla, der var meget smuk og brav. Njal gav sig i tale med sin sön Helge, og sagde: »Jeg har betænkt et giftermål for dig, hvis du vil følge mit råd.« »Det vil jeg vist,« sagde han, »thi jeg ved, at du både vil råde vel og tillige kan.« Hvem har du da tænkt på?« »Vi skulle bejle til Asgrim Ellidagrimsens datter, thi det er det bedste valg,« sagde Njal.

27. Helge Njalsens frieri.

Kort efter rede de ud over Thjorså og videre frem til de kom til Tunge[1]). Asgrim var hjemme, og tog vel imod dem, og de vare der om natten, men om dagen gik de hen at tale sammen. Da kom Njal frem med frieriet, og bad om Thorhalla til sin sön Helge. Asgrim svarede vel derpå, og sagde, at der var ingen, med hvem han hellere vilde indgå en forbindelse end med dem. De talte da om giftermålet, og det endte så, at Asgrim fæstede Helge sin datter, og brylluppet blev berammet. Gunnar og mange andre af de bedste mænd vare med til dette gilde. Efter gildet bød Njal Asgrims sön Thorhal hjem til sig til opfostring, så han var længe hos Njal, og han holdt mere af denne end af sin egen fader. Njal lærte ham lovkundskab, så han blev den lovkyndigste mand på Island i deres dage.

28. Halvard kommer til Island.

Der kom et skib ud i mundingen ved Arnarbæle[2]), og Halvard den Hvide, en mand fra Vigen, førte skibet; han tog sit ophold på Hlidarende, og var hos Gunnar om

[1]) Asgrim Ellidagrimsens gård.
[2]) en gammel havn under Øfjeldene. Gården Arnabæle kaldes nu Midbæle. G V

vinteren. Han bad bestandig denne om, at han skulde tage udenlands. Gunnar vilde ikke ret indlade sig derpå men afslog det dog ikke. Om foråret tog han hen til Bergthorshvol, for at tale med Njal, og høre hans mening, om han vilde råde ham til at tage udenlands. »Det tykkes mig rådeligt,« sagde Njal, »du vil overalt hvor du kommer gælde for en hædersmand.« »Vil du,« sagde Gunnar, »tage dig af min ejendom, medens jeg er borte; thi jeg ønsker, at min broder Kolskeg skal tage med mig, og så da gerne, at du havde tilsyn med mit hus tilligemed min moder.« »Derpå skal det ikke mangle,« sagde Njal, »jeg skal være behjælpelig der med alt hvad du ønsker.« »Du vil göre alting vel,« sagde Gunnar og red hjem. Østmanden gav sig nu atter til at tale med Gunnar om, at han skulde rejse udenlands. Gunnar spurgte, om han havde sejlet til fremmede lande? Den anden svarede, at han havde sejlet til alle landene imellem Norge og Garderige; ligeledes havde han sejlet til Bjarmeland. »Vil du sejle med mig til Østerleden?« sagde Gunnar. »Vist vil jeg det,« svarede den anden. Derpå gjorde Gunnar anstalter til at rejse udenlands med ham, og Njal overtog opsynet med al hans ejendom.

29. Gunnars udenlandsrejse.

Gunnar drog udenlands og Kolskeg fulgte med ham. De sejlede til Tønsberg, og vare der om vinteren. Den gang var der blevet høvdingeskifte i Norge; Harald Gråfeld var død, såvel som Gunhilde, og Hagen Jarl den Onde forestod da riget, en sön af Sigurd Hagensen. Hans moder var Bergljot, Thorer jarls datter; hendes moder var Orløf Årbod, Harald Hårfagers datter. Halvard spurgte Gunnar, om han vilde tage hen til Hagen Jarl? Men Gunnar sagde nej, og spurgte: »Har du et lang-

skib?« »Jeg har to,« sagde den anden. »Så synes mig vi skulde tage på hærtog,« sagde Gunnar, »og se os om efter mandskab.« »Det vil jeg da også,« sagde Halvard. Derpå droge de til Vigen, toge der to skibe, og gjorde sig i stand til at sejle derfra. De havde godt mandskab, thi der havde udbredt sig et berømmeligt ry om Gunnar. »Tænker du at tage øster til Hisingen?« sagde Gunnar. »Ja,« svarede Halvard, »jeg vil besøge min frænde Ølver.« »Hvad vil du ham?« sagde Gunnar. Den anden svarede: »Det er en brav mand, og han vil skaffe os nogen understøttelse til rejsen.« »Så lad os tage derhen!« sagde Gunnar. Såsnart de vare færdige, styrede de øster til Hisingen, hvor de nøde god velkomst, og Gunnar havde kun været en kort tid hos Ølver, förend denne gjorde meget af ham. Ølver spurgte om målet for hans rejse. Halvard sagde, at Gunnar vilde på hærtog og erhværve sig gods. »Det kan ikke nytte,« sagde Ølver, »da I ikke have folk.« »Nu kunne I jo,« sagde Halvard, »understøtte os.« »Ja jeg tænker også,« svarede Ølver, »at give Gunnar nogen hjælp, og sköndt du er i slægt med mig, så gör jeg dog mere af ham.« »Hvad vil du da hjælpe os med?« sagde Halvard. »Med to langskibe,« svarede Ølver, »det ene på tyve, det andet på tredive rum.« »Men hvor få vi mandskab til dem?« sagde Halvard. »Det ene,« svarede Ølver, »vil jeg besætte med mine huskarle, det andet med bönder. Jeg har imidlertid hørt, at der er ufred her i Elven, og ved ikke, om I kunue komme bort; thi de ligge her i Elven.« »Hvem?« sagde Halvard. »To brødre,« svarede Ølver; »den ene hedder Vandel, den anden Karle, det ere sönner af Siolf[1]) den Gamle fra Gotland. Halvard fortalte Gunnar, at Ølver havde hjulpet dem med skibe.

---

[1]) sammentrukken form for Sæulv.

Gunnar blev glad derover. De lavede nu alting til, til de vare ganske sejlfærdige, da gik de til Ølver og takkede ham. Han bad dem tage sig vei i agt for brødrene.

30. Gunnar for i viking.

Gunnar styrede ud af Elven; han og Kolskeg vare begge på et skib, men Halvard på det andet. De så nu vikingernes skibe for sig. Da sagde Gunnar: »Lad os se til at være nogenlunde beredte, hvis de søge imod os, men ellers skulle vi ej have med dem at göre.« De gjorde så, og beredte sig til kamp på skibene; men vikingerne skilte deres skibe ad, så der blev en vej imellem dem. Gunnar sejlede frem imellem skibene, men Vandel greb en stavnle, kastede den imellem sit og Gunnars skib, og trak det til sig. Ølver havde givet Gunnar et godt sværd; dette trak han nu, men hjelmen havde han ikke sat på, han sprang strax over i forrummet på Vandels skib, og gav en mand banehug. Karle lagde til med sit skib på den anden side, kastede et spyd tværs over Gunnars skib, og sigtede ham efter midten af livet. Dette så Gunnar, og vendte sig så hurtig om, at ingen kunde fæste öje på hans bevægelse, greb spydet med venstre hånd, og kastede det tilbage på skibet til Karle; den, der stod i vejen for det, fik sin bane. Kolskeg greb et anker, og kastede det over på Karles skib, således at ankerhagen kom i skibsbordet, og gik derigennem, så den mörke sø faldt ind. Alle mænd sprang da over på andre skibe. Gunnar sprang nu tilbage på sit eget skib; da kom Halvard til, og der begyndte en heftig kamp. De så nu, at deres formand var uforfærdet, og hver gjorde derfor sit bedste. Gunnar snart hug og snart kastede han med spyd, og mangen mand måtte lade sit liv for ham. Kolskeg stod ham

trolig bi. Karle sprang over på skibet til sin broder Vandel, og begge stredes så derfra dagen igennem. Kolskeg tog sig engang hvile på Gunnars skib. Denne så det og kvad:

Bedre har du, broder,
sørget for den gridske
örn, som val skal finde
her, end for dig selv du.
Mangen skal i morgen
drikke blodets strömme,
men du selv i kampens
hede mødig törster.

Derpå tog Kolskeg en fuld mjødkande, drak og stred atter, og endelig sprang begge brødrene over på Vandels og hans broders skib, og Kolskeg gik langsmed det ene bord, Gunnar langsmed det andet. Imod Gunnar gik Vandel, hug strax til ham, og traf i hans skjold; men Gunnar drejede skjoldet, som sværdet sad fast i, så at dette brast nedenfor hjaltet. Derpå hug Gunnar igen til Vandel; det så ud som om tre sværd vare i luften, så han kunde ikke se, hvorledes han skulde tage sig i agt, og Gunnar hug begge fødderne fra ham. Kolskeg gennemborede Karle med et spyd. Derefter gjorde de meget bytte. Derfra sejlede de ned til Danmark, og så over til Småland, og havde bestandig sejer. De vendte ikke tilbage om høsten. Næste sommer droge de til Reval, mødte der nogle vikinger, strede strax med dem, og vandt sejer. Så styrede de over til Øsyssel (Øsel), og lå der nogen tid under et næs. De så da en enkelt mand gå ned fra næsset. Gunnar gik op på land, for at træffe ham, og de talte sammen. Gunnar spurgte om hans navn. Han svarede, at han hed Tove. Gunnar spurgte hvad han vilde? »Jeg søger dig,« sagde han; »der ligger hærskibe på den anden side under næsset,

og jeg vil sige dig, hvem de tilhøre. Det ere to brødre; den ene hedder Halgrim, den anden Kolskeg, særdeles dygtige krigere, og desuden have de så gode våben, at man ikke finder mage dertil. Halgrim har en spydøxe[1]), som han har ladet seide[2]) således, at intet våben uden den skal vorde ham til bane, og derhos har det den egenskab, at når kamp forestår, yttrer det sig i spydet, thi da synger det så höjt i det, at man kan høre det langt borte, sådan en mægtig natur har det i sig.«
Gunnar kvad da:

Snart jeg skal den vilde
voldsmand fælde, spydet
skal jeg mig i kampen
flux med sejer vinde;
höjt jeg skal på vikings
ganger ride, falske
seidmænd skal i Sigars[3])
uvejr livet lade.

»Kolskeg,« vedblev manden, »har et sax[4]), der også er et ypperligt våben. De have også en trediedel flere folk end I; ligeledes have de meget gods, som de have skjult på landet, og jeg ved nöjagtig hvor det er. De have sendt et spejderskib ud for næsset, så de have allerede kundskab om eder; også ruste de sig nu stærkt, og have i sinde at anfalde eder, såsnart de ere færdige. I have derfor kun to ting at vælge imellem, enten strax at lægge bort, eller ruste eder det snareste, I kunne; men hvis I vinde sejer, skal jeg følge eder hen til alt godset.« Gunnar gav ham en guldring, gik derpå hen til sine

---

[1]) eller hellebarde.
[2]) trylle ved seid.
[3]) Signes fader men Hagbards svoger; Sigars uvejr er kampen.
[4]) et kort sværd.

mænd, og sagde til dem, at der lå hærskibe på den anden side af næsset, som allerede havde bemærket dem. »Lad os derfor,« sagde han, »tage vore våben, og ruste os vel, thi nu er der gods at vinde.« Derpå rustede de sig, og da de vare færdige, så de skibene komme imod sig. Der begyndte nu en strid med dem, og de strede længe, og der blev et stort mandefald. Gunnar vog mangen mand. Halgrim sprang med sine folk over på Gunnars skib; denne vendte sig imod ham. Halgrim stak efter ham med sin spydøxe, men der var en bom tværs over skibet, Gunnar sprang baglænds tilbage over denne, så at hans skjold var foran bommen, og deri traf Halgrim, og stak igennem det og så i bommen. Gunnar hug Halgrim på hånden, og armen blev lam; men sværdet bed ikke; da faldt spydøxen. Gunnar greb den, gennemstak Halgrim, og kvad:

Folkeøder har jeg fældet,
hændig sværd han kunde svinge;
seidet hjelmvånd havde Halgrim,
hørte jeg i andre lande.
Alle tappre mænd skal vide,
at han bar det skarpe hugspyd;
nu skal dette våben følge
mig til mine dages ende.

Og det holdt Gunnar, at han bar spydet så længe han levede. Begge Kolskeggene strede sammen, og det var uvist, til hvilken side sejren vilde hælde. Da kom Gunnar til, og gav den anden Kolskeg banehug. Derpå bade vikingerne om fred, hvilken Gunnar tilstod dem, og han lod så valen efterse, og bemægtigede sig de faldnes gods; men dem, som han gav fred, skænkede han deres våben og klæder, og befalede dem at tage hjem til deres fosterland. De styrede bort, men Gunnar tog alt det gods, som var tilbage. Tove kom efter

slaget til Gunnar, og tilbød sig at følge ham hen til det gods, som vikingerne havde skjult, og sagde, at det var både mere og bedre, end det de för havde fået. Gunnar sagde, at han vilde; han gik da op på land, og Tove foran til skoven, Gunnar efter. De kom til et sted, hvor der var båret meget ved sammen; derunder sagde Tove at godset var. De ryddede da vedet bort, og fandt derunder både guld og sølv, klæder og gode våben. Dette gods bare de ned til skibene. Gunnar spurgte Tove, hvormed han skulde lönne ham? Tove svarede: »Jeg er en dansk mand af æt, og ønsker, at du vilde bringe mig til mine frænder.« Gunnar spurgte, hvorledes han var kommen til Østerleden? »Jeg blev fangen af vikinger,« sagde Tove, »og blev sat i land her på Øsyssel, og har været her siden.«

31. Hvorledes Gunnar kom til Hagen Jarl.

Gunnar tog imod ham, og sagde til Kolskeg og Halvard: »Nu ville vi styre til Nordlandene.« De syntes godt derom, og bade ham råde. Gunnar sejlede fra Østerleden med meget gods. Han havde ti skibe, og styrede med dem til Hedeby[1]) i Danmark. Kong Harald Gormsen var der oppe på landet; man forkyndte ham Gunnars ankomst, og at der ikke fandtes hans mage på Island. Han sendte en mand for at indbyde ham til sig. Gunnar begav sig strax til kongen, som modtog ham vel, og lod ham tage sæde næst ved sig selv. Der blev Gunnar en halv måned. Kongen havde sin fornöjelse af at lade ham forsøge adskillige idrætter med hans mænd, men der var ingen, der i nogen eneste idræt kunde måle sig med ham. Kongen sagde til Gunnar: »Mig tykkes, at man skal søge langt efter din lige;« og han

---

[1]) Slesvig.

lovede at skaffe ham et giftermål og meget len at befale over, hvis han vilde stadfæste sig der; men Gunnar takkede kongen for sit tilbud, og sagde: »Jeg vil først fare til Island at se til mine venner og frænder.« »Så kommer du aldrig tilbage til os,« sagde kongen. Derfor må skæbnen råde,« sagde Gunnar. Gunnar gav kongen et godt langskib og meget andet gods, og kongen gav ham en hædersklædning, et par guldsömmede handsker og et pandebånd med en guldknude på, samt en gerdsk[1]) hat. Gunnar sejlede nordpå til Hisingen, hvor Ølver tog glædelig imod ham, og han bragte denne hans skibe, og sagde, at det var hans lod. Ølver tog mod godset, sagde, at Gunnar var en brav mand, og bad ham blive der nogen tid. Halvard spurgte Gunnar, om han vilde tage hen til Hagen Jarl? Gunnar svarede, at det kunde han nok have lyst til, thi nu havde han forsøgt sig noget, hvilket ikke var tilfældet, da Halvard forrige gang havde talt til ham derom. De droge da til Trondhjem for at træffe Hagen Jarl, der tog vel imod Gunnar, og bad ham blive hos sig om vinteren. Han tog derimod, og blev vel anset af alle. Om julen gav jarlen ham en guldring. Gunnar fattede godhed for jarlens frænke Bergljot, og man kunde ofte mærke på jarlen, at han vilde have givet ham hende, hvis Gunnar havde ladet noget ord falde derom.

32. Gunnars hjemkomst.

Om våren spurgte jarlen Gunnar, hvad bestemmelse han havde taget? Han svarede, at han vilde til Island. Jarlen sagde, at der var uår i landet, så der vilde kun være liden udsejling til Island, men han skulde dog få mel og ved i sit skib. Tidlig på våren gjorde Gunnar

[1]) russisk, fra Garderige.

sit skib færdigt. Halvard sejlede ud med ham og Kolskeg. De kom ud tidlig på sommeren, og landede i mundingen af Arnarbæle för altinget. Gunnar red hjem fra skibet, og satte mænd til at losse det. Da de kom hjem, toge alle med glæde imod dem; også vare de blide mod deres hjemmemænd, og vare ikke blevne hovmodige efter rejsen. Gunnar spurgte om Njal var hjemme. Man svarede ja; hvorpå han lod sin hest føre frem, og begge brødrene rede til Bergthorshvol. Njal var glad ved deres ankomst, og bad dem blive der om natten, og Gunnar fortalte om sine rejser. Njal sagde, at han var en udmærket mand, »og du har nu,« sagde han, »forsøgt dig meget, men vil blive det endnu mere herefter, thi mangen en vil misunde dig.« »Jeg vilde dog gerne holde venskab med alle,« sagde Gunnar. »Det vil ikke altid lade sig göre,« sagde Njal, »og du vil jævnlig komme til at værge dig.« »Så vil det dog være en trøst,« sagde Gunnar, »når jeg har en god sag.« »Ja,« svarede Njal, »hvis du ikke kommer til at bøde for andres fejl.« Njal spurgte Gunnar, om han vilde ride til tings; Gunnar sagde ja, og spurgte, om Njal vilde, men han sagde nej, og yttrede det ønske, at Gunnar vilde göre det samme. Gunnar red hjem, og gav Njal gode foræringer, og takkede ham for opsynet med hans gods. Kolskeg opmuntrede ham meget til at ride til tings, derved vilde nemlig hans hæder voxe, »da mange der ville vise dig godhed.« »Lidet står mit sind til at göre mig til,« sagde Gunnar, »men jeg vil gjerne træffe gode mænd.« Halvard var også kommen der, og bød sig til at ride til tings med dem.

33. Gunnars frieri.

Gunnar og alle de andre rede. Men da de kom til tinget, vare de så vel klædte og rustede, at der var

ingen, som lignede dem deri, og folk fore ud af alle boderne, for at beundre dem. Gunnar red hen til Rangåboernes bod, og var der hos sine frænder. Mange mænd kom hen, for at besøge ham, og at spörge ham om tidende; han var venlig og munter mod alle, og fortalte enhver hvad han ønskede at vide. En dag da Gunnar gik fra lovbjerget, gik han forbi Mosfjeldingernes bod. Da så han en velklædt kvinde komme sig imøde, og da de fandtes, hilste hun strax Gunnar, som höflig besvarede hendes hilsen, og spurgte, hvem hun var? Hun svarede, at hun hed Halgerde, og var en datter af Höskuld Dalekolsen. Hun talte dristigen til ham, og bad ham fortælle om sine rejser, men han svarede, at han ikke vilde afslå en samtale med hende. De satte sig da ned og talte sammen. Hun var klædt således: hun havde en rød kjortel på og over sig havde hun en skarlagens kåbe besat med bræmmer ned i skødet. Håret nåede hende ned på brystet, og var både stort og fagert. Gunnar var iført den skarlagensklædning, som kong Harald Gormsen havde givet ham; på hånden havde han den guldring, som Hagen Jarl havde givet ham. De talte længe höjt. Tilsidst spurgte han hende om hun var ugift. Hun sagde ja, og der var ikke mange, som vilde vove på at bejle til hende. »Holder du ingen for god nok for dig?« sagde han. »Det nok,« svarede hun, »men jeg er vanskelig i mandvalg.« »Hvad vil du svare, hvis jeg bejler til dig?« sagde han. »Det har du ikke i sinde,« svarede hun. »Jo,« sagde han. »Hvis det er dit alvor,« sagde hun, »så tal med min fader!« Derpå ophørte deres samtale. Gunnar gik strax til Dalemændenes bod, fandt en mand udenfor boden, og spurgte, om Höskuld var derinde. Den anden svarede ja. Gunnar gik da ind. Höskuld og Hrut toge vel imod ham. Han satte sig ned imellem dem, og det kunde ikke

mærkes på deres samtale, at der för havde været uenighed imellem dem. Gunnar bragte det da på tale, hvad brødrene vilde svare ham, hvis han bejlede til Halgerde. »Godt,« sagde Höskuld, »hvis det er dit ramme alvor.« »Det er det« sagde Gunnar, »men sidst skiltes vi ad således, at mange vilde finde det lidet rimeligt, at der finder forbindelse sted imellem os.« »Hvad tykkes dig, Hrut frænde?« sagde Höskuld. Hrut svarede: »Mig tykkes partiet ikke at være lige.« »Hvorfor ikke?« sagde Gunnar. Hrut svarede: »Jeg vil svare dig herpå som sandt er: du er en rask og ypperlig mand, men hun har sine onde, som sine gode sider, og jeg vil ikke svige dig i noget.« »Det er ærlig gjort af dig,« sagde Gunnar, »men jeg vil dog holde det for en levning af eders gamle fjendskab, hvis I giver mig afslag.« »Det er ikke så,« sagde Hrut, »men snarere ser jeg, at du ikke kan stå imod; men sköndt vi ingen handel slutte, ville vi dog være dine venner.« »Jeg har talt med hende,« sagde Gunnar, »og hun har ikke noget derimod.« Hrut sagde: »Jeg ved det, at I begge hige efter giftermål; og når alt kommer til alt, så er det også eder, som løbe mest fare derved.« Hrut forklarede derpå uspurgt Gunnar Halgerdes hele tænkemåde, og Gunnar tyktes rigtignok i begyndelsen, at adskilligt ikke var, som det skulde være, men omsider sluttede de dog handelen. Der blev da sendt bud efter Halgerde, og talt om giftermålet i hendes nærværelse, og de lode det nu gå til, som forrige gang, at hun skulde selv fæste sig. Gildet skulde være på Hlidarende, og fra først af skulde det holdes hemmeligt, men snart fik dog alle det at vide.

Gunnar red hjem fra tinget, kom til Bergthorshvol, og fortalte Njal om sit giftermål. Han blev meget betænkelig derved. Gunnar spurgte ham, hvorfor han fandt det så urådeligt? »Thi hun,« sagde Njal, »vil afsted-

komme alt ondt, når hun kommer herhid.« »Aldrig skal hun dog forstyrre vort venskab,« sagde Gunnar. »Det vil dog ikke blive langt derfra,« sagde Njal, »men du vil bestandig komme til at råde bod på hendes fejl.« Gunnar bød Njal til gilde og alle dem derfra, som han vilde tage med. Njal lovede at komme. Derpå red Gunnar omkring i herredet, forat byde mænd til gildet.

34. Bryllup på Bergthorshvol.

Thraen Sigfussen var en sönnesön af Sighvat den Røde; han boede på gården Grytå i Fljotshlid. Han var Gunnars frænde og en meget anset mand. Han var gift med Thorhilde Skaldkone, der var meget mundkåd og for gerne med spot. Thraen holdt heller ikke meget af hende. Han blev buden til gilde tilligemed hans kone, der var skafferske såvel som Njals kone Bergthora Skarphedinsdatter.

En anden af Sigfuses sönner hed Ketil; han boede i Mörk østenfor Markarfljot, og var gift med Thorgerde Njalsdatter. Den tredie Sigfussön hed Thorkel, den fjerde Mörd, den femte Lambe, den sjette Sigmund, den syvende Sigurd. Alle disse vare Gunnars frænder og dygtige stridsmænd; dem alle bød Gunnar til gilde. Ligeledes havde Gunnar indbudet Valgard den Grå og Ulf Ørgode og deres sönner, Runolf og Mörd.

Höskuld og Hrut kom til gildet med et stort følge, blandt andre vare der Höskulds sönner Thorleik og Olaf. Med dem fulgte bruden og hendes datter Thorgerde, der var meget smuk, og den gang fjorten år gammel. Adskillige andre kvinder vare med hende. Der var også Asgrim Ellidagrimsens datter Thorhalla[1]) og Njals tvende døttre, Thorgerde og Helga. Gunnar havde allerede mange

---

[1]) Rettelse for Thorhalla; se kap. 26 og 130. G. V.

gildesmænd samlede, og han bragte sine mænd til sæde således: Han selv sad midt på bænken; indad sad Thraen Sigfusen, så Ulf Ørgode, så Valgard den Grå, så Mörd og Runolf, så Sigfussönnerne, af hvilke Lambe sad yderst. Næst Gunnar udad sad Njal, så Skarphedin, så Helge, så Grim, så Höskuld, så Haf den Spage, så Ingild fra Kelde, så Thorers sönner østen fra Holt. Thorer vilde sidde yderst blandt de anseelige mænd; thi da var hver fornöjet hvor han sad. Höskuld sad midt på den anden bænk, og indad fra ham hans sönner; udad fra Höskuld sad Hrut; men hvorledes de andre vare ordnede til sæde, er ej fortalt. Bruden sad midt på tværbænken; på den ene side af hende hendes datter Thorgerde, på den anden Asgrim Ellidagrimsens datter Thorhalla[1]). Thorhilde var skafferske, og hun og Bergthora bare maden på bordet. Thraen Sigfusen sad og stirrede på Thorgerde Glumsdatter; dette så hans kone Thorhilde; hun blev vred, og gjorde en kvædling til ham:

»Godt er det ej at glo,
gæk er dig i öje,

Thraen!« sagde hun. Men han sprang strax op fra bordet, og erklærede sig skilt fra hende. »Jeg vil ikke tåle hendes spot eller spydige ord,« sagde han; og så fast stod han derpå, at han ikke vilde blive ved gildet, med mindre hun blev jaget bort. Enden blev da, at hun tog bort, og nu sad hver mand på sin plads, og de drukke og vare glade. Da tog Thraen til orde: »Jeg vil ikke tale hemmelig om mit hjertens ønske. Jeg vil spörge dig, Höskuld Dalekolsen, om du vil give mig din frænke Thorgerde til kone?« »Det ved jeg ikke,« sagde Höskuld, »mig tykkes du blev ilde skilt ved den du havde för. Hvordan en mand er han vel, Gunnar?« Gunnar sva-

---

[1]) Rettelse for håndskrifternes Thorhalla G. V.

rede: »Jeg vil ikke sige noget om manden, thi han er mig beslægtet. Tal du, Njal,« sagde Gunnar, »thi alle ville tro hvad du siger.« Njal sagde: »Det er om manden at sige, at det er en mand, der har vel til bedste, og er en dygtig mand og meget anset, så for den sags skyld kunne I tilstå ham giftermålet.« Da sagde Höskuld: »Hvad synes dig rådeligt, Hrut frænde?« »Du kan gerne give dit samtykke, thi partiet er lige,« sagde han. De talede da om vilkårene, og bleve enige om alt. Da stode Gunnar og Thraen op, og gik hen til tværbænken, og Gunnar spurgte moder og datter, om de vilde samtykke i denne handel? De svarede, at de vare vel fornöjede dermed, og Halgerde fæstede Thraen sin datter. Da skiftede kvinderne anden gang sæde. Thorhalla[1]) kom nu til at sidde mellem begge brudene. Gildet led nu vel frem, og da det var tilende, red Höskuld med sine ledsagere vesterpå, men Rangåboerne til deres hjem. Gunnar gav mange mænd gaver, hvilket man satte tilbörlig pris på. Halgerde overtog husets bestyrelse, og var ferm i sit hus og myndig. Thorgerde overtog ligeledes husets bestyrelse på Grytå, og var en god husfru.

35. Gæstebud på Bergthorshvol.

Det var sædvane hos Gunnar og Njal, at de gjorde hver sin vinter gæstebud for hinanden for venskabs skyld. Nu skulde Gunnar tage til gilde hos Njal, og Gunnar og Halgerde droge til Bergthorshvol. Da vare Helge og hans kone ikke hjemme. Njal tog vel imod Gunnar og hans husfru, og da de havde været der nogen tid, kom Helge hjem med sin kone Thorhalla. Da gik Bergthora tilligemed Thorhalla hen til tværbænken, og hun sagde til Halgerde: »Du må give plads for denne kone.« »Jeg giver

---

[1]) nemlig Thorhalla Asgrimsdatter Njals søsterdatter.

ikke plads,« svarede hun, »og vil ikke lade mig skyde hen i krogen.« »Jeg må råde her,« sagde Bergthora, hvorpå Thorhalla satte sig ned. Bergthora gik siden hen til bordet med vand til håndtvæt. Halgerde greb hendes hånd og sagde: »I passe dog godt til hinanden, du og Njal; du har en knortet negl paa hver finger, og han har ingen skæg.« »Det er sandt nok,« sagde Bergthora, »men vi lade ikke hinanden noget høre derfor; skæg havde imidlertid din husbonde Thorvald, og alligevel rådte du ham bane.« Da sagde Halgerde: »Lidet nytter det mig, at eje den raskeste mand på Island, hvis du ikke hævner dette, Gunnar!« Han sprang op, gik bort fra bordet, og sagde: »Hjem vil jeg fare, og bedst var det, du trættedes med dine egne hjemmemænd og ikke i anden mands hus; desuden har jeg Njal mangen hæder at lönne og vil ikke være din kastekep.« Derpå toge de hjem. »Husk dog på, Bergthora,« sagde Halgerde, »at vi ikke dermed ere skilte;« hvortil Bergthora svarede, at det skulde vorde hende til liden både. Gunnar blandede sig ikke videre deri, og tog hjem til Hlidarende, og var hjemme hele vinteren. Sommeren led nu til altingstiden.

36. Kol vog Svart.

Gunnar red til tings; men förend han red hjemmefra, sagde han til Halgerde: »Vær nu rolig imedens jeg er borte, og vis ingen uartighed mod mine venner, når du har med dem at göre.« »Troldene tage dine venner!« sagde Halgerde. Gunnar red til tings, og mærkede nok, at det var ikke godt at skifte ord med hende. Njal red ligeledes til tings med alle sine sönner. Nu er at fortælle hvad der imidlertid forefaldt hjemme. Njal og Gunnar ejede en skov sammen i Rødeskride; de havde ikke skiftet skoven imellem sig, men hver plejede at hugge hvad han behøvede, og ingen af dem talte den anden til for det.

Kol var Halgerdes værkstyrer eller opsynsmand; han havde været længe hos hende, og var en stor ildgerningsmand. Svart hed en af Njals og Bergthoras huskarle, som de godt kunde lide. Bergthora befalede ham, at han skulde tage hen til Rødeskride, og hugge ved, hun vilde få folk til at føre det hjem. Han svarede, at han skulde forrette hvad hun pålagde ham, for op til Rødeskride, og skulde være der en uge. Nogle tiggere kom fra Markarfljot til Hlidarende, og fortalte, at Svart havde været i Rødeskride, og hugget ved, og det i svær mængde. »Så har nok Bergthora i sinde at skille mig ved en hel del,« sagde Halgerde, »men jeg skal nok sørge for, at han ikke hugger oftere.« Gunnars moder Ranveig hørte det, og sagde: »Husfruer have dog för været gode, sköndt de ikke gave sig af med mænds drab.« Natten led, og om morgenen gav Halgerde sig i tale med Kol, og sagde: »Jeg har tiltænkt dig et værk,« hvorpå hun gav ham våben, og vedblev: »Far hen til Rødeskride! Der vil du finde Svart.« »Hvad skal jeg ham?« sagde han. »Spörger du om det, sådan en skurk som du er?« sagde hun; »slå ham ihjel skal du.« »Det kan jeg nok,« svarede han, »men det vil nok gælde mit liv.« »Er du bange?« sagde hun, »sætter du dig op imod mig, sköndt jeg ved alle lejligheder har beskyttet dig. Jeg skal få en anden mand til at göre det, hvis du ikke tör.« Han tog øxen, og var meget vred, og tog en af Gunnars heste, og red til han kom øster til Markarfljot. Her steg han af hesten, og bandt den i skoven, til de havde ført vedet ned, og Svart var alene tilbage. Da løb Kol imod ham, og sagde: »Der er flere, der kan hugge dygtig, end du,« og satte ham øxen i hovedet, og gav ham banehug. Derpå red han hjem, og berettede Halgerde drabet. Hun sagde: »Jeg skal beskytte dig således, at ingen skal göre dig noget.« »Det kan være,« sagde han, »men anderledes

kom det mig dog for förend jeg udførte drabet.« De andre folk kom nu op i skoven, fandt Svart dræbt, og førte ham hjem.

Halgerde sendte en mand til Gunnar på tinget, for at berette ham drabet. Gunnar dadlede ikke i begyndelsen Halgerde, sålænge sendebudet var tilstede, så man i førstningen ikke vidste, om han syntes godt eller ilde derom. Kort efter stod han op, og bad sine mænd gå med sig. De gjorde så, og toge hen til Njals bod. Gunnar sendte en mand ind til Njal, og bad ham komme ud. Njal kom strax ud, og han og Gunnar gik hen at tale sammen. Gunnar sagde: »Jeg har et drab at berette dig; voldet det har min kone og min værkstyrer Kol, men den, som er bleven dræbt, er din huskarl Svart.« Njal tav, imedens han fortalte ham det hele, og sagde derpå: »Du kommer dog til at holde noget tilråde med hende.« Gunnar sagde: »Du skal have selvdømme.« Njal svarede: »Det skal falde dig vanskeligt at give bøder for alle Halgerdes uterligheder, og andensteds vil det bringe mere ulykker, end her, hvor vi have med hinanden at göre. Dog er det langt fra, at det her står vel til, og vi behøve vistnok at mindes, at vi ere gode venner. Jeg håber, at du vil te dig vel, men du vil dog tilsidst få nok deraf.« Njal modtog selvdømmet af Gunnar, og sagde: »Jeg vil ikke drive denne sag til det yderste; du skal betale tolv øre sølv, men på det vilkår, at hvis der indtræffer noget fra vor gård, som du kommer til at kende i, så skal du ikke stille kendelsen höjere.« Gunnar udredte pengene, og red derpå hjem.

Njal og hans sönner kom hjem fra tinget. Bergthora så pengene, og sagde: »Dette er blevet vel bilagt, men ligeså mange penge skulle der gives for Kol inden ret længe.« Gunnar kom hjem fra tinget og talte Halgerde til; hun svarede, at der mangensteds lå bedre mænd uden

bøder. Gunnar sagde, at hun måtte råde for hvad hun tog sig for, men hans sag var det, at sørge for, hvorledes sagerne skulde endes. Halgerde gjorde sig bestandig til af Svarts drab, men dette nagede Bergthora.

Njal og hans sönner toge op til Thorolfsfjeld, for at se til husningen der. Den samme dag traf det sig, da Bergthora var ude, at hun så en mand, der kom ridende til gården på en sort hest. Hun blev stående, og gik ikke ind; hun kendte ikke manden. Han havde et spyd i hånden, og var gjordet med et sax. Hun spurgte ham om hans navn. »Jeg hedder Atle,« sagde han. Hun spurgte, hvorfra han var? »Jeg er fra Østfjordene,« sagde han. »Hvor skal du hen?« sagde hun. »Jeg har ingen tjeneste,« sagde han, og havde i sinde at træffe Njal og Skarphedin, for at få at vide, om de ville tage imod mig.« »Hvad arbejde kan du udføre?« sagde hun. »Jeg er agerdyrker, og kan godt påtage mig flere slags arbejde,« svarede han, »men jeg vil ikke lægge skjul på, at jeg er noget hård tilsinds, og det er kommen mangen en dyrt at stå.» »Jeg dadler ikke,« sagde hun, »fordi du ej er fejg.« Atle sagde: »Har du noget at sige her?« »Jeg er Njals kone,« svarede hun, »og fæster tyende ligeså vel som han.« »Vil du antage mig?« sagde han. »På det vilkår,« sagde hun, »at du skal udføre hvad jeg befaler dig, selv om jeg vilde sende dig til manddrab.« »Du er så vel forsynet med mænd,« svarede han, »at du ikke behøver mig til sligt.« »Det bliver min sag at dømme derom,« sagde hun. »Så lad os da slutte handelen således,« sagde han. Derpå tog hun ham i sin tjeneste. Njal kom hjem med sine sönner, og han spurgte Bergthora, hvad det var for en mand? »Det er din huskarl,« sagde hun, »jeg har antaget ham,« og hun tilföjede, at det var en rask mand i sin gerning. »Storvirkende er

han vel,« sagde Njal, »men hvor godvirkende han er, ved jeg ikke.« Skarphedin kunde godt lide Atle.

Njal red til tings om sommeren såvel som hans sönner. Gunnar var på tinget. Njal tog engang sin pengepung op, og Skarphedin spurgte: »Hvad er det for penge, fader?« »Det er de penge,« sagde Njal, »som Gunnar betalte mig for vor hjemmemand forrige sommer.« »Dem kan du få brug for,« sagde Skarphedin, og lo ved sig selv derad.

37. Atle dræbte Kol.

Nu komme vi til det, at Atle spurgte Bergthora, hvad han skulde bestille den dag? »Jeg har betænkt dig et værk,« sagde hun. »Du skal fare hen at lede efter Kol til du finder ham, thi du skal dræbe ham i dag, hvis du vil opfylde min villie.« »Det passer ret godt,« sagde Atle, »thi vi ere begge to skurke, men jeg skal nok tage ham således, at en af os skal dø.« »Det var ret,« sagde hun, »du skal heller ikke göre det for intet.« Han tog sine våben, satte sig til hest, og red op til Fljotshlid, hvor han mødte nogle mænd, som kom fra Hlidarende, men de havde hjemme øster i Mörk. De spurgte, hvor Atle vilde hen? Han svarede, at han skulde lede efter et Øg. De mente, det var et ringe ærende for sådan en værkmand, men det var da bedst at spörge sig for hos dem, som havde været påfærde hele natten. »Ja hvem har det?« sagde han. »Halgerdes huskarl Vigakol[1]),« sagde de, »tog nylig fra sæteren, og har våget den hele nat.« »Jeg ved ikke, om jeg tör give mig af med ham,« sagde Atle, »han er ond, og det var måske bedst, jeg blev klog af anden mands skade.« »Da ser du just ikke ud til at være ræd af dig,« sagde de andre,

---

[1]) Drabskol.

og viste ham hvor Kol var. Han gav da sin hest af sporerne, og red stærkt til, og da han traf Kol, sagde han til ham: »Går det godt med eders arbejde?« sagde Atle. »Det kommer ikke dig ved, din usling,« sagde Kol, »eller nogen der, hvor du er fra.« Atle sagde: »Det sværeste har du endnu tilbage, og det er at dø.« Derpå stak Atle med sit spyd efter ham, og traf ham midt på livet. Kol svang sin øxe imod ham, men fejlede ham, og faldt ned af hesten, og døde strax. Atle red videre, til han traf Halgerdes værkmænd og sagde til dem: »Farer op til hesten og passer på Kol, thi han er falden af og er død.« »Har du dræbt ham?« sagde de. »Det vil forekomme Halgerde,« svarede han, »at han ikke er selvdød.« Atle red derpå hjem, og forkyndte Bergthora det; hun takkede ham for denne gerning, såvel som for de ord, han havde brugt. »Jeg ved ikke,« sagde Atle, »hvorledes Njal vil synes derom.« »Han vil nok være tilfreds dermed,« svarede hun, »og til bevis derpå vil jeg sige dig en ting, at han nemlig har taget de penge, vi fik for trællen forrige sommer, med sig til tinget, og disse ville nu blive givne for Kol; men sköndt der bliver sluttet forlig, skal du dog tage dig i agt, thi Halgerde vil intet forlig holde.« »Vil du ikke sende en mand til Njal, for at lade ham vide drabet?« sagde Atle. »Nej,« svarede hun, »thi jeg så helst, at der ingen bøder gives for Kol.« Dermed endte de deres samtale. Man fortalte Halgerde Kols drab og de udtryk, Atle havde brugt. Hun svarede, at hun skulde lönne Atle det. Hun sendte en mand til tinget at sige Gunnar Kols drab; han svarede lidet derpå, og sendte en mand hen at sige det til Njal; han svarede intet. Skarphedin sagde: »Trællene blive nu anderledes storværksmænd, end de för have været; da flöj de på hinanden og ingen brød sig derom, men nu ville de slå hinanden ihjel;« og fortrak munden til et smil. Njal tog

pengepungen ned, som var oppe i boden, og gik ud. Hans sönner gik med ham hen til Gunnars bod. Skarphedin sagde til en mand, som stod i boddören: »Sig til Gunnar, at min fader vil tale med ham.« Han gjorde det. Gunnar kom strax ud, og hilste Njal, hvorpå de gik hen at tale sammen. »Ilde er gået til;« sagde Njal, »at min hustru skal have brudt freden og ladet din huskarl dræbe.« »Ingen bebrejdelse skal hun høre derfor,« sagde Gunnar. »Døm du nu selv i sagen,« sagde Njal. »Så vil jeg,« svarede Gunnar, »og jeg lader da Svart og Kol være lige dyre; du skal betale mig tolv øre sølv.« Njal tog pungen, og gav Gunnar den. Denne kendte pengene, at det var de samme, han havde betalt. Njal gik tilbage til sin bod, og der herskede samme gode forståelse imellem dem, som för. Da Njal kom hjem, bebrejdede han Bergthora det forefaldne, men hun svarede, at hun aldrig vilde give efter for Halgerde. Halgerde bebrejdede Gunnar meget, at han havde forliget sig om drabet; men han svarede, at han aldrig skulde forandre sit forhold mod Njal og hans sönner. Hun gav meget ondt af sig, men Gunnar brød sig ikke derom. De passede nu på den vinter, at der ikke kom noget i vejen.

38. Atle træls drab.

Om foråret sagde Njal til Atle: »Jeg så gerne at du tog tilbage til Østfjordene, at Halgerde ikke skal stå dig efter livet.« »Det er jeg ikke bange for sagde Atle, »og vil jeg gerne blive her, hvis det står til mig.« »Det er dog ikke ret rådeligt,« sagde Njal. »Jeg vil dog heller,« svarede Atle, »dø i dit hus, end skifte husbonde, men en ting vil jeg bede dig om, at hvis jeg bliver dræbt, der da ikke må gives trællebøder for mig.« »Der skal gives bøder for dig, som for en fri mand,« sagde Njal, »men Bergthora vil love dig det, som hun nok vil

sørge for, at der kommer mandhævn for dig.« Han forblev da i sin tjeneste.

Om Halgerde er nu at fortælle, at hun sendte bud til Björnsfjord efter sin frænde, Brynjolf Roste, en slegfredsön af Svan, og en stor udådsmand. Gunnar vidste ikke noget deraf, men Halgerde sagde, at hun fandt ham vel skikket til værkstyrer. Brynjolf kom, og Gunnar spurgte ham, hvad han skulde? Han svarede, han skulde være der. »Du vil ikke bringe vort hus nogen lykke,« sagde Gunnar, »efter hvad jeg har hørt om dig; men jeg vil ikke vise Halgerdes frænder bort, som hun vil have hos sig.« Gunnar gav sig ej meget af med ham, men behandlede ham dog ikke ilde. Tiden led nu således frem til der skulde være ting. Gunnar og Kolskeg rede til tings, og da de kom der, fandt de Njal, som også var der med sine sönner, og de omgikkes venskabelig med hverandre. Bergthora sagde til Atle: »Far op til Thorolfsfjeld, og arbejd der en uge!« Han for strax derhen, og var der i lön, og brændte kul i skoven. Halgerde sagde til Brynjolf: »Man har sagt mig, at Atle ikke er hjemme; han må være oppe at arbejde på Thorolfsfjeld.« »Hvad mener du, han tager sig for?« sagde han. »Et eller andet i skoven,« sagde hun. »Hvad skal jeg ham?« sagde han. »Dræbe ham skal du,« sagde hun. Han blev noget betænkelig derved. Halgerde sagde: »Hvis Thjostolf var i live, han vilde mindre tage i betænkning at dræbe Atle.« »Du skal heller ikke have nødig at egge mig dertil,« sagde han, tog sine våben og sin hest, satte sig op på den, og red til Thorolfsfjeld. Han så en stærk kulrøg østen for gården, red derhen, stod af hesten, og bandt den, og gik derpå hen, hvor den stærkeste røg var. Han så da, hvor kulgraven var, og at der var en mand ved den, og bemærkede, at han havde sat sit spyd i jorden hos sig. Brynjolf gik langs

med røgen lige hen til ham, men den anden var ivrig i sit arbejde, og så ham ikke. Brynjolf hug ham i hovedet med sin øxe, men han gav et sådant spring, at Brynjolf slap øxen, og Atle greb sit spyd og skød det efter ham. Brynjolf kastede sig ned på jorden, så at spydet flöj over ham. »Det var nu din lykke,« sagde Atle, »at jeg var uforberedt, og Halgerde vil glæde sig, thi du vil forkynde hende min død; dog er det en trøst, at du vil snart tage en lige sådan ende. Tag nu din øxe, som du har tabt.« Den anden svarede ham ikke, og tog heller ikke øxen, förend han var død. Derpå red han hen til Thorolfsfjeld, og forkyndte drabet, red så hjem, og sagde Halgerde det. Hun sendte nogle mænd til Bergthorshvol, og lod sige Bergthora, at nu var Kols drab lönnet.

Derpå sendte Halgerde bud til tinget, og lod Gunnar vide Atles drab. Gunnar stod op, ligeså Kolskeg. Denne sagde: »Til liden tarv ville Halgerdes frænder vorde dig.« De gik hen til Njal, og Gunnar sagde: »Jeg må forkynde dig Atles drab,« hvorpå han fortalte ham, hvem der havde dræbt ham, samt at han nu vilde byde ham bod derfor, og at han selv skulde bestemme den. Njal svarede: »Det ere vi enige om, at vi ej ville lade vort venskab blive forstyrret, men jeg vil dog ikke vurdere ham som en træl.« Gunnar erklærede sig fornöjet dermed, og rakte sin hånd frem til forlig. Njal tog vidner derpå, og de sluttede forlig på dette vilkår. Skarphedin sagde: »Halgerde lader ikke vore huskarle dø af alderdom.« Gunnar svarede: »Din moder vil også sørge for, at hug skiftes om i gårde.« »Det ser det kun alt for meget ud til,« sagde Njal. Derpå bestemte Njal boden til hundrede i sølv, og Gunnar betalte strax. Mange af de mænd, der stode hos, mente, at det var höjt anslået, men Gunnar blev vred, og sagde, at der var för givel fulde

bøder for dem, som ikke vare raskere mænd, end Atle. Derpå rede de hjem fra tinget.

Bergthora sagde til Njal, da hun så pengene: »Nu har du fået dit løfte opfyldt, men mit løfte står endnu tilbage.« »Det göres ikke nødigt, at du opfylder det,« sagde Njal. »För tænkte du anderledes,« sagde hun, »og så skal det være.« Halgerde sagde til Gunnar: »Har du betalt hundrede i sølv for Atles drab, og gjort ham til fri mand?« »Fri var han allerede,« sagde Gunnar, »desuden skal jeg ikke göre Njals hjemmemænd til ubodsmænd.« »I ligne hinanden,« sagde hun, »da I begge ere fejge.« »Det vil vise sig,« svarede han. Gunnar var da i lang tid kold imod hende, indtil hun igen nærmede sig ham. Om vinteren var det roligt, og Njal forøgede ikke sit tyende. Folk rede nu til tings om sommeren.

39. Brynjolf Rostes drab.

En mand hed Thord og kaldtes den Frigivnes sön. Hans fader Sigtryg havde været Asgerdes frigivne, og druknede i Markarfljot; Thord var derfor siden hos Njal. Han var en stor og stærk mand, og havde fostret alle Njals sönner. Han havde sat sin hu til Njals frænke Gudfinna Thorolfsdatter, som var husholderske der hjemme, og hun var den gang med barn. Bergthora gav sig i tale med Thord den Frigivnes sön, og sagde: »Du skal fare hen at dræbe Halgerdes frænde Brynjolf.« »Jeg er ingen drabsmand,« sagde han, »men vil dog göre hvad du befaler.« »Jeg befaler det,« sagde hun. Derpå tog han op til Hlidarende, og lod Halgerde kalde ud, og spurgte hende, hvor Brynjolf var? »Hvad vil du ham?« sagde hun. »Han skal sige mig, hvor han har begravet Atles lig; man har sagt mig, at han har begravet det slet.« Hun anviste ham da, hvor han var, og sagde, han

var på nedre Agertunge. »Vogt dig,« sagde Thord, »at det ikke går ham som Atle.« »Du er ingen krigsmand,« svarede hun, »og der vil ingen fare være påfærde, hvor I to træffes.« »Jeg har aldrig set mandeblod,« sagde Thord, »og ved ikke hvad indtryk det vil göre på mig.« Derpå sprængte han ud af tunet og ned til Agertunge. Gunnars moder Ranveig havde hørt på deres samtale, og sagde: »Du egger meget hans mod, Halgerde, men jeg holder ham for en uforfærdet mand, og det vil din frænde få at finde.« De mødtes på den befarne vej, Brynjolf og Thord. Thord sagde: »Værg dig, Brynjolf, thi jeg vil ikke begå niddingsværk på dig.« Brynjolf red imod Thord, og hug efter ham; men han slog igen, svang sin øxe, og hug skaftet isönder foran Brynjolfs hånd; og strax derpå hug han anden gang til ham, og traf ham på brystet. Såret gik ham ind i livet, så han faldt af hesten, og var strax død. Thord traf Halgerdes fårehyrde, og tillyste, at han var drabsmanden, og sagde, hvor liget lå, og bad ham sige det til Halgerde. Derpå red han til Bergthorshvol, og forkyndte Bergthora og andre drabet. »Tak for din tappre dåd,« sagde hun. Fårehyrden fortalte Halgerde drabet; hun blev meget forbittret, og sagde, at heraf skulde komme meget ondt, hvis hun måtte råde.

40. Njals og Gunnars forlig om Brynjolfs drab.

Tidenden kom nu til tinget, og Njal lod sig det sige tre gange, og sagde derpå: »Flere blive nu til drabsmænd, end jeg tænkte.« Skarphedin sagde: »Denne mand må dog have været nem til at dø, som har ladet livet for vor fosterfaders hånd, han, der aldrig har set mandeblod, og mange ville vel mene, at vi brødre snarere havde gjort dette, efter det sindelig vi have.« Njal sagde: »Heller ikke vil det vare længe, förend sligt hændes, men

nøden vil da drive dig dertil.« De gik derpå hen for at træffe Gunnar, og forkyndte ham drabet. Gunnar svarede og sagde, at det var en ringe mandskade, men han var dog en fri mand. Njal tilbød ham strax forlig. Gunnar samtykkede, og skulde selv dømme. Han dømte da strax, og satte bøderne til hundrede i sølv. Njal betalte strax, og de vare derefter forligte.

41. Sigmund kommer til Island.

Sigmund var en sön af Lambe, Sighvat den Rødes sön. Han var en god sømand, dannet og smuk, stor og stærk, en stolt mand og en god skald, samt dygtig i de fleste idrætter, men også ustyrlig, spodsk og trættekær. Han kom ud til landet øster i Hornefjord. Hans selskabsbroder hed Skjold; han var en Svensker, og slem at omgås. De fik sig heste, og rede fra Hornefjord, og standsede ikke deres rejse, förend de kom til Fljotshlid til Hlidarende. Gunnar tog vel imod dem, thi der var nært frændskab imellem dem, og han tilbød Sigmund at blive der om vinteren. Sigmund svarede, at han vilde modtage dette tilbud, hvis hans kamerad Skjold også måtte blive der. »Efter hvad jeg har hørt om ham,« sagde Gunnar, »så forbedrer han neppe dit sind, og det er dog det, som du just trænger til; opholdet her er også vanskeligt, og jeg vil give dig, såvel som andre mine frænder, det gode råd, at I ikke strax fare til, når min kone Halgerde egger eder, thi hun tager sig mangen gang det for, som er langt fra min villie.« »Den volder ej, som varer,« sagde Sigmund. »Så må du også følge mit råd;« sagde Gunnar, »meget vil du blive fristet, hold dig derfor altid til mig og hør efter mine råd.« Derefter vare de i følge med Gunnar. Halgerde viste sig venlig mod Sigmund, og tilsidst gik det så vidt med denne tilböjelighed, at hun overvældede ham med penge, og

tjenede ham ligeså fuldt som sin husbonde, så dette gav anledning til megen omtale, og folk vidste ikke hvad der stak under. Halgerde sagde engang til Gunnar: »Det er ikke godt at finde sig i det hundrede i sølv, som du tog for min frænde Brynjolfs drab. Jeg skal dog se at hævne ham, hvis jeg kan,« sagde hun. Gunnar svarede, at han vilde ikke skifte ord med hende, og gik bort. Han opsøgte Kolskeg, og sagde til ham: »Far hen til Njal, og sig ham, at Thord skal tage sig i agt, endsköndt der er sluttet forlig, thi jeg tror ikke freden.« Han red, og sagde det til Njal, og Njal sagde det til Thord. Kolskeg red hjem igen, og Njal takkede dem for deres troskab.

Engang hændte det sig, at Njal og Thord vare ude. Der var en buk, som plejede at gå i tunet, og ingen måtte jage den bort. Thord sagde: »Underlig bæres mig nu for.« »Hvad ser du da, som forekommer dig så underligt?« sagde Njal. »Mig tykkes,« svarede Thord, »at bukken ligger her i slaget, og er ganske blodig.« Njal sagde, at der var hverken buk eller noget andet. »Hvad er det da?« sagde Thord. »Du må være døden nær, og må have set din fylgie,« sagde Njal, »tag dig derfor i agt.« »Det vil kun lidet nytte mig,« sagde Thord, »hvis døden er mig bestemt.«

Halgerde gav sig i tale med Thraen Sigfusen, og sagde: »Jeg vilde holde dig for en god måg[1]), hvis du dræber Thord, den Frigivnes sön.« »Det vil jeg ikke göre,« svarede han, »thi da vil jeg få min frænde Gunnars vrede; desuden vil det være en farlig sag, thi dette drab vil brat blive hævnet.« »Hvem vil hævne det?« sagde hun; »mener du hin skægløse karl?« »Nej,« svarede han, »hans sönner ville hævne det.« Derpå talte de længe

[1]) svigersön; ellers betyder det også svigerfader og svoger.

hemmelig sammen, og ingen vidste, hvilke planer de lagde. Engang hændte det sig, at Gunnar ikke var hjemme, men Sigmund og hans medfølger vare hjemme, og Thraen var kommen fra Grytå. Da sade de ude med Halgerde, og talte sammen. Og Halgerde sagde: »I have lovet mig, I to kamerader, Sigmund og Skjold, at dræbe Thord, den Frigivnes sön; men du, Thraen, har lovet mig at være med.« De tilstode alle, at de havde lovet hende det. »Så vil jeg nu sige eder, hvorledes I skulle iværksætte det,« sagde hun. »I skulle ride øster til Hornefjord efter eders gods, og komme hjem, når tinget har begyndt, thi hvis I ere hjemme, så vil Gunnar have, at I skulle ride til tings med ham. Njal vil da være på tinget tilligemed hans sönner og Gunnar, men I skulle da dræbe Thord.« De lovede, at de vilde udføre denne plan. Derpå gjorde de sig rede til at ride øster til Fjordene. Gunnar lagde ikke mærke til deres list, og red til tings. Njal sendte Thord, den Frigivnes sön, øster under Øfjeldene, og befalede ham at blive der natten over; han tog afsted, men kunde ikke komme tilbage igen, thi Floden var voxen så meget, at man i en lang strækning ikke kunde ride over den. Njal biede en dag efter ham, thi han tænkte, han skulde have redet med ham; og sagde derpå til Bergthora, at hun skulde sende Thord til tinget, såsnart han kom hjem. To dage efter kom Thord. Bergthora sagde ham, at han skulde til tings, »men nu,« sagde hun, »skal du ride op til Thórolfsfjeld, og se til husholdningen der, men ikke blive der længer end en dag eller to.«

42. Thord den Frigivnes söns drab.

Sigmund og hans kamerad kom hjem. Halgerde sagde dem, at Thord var hjemme, men han skulde ride til tings om nogle få dage; der var nu god lejlighed til

at anfalde ham, men hvis den gik forbi, så vilde de ikke få fat på ham. Der kom nogle mænd fra Thorolfsfjeld til Hlidarende, og fortalte Halgerde, at Thord var der. Hun gik hen til Thraen Sigfusen og de andre, og sagde til ham: »Nu er Thord på Thorolfsfjeld, så nu kunne I dræbe ham, når han tager hjem.« »Det ville vi,« sagde Sigmund. De gik da ud, toge deres våben og heste, og rede hen på vejen hvor han skulde komme. Sigmund sagde til Thraen: »Du skal ikke anfalde ham med, thi vi alle behøves ikke.« Thraen samtykkede. Kort efter kom Thord ridende imod dem. Sigmund sagde til ham: »Giv dig, thi nu skal du dø.« »Nej,« sagde Thord, »kom du i enekamp med mig!« »Der bliver intet af,« sagde Sigmund, »vi må have godt af, at vi ere flere; det er ellers ikke så underligt, at Skarphedin er så tapper en kæmpe, thi det hedder, at for en fjerdepart slægter man sin fosterfader på.« »Det vil du få at føle,« sagde Thord, »thi Skarphedin vil hævne mig.« Derpå anfaldt de ham, og han brød et spyd for hver af dem, så vel værgede han sig. Da hug Skjold den ene hånd af ham, og han værgede sig da en stund med den anden, indtil Sigmund gennemborede ham; da faldt han død til jorden, De dækkede ham til med græstørv og sten. Thraen sagde: »Vi have øvet en ond gerning, og Njals sönner ville harmes over dette drab, når de spörge det.« De rede hjem, og sagde Halgerde det; hun yttrede sin tilfredshed med drabet. Gunnars moder Rannveig sagde: »Det er et gammelt ord, at kort stund glæder hånd sig ved hug; så vil det også gå her; men Gunnar vil dog løse dig ud af denne sag. Men hvis Halgerde endnu engang besnærer dig, så vil det vorde din bane.« Halgerde sendte et bud til Bergthorshvol, for at forkynde drabet, og et andet til tinget, for at lade Gunnar det vide. Bergthora sagde, at hun ikke vilde skelde Halgerde

for slig dåd; det vilde kun være en ringe hævn for så vigtig en sag.

43. Njals og Gunnars forlig om Thords drab.

Da sendebudet kom til tinget, for at sige Gunnar drabet, sagde denne: »Dette er ilde gået til, og værre tidende kom mig aldrig for øren. Imidlertid må vi dog tage hen til Njal, og jeg håber, han vil finde sig deri, hvor megen grund han end har til vrede.« De gik da hen til Njal, og kaldte ham til samtale med sig. Han kom strax ud til Gunnar. De talte sammen, og i begyndelsen vare der ikke flere tilstede, end Kolskeg. »Det er en hård tidende jeg har at bringe dig,« sagde Gunnar, »Thord den Frigivnes söns drab, og jeg vil tilbyde dig selvdømme for drabet.« Njal tav i nogen tid, og sagde derpå: »Det er et godt tilbud, og jeg vil modtage det, men uden tvivl vil jeg høre ilde derfor af min kone eller mine sönner, thi de ville være meget misfornöjede dermed; ikke desmindre vil jeg vove det på det samme, thi jeg ved, jeg har med en brav mand at göre, og jeg vil ikke, at der fra min side skal komme noget brud på vort venskab.« »Vil du lade nogen af dine sönner være tilstede derved?« sagde Gunnar. »Nej,« svarede Njal, »thi de ville ikke bryde det forlig, jeg indgår; men ere de tilstede derved, så ville de ikke give deres samtykke.« »Deri har du vel ret,« sagde Gunnar, »så afsig du alene kendelsen!« Derpå gave de hinanden hånden, og forligtes vel og snart. Derpå sagde Njal: »To hundrede i sølv er min kendelse; det vil tykkes dig meget.« »Ikke for meget,« sagde Gunnar, og gik hjem til sin bod. Njals sönner kom hjem, og Skarphedin spurgte, hvor de mange penge vare komne fra, som hans fader havde i hånden. Njal svarede: »Jeg forkynder eder eders fosterfader Thords drab, og jeg og Gunnar have nu sluttet

forlig i den sag, og han har bødet for ham med dobbelte mandebøder.« »Hvem har dræbt ham?« sagde Skarphedin. »Sigmund og Skjold, men Thraen var hos,« sagde Njal. »Det var mange mod en,« sagde Skarphedin, »men hvorvidt skal det da gå, förend vi skulle hæve vore hænder[1])?« »Det vil ikke vare længe,« svarede Njal, »og da skal du ej blive holdt tilbage; dog ligger der mig megen magt på, at dette forlig ikke bliver brudt.« »Så ville vi da göre,« sagde Skarphedin, »men kommer der mere imellem dem og os, da ville vi mindes det gamle fjendskab.« »Da vil jeg ikke hindre eder,« sagde Njal.

44. Sigmund nidede Njal og hans sönner.

Nu rede folk hjem fra tinget, og da Gunnar kom hjem, sagde han til Sigmund: »Du er en större ulykkesmand, end jeg tænkte, og bruger slet dine gode gaver; imidlertid har jeg nu forliget dig med Njal og hans sönner, men vogt dig for, igen at begynde på sådanne optöjer. Dit sind er ikke som mit; du farer frem med hån og spot, men det er ikke mit sind. Derfor kommer du vel ud af det med Halgerde, fordi eders sind stemmer bedre overens.« Gunnar talte ham i lang tid til; men han svarede eftergivende, og lovede, for fremtiden at rette sig mere efter hans råd, end hidtil, og Gunnar sagde, det vilde være hans eget bedste. Imellem Gunnar og Njal varede venskabet ved, sköndt det gik koldere til imellem deres øvrige omgivelser.

Det hændte sig, at nogle omløbende kvinder kom fra Bergthorshvol til Hlidarende; de vare sladderagtige, og fore med megen ond snak. Halgerde havde en kvindestue, og sad der gerne. Der var hendes datter Thorgerde,

---

[1]) handle, gribe ind.

der var også Thraen og Sigmund og en stor mængde kvinder; men hverken Gunnar var der eller Kolskeg. Hine omløbersker ginge ind i kvindestuen. Halgerde hilste dem, lod göre plads for dem, og spurgte dem om nyt; men de svarede, at de havde intet. Halgerde spurgte dem, hvor de havde været om natten? De svarede: på Bergthorshvol. »Hvad tog Njal sig for?« sagde hun. »Han strittede[1]) det bedste han kunde med at sidde stille,« svarede de. »Hvad gjorde Njals sönner?« sagde hun, »de holde sig nu selv for dygtige mænd.« »Store af vækst ere de,« svarede kvinderne, »men aldeles uprøvede. Skarphedin skærpede en øxe, Grim skæftede et spyd, Helge fæstede hjalte på et sværd, Höskuld satte håndfang på et skjold.« »Så må de have noget storværk for,« sagde Halgerde. »Det vide vi ikke,« svarede kvinderne. »Hvad gjorde Njals huskarle?« sagde hun. »Hvad de andre gjorde, vide vi ikke,« svarede de, »en af dem og[2]) skarn på marken.« »Hvad skulde det nytte til?« sagde hun. »Jo,« svarede de, »han[3]) sagde, at efter gødningen voxte det bedre der end andensteds.« »Njals visdom holder dog ikke stik,« sagde Halgerde, »han, som dog ellers ved råd for alt.« »Hvorledes det?« sagde kvinderne. »O,« svarede hun, »det er jo soleklart, hvorfor lod han ikke gødningen age i sin skæg, at den kunde voxe som andre karlfolks; lader os derfor kalde ham den Skægløse karl[4]) og hans sönner Møgskæglingerne! Kvæd os engang noget derom, Sigmund, og lad os have godt af, at du er skald.« »Det er jeg strax rede til,« svarede han, og kvad følgende viser:

---

[1]) stritte, d. e. slide og slæbe, anstrænge sig med.
[2]) agede. [3]) huskarlen eller Njal. [4]) gubbe.

Hvi, høgsædets Hilde[1])!
skulde hank i skjoldet
mod- og magtesløse
Møgskæglinger nagle?
Uslinger dog aldrig
undgå ville kunne
hadingsord[2]), som höjt, o
guldbirk[3])! her vi kvæde.

Gubben vore onde
ord vil få at høre,
udenad dem lære
vil den Skæggeløse.
Guldets yder[4]) gerne
øgenavn vil vælge
(meget lidt jeg tror dem)
Møgskæglinger værdigt.

Fred jeg gerne holder,
men herefter skulle
de, som men kun pønse,
Møgskæglinger hedde;
og den gamle karlen,
kort jeg vil det fatte,
skal i folkemunde
Skægløs stedse kaldes.

»Hvad du dog er for en kostelig mand,« sagde Halgerde, »så föjelig som du er imod mig.« Da kom Gunnar til i det samme; han havde stået udenfor kvindestuen, og hørt hele deres samtale. De bleve meget for-

1) håndens gudinde, en kvinde. 2) hånsord. 3) kvinde.
4) manden, Sigmund.

skrækkede, da de så ham komme ind; alle tav, men för havde der været en stor latter. Gunnar var meget vred, og sagde til Sigmund: »En dåre er du og foragter alle gode råd; du bagvasker Njals sönner og ham selv med, som endnu er det værste, og det efter hvad du allerede har øvet imod dem; dette vil blive din bane. Men dersom nogen udbreder disse ord eller disse viser, da skal han jages bort herfra og derhos have min vrede.« Og så stor frygt bare de alle for ham, at ingen vovede at fortælle disse ord videre. Derpå gik han bort. Omløberskerne talte med hinanden om, at de vilde få det godt betalt af Bergthora, hvis de sagde hende dette. De droge så derud, og sagde Bergthora det i lön, uden at hun spurgte derom. Da nu mændene sade til bords, sagde Bergthora: »Gaver ere givne eder, fader og sönner, og I vise lidet mod og manddom, hvis I ikke lönne dem.« »Hvad for gaver?« sagde Skarphedin. »I, mine sönner, have alle fået en gave i fællesskab; I ere kaldte Møgskæglinger, men min husbonde hin Skægløse karl.« »Vi have ikke kvindesind,« sagde Skarphedin, »at vi skulde vredes over alt.« »Gunnar blev dog vred på eders vegne,« sagde hun, »og han holdes jo for en sagtmodig mand. Hvis I ikke hævne denne fornærmelse, så ville I ingen skam hævne.« »Kerringen, vor moder, har sin glæde af at egge os,« sagde Skarphedin, og fortrak sin mund til et smil, men sveden sprak ham dog ud på panden, og der kom røde pletter på hans kinder, hvilket ellers ikke var tilfældet. Grim var tavs, og bed sig i læben. Helge blev uforandret, og sagde heller ikke noget. Höskuld gik henimod dören med Bergthora. Hun kom atter tilbage med en stormende fart. Njal sagde: »Den kommer også med, der sent farer, husfrue, og går så med mange ting, sköndt en føler sig krænket, at hævn bilægger ingen trætte.

Men om aftenen, da Njal var kommen i seng, hørte han, at en øxe rørte ved tiliet, og klang höjt; men der var en anden lukket seng, hvor der hang skjolde, og han så, at de vare borte. Han sagde: »Hvem har taget vore skjolde ned?« »Dine sönner gik ud med dem,« svarede Bergthora. Njal stak sine fødder i skoene, gik strax ud, om på den anden side af husene, og så, at de stævnede op ad skrænten, hvorved gården lå. Han sagde: »Hvorhen, Skarphedin?« »At lede efter dine får,« sagde han. Njal sagde: »I vilde ikke være bevæbnede, hvis I havde det i sinde; det må være et andet ærende.« Skarphedin svarede: »Vi skulle fange lax, fader!« »Hvis så er,» sagde Njal, »så gid fangsten ikke må slå eder fejl.« De droge deres vej, men Njal gik i sin seng. Han sagde til Bergthora: »Dine sönner vare ude, alle bevæbnede, og du må have ægget dem til noget.« »Meget skal jeg takke dem,« sagde Bergthora,« hvis de forkynde mig Sigmunds drab.«

45. Sigmunds og Skjolds drab.

Njalsönnerne droge nu op til Fljotshlid, og vare om natten under Lien, men da det begyndte at morgne, toge de nær hen til Hlidarende. Den samme morgen stode Sigmund og Skjold op, for at se efter nogle stodheste; de havde bidsler med sig, toge nogle heste i tunet, og rede bort. De fandt hestene imellem to bække. Skarphedin så dem, thi Sigmund var i farvede klæder. Skarphedin sagde: »Kunne I nu se Rødalfen [1]), svende?« De så efter, og svarede ja, at de så ham. Skarphedin vedblev: »Du, Höskuld, skal ikke göre anfald med, thi du bliver ofte sendt ene hjemmefra uvarligen [2]);

[1]) lapsen, spradebassen.

[2]) hvorved han, mere end brødrene, var udsat for overfald.

men jeg agter at tage Sigmund ene på mig, det tykkes mig mandigt, og Grim og Helge skulle stride mod Skjold.« Höskuld satte sig ned, og de andre gik, til de kom hen til Sigmund og Skjold. Skarphedin sagde til Sigmund: »Tag dine våben, og værg dig; det göres nu mere nødigt, end at kvæde spot om os brødre.« Sigmund tog sine våben, og Skarphedin biede sålænge. Skjold vendte sig imod Helge og Grim, og de strede heftig. Sigmund havde hjelm på hovedet, skjold ved siden, var gjordet med sværd, og havde et spyd i hånden. Han vendte sig nu imod Skarphedin, stak efter ham med spydet, og traf hans skjold. Skarphedin hug spydskaftet over, løftede øxen, og hug til Sigmund, og kløvede skjoldet på den ene side af håndfanget. Sigmund trak sit sværd, og hug til Skarphedin, og traf i skjoldet, så at det sad fast. Skarphedin drejede skjoldet så fast, at Sigmund slap sværdet. Skarphedin hug til Sigmund med sin øxe Rimmegyge [1]). Sigmund havde panser på, øxen traf ham på skulderen. Han kløvede skulderbladet, og rykkede øxen til sig. Sigmund faldt på begge knæ, men sprang strax op. »Nu sank du i knæ for mig,« sagde Skarphedin, »men falde skal du i moderæt [2]), förend vi skilles ad.« »Ilde er det,« sagde Sigmund. Skarphedin hug ham på hjelmen, og gav ham derpå banehug. Grim hug foden af Skjold i vristledet, men Helge gennemborede ham med sit sværd, og han fik strax bane. Skarphedin så Halgerdes fårehyrde; han havde hugget hovedet af Sigmund, gav fårehyrden det, og befalede ham at bringe det til Halgerde, og sagde, hun skulde se efter, om det var dette hoved, der havde digtet nid om dem. Fårehyrden kastede hovedet strax

---

1) Egennavn på hans øxe, egenlig kampens troldkvinde.

2) falde i moderæt, dø.

da han var kommen bort fra dem, thi han torde ikke, sålænge de så ham. Brødrene droge deres vej, indtil de fandt nogle mænd nede ved Markarfljot, og sagde dem hvad der var forefaldet. Skarphedin lyste til, at han var gerningsmand til Sigmunds drab, men Grim og Helge til Skjolds. Derpå toge de hjem, og forkyndte Njal hvad der var sket. Han svarede: »Til lykke for eders mandighed! Her skal ej tilstås selvdømme, som sagerne nu stå.

Nu er at fortælle, at fårehyrden kom hjem til Hlidarende; han sagde Halgerde hvad der var forefaldet. »Skarphedin gav mig Sigmunds hoved, og befalede mig at bringe dig det, men det torde jeg ikke göre,« sagde han, »thi jeg vidste ikke, hvad du vilde synes derom.« »Det er skade, du ikke gjorde det,« svarede hun, »jeg skulde have bragt det til Gunnar, og han måtte da hævne sin frænde eller udsætte sig for hver mands dadel.« Derpå gik hun til Gunnar, og sagde: »Jeg forkynder dig din frænde Sigmunds drab; Skarphedin har dræbt ham, og vilde lade mig bringe hans hoved.« »Sligt var at vente,« sagde Gunnar, »thi ilde lykkes onde råd, og ofte have I begge tirret hinanden.« Gunnar gik derpå bort. Han lod ingen anstalter göre til at anlægge sag for drabet, og foretog intet i den henseende. Halgerde bragte det ofte på bane, og sagde, at der for Sigmund endnu ej var givet bøder, men Gunnar brød sig ikke derom. Der hengik således tre ting, på hvilke man ventede, at han vilde anlægge sagen; da kom Gunnar i en forlegenhed, som han ikke vidste at rede sig ud af; han red da hen til Njal. Denne tog vel imod ham. Gunnar sagde: »Jeg er kommen for at bede dig om et godt råd i en vanskelig sag.« »Det kan du vente dig af mig,« sagde Njal, og rådte ham, hvorledes han skulde bære sig ad. Gunnar stod da op, og takkede ham.

Njal sagde da, og bød ham hånden: »Længe nok har din frænde Sigmund været bodløs.« »For længe siden gaves des bøder for ham,« sagde Gunnar, »dog vil jeg ikke vise min hæder fra mig.« Gunnar havde aldrig bebrejdet Njalsönnerne drabet. Njal vilde ikke have det anderledes., end at Gunnar skulde afsige kendelsen. Han bestemte da to hundrede i sølv, men lod Skjold være uden bøder. De betalte strax hele summen. Gunnar erklærede offenlig deres forlig på Thingskåleting[1]), da det var aller fuldtalligst; tilkendegav, hvor velsindede de havde vist sig imod ham, og anførte de ukvemsord, som havde været årsag til Sigmunds død; men ingen skulde bringe disse ord videre eller kvæde viserne, og hvis nogen gjorde det, skulde der ei gives bøder for hans død. Både Gunnar og Njal erklærede, at der ingen ting skulde komme dem imellem, som de jo selv skulde bringe til sömmelig fred. Dette opfyldtes også derefter, og de bleve bestandig hinandens venner.

46. Om Gissur Hvide og Geir Gode.

Gissur Hvide var en sön af Teit; Ketilbjörn den Gamles sön fra Mosfjeld (i Grimsnæs). Gissurs moder hed Oløf, hun var en datter af Bødvar Herse Vikinge-Kåres sön. Hans sön var biskop Isleif[2]). Teits moder hed Helga, og var en datter af Thord Skegge, en sön af Hrap, en sön af Björn Buna, en sön af Grim Herse fra Sogn. Gissur Hvide boede på Mosfjeld, og var en stor høvding.

En anden mand, som forekommer i denne fortælling, hed Geir Gode[3]). Hans moder Thorkatla var en datter

---

[1]) Rangåvoldenes herredsting og et af landets 13 fjerdings eller herredsting; se 1. bind side 28.

[2]) Islands første biskop (1056—80) se 1. bind side 46.

[3]) goder eller land-styrelsesmand se 1. bind side 28—29.

af Ketilbjörn den Gamle fra Mosfjeld. Geir boede på gården Hlid. Han og Gissur stode hinanden bi i alle sager.

På denne tid boede Mörd Valgardsen på gården Hof i Rangåvolde; han var snu og ildesindet. Hans fader Valgard var dengang udenlands; men hans moder var død. Han bar megen avind til Gunnar fra Hlidarende; han var en velhavende mand på gods, men lidet vennesæl.

47. Om Otkel i Kirkeby.

Otkel var en sön af Skarf, en sön af Halkel, som stred med Grim på Grimsnæs, og fældte ham i holmgang. Halkel og Ketilbjörn den Gamle vare brødre. Otkel boede på gården Kirkeby. Hans kone hed Thorgerde, og var en datter af Mår, en sön af Brandolf, en sön af Naddod den færøske. Otkel var en velhavende mand. Hans sön hed Thorgeir, han var endnu i sin opvæxt, men tegnede til at blive en dygtig mand. En mand, der hed Skamkel, boede på den anden gård Hof; han havde godt til bedste, men var ond, lögnagtig, trættekær og vanskelig at have med at göre. Han var Otkels ven. Otkels broder hed Halkel, en stor og stærk mand; han var hos sin broder. Endnu en broder til dem hed Halbjörn den Hvide; han førte en træl ud til landet, som hed Melkolf, irsk af æt og meget uvennesæl. Halbjörn tog sit ophold hos Otkel tilligemed trællen, og denne sagde bestandig, at han vilde anse det for en lykke, hvis Otkel var hans herre. Otkel kunde godt lide ham, og gav ham kniv og bælte og en hel klædning; men trællen forrettede alt hvad han vilde have. Otkel vilde købe trællen af sin broder, men denne svarede, at han vilde give ham trællen, men tilföjede dog, at det var en slettere kostbarhed, end han tænkte. Og strax

da Otkel var kommen til at eje trællen, forrettede denne alting værre. Otkel beklagede sig tit for sin broder, at han syntes trællen bestilte så lidet; han svarede Otkel, at andet og værre var ham givet.

På denne tid kom der meget uår, så at folk lede mangel både på hø og mad, og dette gik over alle landstrækninger. Gunnar forsynede mange både med hø og mad, og alle, som kom did, fik noget, så at Gunnar tilsidst kom til selv at lide mangel. Da sagde Gunnar til Kolskeg, Thraen Sigfussen og Lambe Sigurdsen, at de skulde tage med ham. De toge hen til Kirkeby, og kaldte Otkel ud. Han hilste dem. Gunnar sagde: »Omstændighederne ere nu så, at jeg kommer, for at købe hø og mad hos dig, hvis du har det.« Otkel svarede: »Begge dele har jeg, men ingen af delene vil jeg sælge dig.» »Vil du da give mig det,« sagde Gunnar, »og lade det komme an på, hvorledes jeg lönner dig det?« »Nej,« sagde Otkel, og Skamkel rådte ligeledes derfra. Thran Sigfussen sagde: »Det var værdt, at vi toge både hø og mad, og lagde værdien deraf isteden.« Skamkel svarede: »Så må Mosfjeldingerne være uddøde, hvis I Sigfussönner skulle rane fra dem.« »Ran vil jeg ikke give mig af med,« sagde Gunnar. »Vil du købe en træl af mig?« sagde Otkel. »Det sparer jeg ikke,« sagde Gunnar. Derpå købte Gunnar trællen, og drog så bort.

Dette spurgte Njal, og sagde: »Det er ilde gjort, at nægte Gunnar en handel; andre have intet godt at vente, hvor sådanne mænd ikke få noget.« »Hvad vil du tale meget om det?» sagde Bergthora; »det er langt gævere, at du giver ham både mad og hø, da det ikke skorter dig derpå.» Njal sagde: »Det er indlysende, og jeg skal visselig hjælpe ham med noget.« Han tog derpå op til Thorolfsfjeld med sine sönner; der læssede de hø

på femten heste, og på fem heste havde de mad. Njal kom til Hlidarende, og kaldte Gunnar ud. Han modtog dem vel. Njal sagde: »Her er hø og mad, som jeg vil give dig, og jeg beder dig aldrig at ty til andre end mig, når du behøver noget.« »Gode ere dine gaver,« sagde Gunnar, »men endnu större pris sætter jeg på dit og dine sönners venskab.» Njal drog derpå hjem. Nu led våren.

48. Hvorledes Halgerde lod stjæle i Kirkeby.

Gunnar red til tings, men en stor del mænd fra Sida[1]) gæstede ham, og han bad dem, at de skulde tage ind hos ham, når de rede fra tinget. De lovede det. De rede nu til tings. Njal var der og hans sönner. Tinget gik roligt af.

Nu er at fortælle, at Halgerde gav sig i tale med trællen Melkolf. »Jeg har tiltænkt dig en sendelse,« sagde hun, »du skal fare hen til Kirkeby.« »Og hvad skal jeg der?« sagde han. »Du skal stjæle mad der på to heste,« sagde hun, »og tage smör og ost, men du skal sætte ild på udeburet; alle ville da tro, at det er kommet af uforsigtighed, og ingen tænke, at der har været stjålet.« Trællen sagde: »Ond har jeg været, men aldrig har jeg endnu været tyv.« »Nej, hør mig engang!« sagde Halgerde, »du stiller dig uskyldig an, du som både har været tyv og morder; men jeg skal nok lære dig at fare afsted, jeg skal ellers lade dig dræbe.« Han troede, at hun virkelig vilde göre det, hvis han ej tog afsted. Han tog da om natten to heste, lagde dækkener på dem, og for til Kirkeby. Hunden gøede ikke, da den kendte ham og løb imod ham. Derpå tog han hen til udeburet, og læssede mad på, så

[1]) se 1. bind side 18.

meget der kunde være på to heste, satte ild på udeburet, og dræbte hunden. Han drog op langsmed Rangå. Hans skotvinge gik istykker, hvorfor han tog sin kniv og gjorde skoene ved, men glemte kniven og sit bælte. Han drog nu videre, til han kom til Hlidarende; der savnede han kniven, men torde ikke vende tilbage. Han bragte nu Halgerde maden, og hun yttrede sin tilfredshed dermed. Om morgenen, da folk i Kirkeby kom ud i gården, så de den skade, der var anrettet, og der blev sendt en mand til tinget, for at sige Otkel det. Han tog sig skaden let, og sagde, at det måtte være kommet af at ildhuset lå for nær ved udeburet; det samme mente også alle andre, at det måtte være grunden. Folk rede nu hjem fra tinget, og mange toge til Hlidarende. Halgerde bar mad på bordet, deriblandt ost og smör. Gunnar, som vidste, at den slags mad ikke var at vente der, spurgte Halgerde, hvor det kom fra? »Fra det sted, svarede han, »at du gerne kan spise det, men det er ellers ikke mænds sag at give sig af med madlavning.« Gunnar blev vred, og sagde: »Ilde er det hvis jeg skulde være tyvshæler,« og gav hende en kindhest. Hun svarede, at det slag skulde hun mindes, og lönne det, hvis hun kunde. Hun gik derpå fra bordet, han ligeså; alt blev båret af bordet, og kød båret ind; og alle mente, at det var fordi man var kommen dertil på en bedre måde. Tingmændene toge nu bort.

49. Om Skamkel.

Om Skamkel er nu at fortælle, at han red efter får langsmed Rangå, og så, at der var noget der skinnede på vejen. Han fandt der kniv og bælte, syntes han skulde kende dem, og tog dem hjem med til Kirkeby. Otkel var ude, da Skamkel kom; denne sagde til ham »Kender du noget til disse sager!« »Ja vist kender

jeg dem,« sagde Otkel. »Hvis er det?« sagde Skamkel. »Trællen Melkolfs,« svarede Otkel. »Så skulle flere kende dem,« sagde Skamkel, »end vi to, thi jeg skal trolig se på dit bedste.« De viste mange sagerne, og alle kendte dem. Da sagde Skamkel: »Hvad vil du nu göre?« Otkel svarede: »Vi skulle tage hen til Mörd Valgardsen, og spörge ham til råds. Derpå toge de hen til Hof, og viste Mörd sagerne, og spurgte, om han kendte dem?« Han sagde: »Ja, men hvorfor? Mener I måske, at I have noget af Jeres at søge på Hlidarende!« »Det vilde nok komme os dyrt at stå,« sagde Skamkel, »da slige overmægtige mænd have del deri.« »Vistnok,« sagde Mörd, »men det kan dog være, jeg kender de ting til Gunnars hus, som I ikke vide noget af.« »Vi ville give dig penge til,« sagde de, »hvis du vil tage dig af denne sag.« Mörd svarede: »De penge kunne blive mige dyre købte, men måske jeg dog ser hvad jeg kan göre.« De gave ham tre mark sølv, for at han skulde yde dem hjælp. Han gav dem det råd, at nogle kvinder skulde fare om med småvarer, og give husfruerne dem, og se, hvad de fik derfor; thi alle have det sind, at de give først det bort, som er stjålet, hvis det er i deres eje; »således,« sagde han, »vil det også gå her, hvis ilden virkelig har været påsat. Kvinderne skulle da vise mig, hvad de have fået på hvert sted, og jeg vil da være løs fra denne sag, hvis det kommer for dagen.« Dette lovede de, og toge hjem.

Mörd sendte da kvinder omkring i herredet, og de vare borte en halv måned, de kom tilbage, og havde fået store dragter. Mörd spurgte, hvor de havde fået mest? De sagde, at det var på Hlidarende, og Halgerde havde været bedst ved dem. Han spurgte, hvad de da havde fået der? »Ost,« svarede de. Han bad dem lade ham se den, de viste ham den, og det var mange

skiver[1]). Han tog dem, og forvarede dem. Kort efter tog han hen til Otkel, og bad ham tage Thorgerdes ostekar; det skete. Han lagde skiverne deri, og de passede nöjagtig i ostekarret, så de så, at det var en hel lev[2]), de havde fået. Da sagde Mörd: »Nu kunne I se, at Halgerde må have stjålet osten.« Og da dette var klart af alle omstændigheder, så erklærede Mörd, at han nu ikke havde mere med den sag at göre. Dermed skiltes de ad.

Kolskeg gav sig i tale med Gunnar, og sagde: »Det er ilde at tale derom, men overalt går det ord, at Halgerde skal have stjålet, og at hun skal have voldet den store skade, der skete på Kirkeby.« Gunnar svarede, at han troede, det forholdt sig så, men hvad var derved at göre? Kolskeg svarede: »Du er den nærmeste til at bøde for din kone, og mig tykkes derfor det er bedst, at du tager hen til Otkel, og tilbyder ham en god bod.« »Dette er vel betænkt, sagde Gunnar, »og så vil jeg göre.« Noget efter sendte Gunnar bud efter Thraen Sigfussen og Lambe Sigurdsen, og de kom strax; han sagde dem hvor han vilde hen, og de vare vel fornöjede dermed. Gunnar red selvtolvte til Kirkeby, og kaldte Otkel ud. Skamkel var tilstede, og sagde: »Jeg skal gå ud med dig, her er det bedst at bruge al sin kløgt, og jeg vil se at stå dig næst, når du mest behøver det, thi her vil det knibe; jeg tror, det er bedst du stiller dig stolt an.« Derpå gik de ud, Otkel og Skamkel, Halkel og Halbjörn. De hilste Gunnar, han besvarede höflig deres hilsen. Otkel spurgte, hvor han agtede sig hen? »Ikke længer end herhid« sagde Gunnar, »og mit

---

[1]) eller snitter, afskårne stykker.

[2]) Her bruges dette ord om en hel ost, i gammel dansk sædvanlig om et brød.

ærende er at tale med dig om den skade, som min kone har voldet, og den træl, som jeg købte af dig.« »Det kunde man vente,« sagde Halbjörn. Gunnar blev ved: »Herfor vil jeg byde dig gode vilkår, og tilbyde dig, at de bedste mænd i herredet skulle mægle i den sag.« Skamkel sagde: »Det tilbud er uantageligt og ubilligt; du har mange venner blandt bönderne, men Otkel ikke.« »Så vil jeg tilbyde mig« sagde Gunnar, »at afsige kendelse, göre den op strax og föje mit venskab til, og betale alle pengene nu, og jeg vil bøde dig dobbelte bøder.« Skamkel sagde: »Dette vilkår skal du ikke antage. Det er en skam for dig at overgive ham selvdømme, som tilkommer dig selv.« Otkel sagde: »Jeg vil ikke overgive dig selvdømme, Gunnar.» Gunnar sagde: »Jeg ser nok, hvo der her give gode råd, hvorledes jeg så får det lönnet. Så døm nu da selv!« Otkel så på Skamkel, og sagde: »Hvad skal jeg nu svare?« »Dette,« svarede han, »skal du kalde et godt tilbud, men indskyde din sag under Gissur Hvide og Geir Gode. Da ville mange sige, at du ligner din farfader Halkel, som var en stor kæmpe.« Otkel sagde: »Dette er et godt tilbud, Gunnar, men du må give mig tid til at tale med Gissur Hvide.« Gnnnar sagde: »Bær dig nu ad, som du selv synes, men det vil mangen sige, at du ikke indser din egen hæder, da du ikke vil modtage de vilkår, jeg tilbyder dig.«

Gunnar red hjem, og da han var borte, sagde Halbjörn: »Her ser jeg en stor forskel på mænd. Gunnar gjorde dig gode tilbud, men du vilde intet af dem antage; har du da i sinde at trættes med Gunnar med det onde, skönt ingen er hans jævning. Imidlertid er han en så veltænkende mand, at han vil stå ved disse sine tilbud, sköndt du først siden modtager dem. Det er nok bedst, at du nu strax tager hen til Gissur Hvide og

Geir Gode.« Otkel lod tage sin hest, og gjorde sig færdig. Otkel var ikke skarpsynet. Skamkel fulgte ham på vej, og sagde til ham: »Det tykkes mig underligt, at din broder ikke vilde påtage sig denne forretning for dig. Jeg vil tilbyde mig at drage derhen i dit sted, da jeg ved, du holder ikke af rejser.« »Det vil jeg tage imod,« sagde Otkel, »men hold dig til sandheden!« »Det skal jeg nok,« sagde Skamkel, og tog imod hans hest og rejseklæder; men Otkel gik hjem. Halbjörn var ude, og sagde til Otkel: »Ilde er det at have træl til hjertensven, og du vil komme til stedse at fortryde, at du har vendt tilbage. Det er det uforstandigste indfald du kunde få, at sende den lögnagtigste mand i dette ærende, der er så vigtigt, at det kan gælde mænds liv.« »Ræd vilde du blive,« svarede Otkel, »hvis Gunnar svang sin spydøxe i luften, »da du er således nu,« »Jeg ved ikke, hvem der da bliver ræddest,« sagde Halbjörn, »men det vil du komme til at bekende, at Gunnar vil ikke sigte længe med sin spydøxe, når han er vred.« Otkel sagde: »I ere alle nogle fejge uslinger, undtagen Skamkel.« Og begge vare de da vrede.

50. Om Skamkel.

Skamkel kom til Mosfjeld, og berettede alle tilbudene for Gissur. »Mig synes,« sagde Gissur, »at det var meget gode tilbud; hvorfor tog han da ikke imod dem?« »Det kom især deraf,« sagde han, »at alle ville vise dig hæder, derfor vilde han oppebie din bestemmelse; og derved befinde også alle sig bedst.« Skamkel var der om natten. Gissur sendte bud efter Geir Gode, og han kom der om morgenen tidlig. Gissur fortalte ham da sagen, og sagde: »Hvorledes skulle vi nu bære os ad dermed?« »Således,« svarede Geir Gode, »som du allerede har betænkt, at mægle sagen på bedste måde.

Nu ville vi lade Skamkel fortælle os sagen endnu en gang, og se, hvorledes han beretter den.« De gjorde så. Gissur sagde: »Du har uden tvivl berettet sagen, som den er, men jeg har dog altid fundet en ondskabsfuld mand i dig, og man skal ikke skue hund på håret, hvis du virkelig er en brav mand.«

Skamkel tog hjem, og red først til Kirkeby, og kaldte Otkel ud. Denne tog vel imod ham. Skamkel bragte ham Gissurs og Geirs hilsen; »men om behandlingen af denne sag,« sagde han, »behøve vi ikke at tale i enrum, det er Geirs og Gissurs mening, at der ikke bör sluttes forlig; han gav det råd, at der skulde holdes stævnefærd, så at Gunnar blev stævnet for brugen af de stjålne koster, men Halgerde for tyveri.« Otkel sagde, at der i alle henseender skulde fares frem, som de havde rådet. »De fornöjede sig også meget over,« vedblev Skamkel, »at du opførte dig så stoltelig, men jeg skildrede dig også som en mand, der i hele denne sag havde vist sig drabelig.« Otkel fortalte nu sine brødre det. Halbjörn sagde: »Det må være den störste lögn.« Tiden led nu indtil de sidste stævnedage til altinget vare forhånden. Da bad Otkel sine brødre og Skamkel at ride med til Hlidarende i stævnefærd. Halbjörn lovede at følge med, men sagde dog, at denne rejse med tiden vilde fortryde dem. De rede nu tolv sammen til Hlidarende; og da de kom i tunet, var Gunnar ude, og lagde først mærke til dem, da de vare komne lige til gården. Han gik da ikke ind. Otkel lod strax stævningen dundre, og da de havde fremsagt den, sagde Skamkel: »Var det rigtigt, bonde!« »Det vide I nok selv,« sagde Gunnar, »men jeg skal nok engang huske dig denne færd, Skamkel, og dine gode råd.« »Det skader os ikke,« sagde Skamkel, »sålænge spydøxen ikke er i luften.« Gunnar var overmåde vred,

og gik ind, og fortalte Kolskeg det. Denne sagde: »Skade var det, at vi ikke vare ude; de skulde have haft den största skam af deres rejse, hvis vi havde været hos.« Gunnar sagde: »Alting har sin tid, og denne rejse vil ikke blive dem til hæder.« Kort efter tog Gunnar hen til Njal, og fortalte ham det. Njal sagde: »Lad det ikke gå dig nær, thi det vil blive dig til megen ære, förend dette ting er tilende. Vi skulle også alle stå dig bi med råd og dåd.« Gunnar takkede ham, og red hjem. Otkel red til tings og hans brødre og Skamkel.

51. Om Gunnar.

Gunnar og alle Sigfussönnerne rede til tings; ligeså Njal og hans sönner; de ginge alle med Gunnar, og det hed sig, at man aldrig havde set så drabelig en flok. En dag gik Gunnar til Dalemændenes bod. Hrut og Höskuld vare ved boden, og modtoge ham vel. Gunnar fortalte dem nu sagen og hele dens stilling. »Hvad råd giver Njal?« sagde Hrnt. »Han bad mig tage hen til eder brødre,« svarede Gunnar, »og sagde, at han vilde være aldeles enig i det, som I fandt rådeligt.« »Så er det hans mening,« sagde Hrut, »at jeg skal bestemme det for slægtskabs skyld; og så skal det være. Du skal æske Gissur Hvide til holmgang, hvis de ikke tilbyde dig selvdømme, men Kolskeg Geir Gode. Vi skulle nok få mænd til at gå imod Otkel og hans, og vi have nu alle tilsammen så stor styrke, at du kan sætte igennem, hvad du vil.« Gunnar gik hjem til sin bod, og sagde det til Njal. »Det ventede jeg,« sagde Njal.

Ulf Ørgode fik underretning om denne rådslagning, og sagde Gissur det. Gissur sagde til Otkel: »Hvem gav dig det råd, at du skulde stævne Gunnar?« »Skamkel,« svarede han, »sagde mig, at det var din og Geir Godes mening.« »Hvor er da den usling henne,« sagde Gissur,

«som har löjet dette?« »Han ligger syg hjemme i boden,« sagde Otkel. »Så gid han aldrig stå op!« sagde Gissur. »Lad os nu alle gå hen at finde Gunnar, og tilbyde ham selvdømme, sköndt jeg ved ikke, om han nu vil tage derimod.« Mange mænd talte ilde om Skamkel, og han lå syg hele tinget over.

Gissur gik med de andre til Gunnars bod. Man så dem komme, og sagde det til Gunnar ind i boden. Alle gik ud, og stillede sig i flok. Gissur Hvide gik først frem, og sagde derpå: »Det er vort tilbud,« sagde han, »at du, Gunnar, dømmer i denne sag.« »Så var det langtfra ikke dit råd, at jeg blev stevnet?« sagde Gunnar. »Det rådte jeg ikke til,« sagde Gissur, »hverken jeg eller Geir.« »Så må du fralægge dig det på behørig måde,« sagde Gunnar. »Hvad forlanger du?« sagde Gissur. »At du aflægger ed,« sagde Gunnar. »Dertil er jeg villig,« sagde Gissur, »når du vil modtage selvdømmet.« »Det tilbød jeg for nogen tid siden,« sagde Gunnar, »men nu tykkes mig, der er vigtigere ting at dømme om.« Njal sagde: »selvdømmet bör ikke afslås. Jo vigtigere sagen er, jo större er hæderen.« Gunnar sagde: »Jeg vil da föje mig efter mine venner, og dømme i sagen, men det råder jeg Otkel, at han siden lader mig i fred.« Da blev der sendt bud efter Höskuld og Hrut, og de kom did. Gissur og Geir Gode aflagde da ed, men Gunnar afgjorde kendelsen, uden at rådføre sig med nogen derom. Derpå fremsagde han kendelsen. »Det er min dom,« sagde han, »at det tilkommer mig at udrede værdien af huset og den mad, som var derinde; men for trællen vil jeg ingen bøder give dig, da du skjulte mig hans fejl, men jeg tildømmer ham dig, thi ørene klæde bedst der, hvor de voxte. Dernæst erklærer jeg eders stevning imod mig for sket af hån, og som erstatning derfor tildømmer jeg mig den fulde værdi af huset og det, som der inde-

brændte. Men tykkes det eder bedre, at vi intet forlig slutte, så skal det stå til eder selv; men da har jeg for mig taget endnu en beslutning, som så skal have sin gang.« Gissur svarede: »Vi ere tilfredse med, at du ikke betaler Otkel noget, men derimod bede vi dig, at du vil være Otkels ven.« »Det vil aldrig ske,« sagde Gunnar, »sålænge jeg lever; lad ham have Skamkels venskab, som han sålænge har heget.« Gissur svarede: »Vi ville nu dog slutte sagen, endsköndt du råder ene for afgörelsen.« Derpå gave de hinanden håndslag på hele dette forlig. Gunnar sagde til Otkel: »Det er rådeligst for dig, at tage hen til dine frænder, men vil du blive her på egnen, så lad mig være i fred.« Gissur sagde: »Dette er et gavnligt råd, og så skal han göre.« Gunnar havde den störste ære af sagen. Folk rede derpå hjem fra tinget. Gunnar sad nu på sin gård, og det var roligt i nogen tid.

52. Om Ulf Ørgodes sön Runolf.

Runolf, Ulf Ørgodes sön, boede på gården Dal østenfor Markarfljot. Han gæstede Otkel, da han red fra tinget, og denne gav ham en kulsort oxe ni år gammel; Runolf takkede ham for gaven, og bød ham hjem til sig, når han selv havde lyst. Imidlertid gik dette gilde dog i langdrag, så han kom ikke. Runolf skikkede ofte bud til ham, og mindede ham derom, og han lovede da altid at komme. Otkel havde to blakkede heste, de bedste rideheste der i herredet, og som holdt så meget af hinanden, at den ene rendte efter den anden. Der var en Østmand, ved navn Ødulf, i kost hos Otkel, en stor og stærk mand; han havde et godt öje til Otkels datter Signy. Ødulf var höj af væxt og stærk.

53. Hvorledes Otkel red på Gunnar.

Det var om våren, at Otkel sagde, at de skulde ride til Dal til gilde, og alle vare fornöjede derover. Skamkel tog med Otkel, samt dennes to brødre, Ødulf og tre andre mænd. Otkel red på den ene af de blakkede heste, og den anden løb løs ved siden. De stevnede øster til Markarfljot. Otkel sprengte foran de andre; begge hestene bleve sky, og drejede af fra vejen op til Fljotshlid; Otkel kom nu stærkere afsted, end han vilde. Gunnar var ganske ene taget hjemme fra sin gård, og havde i den ene hånd en kornsæk, i den anden en håndøxe; han gik på sin sædemark, og såede; han havde lagt sin gudvævs kappe og øxen ved siden af sig, og såede nu en stund. Om Otkel er nu at fortælle, at han red stærkere, end han vilde; han havde sporer på fødderne, og sprengte op over kornmarken; de så ikke hinanden, men i det Gunnar rejste sig op, rider Otkel på ham, farer med sporen på Gunnars øre, og rister ham en stor rift, så det strax blødte meget. Otkels ledsagere kom ridende. »Alle kunne I her se,« sagde Gunnar, »hvorledes du har såret mig til blods, og sligt er usömmelig færd. Først stevnede du mig, men nu træder du mig under fødder og rider på mig.« Skamkel sagde: »Ulykken er ikke så stor, bonde? men ingenlunde var du mindre vred på tinget, da du modtog selvdømmet, og du holdt på spydøxen.« Derpå skiltes de ad. Skamkel råbte höjt, og sagde: »hårdt ride I, svende!« Gunnar gik hjem, og talte ikke derom til nogen, og det faldt ingen ind, at det sår han havde fået, var tilföjet ham af nogen. Engang fortalte han det dog til sin broder Kolskeg, og denne svarede: »Dette må du sige til flere, at det ikke skal hedde, du giver død mand sag; thi der kan göres stærk indsigelse derimod, dersom ikke vidner vide forud, hvad der

er forefaldet imellem eder.« Gunnar sagde det da til sine naboer, men der var i begyndelsen kun liden tale derom.

Otkel kom øster til Dal, og blev der vel modtaget, og de bleve der en uge. Skamkel fortalte Runolf alt hvad der var forefaldet imellem dem og Gunnar. En mand faldt det da ind at spörge, hvorledes Gunnar teede sig derved, og Skamkel sagde: »Hvis det havde været en simpel almuesmand, så vilde man have sagt, at han græd.« »Det er ond tale,« sagde Runolf, „og det vil du komme til at bekende næste gang når I mødes, at gråd og klynken er ikke hans sag, og vel er det, hvis ikke bedre mænd komme til at undgelde for din ondskab. Nu holder jeg det for bedst, når I ville tage hjem, at jeg tager med eder, thi Gunnar vil ikke göre mig men.« Dette afslog Otkel, og sagde, at han vilde ride længere nede over Floden. Runolf gav Otkel gode gaver, og sagde, at de vilde ikke oftere ses. Otkel bad ham da tage sig af hans sön, hvis så skulde være.

54. Striden ved Rangå.

Nu er at fortælle, at Gunnar var ude ved Hlidarende, og så sin fårehyrde sprenge hen imod gården, og han red ind i tunet. Gunnar sagde: »Hvi rider du så fast?« »Jeg vilde som en tro svend vare dig ad,« sagde hyrden; »jeg så nogle mænd ride ned langsmed Markarfljot, otte i følge, og fire af dem vare i farvede klæder.« Gunnar sagde: »Det må være Otkel.« Hyrden vedblev: »Jeg har ofte hørt mange ærgerlige ord af Skamkel; øster på Dal sagde han, at du græd den gang da de rede på dig; og jeg siger dig det, thi slig tale af slette folk tykkes mig ilde.« »Vi skulle ikke være ordsyge,« sagde Gunnar, »men herefter skal du ikke forrette andet arbejde, end hvad du selv finder for godt.« »Skal jeg sige noget

derom til din broder Kolskeg?« sagde fårehyrden. »Gak du hen og sov?« svarede Gunnar, »jeg skal nok selv sige det til Kolskeg.« Svenden lagde sig ned, og faldt strax i sövn. Gunnar tog hyrdens hest, og lagde sin sadel på den, tog sit skjold, og gjordede sig med sværdet Ølversgave, satte sin hjelm på hovedet, og tog sin spydøxe, og det klang höjt i den. Det hørte hans moder Ranveig; hun gik henimod dören, og sagde: »Vred er du nu min sön, og aldrig så jeg dig således för.« Gunnar gik ud, stødte spydet mod jorden, svang sig i sadelen, og red bort. Hans moder Ranveig gik hen til stuen; der var höjrøstet tale. »Höjt tale I,« sagde hun. »men höjere klang det i spydet, da Gunnar gik ud.« Kolskeg hørte det, og sagde: »Det vil være varsel for tidende[1]).« »Det er godt,« sagde Halgerde, »nu ville de komme til at erfare, om han går grædende fra dem.« Kolskeg tog sine våben, fik sig en hest, og red efter alt hvad han kunde.

Gunnar red nu tvers over Agertunge, så til Geilastofne, og derfra til Rangå, og ned til vadet ved Hof. Der vare nogle kvinder på malkepladsen[2]). Gunnar sprang af sin hest, og bandt den. Da kom de andre ridende derhen. Der lå adskillige med ler bedækkede flade stene på vejen ved vadet. Gunnar råbte til dem: »Nu må I værge eder; her er spydøxen, og I skulle nu erfare, om jeg har grædt for eder.« De sprang da alle af hestene, og søgte mod Gunnar. Halbjörn var den forreste. »Anfald du mig ikke!« sagde Gunnar, »dig vilde jeg sidst göre noget ondt, men jeg kan dog ingen skåne, når jeg må forsvare mit liv.« »Det gör jeg ikke,« sagde Halbjörn, »du har dog i sinde at dræbe min broder, og det

---

[1]) Det spår os nyt, se side 55. [2]) Et sted på marken, hvor køerne bleve drevne sammen, når de skulde malkes.

vilde være en skam, hvis jeg sad og så derpå;« hvorpå han med begge hænder drev et stort spyd imod Gunnar. Gunnar skød skjoldet for, men Halbjörn gennemborede skjoldet. Gunnar skød skjoldet så fast ned, at det blev siddende i jorden, men greb sværdet så hurtig, at ingen kunde følge det med öjnene, hug til, og traf Halbjörn på armen ovenfor håndleddet, og hug hånden af ham. Skamkel løb bag på Gunnar, og hug efter ham med en stor øxe, men Gunnar vendte sig hurtig imod ham, svang spydet imod, og traf under hagen[1]) på øxen, så den røg af hånden på ham udi Rangå. Anden gang lagde Gunnar til med sit spyd, og stak det igennem Skamkel, og svang ham op, og kastede ham på hovedet i lerelten. Østmanden Ødulf løftede sit spyd, og skød det mod Gunnar; denne greb det i luften, og skød det strax tilbage, så det flöj igennem skjoldet og Østmanden, og ned i jorden. Otkel hug med sit sværd til Gunnar, og sigtede efter foden nedenfor knæet; men Gunnar sprang højt op i luften, så hugget rammede ham ej. Derpå stak han med spydet efter ham, og gennemborede ham. Da kom Kolskeg til, og løb strax imod Halkel, og hug ham banehug med sit sax, og de dræbte da otte mænd.

En kvinde, som så derpå, løb hjem, og sagde det til Mörd, og bad ham skille dem ad. »Det er lutter mænd,« sagde han, »som jeg aldrig bryder mig om, at de dræbe hinanden.« »Det skulde du ikke sige,« svarede hun, »det er Gunnar din frænde og Otkel din ven.« »Du bjeffer altid, din usle kvinde!« sagde han, og blev rolig hjemme, medens de stredes. Gunnar og Kolskeg rede hjem efter dette værk, og de rede hårdt op ad øren, så Gunnar sprang af hesten, og kom stående ned. Kolskeg sagde: »Hardt rider du nu, frænde!« »Slig heftighed be-

---

[1]) hagen, det sted, hvor øxen danner en vinkel med skaftet.

brejdede Skamkel mig,« sagde Gunnar, den gang de rede på mig.« »Det har du nu hevnet,« sagde Kolskeg. »Jeg ved det dog ikke,« sagde Gunnar, »om jeg må holdes for en så meget mindre djærv mand end andre, som det er mig mere end andre imod at dræbe mænd.«

55. Njal gav Gunnar gode råd.

Nu spurgtes tidenden herom vide, og mange mente, at det ikke var sket förend man kunde vente det. Gunnar red til Bergthorshvol, og fortalte Njal dette værk. Njal sagde: »Meget har du øvet, men du har også været meget fristet dertil.« »Hvorledes vil det nu gå siden?« sagde Gunnar. »Vil du, at jeg skal sige dig det,« sagde Njal, »som endnu ikke er sket? Du vil ride til tings, og skal have godt af mine råd, og vil få megen hæder af denne sag. Dette er begyndelsen til de kampe, du vil øve.« »Giv mig heldråd,« sagde Gunnar. »Det skal jeg,« sagde Njal; »dræb aldrig mere end en gang i den samme slægtlinie, og bryd aldrig noget forlig, som gode mænd slutte imellem dig og andre, og det mindst i denne sag.« Gunnar sagde: »Jeg tænkte dog, at andre skulde være mere udsatte for at göre sligt, end jeg.« »Måske,« sagde Njal, »men det skal du dog betænke, hvis det hænder sig så, at da vil du have en kort tid tilbage at leve i, men i andet fald vil du blive en gammel mand.« Gunnar sagde: »ved du, hvad der vil blive dig selv til bane?« »Jeg ved det,« sagde Njal. »Hvad da?« sagde Gunnar. »Det, som alle mindst monne tro,« sagde Njal. Derpå red Gunnar hjem.

Der blev sendt en mand til Gissur Hvide og Geir Gode; thi de havde eftermålet efter Otkel. De kom da sammen, og overlagde, hvorledes de skulde bære sig ad, og bleve enige om, at sagen skulde forfølges efter loven. Men da man så sig om efter, hvem der vel vilde påtage

sig det, fandtes der ingen. »Så synes mig,« sagde Gissur, »at der nu er to kår forhånden, at en af os får at være sagsøger, og vi komme da til at kaste lod derom; i andet fald vil manden ikke blive bødet. Begge kunne vi vel også tænke, at det vil falde tungt at sætte denne sag i gang, da Gunnar har mange frænder og venner; men den af os, som lodden ikke træffer, skal hjælpe til med, og ikke trække sig tilbage, förend sagen kommer til ende.« Derpå kastede de lod, og lodden traf Geir Gode, at han skulde påtage sig sagen. Kort efter rede de over åerne og hen til det sted, hvor striden havde stået ved Rangå, og opgrove ligene, og toge vidner på sårene. Derpå tillyste de sagen, og udnævnte ni nævnsmænd. Der blev sagt dem, at Gunnar var hjemme med omtrent tredive mand. Geir Gode spurgte da Gissur, om han vilde ride derhen med hundrede mand; men han svarede nej, hvor stor forskel der end var på mandstyrken. De rede da atter hjem. Forberedelserne til denne sags anlæg spurgtes over alle herreder, og ordet gik, at dette ting vilde blive stormfuldt.

56. Gunnars og Geir Godes tingtrætte.

En mand hed Skafte Thorodsen[1]; Thorods moder var Thorvør, en datter af Thormod Skafte, som nedstammede fra Ølver Barnakarl. Fader og sön vare store høvdinger og dygtige lovmænd; Thorod holdtes for at være noget underfundig og listig. De stode i alle sager Gissur Hvide bi. Beboerne af Hlid og Rangåvolde droge i store skarer til tings, og Gunnar var så vænnesæl, at alle overlagde med hinanden at følge ham. De kom nu alle til tinget, og teltede deres boder. I sambånd med Gissur

[1]) lovsigermand 1004—1031, og Islands viseste lovmand.

Hvide vare disse høvdinger: Skafte Thorodsen, Asgrim Ellidagrimsen, Od fra Kidjabjerg, Haldor Ørnolfsen.

En dag gik folk til lovbjerget. Da stod Geir Gode op, og tillyste drabssag mod Gunnar for Otkels drab, endnu en drabssag tillyste han mod Gunnar for Halbjörn den Hvides drab, så for Ødulfs drab, så for Skamkels drab. Derpå tillyste han drabssag mod Kolskeg for Halkels drab; og da han havde tillyst alle drabssagerne, sagde man, at han havde talt vel. Han spurgte efter tinglav og rette hjemstavn. Derpå gik folk fra lovbjerget. Tinget led nu hen til retten skulde sættes. Da kom de meget mandstærke fra begge sider med deres følge. Geir Gode og Gissur Hvide stode söndenfor Rangåboernes ret[1]), Gunnar og Njal stode nordenfor den. Geir Gode bød Gunnar at høre på hans ed; derpå aflagde han ed. Så fremsatte han sagen. Derpå førte han tillysningsvidner, så bød han nævnsmændene at tage sæde; dernæst indbød han modparten til at göre indsigelse mod nævnsmændene; så til at høre deres vidnesbyrd. De nævnsmænd, som vare udnævnte, gik derpå hen til retten, krævede vidner, og erklærede, at de intet udsagn kunde fremføre i Ødulfs sag, da den rette eftermålsmand var i Norge, og det ikke tilkom dem at dømme i sagen. Derimod afgave de deres udsagn i Otkels sag, og erklærede Gunnar skyldig i hans drab. Derefter indbød Geir Gode Gunnar til sagens forsvar, og tog vidne på alle de beviser, som vare fremførte. Gunnar bød da på sin side Geir Gode at høre på hans ed, og de indsigelser, han vilde fremføre i sagen; derpå aflagde han ed. Dernæst sagde han: »Det værn fører jeg for denne sag, at jeg krævede vidner og erklærede Otkel uhellig for naboerne formedelst det blodige sår, han tilföjede mig med sin spore; men jeg nedlægger

---

[1]) Sönderlandets fjerdingsret; se 1. bind. side 28.

forbud mod dig, Geir Gode, gode-forbud, mod at søge denne sag, og ligeså mod dommerne at dømme deri, og gör dermed hele din indledning af sagen ugyldig; jeg nedlægger forbud, lovligt forbud, fuldt og fast forbud, således som jeg vil forsvare efter altings rette gang og almindelig landslov. Jeg vil også sige dig en anden medfart, som jeg vil bruge,« sagde Gunnar. »Vil du da æske mig til holmgang, som du plejer?« sagde Geir, »og ikke underkaste dig loven?« »Nej,« sagde Gunnar, »men jeg skal stevne dig på lovbjerget, fordi du udnævnte nævnsmænd, som ikke havde sag at skifte angående Ødulfs drab, og derved erklære dig skyldig til straf af den mindre fredløshed.« Njal sagde: »Dette må ikke gå således til, thi denne trætte vil nu blive dreven med stor heftighed. På begge sider have de her, som mig synes, meget imod sig: Der ere nogle af disse drab, som du ej kan forsvare, men for hvilke du må blive skyldig, Gunnar; derimod har du mod Geir anlægget af en sag, i hvilken også han må blive skyldig. Og skal du vide, Geir Gode, at endnu er ikke den skovgangssag, som hviler på dig, bleven anlagt, men den skal ikke blive lagt til side, hvis du ikke vil göre efter mine ord.« Thorod Gode sagde: »Os synes, at det vilde være fredeligst, at sagen blev forliget; men hvorfor tager du dig så lidet deraf, Gissur Hvide?« »Mig synes,« sagde Gissur, »at vi behøve stærke støtter til vor sag; det er også tydeligt, at Gunnars venner stå nær; og det bedste, vi kunne göre ved sagen, er, at gode mænd kende deri, hvis Gunnar vil samtykke det.« »Forligelig har jeg altid været,« sagde Gunnar; »unegtelig have I meget at påtale, men jeg tykkes dog også at have været meget nødt til hvad jeg har gjort.« Det blev da enden på sagen efter de forstandigste mænds råd, at den hele sag blev overgivet til andre mænds kendelse, og sulde sex mænd kende i den. Denne kendelse blev da

strax afsagt på tinget, således, at Skamkel skulde være ubødet, den samme mandebod blev bestemt for Otkels død og for sporehugget, og for de andre drab blév der bestemt passende bøder. Gunnars frænder gave penge til hjælp, så at der for alle drabene blev givet boder på tinget. Derpå gik Geir Gode og Gissur Hvide hen, og tilsikkrede Gunnar fred og tryghed. Gunnar red hjem fra tinget, takkede dem, som havde ydet ham bistand, og gav mange af dem gaver, og fik den störste hæder deraf. Han sad nu hjemme i sin hæder.

57. Om Starkad og hans sönner.

Starkad var en sön af Börk Blåtandskeg, en sön af Thorkel Bundenfod, der tog land omkring ved Trehyrning; han var gift og hans kone hed Halbera; hun var en datter af Hroald den Røde og Thorsten Titlings datter Hildigunne. Hildigunnes moder var Øde, en datter af Eyvind Karfe, og søster til Modolf den Spage fra Mosfjeld, fra hvem Modylfingerne nedstamme. Starkads og Halberas sönner vare Thorgeir og Börk og Thorkel. Hildegunne Lægekvinde var deres søster. Det var overmodige mænd, hårde og trættekære, og de tilegnede sig gerne andres gods.

58. Om Egil og hans sönner.

Egil Kolsen var en sönnesön af Ottar Bold, som tog land imellem Storlæk og Reydarvatn. Egils broder var Önund i Troldeskoven, fader til Halle den Stærke, som med Ketil den Veltalendes sönner var med ved Holte-Thorers drab. Egil boede på Sandgil. Hans sönner vare Kol og Ottar og Hauk. Deres moder hed Stenvör, og var en søster til Starkad. Egils sönner vare store af væxt, trættekære og de störste voldsmænd. De og Starkads sönner holdt altid sammen. Deres søster var Gudrun

Natsol, en meget tækkelig kvinde. Egil havde taget imod to Østmænd, af hvilke den ene hed Thorer, den anden Thorgrim, det var første gang, de havde været her på landet; de vare vennesæle og rige, kampdygtige og frækne.

Starkad havde en god rød hest, og man mente, at ingen hest kunde stå sig mod den i kamp. Engang hændte det sig, at brødrene fra Sandgil vare til besøg på gården under Trehyrning. De talte da meget med hverandre om bönderne i Fljotshlid, og blandt andet kom det på tale, om der vel var nogen, som vilde vove hestekamp med dem; men de mænd, som vare tilstede, sagde, for at hædre og smigre dem, at der hverken var nogen, som torde vove hestekamp med dem, ikke heller nogen, der ejede en sådan hest. Da svarede Hildigunne: »Jeg ved dog den mand, som tör vove hestekamp med eder.« »Nævn ham da!« sagde de. »Gunnar,« sagde hun, »har en brun hest, og han tör vove sig i hestekamp mod eder og mod alle andre.« »Så tykkes eder kvinder,« sagde de, »at ingen er hans lige; men sköndt Geir Gode eller Gissur Hvide uhæderlig måtte vige for ham, så følger dog ikke deraf, at det må gå os ligeså.« »Eder vil det gå allerværst,« sagde hun, og heraf kom der en stor trætte imellem dem. Starkad sagde: »Gunnar skulle I sidst give eder af med, thi det vil falde eder besværligt at stå imod hans lykke.« »Men du vil dog tillade os,« sagde de, »at vi tilbyde ham en hestekamp.« »Ja, jeg vil tillade eder det,« svarede Starkad, »når I på ingen måde drille eller skuffe ham;« og det lovede de. De rede nu til Hlidarende. Gunnar var hjemme, og gik ud; Kolskeg og Hjort gik ud med ham, og de modtoge de andre vel, og spurgte, hvor de agtede sig hen? »Ikke længer, end hertil,« sagde de; »man har sagt os, at du ejer en god hest, og vi ville tilbyde dig en hestekamp.« »Der er kun lidet at sige om min hest,« svarede han,

»den er ung og uforsøgt.« »Men du vil dog ikke afslå os kampen?« sagde de; »det mente også Hildigunne, at du var stolt af din hest.« »Hvor kom I til at tale om det?« sagde Gunnar. »Der var nogle mænd,« svarede de, »som mente, at ingen torde vove kamp mod vor hest.« »Vove det tör jeg,« sagde Gunnar, »men ondskabsfuld tykkes mig dog den tale.« »Skulle vi da göre ėt forsøg?« sagde de. »I ville vel,« svarede han, »være bedst fornöjede, når I få eders villie; men det vil jeg dog bede eder om, at vi indrette kampen således, at vi på begge sider have glæde deraf og ingen ulempe, og at I ingen skam tilföje mig; men hvis I behandle mig som andre, så må I vente at jeg gengælder eder det således, at det vil svide til eder; jeg vil da göre efter således som I göre for.« De rede da hjem. Starkad spurgte, hvorledes det var gået dem? De sagde, at Gunnar havde ikke ladet dem reise forgæves, men lovet dem at kæmpe med sin hest, og at de havde aftalt, når hestekampen skulde være. »Overhovedet,« sagde de, »kunde det mærkes på alt, at han frygtede for, han ej kunde stå sig imod os, og vilde gerne have været fri.« »Det vil ofte findes,« sagde Hildigunne, »at Gunnar er sen til at indlade sig i en vanskelig sag, men hårdnakket, når han ei kan undgå det.«

Gunnar red hen til Njal, og fortalte ham hestekampen og hvorledes ordene vare faldne imellem dem; »og hvorledes mener du, det vil gå med hestekampen?« sagde han. »Du vil blive deres overmand,« sagde Njal, »men alligevel vil det blive årsag til mangen mands bane.« »Mener du da også, at min bane vil følge deraf?« sagde Gunnar. »Nej, ikke heraf,« sagde Njal, »men de ville dog mindes gammelt fjendskab og föje nyt dertil, dine modstandere, og tilsidst må du dog sætte dig til modværge.« Gunnar red derpå hjem.

59. Om Gunnars hestekamp.

Da spurgte Gunnar sin måg Höskulds død. Få dage efter kom Thraens kone Thorgerde på Grytå ned, og fødte et drengebarn. Hun sendte da en mand til sin moder, og bad hende vælge hvad barnet skulde hedde, Glum efter hendes fader eller Höskuld efter hendes morfader? Hun bad, at det måtte hedde Höskuld, og dette navn blev da givet drengen.

Gunnar og Halgerde havde to sönner; den ene hed Hogne, den anden Grane. Hogne var en dygtig svend, stille, vantro og sanddru.

Man red nu til hestekampen, og der havde samlet sig en stor mængde. Der var Gunnar og hans brødre og Sigfussönnerne; Njal og alle hans sönner; ligeså Starkad og hans sönner, og Egil og hans sönner; og de sagde til Gunnar, om de nu skulde lede hestene sammen. Gunnar svarede, at det kunde de. Skarphedin sagde: »Vil du, at jeg skal egge din hest, Gunnar frænde?« »Nej,« sagde Gunnar. »Det passede sig dog bedst,« sagde Skarphedin, »vi ere på begge sider hidsige på det.« »I ville kun tale eller göre lidet,« sagde Gunnar, »förend I ville være i hårene på hinanden, men så hurtig skal det dog ikke gå, skönd enden vil blive den samme.« Derpå bleve hestene ledte sammen. Gunnar gjorde sig færdig til at egge sin, men Skarphedin ledte den frem. Gunnar havde en rød kjortel på, et bredt bælte om sig, og en stor hestestav i hånden. Hestene løbe imod hinanden, og bedes længe, så at ingen torde komme dem nær, og det var en stor gammen. Da overlagde Thorgeir og Kol med hinanden, at de vilde støde deres hest frem, når hestene løbe imod hinanden, og se, om Gunnar vilde falde derved. Hestene løb nu mod hinanden, og Thorgeir og Kol løbe deres hest på lænden;

Gunnar drev sin hest imod, og de stødte så hurtig sammen, at Thorgeir og Kol faldt bag over, og hesten ovenpå dem. Da sprang de op, og løbe imod Gunnar; men denne sprang tilbage, greb derpå fat i Kol og kastede ham til jorden, så han blev liggende sandsesløs. Thorgeir Starkadsen slog til Gunnars hest, så at dens ene öje gik ud. Gunnar slog igen til Thorgeir med sin stav, så han ligeledes faldt sandsesløs om; men Gunnar gik til sin hest, og sagde til Kolskeg: »Hug du hesten, thi lemlæstet skal den ikke leve.« Kolskeg hug hovedet af hesten. Da kom Thorgeir på benene, og tog sine våben, og vilde mod Gunnar; men det blev forhindret, og der blev en stor trængsel. Skarphedin sagde: »Jeg ledes ved denne tummel, og det er langt mandigere, at mænd strides med våben.« Gunnar var så rolig, at en mand holdt ham, og han sagde ikke et ondt ord. Njal søgte at stifte forlig eller fred. Thorgeir sagde, at han hverken vilde give eller tage imod fred, og sagde, at han vilde se Gunnar død for det hug, han havde givet ham. Kolskeg sagde: »Fastere har Gunnar stået, end at han skulde falde for blotte ord, og så vil han endnu.« Alle rede nu fra hestetinget, hver til sit; og de foretoge intet anfald imod Gunnar. Så led vinteren hen.

På tinget om sommeren traf Gunnar sin måg Olaf På, som bød ham hjem til sig, men bad ham dog tage sig vare, »thi de ville göre os alt det onde, som de kunne,« sagde han, »så du må altid rejse med et talrigt følge. Han gav ham mange gode råd, og de indgik det nöjeste venskab med hinanden.

60. Om Asgrim og Ulf Uggesen.

Asgrim Ellidagrimsen havde en sag at søge på tinget imod Ulf Uggesen[1]). Det var en arvesag. For Asgrim

[1]) forfatter til digtet Husdrapa.

traf det sig, som ellers sjelden var tilfældet, at der var værn[1]) i hans sag; og det bestod deri, at han havde udnævnt fem nævnsmænd, istedenfor han skulde have udnævnt ni, og det havde nu hans modpart til værn. Gunnar sagde: »Jeg vil æske dig til holmgang, Ulf Uggesen, hvis man ej skal have lov til at se en retfærdig sag fremmet; og såvel Njal som min ven Helge ville mene, at jeg i deres fraværelse, Asgrim, vil tage din sag i forsvar.« »I denne sag har jeg ikke noget at göre med dig,« sagde Ulf. »Men så får det nu dog være,« sagde Gunnar, og enden blev, at Ulf kom til at udrede alt godset. Da sagde Asgrim til Gunnar: »Jeg vil byde dig hjem til mig i sommer, og skal stedse stå dig bi i alle sager, og aldrig være dig imod.« Gunnar red hjem fra tinget.

Kort efter kom han og Njal sammen. Njal bad Gunnar tage sig vare, og sagde, man havde fortalt ham, at de fra Trehyrning agtede at anfalde ham, og bad ham derfor aldrig at fare med få folk, og bestandig at have sine våben med. Gunnar lovede det. Han sagde, at Asgrim havde budet ham hjem til sig, og at han agtede at tage derhen nu til høsten. »Lad da ingen vide,« sagde Njal, »förend du tager hjemmefra, hvor længe du bliver borte. Men jeg vil alligevel tilbyde dig, at mine sönner skulle ride med dig. Da vil ingen anfalde dig.« De aftalte det. Nu led sommeren til otte uger vare tilbage af den; da sagde Gunnar til Kolskeg: »Gör dig færdig, thi vi skulle ride til gæstebud på Tunge.« »Skal jeg da ikke sende bud derom til Njalsönnerne?« sagde Kolskeg. »Nej,« svarede Gunnar, »de skulle ikke komme i nogen ulempe for min skyld.«

---

[1]) nemlig, fejl i proceduren, altså værn for modparten.

61. Der overlægges et anfald mod Gunnar.

De rede tre tilsammen, Gunnar og hans brødre. Gunnar havde sin spydøxe og sværdet Ølversgave, men Kolskeg havde sit sax. Hjort var også fuldvæbnet. De rede nu til Tunge. Asgrim tog vel imod dem, og de vare der nogen tid; da tilkendegave de, at de agtede at tage hjem. Asgrim gav dem gode gaver, og tilbød at ride med dem; men Gunnar svarede, at det behøvedes ikke, så han tog ikke med.

En mand, ved navn Sigurd Svinhoved, kom til Trehyrning; han boede ved Thjorså, og havde lovet at bringe efterretning om Gunnars rejse. Han sagde dem nu, hvorledes det havde sig med hans rejse, og tilföjede, at der aldrig kunde gives en skönnere lejlighed, da han kun var tre mand stærk. »Hvor mange behøve vi vel,« sagde Starkad, »til at ligge i baghold?« »Småfolk ville ikke kunne stå sig imod ham,« sagde han, »og det er ikke rådeligt, at have færre, end tredive mand.« »Hvor skulle vi lægge os i baghold?« sagde Starkad. »Ved Knafehole,« sagde den anden, »der kan ingen se eder, förend de ere komne lige dertil.« »Så far du hen til Sandgil,« sagde Starkad, »og sig til Egil, at de skulle komme derfra femten mand stærk, så ville andre femten komme herfra til Knafehole.« Thorgeir sagde til Hildigunne: »Denne hånd skal vise dig Gunnar død i aften.« »Men jeg holder for,« svarede hun, »at du vil hænge med hovedet efter eders møde.« De toge afsted, faderen med sine tre sönner fra Trehyrning, og elleve andre mænd, fore hen til Knafehole, og lagde sig der i baghold. Sigurd Svinhoved kom til Sandgil, og sagde: »Jeg er sendt hid af Starkad og hans sönner, for at sige dig, Egil, at du og dine sönner skulle tage hen til Knafehole, for at oppasse Gunnar.« »Hvor mange skulle vi være?«

sagde Egil. »Femten med mig,« sagde den anden. Kol sagde: »Nu agter jeg at prøve kræfter med Kolskeg.« »Det er et höjt med,« sagde Sigurd. Egil bad sine Østmænd at tage med, men de svarede, at de havde ikke noget udestående med Gunnar; »og desuden,« sagde Thorer, »må her meget til, når en hel flok skal fare mod tre mænd.« Egil gik da bort og var vred. Da sagde husfruen til Østmanden: »Ilde har min datter Gudrun brudt odden af sin stolthed og sovet hos dig, siden du ikke tör følge med din måg; du må være en fejg mand,« sagde hun. »Jeg vil fare med din husbonde,« sagde han, »og ingen af os vil komme tilbage.« Derpå gik han hen til sin kamerad Thorgrim, og sagde: »Tag nu du mod mine kistenögler, thi jeg vil ikke komme til at bruge dem oftere. Tag af vort gods hvad du selv vil, men far bort her fra landet, og tænk ikke på at hævne mig, hvis du bliver her, thi da vorder det din bane.« Østmanden gav sig derpå i flok med de andre.

62. Gunnars dröm.

Nu er at fortælle, at Gunnar red øster over Thjorså, men da han var et kort stykke fra åen, blev han meget sövnig, og bad dem at bede der. De gjorde så. Han faldt i en dyb sövn, og lod ilde i sövne. Kolskeg sagde: »Nu drömmer Gunnar.« »Skulle vi ikke vække ham?« sagde Hjort. »Nej,« svarede Kolskeg, »lad ham nyde sin dröm!« Gunnar lå en meget lang stund, kastede kappen af sig, og havde det meget varmt. Kolskeg sagde: »Hvad har du drömt, frænde?« »Jeg har drömt det,« sagde Gunnar, »at jeg vilde ikke med et så ringe følge have redet fra Tunge, hvis jeg havde drömt det för.« »Sig os din dröm!« sagde Kolskeg. Gunnar svarede: »Jeg drömte, at jeg red forbi Knafehole. Der tyktes mig jeg så en hel flok ulve, der alle søgte imod mig,

men jeg vendte om og hen mod Rangå, men da tyktes mig, at de anfaldt mig fra alle sider; jeg værgede mig, og skød alle dem, som vare forrest, indtil de kom mig så nær, at jeg ikke kunde bruge min bue. Jeg tog da sværdet, og vog med den ene hånd, men stak med spydøxen med den anden; jeg dækkede mig da ikke, og vidste ikke selv hvad der beskermede mig. Jeg dræbte da mange ulve, og du ligeledes, Kolskeg, tilligemed mig; men Hjort tyktes mig de fik bugt med, og de sönderslede hans bryst, og en af dem havde hans hjerte i munden; men da tyktes mig, jeg blev så vred, at jeg hug ulven isönder bagved boven, og derefter tyktes mig at ulvene toge flugten. Nu er det mit råd, Hjort frænde, at du rider tilbage til Tunge.« »Det vil jeg ikke,« sagde Hjort, »om jeg end ser den visse død for mig, vil jeg dog følge dig.« De rede derpå, og kom henimod Knafehole. Kolskeg sagde: »Ser du, frænde? Der stikke mange spyd op ved holene[1]), og mænd med våben?« »Det kommer mig ikke uventende,« sagde Gunnar, »at min dröm sandes.« »Hvad skulle vi nu göre?« sagde Kolskeg, »jeg tænker, du vil ikke fly for dem.« »Det skulle de ikke have at spotte med,« sagde Gunnar, »men vi ville ride hen ved Rangå ud på næsset; der er et slags forsvarssted.« De rede nu hen på næsset, og rustede sig til forsvar. Kol sagde, da de rede forbi: »Hvor skal du nu løbe hen, Gunnar?« Kolskeg svarede: »Det kan du fortælle, når dagen er ude.«

63. Hjorts og fjorten andre mænds drab.

Derpå opmuntrede Starkad sine mænd, og de gik da frem på næsset imod dem. Sigurd Svinhoved gik forrest, og havde et rødt skjold, og i den anden hånd

---

[1]) höjene.

en dolk. Gunnar så ham, og skød efter ham med sin bue; han løftede skjoldet höjt op, da han så pilen flyve höjt, og den gik igennem skjoldet, og ind i hans öje, og kom ud i nakken; der var det første drab. En anden pil skød Gunnar mod Ulfhedin, Starkads hjemmemand; den traf ham midt på livet, og han faldt foran fødderne af en bonde, og bonden over ham. Kolskeg kastede en sten, og traf bonden i hovedet, og det blev hans bane. Da sagde Starkad: »Det er ikke godt for os, at han kan bruge sin bue, lader os gå rask og djærvelig frem!« Derpå opmuntrede de hverandre. Gunnar værgede sig med bue og pile, sålænge han kunde; derpå kastede han dem ned, tog så hugspydet og sværdet, og vog med begge hænder. Striden var længe meget hård, men både Gunnar og Kolskeg voge drabelig mænd. Da sagde Thorgeir Starkadsen: »Jeg lovede, at bringe Hildigunne dit hoved, Gunnar!« »Det vil hun ikke sætte ret stor pris på,« sagde Gunnar, »men i så fald må du dog træde nærmere.« Thorgeir sagde til sine brødre: »Lader os alle løbe frem imod ham på en gang! Han har intet skjold, og vi ville have hans liv i vor hånd.« Börk og Thorkel løbe frem, og vare hurtigere, end Thorgeir. Börk hug til Gunnar, men denne slog så stærkt til med sit spyd, at sværdet røg ud af hånden på Börk. Da så han Thorkel stå på den anden side af sig, færdig til at hugge. Gunnar stod noget skrå, han svang sit sværd, traf Thorkel på halsen, og af føg hovedet, Kol Egilsen sagde: »Lad mig komme frem mod Kolskeg; det har jeg altid sagt, at vi to vare lige dygtige til kamp.« »Det ville vi nu erfare,« sagde Kolskeg. Kol stak efter ham med sit spyd; Kolskeg havde da dræbt en mand, og var i fuldt arbejde, så han fik sig ikke dækket med skjoldet og stikket traf ham udvendig i låret, og gik igennem. Kolskeg vendte sig hurtig om, og for på ham, og hug ham

med saxet i låret, hug foden af ham, og sagde: »Traf det dig eller ikke?« »Det måtte jeg nu undgælde,« sagde Kol, »at jeg var barskjoldet,« og stod nogen tid på den anden fod, og så på stumpen. Kolskeg sagde: »Du behøver ikke at se så nöje til; du ser ikke fejl; af er foden.« Kol faldt da død ned. Men då Egil så dette, løb han imod Gunnar, og hug efter ham. Gunnar stak imod med spydet, traf ham midt på, svang ham op med spydet, og kastede ham ud i Rangå. Da sagde Starkad: »En usling er du, Thorer Østmand, som sidder stille nu, da Egil, din husbonde og måg, er dræbt.« Da sprang Østmanden op, og var meget vred. Hjort havde fældet to mænd; Østmanden løb imod ham, og gav ham et hug foran på brystet, så Hjort faldt strax død ned. Gunnar så det, og var ikke sen med at hugge til Østmanden, og skar ham isönder i midie. Strax efter skød Gunnar sit spyd imod Börk, det traf ham midtpå, gik igennem ham og ned i jorden. Da hug Kolskeg hovedet af Hauk Egilsen, men Gunnar hug armen af Ottar i albueleddet. Da sagde Starkad: »Lader os nu fly, det er ikke mennesker, vi have med at göre.« Gunnar sagde: »Det vil dog tykkes eder en skam, hvis det skal hedde, at man ikke kan se på eder, I have været i strid;« hvorpå han løb mod Starkad og hans sön, og sårede dem. Derefter skiltes de ad. Gunnar og hans broder havde da såret mange, som flygtede bort fra mødet. Fjorten mand vare døde, og Hjort var den femtende. Gunnar lod Hjort bringe hjem på sit skjold, og han blev der höjlagt. Mange sørgede over hans død; thi han var vennesæl. Starkad kom også hjem, og Hildigunne lægede hans og Thorgeirs sår, og sagde: »I måtte have givet meget til, at I aldrig havde vist fjendskab mod Gunnar.« »Vistnok,« sagde Starkad.

64. Njal giver Gunnar råd.

Stenvör på Sandgil bad Thorgrim Østmand forestå hendes ejendom, og ikke tage bort fra landet, og således mindes sin kamerads og frændes død. Han svarede: »Det spåede min kamerad Thorer mig, at jeg vilde falde for Gunnar, hvis jeg blev her i landet, og han måtte vide det forud, siden han vidste sin egen død.« »Jeg vil give dig min datter Gudrun og alt godset derfor,« sagde hun. »Jeg vidste ikke,« sagde han, »at du vilde købe det så dyrt,« Derpå købsloge de således, at han skulde have datteren, og dette gilde stod om sommeren.

Gunnar red til Bergthorshvol tilligemed Kolskeg. Njal og hans sönner vare ude, gik Gunnar imøde, og modtoge ham med glæde. Derpå gik de til samtale. Gunnar sagde: »Jeg er kommen hid for at søge godt råd hos dig og hjælp.« Njal sagde: »Det fortjener du.« »Jeg er kommen i en stor ulempe,« sagde Gunnar, »og har dræbt mange mænd, og vil nu vide, hvad du mener derom?« »Mange ville sige,« svarede Njal, »at du har været höjlig nødsaget dertil, men nu skal du give mig stunder til overlæg.« Njal gik derpå ene bort, og betænkte, hvad der var at göre, kom så tilbage, og sagde: »Nu har jeg tænkt noget over sagen, og mig synes at dette må tages med alvor og kraft. Thorgeir har besvangret min frænke Thorfinna, og denne lejermålssag vil jeg overdrage dig; en anden skovgangssag vil jeg overdrage dig imod Starkad, fordi han har hugget i min skov på Trehyrningshals, og begge disse sager skal du søge. Du skal også fare hen til det sted, hvor I stredes, grave de døde op, tage vidner på sårene, og erklære alle de døde for uhellige, fordi de fore til mødet med det forsæt, at volde dig og dine brødre sår og brad bane. Men hvis dette undersøges på tinge, og derimod ind-

vendes, at du har først slået Thorgeir, og kan hverken søge din sag eller andres, så vil jeg svare derpå, og sige, at jeg helligede dig på Thingskåleting, at du både måtte søge din egen sag og andres, og da tör uden tvivl dette svar stå ved magt. Du skal også tage hen til Tyrfing i Berjanæs, og han skal overdrage dig en sag imod Önund i Troldeskov, der har eftermålet efter sin broder Egil.« Gunnar red da først hjem; men nogle dage efter rede Njalsönnerne og Gunnar hen til ligene, og grove alle dem op, som vare jordede; Gunnar stævnede dem derpå alle til at være uhellige, formedelst overfald og anslag mod hans liv. Derpå red han hjem.

65. Om Valgard og Mörd.

Denne samme høst kom Valgard hin Grå ud til landet, og tog hjem til Hof. Thorgeir tog hen at besøge Valgard og Mörd, og sagde, hvorledes det nu vilde gå, hvis Gunnar skulde have erklæret alle dem uhellige, som han havde dræbt. Valgard sagde, at det måtte være Njals råd, og dog vare vel ikke alle de råd komne for dagen, som han havde givet ham. Thorgeir bad dem begge om hjælp og bistand, men de undsloge sig længe, og fordrede tilsidst mange penge derfor. Der blev overlagt, at Mörd skulde bejle til Gissur Hvides datter Thorkatla, og Thorgeir skulde strax ride over åen med Valgard og Mörd. Næste dag rede de tolv sammen, og kom til Mosfjeld. De bleve vel modtagne, og drejede da talen med Gissur hen på frieriet. Det endtes med, at giftermålet skulde finde sted, og gildet skulde stå på Mosfjeld efter en halv måneds frist. De rede hjem. Siden rede de til gildet, hvor der vare mange gildesmænd samlede, og det løb vel af. Thorkatla tog hjem med Mörd, og forestod husets bestyrelse, men Valgard drog udenlands om sommeren.

Mörd eggede Thorgeir, at han skulde forberede sags anlæg mod Gunnar. Thorgeir tog hen til Önund, og bad ham forberede drabssagen efter hans broder Egil og dennes sönner; »jeg,« sagde han, »vil forberede drabssagen efter mine brødre og sagen angående mine egne og min faders sår.« Den anden erklærede sig villig dertil. De droge da hen, og tillyste drabene, og tilkaldte ni af naboerne som naboer til drabsstedet eller nævnsmænd. Denne forberedelse til sags anlæg spurgtes til Hlidarende. Gunnar red da hen til Njal, og sagde ham det, og spurgte ham, hvad han nu vilde råde dem til. »Nu skal du,« svarede Njal, »stævne dine drabsteds-vidner og naboer sammen, og i deres nærværelse kræve vidner, og vælge Kol til ophavsmand for din broder Hjorts drab, thi så er det ret; derpå skal du tillyse drabet mod Kol, endsköndt han er død. Så skal du kræve vidner og opfordre nævnsmændene til at indfinde sig på altinget, og vidne, om ikke Kol og hans vare tilstede og vare med at angribe, da Hjort blev dræbt. Du skal også stævne Thorgeir for lejermålssagen, ligeså Önund for Tyrfings sag, og Starkad for skovhugsten.« Gunnar bar sig nu ad med alting som Njal havde rådet ham. Dette holdt folk for en underlig og usædvanlig forberedelse til sags anlæg. Disse sager gik nu til tings. Gunnar red til tings, og Njals sönner og Sigfussönnerne. Gunnar havde sendt bud til sine svogre, at de skulde ride til tings, og være mandstærke, og lod dem sige, at denne sag vilde blive dreven med heftighed. De kom meget mandstærke vestenfra. Mörd red til tings, og Runolf fra Dal, og de på Trebyrning og Önund fra Troldeskov.

66. Om mandebøder og forlig.

Da de kom til tinget, forenede de sig med Gissur Hvide og Geir Gode; men Gunnar og Sigfussönnerne og

Njalsönnerne gik alle i en flok, og de ginge så drabelig frem, at alle, som kom i vejen for dem, måtte tage sig i agt, at de ikke skulde støde dem omkuld; og der var intet på hele tinget, som der blev så meget talt om, som om denne vigtige sag og dens førelse. Gunnar gik til møde med sine svogre, og Olaf og de andre modtoge ham vel. De spurgte ham om striden, men han fortalte dem det alt omstændelig og nöjagtig, og sagde dem, hvorledes han siden havde båret sig ad. Olaf sagde: »Det er en kostelig ting, så trofast som Njal er dig i al rådslagning.« Gunnar svarede, at han aldrig vilde kunne lönne ham derfor. Han bad dem om deres bistand, og de sagde, at den vare de ham skyldig. Begges sager kom nu for retten. Hver førte sin sag. Mörd spurgte, hvorledes den mand kunde have sag frem, der tilforn ved sit forhold mod Thorgeir var bleven uhellig, hvilket var tilfældet med Gunnar? Njal svarede, »Var du på Thingskåleting i høsten?« »Vist var jeg det,« sagde Mörd. »Så hørte du,« sagde Njal, »at Gunnar tilbød ham fuldt forlig, og da,« sagde Njal, »erklærede jeg Gunnar fredhellig til alle lovlige søgsmål.« »Ret er dette,« sagde Mörd; »men hvad skulde det til, at Gunnar tillyste Hjorts drab mod Kol, da det dog var Østmanden, som vog ham.« »Ret var det,« sagde Njal, »når han valgte ham til drabs ophavsmand med vidner.« »Ret er dette vistnok,« sagde Mörd; »men hvorfor stævnede Gunnar dem alle til at være uhellige?« »Det behøver du da ikke at spörge om,« sagde Njal, »da de toge hen med forsæt at volde sår og manddrab.« »Men det blev ikke tilfældet med Gunnar,« sagde Mörd. Njal svarede: »Gunnars brødre vare Kolskeg og Hjort, og den ene af dem fik bane, den anden havde sår på sig.« »Loven have I for eder,« sagde Mörd, »sköndt det er hårdt at finde sig deri.« Da gik Hjalte Skeggesen fra Thjorsådal frem, og

sagde: »Jeg har ikke blandet mig i eders sagførelse, men ønsker nu at vide, hvad du vil göre, Gunnar, for mine ord og mit venskab.« »Hvad forlanger du?« sagde Gunnar. »Det,» sagde han, »at I henskyde alle disse sager til en jævningsdom, så at gode mænd dømme deri.« Gunnar sagde: »Men så skal du aldrig være mig imod, med hvem jeg end har sag.« »Det vil jeg love,« sagde Hjalte. Derefter handlede han ligeledes med Gunnars modstandere, og det kom så vidt, at de alle forligedes, og tilsikkrede hinanden tryghed. For Thorgeirs sår kom lejermålssagen, men skovhugsten for Starkads sår; for Thorgeirs brødre blev der givet halve bøder, da den anden halvdel faldt bort formedelst deres overfald på Gunnar; Egils drab og Tyrfings sag gik op imod hinanden; for Hjorts drab skulde komme Kols og Østmandens; for de andre blev der givet halve bøder. Njal afsagde denne kendelse tilligemed Asgrim Ellidagrimsen og Hjalte Skeggesen. Njal havde mange penge stående hos Starkad og på Sandgil, og alle dem gav han Gunnar til at udrede disse bøder; og så mange venner havde Gunnar på tinget, at han strax udbetalte bøderne for alle drab, men mange høvdinger, som havde stået ham bi, gav han gaver, og havde den störste hæder af sagen; alle vare enige om, at der ikke fandtes hans jævning i Sönderfjerdingen. Gunnar red hjem fra tinget, og levede nu i fred, men dog bare hans modstandere megen avind til ham over hans hæder.

67-68. Om Thorgeir Otkelsen.

Nu er om Thorgeir Otkelsen at sige, at han blev en stor og stærk mand, trofast og oprigtig, men noget vel let til at föje sig efter andres ord; han var afholdt af de bedste mænd, og elsket af sine frænder.

Engang var Thorgeir Starkadsen taget hen til sin frænde Mörd. »Jeg er meget misfornöjet,« sagde han, »med udfaldet af den sag imellem os og Gunnar; men jeg har tilkøbt mig din bistand, sålænge vi begge ere ved magt, du skal derfor se at finde på et anslag og det et, som stikker dybt. Dette taler jeg så ligefrem, fordi jeg ved, at du er en stor fjende af Gunnar, og han af dig; jeg skal også fremme din hæder, dersom du gör dit bedste.« »Altid skal det lade,« sagde Mörd, »som jeg er en ven af penge, således også her, og det kan falde vanskeligt at forebygge, at du hverken bryder fred eller tro og love, men dog får din sag frem. Man har imidlertid sagt mig, at Kolskeg agter at anlægge en sag for at få en fjerding af Moeidarhvol tilbage, der blev betalt din fader i sönnebøder; det er en sag, han har overtaget fra sin moder; Gunnars råd er også at betale penge, men ikke give slip på jorden. Det er derfor bedst at bie, til dette kommer i gang, og da beskylde ham for, at han har brudt forliget med eder. Han har også taget sædeland fra Thorgeir Otkelsen, og således brudt forliget med ham. Du skal derfor tage hen til Thorgeir Otkelsen, og se at få ham i ledtog med dig, og fare mod Gunnar; men om dette skulde slå fejl, så I ikke vinde bugt med ham, så skulle I alligevel fare oftere imod ham. Jeg vil nemlig sige dig, at Njal har spået ham, og forudsagt om hans liv, at hvis han mere end en gang begik drab i samme slægtslinie og det så skulde hænde sig, at han brød det forlig, der engang var sluttet, så vilde det blive årsag til hans død. Du skal derfor se at bringe Thorgeir ind med i sagen, thi Gunnar har allerede dræbt hans fader; og når I da begge møde ham på en gang, så skal du holde dig tilbage, men han vil gå rask frem, og Gunnar vil dræbe ham; da har han dræbt to gange i samme linie. Derpå skal du fly fra striden, og

er det nu så, at dette skal blive hans død, så vil han bryde forliget; det må vi da oppebie.« Derpå drog Thorgeir hjem, og sagde sin fader dette i lön, og de overlagde med hinanden, at dette anslag skulde de fare hemmeligen med.

69. Om Thorgeir Starkadsen.

Noget efter tog Thorgeir Starkadsen hen til Kirkeby, for at besøge sin navne. De gik hen til enetale, og talte den hele dag hemmelig sammen, og til slutning gav Thorgeir Starkadsen sin navne et guldbeslået spyd, og red derpå hjem. De indgik nöje venskab med hinanden. På Thingskåleting om høsten sagsøgte Kolskeg angående jorden, som hørte til Moeidarhvol, men Gunnar krævede vidner, og bød dem på Trehyrning penge eller anden jord efter lovlig vurdering. Thorgeir krævede da vidner på, at Gunnar brød forliget med dem. Derefter endtes tinget. Vinteren gik. Begge navnerne kom tit sammen, og der herskede den störste fortrolighed imellem dem. Kolskeg sagde til Gunnar: »Man har sagt mig, at der er stort venskab imellem de to navner, og det er manges mening, at de ere ej at tro, jeg vilde derfor ønske, at du tog dig i agt.« »Døden,« svarede Gunnar, »vil komme til mig, hvor jeg end er stædt, hvis det er mig så tilskikket.« Dermed endte de deres samtale. Gunnar befalede om høsten, at de skulde arbejde en uge der hjemme, men den anden nede på Øerne, og således ende deres høværk. Han befalede, at alle skulle tage bort fra gården, undtagen han og kvinderne.

Thorgeir fra Trehyrning tog hen til sin navne, og da de fandtes, talede de sammen som sædvanlig. Thorgeir Starkadsen sagde: »Jeg mener, vi skulle tage mod til os, og anfalde Gunnar.« »Alle møder, man har holdt med Gunnar,« sagde Thorgeir Otkelsen, »endte

sjelden med sejer, og desuden tykkes det mig ilde at kaldes fredsbryder.« »De have brudt forliget, og ikke vi,« sagde Thorgeir Starkadsen; »Gunnar tog dit sædeland fra dig, og Moeidarhvol fra mig og min fader.« Og de bleve da enige med hinanden om, at overfalde Gunnar. Thorgeir Starkardsen sagde da, at Gunnar om nogle få dage vilde være ene hjemme, den anden skulde da møde ham selvtolvte, og han vilde have ligeså mange. Derpå red han hjem.

70. Om Njal og de to navner.

Da nu huskarlene og Kolskeg havde været tre dage på Øerne, fik Thorgeir Starkadsen nys derom, og sendte bud til sin navne, at han skulde møde ham på Trehyrningshals. Derpå gjorde Thorgeir fra Trehyrning sig færdig selvtolvte, red op på halsen, og biede der efter sin navne. Gunnar var nu ene hjemme på gården. Navnerne rede hen til noget krat, og der påkom dem en sådan sövntynge, at de ikke kunde modstå den. De fæstede deres skjolde i grenene, bandt deres heste, satte deres våben hos sig, og faldt i sövn. Den samme nat var Njal oppe på Thorolfsfjeld, og kunde ikke sove, men gik ud og ind. Thorhilde spurgte ham, hvorfor han ikke kunde sove? »Der bæres mig allehånde ting for,« svarede han; »jeg ser mange grumme fylgier, Gunnars uvenner, og det kommer mig underlig for; de lade til at være ganske rasende og fare dog rådvilde frem.« Kort efter kom en mand ridende til dören, steg af, og gik ind. Det var Thorhildes fårehyrde. Hun sagde: »Nu, fandt du fårene?« »Jeg fandt det, som vigtigere er,« svarede han. »Hvad var det?« sagde Njal. »Jeg fandt fire og tyve mænd oppe i skoven; de havde bundet deres heste, men sov selv; deres skjolde havde de fæstet i grenene;« og så nöje havde han lagt mærke til deres

rustning og klæder, at han kunde beskrive det altsammen. Njal vidste da nöje, hvo hver af dem var, og sagde til ham: »Det er godt tyendevalg, hvis sådanne vare mange, dette skal også altid blive til dit bedste, men jeg vil dog sende dig i et ærende.« Han lovede at fare. »Du skal fare hen til Hlidarende,« sagde Njal, »og sige til Gunnar, at han må tage hen til Grytå og sende bud efter mænd; men jeg vil tage op at træffe dem i skoven, og kyse dem bort. Dette er truffet så vel, at de ingen gavn ville have af denne færd, men tabe meget.« Fårehyrden drog afsted, og underrettede Gunnar nöjagtig om alt. Gunnar tog da hen til Grytå, og stævnede mænd til sig. Hvad Njal angåer, da red han op for at træffe navnerne. »Uvarlig ligge I her,« sagde han, »i hvilken hensigt have I denne færd for?« Gunnar er ingen mand at spøge med, og sandt at sige, så er dette jo at stå ham stærkt efter livet. Men I skulle vide, at han er i færd med at samle folk, og han vil strax være her og dræbe eder, med mindre I ride bort og skynde eder hjem.« De fore strax op, bleve meget forskrækkede, toge deres våben, og stege til hest, og joge hjem til Trehyrning. Njal drog hen at møde Gunnar, og bad ham ikke at lade folkene gå fra hinanden; »men jeg,« sagde han, »vil fare hen og søge at stifte forlig; de må nu være dygtig bange. Men for dette anslag mod dit liv skal der ikke gives ringere bøder af alle dem, som have dermed at göre, end for hver af disse navners drab, hvis det skulde finde sted. Disse penge skal jeg gemme, og sørge for, at du kan have dem på rede hånd, når du behøver dem.«

71. Olaf På giver Gunnar gaver.

Gunnar takkede Njal for sin bistand. Njal red til Trehyrning, og sagde til navnerne, at Gunnar vilde ikke

lade sine mænd gå fra hinanden, förend sagen var kommen til ende med dem. De gjorde alleslags tilbud, vare meget bange, og bade Njal påtage sig at stifte forlig. Han svarede, at han kun vilde göre det under den betingelse, at der ikke var svig under. De bade ham være med i kendelsen, og lovede at holde hvad han bestemte. Han svarede, at han vilde ingen kendelse afsige uden på tinget, så at de bedste mænd vare med. De samtykkede det. Njal var da mellemmand, så at de håndsælede hinanden fred og forlig. Njal skulde kende i sagen, og udnævne dertil hvem han vilde. Kort efter toge de hen til Mörd Valgardsen. Han bebrejdede dem meget, at de havde skudt sagen ind under Njal, da han var en stor ven af Gunnar, og sagde, at det vilde bekomme dem ilde.

Folk rede nu til altinget som sædvanlig. Begge parter vare der. Njal krævede lyd, og spurgte alle de bedste mænd, som vare komne der, hvilken bod Gunnar skulde have af navnerne for anslaget mod hans liv. De svarede, at dem tyktes slig mand at have megen ret for sin person. Njal spurgte, om han havde det mod alle dem, der havde været med, eller om formændene skulde svare for det hele? De svarede, at den meste skyld måtte komme på formændene, men dog megen på dem alle. »Det ville mange sige,« sagde Mörd, »at det ikke var sagløshed, eftersom Gunnar brød forliget mod navnerne.» »Det er ikke fredsbrud,« sagde Njal, »at hver bruger lov og ret mod den anden; thi med lov skal man vort land bygge, men med ulov øder man det.« Njal sagde dem da, at Gunnar havde budt jord eller andet gods for Moeidarhvol. Da tyktes navnerne, at de vare blevne bedragede af Mörd, og bebrejdede ham det meget, og sagde, at de kunde takke ham for dette tab. Njal udnævnte tolv mænds ret i

sagen; og da betalte hver, som havde været med, hundrede i sølv, men hver af navnerne to hundrede. Njal tog imod disse penge, og gemte dem, og begge parterne tilsikkrede hinanden tryghed og fred efter Njals formæle [1]).

Gunnar red fra tinget vester til Dalene til Hjardarholt, hvor Olaf På tog vel imod ham, og han blev der en halv måned. Han red vide om i Dalene, og alle toge imod ham med glæde. Men ved afskeden sagde Olaf: »Jeg vil give dig tre kostbarheder: En guldring og kappe, som har tilhørt Irekongen Myrkjartan, og en hund, som jeg fik til foræring på Irland; den er stor, og så god en ledsager, som en rask mand; dertil kommer, at den har menneskevid. Han vil gø ad hver mand, som han ved er din uven, men aldrig ad dine venner; han ser også på hver mand, om han vil dig vel eller ilde, og vil vove sit liv for at være dig tro. Denne hund hedder Sam.« Derpå sagde han til hunden: »Nu skal du følge Gunnar, og være ham så gavnlig, du kan.« Hunden gik strax hen til Gunnar, og lagde sig ned for hans fødder. Olaf bad Gunnar tage sig vel i agt, og sagde, at han havde mange avindsmænd, nu da han over hele landet holdtes for en berømmelig mand. Gunnar takkede ham for gaverne og hans gode råd, og red hjem. Nu sad han hjemme i nogen tid, og alt var roligt.

72. Mörds rådslagning.

Kort efter kom navnerne og Mörd sammen. De kunde ikke blive enige. De mente, at de havde mistet mange penge for Mörds skyld, og havde intet fået derfor, og bad ham at finde på et andet anslag, der

[1]) efter den formular, han foresagde dem.

kunde være Gunnar til men. Mörd svarede, at det vilde han. »Det er nu mit råd,« sagde han, »at Thorgeir Otkelsen skal bedåre Gunnars frænke Ormhilde; derved vil Gunnar fatte endnu mere uvillie imod dig; så skal jeg bringe de ord i omløb, at sligt vil Gunnar ikke tåle af dig. Noget efter skulle I da göre anfald mod Gunnar, men I skulle ikke hjemsøge ham, thi det kan ikke nytte at tænke derpå, sålænge hunden lever.« De bleve nu enige med hinanden om dette anslag, at det skulde iværksættes. Nu led sommeren. Thorgeir havde ofte sin gang til Ormhilde; det syntes Gunnar ikke om, og der kom megen uvillie imellem dem. Så stod det vinteren over. Nu kom sommeren, og da holdt de endnu ofte sammenkomster i lön. Thorgeir fra Trehyrning og Mörd kom tit sammen, og overlagde anfald mod Gunnar, når han red til Øerne at se til sine huskarles gerning. Engang lagde Mörd mærke til, at Gunnar red ned til Øerne, og sendte bud til Trehyrning, for at sige Thorgeir, at nu var der den skönneste lejlighed til at anfalde Gunnar. De gjorde sig strax i stand, og droge afsted tolv sammen; men da de kom til Kirkeby, vare der tretten mand samlede. De besluttede da, at tage ned til Rangå, og der at lægge sig i baghold for Gunnar. Men da denne red op fra Øerne, red Kolskeg med ham; Gunnar havde sin bue og pile og spydøxen; Kolskeg havde sit sax og var fuldvæbnet.

73. Thorgeir Otkelsens drab.

Det tildrog sig, da Gunnar og hans broder rede op ved Rangå, at der kom meget blod på spydøxen. Kolskeg spurgte, hvad det monne betyde? Gunnar svarede, at når slige hændelser traf, så kaldte man det i andre lande sårregn, og Ølver honde på Hisingen havde sagt ham, at det var varsel for stormøder. Derpå rede de,

indtil de så mændene sidde ved åen, hvor de havde bundet deres heste. Gunnar sagde: »Her er baghold.« »Længe have de haft ondt i sinde,« svarede Kolskeg; »men hvad skulle vi nu beslutte os til?« »Vi ville sprænge op forbi dem,« sagde Gunnar, »til vadet, og der berede os til kamp.« De andre så det, og vendte sig strax imod dem. Gunnar spændte sin bue, tog pilene, og satte dem ned for sig, og skød strax, da de kom ham i skuds afstand. Således sårede han en stor del, og dræbte nogle. Da sagde Thorgeir Otkelsen: »Dette er ikke godt for os, lader os gå drabelig ind på ham!« De gjorde så. Først gik Önund den Fagre, Thorgeirs frænde. Gunnar stødte efter ham med spydet, og traf i skjoldet, som det kløvede i to dele, og derpå gik det gennem Önund. Ögmund Floke løb bagpå Gunnar. Kolskeg så det, og hug strax begge fødder fra Ögmund, og styrtede ham ud i Rangå, hvor han strax druknede. Der blev da en hård strid. Gunnar hug med den ene hånd, og stak med den anden. Kolskeg vog drabelig, og sårede mange. Thorgeir Starkadsen sagde til sin navne: »Det er lidet at kende, at da har din fader at at hævne.« Han svarede: »Vistnok kunde jeg have gået bedre frem, dog har du ikke fulgt mine fjed, men jeg skal ikke tåle dine bebrejdelser.« Hvorpå han med megen vrede løb imod Gunnar, og gennemborede hans skjold og hånd. Gunnar drejede skjoldet så fast, at spydet blev brudt i falen. Gunnar så en anden mand ifærd med at hugge til ham, og ham gav han banehug. Derpå greb han spydøxen med begge hænder, men da var Thorgeir Otkelsen kommen til ham med løftet sværd. Gunnar vendte sig imod ham med megen vrede, og jog spydet igennem ham, svang ham op i luften, og kastede ham ud i Rangå. Han drev ned til vadet, og blev hængende der på en sten. Det sted hedder siden den

tid Thorgeirs vad. Thorgeir Starkadsen sagde: »Lader os nu fly! thi nu er der intet håb om sejer;« hvorpå de alle gave sig på flugt. »Lader os nu sætte efter dem!« sagde Kolskeg, »tag du din bue og dine pile, du vil nok komme Thorgeir Starkadsen på skud.« Gunnar sagde: »Vore pengepunge ville tømmes, förend der bliver givet bøder for alle dem, som her nu ligge døde.« »Du vil aldrig have mangel på penge,« sagde Kolskeg; »men Thorgeir vil ikke aflade, förend han har rådet dig bane.« Gunnar sagde: »Der må stå flere hans lige på min vej, förend jeg ræddes for dem.« Derpå rede de hjem, og forkyndte hvad der var sket. Halgerde glædede sig derover, og roste denne dåd meget. Ranveig sagde: »Måske dåden kan være god, men værre bæres det mig for, til at jeg kan tro, deraf vil komme noget godt.«

74. Om søgsmål på tinget.

Disse tidender spurgtes vide, og mange sørgede over Thorgeirs død. Gissur Hvide og de andre rede hen, og tillyste drabene, og stevnede nævnsmænd til tinge. Derpå rede de atter hjem. Njal og Gunnar kom sammen, og talede om slaget. Da sagde Njal til Gunnar: »Tag dig i agt! Nu har du begået drab to gange i samme slægtlinie; betænk nu din stilling, at det gælder dit liv, dersom du ikke holder det forlig, som sluttes.« »Jeg agter ikke på nogen måde at bryde det,« sagde Gunnar, »men jeg vil dog behøve eders bistand på tinget.« Njal svarede: »Jeg vil holde mit trofaste venskab imod dig indtil dødsdag.« Gunnar red derpå hjem. Det led nu hen til tinget, og fra begge sider kom de med et stort følge. På tinget blev der overalt talt meget om, hvorledes denne sag vilde endes. Gissur og Geir Gode talede med hinanden om, hvem af dem der skulde tillyse drabssagen efter Thorgeir; tilsidst påtog Gissur sig sagen, og til-

lyste den på lovbjerget, og tog så til orde: »at jeg lyser,« sagde han, »lovens hevn over Gunnar Hamundsen, fordi han gjorde lovbestemt anfald mod Thorgeir Otkelsen, og tilföjede ham hulsår, som dødeligt var, og Thorgeir fik bane af. Jeg erklærer ham derfor skyldig at vorde skovgangsmand, ubjergende, ufærgende og uhjelpende i alle måder[1]). Gör jeg fordring for mig på halvdelen af hans forbrudte gods, og halvdelen for de fjerdingsmænd, som det tilkommer forbrudt gods at tage efter loven. Denne sag lyser jeg til den fjerdingsret, under hvilken sagen hører efter loven. Lovlig tillysning tillyser jeg i alles påhør på lovbjerget, og tillyser nu søgsmål og lovens fulde straf over Gunnar Hamundsen.« Anden gang nævnte Gissur sig vidner, og tillyste sag imod Gunnar Hamundsen, fordi han sårede Thorgeir Otkelsen med underlivssår, som dødeligt var, og som Thorgeir fik bane af på det drabssted, hvor Gunnar forhen havde anfaldt Thorgeir med lovbestemt anfald. Derpå udførte han denne tillysning som den forrige. Så spurgte han efter tinglav og rette hjemstavn. Derefter gik folk fra lovbjerget, og alle sagde, at han havde talt vel. Gunnar holdt sig rolig, og talte lidet derom. Tinget led nu frem, til retterne skulde sættes. Gunnar stod med sine mænd nordenfor Rangåboernes ret; Gissur stod söndenfor, krævede vidner, og bød Gunnar at høre på hans ed og sagens fremsættelse og alle de søgsmåls beviser, som han agtede at fremføre. Derefter aflagde han ed; så indstillede han den således beskafne sag i retten, som han havde tillyst den; derpå lod han føre tillysningsvidner, bød nævnsmændene tage sæde, og indbød til deres forskydning.

---

[1]) som ingen må give spise eller føre over vand eller på nogen måde give livs-ophold.

75. Om forlig.

Da sagde Njal: »Nu kunne vi ikke længer sidde stille; lader os nu gå did hvor nævnsmændene sidde.« De ginge did, og forskøde fire mænd af nævnsmændstoget, og opfordrede de fem, som endnu vare tilbage, at erklære sig som bjærgnævnsmænd i sagen, om hine navner havde taget til mødet med det forsæt at overfalde Gunnar, hvis de kunde. Men alle gave strax det vidnesbyrd, at så havde været. Dette erklærede Njal for lovligt værn for sagen, og sagde, at han vilde fremføre værnet, med mindre de androge på forlig. Da forenede mange høvdinger sig om at forlange forlig, og det blev bestemt, at tolv mænd skulde kende i sagen. Begge parter ginge da hen, og håndsælede hinanden dette forlig. Derpå blev der kendt i sagen, og bestemt pengebøder, der alle skulde udredes strax der på tinget, men Gunnar og Kolskeg skulde fare udenlands og være borte i tre år; men hvis Gunnar ikke drog udenlands og kunde træffes, da skulde den dræbtes frænder have lov til at dræbe ham. Gunnar lod sig ikke mærke med, at dette forlig mishagede ham. Han spurgte Njal efter de penge, han havde givet ham i forvaring. Njal havde gjort pengene frugtbringende, og udbetalte ham dem alle, og det udgjorde netop så meget, som det Gunnar skulde betale for sig.

De rede nu hjem. Njal og Gunnar fulgtes ad fra tinget. Da sagde Njal til Gunnar: »Lad mig nu se, min ven, at du holder dette forlig, og tænk på hvad vi have talt sammen, og ligesom din forrige udenlandsrejse var dig til megen hæder, så vil denne blive dig til endnu langt större; du vil komme tilbage æret og anset, og blive en gammel mand, og ingen mand her på landet vil da vove at træde dig på foden; men hvis du ikke tager udenlands og bryder dette forlig, da vil du blive dræbt

her i landet, og det er ilde at vide for dem, som ere dine venner.« Gunnar svarede, at han agtede ikke at bryde forliget. Han red hjem, og fortalte forliget, som var sluttet. Ranveig sagde, at det var godt han tog udenlands, så at hans fjender imidlertid kunde trætte med anden mand.

76. Kolskegs udenlandsrejse.

Thraen Sigfussen sagde til sin kone, at han agtede at fare udenlands den sommer. Hun svarede, at det var godt. Han fik sig da skibslejlighed med Hogne den Hvide. Gunnar og Kolskeg tingede sig med Arnfinn fra Vigen. Njalsönnerne Grim og Helge bade deres fader om lov til at fare udenlands. Njal svarede: »Besværlig nok vil udenlandsrejsen blive eder, så det vil blive tvivlsomt, om I komme derfra med livet, imidlertid ville I dog vinde hæder og anseelse; men uden tvivl vil der også siden komme en del ulejlighed deraf.« De bleve dog ved at bede ham, så han endelig tillod dem at rejse, hvis de vilde. De skaffede sig da skibslejlighed med Bård den Svarte og Olaf Ketilsen fra Elda. Og der var nu megen tale om, at de bedste mænd der fra egnen sejlede bort. Gunnars sönner Hogne og Grane vare nu i opvæxt; de vare meget ulige af sind. Grane havde meget af sin moders sindelag, men Hogne var god ad sig. Gunnar lod sit og sin broders gods bringe til skibet, og da alle hans sager vare komne og skibet var nærved at være sejlfærdigt, red Gunnar til Bergthorshvol og til andre gårde for at tage afsked, og takkede alle dem, der havde stået ham bi, for deres hjelp. Næste dag tidlig gjorde han sig færdig at tage til skibet, og sagde da til alle folk, at han var helt færdig til afrejse, hvilket gik dem meget nær, sköndt de nok håbede, at han senere hen vilde komme

tilbage. Gunnar tog afsked med hver især, da han var færdig, og alle fulgte ham ud. Han stak sin spydøxe ned, svang sig i sadlen, og red bort med Kolskeg. De rede langsmed Markarfljot. Da snublede Gunnars hest, og han sprang af ryggen på den. Da kom han til at se op til Lien og gården på Hlidarende, og sagde: »Fager er Lien, så den aldrig har syntes mig så skön, markerne gule og tunet slaget[1]); jeg vil atter ride hjem og ingensteds fare.« »Gör ikke dine uvenner den glæde,« sagde Kolskeg, »at du bryder forliget; thi ingen mand vil tiltro dig det, og du må betænke, at da vil alt gå som Njal har sagt.« »Jeg vil ingensteds fare, og jeg vilde ønske, at du gjorde ligeså,« sagde Gunnar. »Nej,« svarede Kolskeg, »hverken skal jeg i dette tilfælde bryde mit ord eller i noget andet, hvor folk have lid til mig; og der er da intet andet for, end at vi må skilles ad, men hils mine frænder og min moder, og sig, at jeg tænker ikke mere at se Island, thi jeg vil spörge din død, min frænde, og da har jeg ingen lyst til at komme tilbage.« De skiltes da ad. Gunnar red hjem til Hlidarende, men Kolskeg red ned til skibet, og tog udenlands. Halgerde tog med glæde mod Gunnar, da han kom hjem, men hans moder var ikke fornöjet dermed. Gunnar blev nu hjemme dette efterår og om vinteren, og havde ikke mange mænd hos sig. Vinteren led nu af gårde. Olaf På tilbød Gunnar at være hos sig med Halgerde, hvorimod han kunde overgive bestyrelsen af sin gård til sin moder og sin sön Hogne; Gunnar yttrede også i førstningen lyst dertil, og lovede det; men da det kom dertil, vilde han ikke.

Men på tinget om sommeren tillyste Gissur hans fredløshed på lovbjerget, og endnu för tinget blev opløst, stevnede Gissur alle Gunnars uvenner til et møde i Al-

---

1) bygmarken moden, men græsmarken afmejet.

mannegjå[1]), Starkad fra Trehyrning og hans sön Thorgeir, Mörd og Valgard den Grå, Geir Gode og Hjalte Skeggesen, Thorbrand og Asbrand Thorleiks sönner, Eylif og hans sön Önund, Önund fra Troldeskov og Thorgrim Østmand fra Sandgil. Gissur sagde: »Jeg vil foreslå eder, at vi skulle drage mod Gunnar i sommer og dræbe ham.« Hjalte sagde: »Det har jeg lovet Gunnar her på tinget, da han især gav efter for mine ord, at jeg ikke skulde være med i noget anfald mod ham, og det vil jeg holde.« Derpå gik Hjalte bort. Men de, som bleve tilbage, besluttede at overfalde Gunnar, gave hinanden hånd derpå, og satte straf på, hvis nogen faldt fra. Mörd skulde holde öje med, når der gaves bedst lejlighed til at anfalde ham. De vare fyrretyve mænd i dette sambånd, og de troede, at det nu ikke vilde falde vanskeligt at få bugt med Gunnar, da Kolskeg og Thraen vare borte, såvel som mange andre af Gunnars venner. Folk rede hjem fra tinget.

Njal tog hen til Gunnar, og sagde ham, hvorledes han var erklæret fredløs og det overfald, der var besluttet på ham. »Jeg takker dig,« sagde Gunnar, »at du varer mig ad.« »Nu,« sagde Njal, »vil jeg lade Skarphedin og min sön Höskuld tage hen til dig, og de ville vove sit liv for dit.« »Nej,« svarede Gunnar, »dine sönner skulde ikke dræbes for min skyld, det har du ikke fortjent af mig.« »Det siger intet,« sagde Njal, »når du er død, så vil al uroen dog vende sig did, hvor mine sönner ere.« »Det er ikke usandsynligt,« sagde Gunnar, »men jeg så nødig, at jeg skulde have nogen skyld deri. Derimod vil jeg bede dig at se til med min sön Hogne; om Grane taler jeg ikke, thi han retter sig ikke meget efter mit sind.« Njal lovede det, og red hjem. Man fortæller,

[1]) En stor lavakløft ved altinget, hvor tingmændene samledes.

at Gunnar red til alle mandemøder og lovting, og hans uvenner torde ikke anfalde ham; der hengik nu nogen tid at Gunnar drog om som en sagløs mand.

77. Toget mod Hlidarende.

Om høsten sendte Mørd Valgardsen bud, at Gunnar vilde være ene hjemme, og alle hans folk nede på Øerne at ende høværket. Strax da de hørte dette, rede Gissur Hvide og Geir Gode øster over åerne, og over sandene til Hof. Så sendte de bud til Starkad på Trehyrning; og alle de, som skulde drage mod Gunnar, samledes, og overlagde, hvorledes det skulde ske. Mörd sagde, at de kunde ikke overraske Gunnar, med mindre de toge bonden fra næste gård, som hed Thorkel, og tvang ham til at tage med dem, og lode ham fare ene hen til gården, for at gribe hunden Sam. Derpå droge de øster til Hlidarrende, men sendte bud efter Thorkel, grebe ham, og forelagde ham to kår, at de vilde dræbe ham, hvis han ikke greb hunden; men han foretrak at fri sit liv, og tog med dem. Der vare tråder[1]) ovenfor gården Hlidarende, og der standsede de med flokken. Bonden Thorkel gik hen til gården. Rakken lå oppe ved husene. Han lokkede den bort med sig ned til en hulvej, men i det samme så hunden, at der vare mænd tilstede, sprang op på Thorkel, og greb ham i underlivet. Önund fra Troldeskov hug med sin øxe hunden i hovedet, så den gik ned i hjernen, og hunden gav et så höjt hyl af sig, at de forfærdedes derover, og faldt død ned.

---

[1]) Tråd (en tråd, den tiltrådte vej, af at træde) kaldtes, efter Vedel-Simonsen, den indhegnede eller indgrøftede vej ved vore middelalders borge, som førte fra gårdens enemærker op til gården. Dette svarer til Islændernes tråd. Her omgiver et gærde ligeledes gården med dens tilliggende græsmark (tun), og en eller flere sådanne veje føre fra gærdet hen til gården.

78. Gunnars drab.

Gunnar vågnede i sit hus, og sagde; »Hårdt er du medhandlet, Sam min fostre, og så er vel bestemt, at der vil være kort imellem os to.« Gunnars hus var bygget blot af ved og udenpå tækket med bræder, og en glugg anbragt ved brynåsene[1]) med spjeld til at dreje for. Han sov i et loftkammer i huset tilligemed Halgerde, samt hans moder. Da de kom derhen, vidste de ikke, om Gunnar var hjemme, og sagde, at en skulde gå hen og se ad, men de andre satte sig ned på jorden. Thorgrim Østmand krøb op ad huset. Gunnar så, at der kom en rød kjortel frem ved gluggen, og stak sin spydøxe ud midt på livet af ham. Fødderne glede fra Thorgrim, og skjoldet blev løst, så han styrtede ned ad væggen. Han gik derpå hen til Gissur og de andre, der sade på marken. Gissur så på ham, og spurgte, om Gunnar var hjemme? Thorgrim svarede: »Det må I selv vide, men at hans spydøxe er hjemme, det har jeg fået at vide.« Derpå faldt han død om. Derefter søgte de hen mod husene. Gunnar skød ud med pile efter dem, og værgede sig så vel, at de ikke kunde udrette noget. Da løbe nogle op på husene, og tænkte at anfalde derfra, men Gunnar nåede dem også der med sine pile, så de intet fik udrettet, og så gik det en stund. De toge sig hvile, og gjorde anden gang anfald. Gunnar skød endnu ud, så de fik intet udrettet, og vege anden gang tilbage. Da sagde Gissur Hvide: »Lader os anfalde raskere, vi udrette intet.« Derpå gjorde de det tredie anfald, og bleve ved længe, men vege atter. Gunnar sagde: »Der ligger en pil ude på væggen, det er en af deres, den vil jeg skyde til dem, og de ville have skam deraf, hvis de såres med deres egne våben.« Hans moder sagde: »Gör ikke det, min sön, og

---

[1]) bjælker, hvor væg og tag mødes.

egg dem ikke, da de allerede have draget sig tilbage.« Men Gunnar greb pilen, og skød den efter dem, og traf Eylif Önundsen, der fik et stort sår deraf. Han havde stået alene, så de andre vidste ikke af, at han var såret. »Der kom en hånd ud,« sagde Gissur, »med en guldring på, og tog en pil, der lå på væggen; der vilde vist ikke blive søgt udenfor, hvis der var nok inde, lader os derfor på ny angribe.« Mörd sagde: »Lader os brænde ham inde.« »Nej,« sagde Gissur, »det skal aldrig ske, selv om jeg vidste, det galdt mit liv. Det var bedre, du gav et råd, som duede noget, så snu en mand du gælder for.« Der lå nogle tov på marken, som bleve brugte til at fæste hus med i stormvejr. Mörd sagde: »Lader os tage disse strikker, og slå dem om enderne af åsene[1]), fæste de andre ender om stene, og således med vinder løfte taget af huset.« De toge strikkerne, og gjorde hele denne anstalt i stand, og Gunnar mærkede det ikke, förend de havde vundet hele taget af huset. Da skød Gunnar med sin bue, så de aldrig kunde komme ham nær. Da sagde Mörd anden gang, at de skulde brænde ham inde. Gissur sagde: »Jeg ved ikke, hvor du vil tale om det, som ingen anden vil, og det skal aldrig ske.« I det samme sprang Thorbrand Thorleiksen op på væggen, og hug Gunnars buestreng over. Gunnar greb spydet med begge hænder, vendte sig rask imod ham, gennemborede ham og kastede ham på marken. Da sprang hans broder Asbrand op. Gunnar stak efter ham med spydet, men han dækkede sig med skjoldet, spydet gik igennem skjoldet, men begge hans arme bleve brudte; og han faldt ned af væggen. För havde Gunnar såret otte mænd, men nu dræbt to; da fik han selv to sår, og alle sagde, at han brød sig hverken om sår eller bane. Han sagde

[1]) el. brynåsene, på hvilke hele taget og spærreværket hvilede.

til Halgerde: »Giv mig to lokker af dit hår, og sno I mig dem, du og min moder, til en buestreng!« »Gelder det dig noget?« sagde Halgerde. »Mit liv gelder det,« sagde han, »thi de skulle aldrig få magt med mig, sålænge jeg kan bruge min bue.« »Da skal jeg nu,« sagde hun, »huske dig den kindhest, du gav mig, og jeg bryder mig ikke om, enten du værger dig længer eller kortere.« »Hver har noget, hvormed han gör sig navnkundig,« sagde Gunnar, »og jeg skal ikke længe bede dig derom.« Ranveig sagde: »Ilde skikker du dig, og din skam vil længe mindes.« Gunnar vedblev at værge sig drabelig, og sårede nu andre otte mænd med så svære sår, at mange fik bane deraf. Han værgede sig, indtil han faldt af mødighed. De bibragte ham mange svære sår, men dog kom han bort fra dem, og værgede sig endnu længe; endelig dræbte de ham. Om hans tappre forsvar digtede Thorkel Elfareskald[1]).

Gissur sagde: »En stor kæmpe have vi nu fældet, og det har kostet os möje nok, og hans forsvar vil mindes, sålænge landet er bebygget.« Derpå begav han sig hen til Ranveig, og sagde: »Vil du unde vore to mænd jord, som her ere faldne, så at de her blive höjlagte?« »Sagtens to, da jeg gerne vilde unde eder alle den,« svarede hun. »Du er undskyldt,« sagde han, »at du taler så, thi du har mistet meget;« og han befalede, at man der intet skulde rane og ødelægge. Derpå droge de bort. Da sagde Thorgeir Starkadsen: »Vi kunne ikke blive hjemme på vore gårde for Sigfussönnerne, med mindre du, Gissur, eller Geir Gode bliver her sönderpå i nogen tid.« »Det mon så være,« sagde Gissur, og de kastede lod; og lodden

---

[1]) Her indskydes i udgaven, efter nyere håndskrifter, et vers af præsten Thormod Olafsen. Da han levede i den første halvdel af 14. årh. må dette vers også anses for at være senere indskudt. G. V.

traf Geir, at han skulde blive. Derpå drog han til Odde, og blev der. Han havde en slegfredsön Hroald, hvis moder hed Bjartey, og var søster til Thorvald hin Veile, der blev dræbt ved Hestlæk på Grimsnæs. Han roste sig af, at han havde givet Gunnar banesår. Hroald var på Odde med sin fader. Thorgeir Starkadsen roste sig af et andet sår, som han havde givet Gunnar. Gissur var hjemme på Mosfjeld. Gunnars drab spurgtes og dadledes igennem alle bygder, og mangen mand sørgede over hans død.

79. Den døde Gunnar kvad en vise.

Njal såvel som Sigfussönnerne kunde ikke finde sig i Gunnars død. De spurgte Njal, om han mente, det kunde gå an at tillyse Gunnars drabssag eller forberede sagen? men han svarede nej, da manden var bleven fredløs, og sagde, at man heller måtte se at göre noget skår i deres hæder ved at dræbe nogle mænd til hevn efter ham. De kastede höj efter Gunnar, og lode ham sidde op i höjen. Ranveig vilde ikke have, at spydøxen skulde lægges i höjen, og sagde, at kun den skulde røre den, der vilde hevne Gunnar; derfor rørte ingen den. Hun var så hård imod Halgerde, at hun nær vilde have dræbt hende, og sagde, at hun havde voldet hendes söns død. Da flygtede Halgerde til Grytå med hendes sön Grane; der holdtes da skifte imellem dem. Hogne skulde have jorden på Hlidarende med gården, men Grane skulde have lejejorden.

Den tildragelse skete på Hlidarende, at en fårehyrde og en tjenestekvinde dreve kvæg forbi Gunnars höj; dem tyktes han var munter og sang i höjen; hvorpå de fore hjem, og sagde Gunnars moder Ranveig denne tildragelse, men hun bad dem sige Njal det. De fore da til Bergthorshvol, og sagde det til Njal, men han lod sig det sige tre gange. Derefter talte han længe hemmelig

med Skarphedin, og denne tog sine våben, og fulgte med dem til Hlidarende. Hogne og Ranveig toge meget vel imod ham, og bleve meget glade over hans komme. Ranveig bad ham blive der længe, hvilket han lovede; han og Hogne vare bestandig sammen, både inde og ude. Hogne var en rask mand, af en god natur, men vantro; derfor torde de ikke sige ham varselet. En aften vare Skarphedin og Hogne ude ved Gunnars höj på den söndre side. Det var klart måneskin, men stundom drog en sky for. Det forekom dem, at höjen var åben, og Gunnar havde vendt sig i höjen, og så imod månen. Dem tyktes de så fire lys brænde i höjen, og ingensteds var der skygge. De så, at Gunnar var munter og glæden spillede på hans åsyn. Han kvad en vise, og det så höjt, at de tydelig kunde høre det, sköndt de stode langt fra:

Ofte dådfuld kæmpe stod
dryppende af valens blod,
Hognes fader uforfærdet
svang mod fjender sværdet:
Heller, kvad han hjelmbedækt,
når han mod den hadske slægt
hug og stak tillige,
heller dø end vige,
ja, heller dø end vige.

Derpå lukkede höjen sig igen. »Vilde du tro på dette varsel, hvis Njal eller jeg sagde dig det?« spurgte Skarphedin. »Jeg vilde tro det, hvis Njal sagde det,« svarede Hogne, »thi det hedder sig, at han lyver aldrig.« »Slige varsler have meget at betyde,« sagde Skarphedin, »da han selv har åbenbaret sig for os, og vilde heller dø, end give efter for sine uvenner. Og det råd gav han ligeledes os.« »Jeg kommer ikke nogen vej,« sagde Hogne, »uden du vil stå mig bi.« »Nu skal jeg komme ihu,« sagde Skarphedin, »hvorledes Gunnar handlede efter

vor frænde Sigmunds drab, og yde eder al den bistand, jeg kan; det har min fader lovet Gunnar i alt hvad der angik dig eller hans moder.« Derpå gik de hjem til Hlidarende.

80. Gunnar fra Hlidarende hevnes.

»Vi skulle nu tage afsted strax i nat,« sagde Skarphedin, »thi hvis de spörge, at jeg er her, ville de tage sig mere i agt.« »Dit råd vil jeg rette mig efter,« sagde Hogne. Derpå toge de deres våben, da alle folk vare gåede til sengs. Hogne tog spydøxen ned, og det klang höjt i den. Ranveig sprang op ganske rasende, og råbte: »Hvo rører spydøxen, som jeg har forbudet alle at komme til.« »Jeg tænker,« sagde Hogne, »at bringe min fader den, at han kan have den med til Valhal, og fremvise den der på våbenting.« Hun svårede: »Først må du bære den og hevne din fader, thi spydet forkyndte en mands bane eller fleres.« Derpå gik Hogne ud, og sagde Skarphedin, hvilke ord der vare faldne imellem ham og hans bedstemoder. Derpå fore de til Odde. To ravne flöj med dem hele vejen. De kom om natten til Odde, og dreve kvæget hjem til husene. Da løb Hroald og Tjörve ud, og dreve kvæget op i hulvejene, og havde våben med sig. Skarphedin sprang op, og sagde: »Du behøver ikke at tvivle på, at det forholder sig som du tænker; her ere mænd tilstede.« Derpå gav Skarphedin Tjörve banehug. Hroald havde et spyd i hånden, imod ham løb Hogne. Hroald stak efter ham, men Hogne slog spydskaftet isönder med spydøxen, og gennemborede ham med denne. Derpå gik de bort fra de døde, og skyndte sig op til Trehyrning. Skarphedin sprang op på huset, og gav sig til at rykke græs op, så de, som vare inde, troede det var kvæg. Starkad og Thorgeir toge deres våben og klæder, og fore ud og op ved gærdet. Men da Starkad så Skarphedin,

blev han bange, og vilde vende om. Skarphedin hug ham ned oppe ved gærdet. Da kom Hogne imod Thorgeir, og vog ham med spydøxen. Derfra fore de til Hof. Mörd var ude på marken, og bad om fred, og tilbød fuld erstatning. Skarphedin sagde Mörd de firesdrab. »Og samme vej skal du fare,« sagde Skarphedin, »eller overgive Hogne selvdømme, hvis han vil tage derimod.« Hogne svarede, »at han havde besluttet, ikke at forlige sig med sin faders banemand;« men omsider tog han dog imod selvdømme.

81. Forlig med Hogne om Gunnars drab.

Njal underhandlede med dem, der have eftermålet efter Starkad og Thorgeir, at de skulde tage mod forlig. Der blev bestemt et herredsmøde, og mænd valgtes til at afsige kendelsen, og alle dele bleve tagne under forhandling. Anfaldet mod Gunnar blev regnet med, endsköndt han var fredløs. De pengebøder, som bleve bestemte, betalte Mörd alle; thi de foretoge ikke kendelsen mod ham, förend der først var kendt i hin sag, og de lode da det ene gå op mod det andet. De vare da fuldkommen forligte; men på tinget var der megen tale derom. Tilsidst sluttede ogsaa Geir Gode og Hogne forlig, og dette blev siden holdt imellem dem. Geir Gode boede på Hlid til sin død, og forekommer ikke mere i denne fortælling.

Njal bejlede for Hogne til Alfheide, en datter af Vetrlide Skald, og han fik hende. Deres sön var Are, som sejlede til Hjaltland, og giftede sig der. Fra ham nedstammer Einar Hjaltlænding [1], en meget rask mand. Hogne holdt venskab med Njal, og han forekommer heller ikke mere i denne fortælling.

---

[1]) Einar Hjaltlænding levede ved år 1100.

82. Hvorledes Kolskeg blev døbt.

Nu er at fortælle om Kolskeg, at han kom til Norge, og var øster i Vigen om vinteren; men om sommeren efter tog han til Danmark, og gik Danekongen Svend Tveskæg tilhånde, og stod der i megen anseelse. En nat drömte han, at der kom en mand til ham, han var lys af udseende, og det tyktes ham, at manden vækkede ham. Han sagde til ham: »Stat op og følg mig!« »Hvad vil du mig?« sagde han. »Jeg skal skaffe dig giftermål,« sagde manden, »og du skal være min ridder.« Ham tyktes, at han samtykkede det, og derefter vågnede han. Derpå drog han hen til en vismand, og sagde ham drömmen, men han udlagde den så, at han vilde fare til Sönderlandene, og blive guds ridder. Kolskeg lod sig døbe i Danmark, men havde dog ikke lyst til at blive der; han drog over til Garderige, og blev der en vinter; så for han derfra ud til Miklegård, og gik der i sold. Det sidste, man spurgte, var, at han havde giftet sig der, og var høvding for Væringerne. Han blev der til sin død, og forekommer ikke mere i denne fortælling.

83. Om Thraen, hvorledes han dræbte Kol.

Nu er det at fortælle, at Thraen Sigfussen kom til Norge. De kom nordpå ved Helgeland, og styrede derfra til Throndhjem, og så til Hlade. Men såsnart Hagen Jarl spurgte det, sendte han mænd til dem, og vilde vide hvad for mænd der vare ombord. De kom tilbage, og sagde ham, hvem det var. Jarlen sendte da bud efter Thraen Sigfussen, og denne begav sig til ham. Jarlen spurgte, af hvilken æt han var? Han svarede, at han var nær beslægtet med Gunnar på Hlidarende. Jarlen sagde: »Det skal komme dig tilgode; thi jeg har set mange islandske mænd, men ingen hans lige.« Thraen sagde:

»Herre, ville I, at jeg skal være hos eder i vinter?« Jarlen tog imod ham. Thraen var der om vinteren, og blev vel anset. Der var en mand, ved navn Kol, en stor viking; han var en sön af Asmund Eskeside fra Smålandene. Han lå øster i Gøtelven, og havde fem skibe og mange folk; derfra styrede Kol ud af Elven til Norge, gik op på Folden, og overfaldt uforvarende Halvard Sote. De fandt ham i et loftkammer, fra hvilket han værgede sig vel, indtil de satte ild på, da overgav han sig, men de dræbte ham, og bemægtigede sig meget gods, og styrede derfra til Ljodhus [1]). Denne tidende spurgte Hagen Jarl, og lod Kol dømme landflygtig over hele sit rige, og satte en pris på hans hoved. Engang tog Jarlen således til orde: »Nu er Gunnar på Hlidarende for langt fra os; han vilde dræbe min uslægsmand, hvis han var her; men nu ville Islændingerne tage ham af dage, og det er ilde, han ikke er taget over til os.« Thraen Sigfussen svarede: »Jeg er ikke Gunnar, men jeg er dog i slægt med ham, og vil påtage mig denne færd.« Jarlen sagde: »Det ser jeg gerne, og jeg skal også udruste dig vel til toget.« Derpå tog hans sön Erik til orde: »Mange giver I gode løfter, men når det gælder om at holde dem, så kniber det. Dette er en særdeles vovelig rejse, thi denne viking er hård og ond at have med at göre, og du må til dette tog have udsøgte mænd og skibe.« Thraen svarede: »Jeg vil dog fare, sköndt denne færd er farlig.« Derpå forsynede jarlen ham med fem skibe, alle vel bemandede. Med Thraen var Gunnar Lambesen og Lambe Sigurdsen. Gunnar var Thraens brodersön, og var kommen til ham som ung, og begge holdt meget af hinanden. Jarlsönnen Erik gik med dem, og lagde mærke til deres mænd og våbenstyrke, og indrettede alt således,

---

[1]) Lødese.

som ham tyktes det var dem tjenligst. Da de vare færdige, gav han dem lodser. De sejlede da sönderpå langsmed landet, og hvor de lagde til, havde jarlen hjemlet dem alt hvad de behøvede. De styrede øster til Ljodhus. Da spurgte de, at Kol var taget til Danmark, hvorfor de styrede did sönderpå. Men da de kom til Helsingborg, traf de nogle mænd på en båd, som sagde dem, at Kol lå der, og vilde dvæle der nogen tid. En dag, da det var godt vejr, så Kol skibene, som kom sejlende, og sagde, at han havde drömt om Hagen Jarl om natten, sagde, at det måtte være hans mænd, og befalede alle sine mænd at tage deres våben. Derpå gjorde de sig færdige til kampen, og der begyndte et slag. De strede længe, uden at sejren vilde hælde sig til nogen side. Derpå løb Kol op på Thraens skib, og gjorde meget ryddelig på det, og dræbte mangen mand; han havde en forgyldt hjelm. Nu så Thraen, at det ikke kunde gå an således, og opmuntrede sine mænd til at følge sig; selv gik han først, og mødte Kol. Kol hug efter ham, og traf i Thraens skjold, og kløvede det igennem; da fik Kol et slag af en sten på hånden, så han tabte sværdet. Thraen hug til Kol, og rammede ham på foden, så den gik af. Derefter dræbte de ham. Thraen hug hovedet af ham, og styrtede kroppen over bord, men gemte hans hoved. De bemægtigede sig meget gods. Så styrede de til Throndhjem, og begave sig til jarlen, der tog vel imod Thraen; han viste jarlen Kols hoved, men jarlen takkede ham for denne dåd. Erik sagde, at den var mere værd end blotte ord. Jarlen bifaldt det, og bad dem følge med sig. De gik hen til et sted, hvor jarlen havde ladet bygge et godt skib, der ikke var gjort som et langskib. Der var hovedet af en gam[1]) derpå, og det var meget smukt

[1]) grib.

udstyret. Jarlen sagde: »Du er en stor pragtmand, Thraen, og så have begge I frænder været, du og Gunnar. Jeg vil nug ive dig dette skib; det hedder Gammen, og dermed skal følge mit venskab. Du skal nu blive hos mig, sålænge du vil.« Thraen takkede ham for sin godhed, og sagde, at han under de omstændigheder ikke længtes efter Island. Jarlen havde en rejse for øster til landegrændsen, for at holde møde med den svenske konge. Thraen for med ham om sommeren, og var skibsfører og styrede Gammen. Han sejlede så stærkt, at få kunde følge ham; og han fik mange avindsmænd, men det mærkedes stedse på jarlen, at han gjorde meget af Thraen, thi han revsede hårdelig alle dem, som vilde göre Thraen noget. Thraen var hos jarlen hele den vinter, men om foråret spurgte jarlen ham, om han vilde blive der eller fare til Island; men han svarede, at han endnu ikke havde fattet nogen beslutning, men vilde først oppebie tidender fra Island. Jarlen svarede, at det skulde være således som det passede ham selv bedst. Thraen blev da hos jarlen. Da spurgtes der tidender fra Island, som vakte megen opmærksomhed, nemlig Gunnar fra Hlidarendes død. Da vilde jarlen ikke have, at Thraen skulde fare derud, så han blev tilbage hos ham.

48. Njalsönnernes udenlandsrejse.

Nu er at fortælle, at Njals sönner Grim og Helge toge fra Island den samme sommer, som Thraen, og vare på skib med Olaf Ketilsen fra Elda og Bård den Hvide. De fik et så hårdt nordenvejr, at de bleve drevne sönderpå, og der faldt et sådant mörke på, at de vidste ikke, hvor de vare. Efter en lang sejlads kom de endelig til et sted, hvor der var stærk grundsø, hvoraf de sluttede, at det måtte være i nærheden af land. Njalsönnerne spurgte Bård, om han vidste nogen besked om,

hvilke lande de vare nærmest? »Det kan være mange,« svarede han, »efter de vejrfald vi have haft, Ørkenøerne eller Skotland eller Irland.« To dage efter så de land på begge bord; men en stærk brænding, som brød sig på skærene, gik ind på fjorden. De kastede anker udenfor den. Da begyndte vejret at lægge sig, og om morgenen var det lugn. Da så de tretten skibe komme ud imod sig, og Bård sagde: »Hvad skulle vi nu gribe til, thi disse mænd ville anfalde os.« Derpå overlagde de, om de skulde værge eller give sig, men förend de havde fattet nogen beslutning, kom vikingerne til. De spurgte da hverandre efter navn, hvad formændene hed? Købmændenes formænd navngave sig, og spurgte derimod, hvem der befalede over deres flåde? Den ene navngav sig Grjotgard, den anden Snekolf, sönner af Moldan fra Dungalsby i Skotland, og frænder til Skottekongen Melkolf. »Og der ere to kår, som vi forelægge eder,« sagde Grjotgard, »enten at I går op på land og vi ville bemægtige os eders gods, eller at vi ville anfalde eder og dræbe hver mand, vi kunne træffe.« Helge svarede: »Købmændene have besluttet at værge sig.« Da sagde købmændene: »Hvilke ulyksalige ord! Hvorledes skulle vi kunne forsvare os? Gods går forud for livet.« Grim gav sig da til at råbe til vikingerne, for at de ikke skulde høre købmændenes jammerlige knur. Bård og Olaf sagde: »Tænker I ikke på, at Islænderne ville drive spot med eder, så ynkelig som i ter eder; tager heller eders våben, og værger eder!« De grebe da alle til våben, og besluttede fast med hinanden, at de aldrig skulde give sig, sålænge de kunde værge sig«

85. Om Kåre Sölmundsen.

Vikingerne skøde på dem, og der begyndte et slag, og købmændene værgede sig vel. Snekolf løb mod Olaf,

og gennemborede ham med sit spyd; Grim stak med sit spyd til Snekolf, og det så fast, at han faldt overbord. Helge forenede sig da med Grim, og de dreve alle vikingerne ned, og bestandig vare Njalsönnerne der, hvor det gjordes mest fornødent. Vikingerne råbte til købmændene, at de skulde overgive sig, men de svarede, at de vilde aldrig give sig. I det samme så de ud på havet, og de så skibe komme sejlende fra sönden forbi næsset, ikke færre end ti; de roede stærkt til og stevnede did; der var skjold ved skjold, men på det skib, som for forrest, stod en mand ved masten, iført en silketröje og med en gylden hjelm, og hans hår var både stort og fagert; i hånden havde han et guldbeslået spyd. Han råbte: »Hvo ere det, som stride her i en så ulige kamp?« Hogne gav sig tilkende, og sagde, at imod dem vare Grjotgard og Snekolf. »Men hvem ere skibsførerne?« sagde han. Helge svarede: »Bård den Hvide, som er i live, men den anden, som hed Olaf, er død.« »Ere I islandske mænd?« sagde han. »Ja vist,« sagde Helge. Han spurgte, hvis sönner de vare. De sagde det. Da kendte han dem, og sagde: »Navnkundige ere eders fader og I.« »Hvem er du?« sagde Hogne. »Kåre hedder jeg, og er Sölmunds sön[1],« svarede han. »Hvorfra kommer du?« sagde Helge. »Fra Syderøerne,« svarede han. »Da er du kommen i en god tid,« sagde Hogne, »hvis du vil yde os nogen bistand.« »Al den I behøver,« sagde Kåre; »hvad forlanger I?« »At du angriber dem,« sagde Helge. »Ja,« sagde Kåre; og derpå lagde de imod dem, og slaget begyndte anden gang; og da de havde kæmpet en stund, sprang Kåre op på skibet til Snekolf. Denne vendte sig imod ham, og hug efter ham, men Kåre sprang over en bjælke, der lå tvers over skibet, avet om, og Snekolf hug

---

[1]) om Kåre Sölmundsens æt, se Landnama 5, 11.

i bjælken, så at begge sværdets egge bleve skjulte deri. Kåre hug efter ham, og traf ham på axlen, og hugget var så stærkt, at han kløvede armen ned igennem, og Snekolf fik strax bane. Grjotgard kastede sit spyd efter Kåre; denne så det, og sprang op i luften, men spydet fejlede ham. I det samme havde Helge og Grim forenet sig med Kåre; Helge løb da mod Grjotgard, og gennemborede ham med sit sværd, og det blev hans bane. De gik da langsmed begge bordene. Folkene bade om fred, og de gave dem alle fred, men bemægtigede sig godset. Derefter lagde de alle skibene ud under øerne.

86. Om Sigurd Jarl.

Sigurd hed Jarlen, som herskede over Ørkenøerne. Han var en sön af Hlödver, en sön af Thorfinn Hjernekløver, der atter var en sön af Torf-Einar, en sön af Rognvald Jarl af Møre, Eysten Glumras sön. Kåre var Sigurd Jarls hirdmand, og havde hævet skatter af Syderøerne hos Gille Jarl. Kåre bad dem nu at tage med til Hrossø, og sagde, at jarlen vilde tage vel imod dem. De modtoge tilbudet, fore med Kåre, og kom til Hrossø. Kåre fulgte dem hen til jarlen, og sagde hvem de vare. »Hvorledes ere de komne til dig?« sagde jarlen. »Jeg fandt dem,« sagde Kåre, »i Skotlandsfjordene, hvor de strede med Moldan Jarls sönner, og de værgede sig så vel, at de kastede sig overalt imellem skibenes stærkeste værn, og vare altid der, hvor faren var störst. Jeg vil nu bede om ophold for dem ved din hird.« »Det skal du råde for,« sagde jarlen, »siden du allerede har taget dig så meget af dem.« De bleve da hos jarlen om vinteren, og vare vel ansete. Henimod enden af vinteren blev Helge stille; jarlen kunde ikke indse grunden dertil, og spurgte, hvi han var så tavs? og hvad han tænkte på, eller om han ikke syntes godt om det her? »Jo, godt synes jeg om

det her,« svarede Helge. »Hvad grubler du da på?« sagde jarlen. »Har du noget rige under dit værn i Skotland?« sagde Helge. »Ja, det skulde jeg tro,« svarede jarlen, »men hvad kommer det dig ved?« Helge sagde: »Skotterne have uden tvivl taget eders sysselmand af dage, og opfanget alle budskaber, så at ingen kan komme over Petlandsfjord[1].« Jarlen sagde: »Er du en forkyndig mand?« Helge svarede: »Lidet er det forsøgt.« »Jeg skal lönne dig med hæder,« sagde jarlen, »hvis det forholder sig så, men i andet fald vil det blive din skade.« »Han er ikke mand for at lyve,« sagde Kåre, »det er vist sandhed han siger; thi hans fader er forkyndig.« Derpå sendte jarlen bud til Strömø til sin sysselmand Arnljot, og denne sendte igen mænd over Petlandsfjord, for at indhente efterretninger, og de erfarede da, at Hunde Jarl og Melsnate Jarl havde taget Sigurd Jarls måg, Havard i Thradsvig[2]), af dage. Arnljot sendte derpå bud til Sigurd Jarl, at han skulde komme med en stor hær, for at jage disse jarler fra riget. Såsnart jarlen spurgte dette, drog han en stor hær sammen fra alle öerne.

87. Slag med jarlerne.

Jarlen for til Skotland med hæren. Kåre såvel som Njalsönnerne våre med på toget. De kom til Katanæs. Jarlen havde følgende riger i Skotland: Ross og Myræve[3]), Syderlandene[4]) og Dalene. Der kom nogle mænd fra disse riger dem imøde, og sagde, at jarlerne vare kort derfra med en stor hær. Da lod jarlen hæren

---

[1]) fjorden imellem Skotland og Ørkenøerne.

[2]) rimeligvis nuværende Freshwick i Nordskotland.

[3]) Murray.

[4]) Sutherland.

rykke didhen, og det sted, overfor hvilket mødet fandt sted, hedder Dungalsgnibe[1]), og her kom det til et stort slag imellem dem. Skotterne havde ladet en del af deres folk fare løst, og disse faldt jarlens mænd i ryggen, så at der blev et stort mandefald, indtil Njalsönnerne vendte sig imod dem, strede med dem, og joge dem på flugt. Slaget tog en hård vending. Helge og hans broder begave sig hen ved jarlens mærke, og strede vel. Nu vendte Kåre sig imod Melsnate Jarl. Denne kastede sit spyd efter Kåre, men Kåre greb det, kastede spydet tilbage, og igennem jarlen. Da flyede Hunde Jarl; men de forfulgte de flygtende, indtil de fik efterretning om Melkolf Jarl, at han samlede en hær i Dungalsby[2]). Da holdt jarlen råd med sine mænd, og alle fandt det rådeligst at vende tilbage, og ikke indlade sig i slag med en så stor landhær. De vendte tilbage. Da jarlen kom til Strömø, skiftede de byttet. Derpå for han nordpå til Hrossø. Njalsönnerne og Kåre fulgte med ham. Jarlen gjorde da et stort gæstebud, og medens dette holdtes, gav han Kåre et godt sværd og et guldbelagt spyd, men Helge en guldring og kappe, og Grim et skjold og et sværd. Derefter gjorde han Grim og Helge til sine hirdmænd, og takkede dem for god fremgang. De vare hos jarlen den vinter og om sommeren, indtil Kåre for på hærtog, da fore de med ham. De hærgede vide om sommeren, og vandt overalt sejer. De strede med kong Gudrød fra Man, og overvandt ham; vendte så tilbage, og havde erhvervet meget gods. De vare fremdeles hos jarlen om vinteren, men om foråret bade Njalsönnerne om orlov at fare til Norge. Jarlen sagde, at de måtte fare, som de selv lystede, og skaffede

---

[1]) I nærheden af Dungsby.

[2]) Dungsby.

dem et godt skib og raske mænd. Kåre sagde, at han i denne sommer vilde komme til Norge med Hagen Jarls skatter, og da kunde de træffes, og dette aftalte de med hverandre. Derpå stak Njalsönnerne i søen, og sejlede til Norge, og kom til land i Trondhjem.

88. Hrapps udenlandsrejse.

Kolben Arnljotsen var en thrøndsk mand, der sejlede ud til Island den sommer, da Kolskeg og Njalsönnerne droge udenlands. Han var den vinter øster i Breiddal[1]), men om foråret efter gjorde han sit skib færdigt til udsejling i Gautevig. Da de vare så godt som færdige, roede en mand til dem på en båd, fæstede båden ved skibet, og gik derpå op på skibet, for at tale med Kolben. Denne spurgte manden om hans navn. »Jeg hedder Hrapp,« sagde han. »Hvad vil du mig?« sagde Kolben. »Jeg vil bede dig tage mig med over Islands hav,« sagde han. »Hvis sön er du?« spurgte Kolben. »Jeg er en sön af Ørgunleide, Geirolf Gerpers sön,« sagde han. »Hvorfor behøver du at tage bort?« spurgte Kolben. »Jeg har begået et drab,« svarede Hrapp. »Hvad for et drab,« sagde Kolben, »og hvem have eftermålet?« [2]) »Vopnfjordingerne,« sagde Hrapp, »og den jeg vog, var Ørlyg Ørlygsen, en sönnesön af Hrodgeir den Hvide.« »Så tænker jeg, at det går den ilde, der tager dig med,« sagde Kolben. Hrapp sagde: »Jeg er en ven af mine venner, og lönner dem ilde, som tilföje mig ondt, men i øvrigt har jeg penge til at betale for overfarten.« Derpå tog Kolben imod Hrapp, og kort efter fik de bör, og sejlede ud. Da de vare komne ud på havet,

---

[1]) på Østerlandet.

[2]) måske fandtes noget om dette i den nu tabte saga af Bödmod, Grimolf og Gerper, der omtales i Landnama 2, 31 og Grettis saga.

slap levnetsmidlerne for Hrapp; han satte sig da hen til dem, der vare ham nærmest, men de sprang op, og skældte ham ud, og tilsidst røge de på hinanden, og Hrapp fik strax to af dem under sig. Dette blev sagt til Kolben, der tilbød Hrapp at spise hos sig, hvilket han modtog. De kom til land, og lagde til ved Agdenæs. Da spurgte Kolben, hvor de penge var, han havde lovet at give i leje for sig[1])? Hrapp svarede, at de vare ude på Island. »Du vil nok narre flere end mig,« sagde Kolben, »men nu vil jeg dog eftergive dig lejen.« Hrapp takkede ham derfor, og sagde: »Men hvad gode råd vil du nu give mig?« »For det første det,« svarede han, »at du skynder dig bort fra skibet, thi alle Østmænd[2]) ville give dig et slet lov; og for det andet vil jeg give dig det gode råd, at du aldrig sviger den herre, der lönner dig.« Derpå gik Hrapp op på land med sine våben, og havde i hånden en stor øxe med snoet skaft. Han drog videre frem, indtil han kom til Gudbrand i Dalene[3]), der var en god ven af Hagen Jarl. De havde begge et gudehus tilfælles, hvilket aldrig blev lukket op, uden når jarlen kom did. Dette var det ene af de første gudehuse i Norge, det andet var på Hlade. Gudbrands sön hed Thrond, hans datter Gudrun. Hrapp gik hen til Gudbrand, og hilste ham. Han spurgte, hvad han var for en mand? Hrapp gav sig tilkende, at han var ude fra Island. Derpå bad han Gudbrand, at han måtte blive der. Gudbrand sagde: »Du ser mig just ikke ud til at bringe lykke med dig.« »Meget tykkes mig også löjet om dig,« sagde Hrapp, »da det hed sig, at du tog imod alle, som bade derom, og at ingen var så be-

1) nemlig for overfarten.
2) Nordmænd, som vare ombord.
3) Gudbrandsdalene.

römmelig som du; dette vil jeg benægte, hvis du ikke tager imod mig.« Gudbrand sagde: »Du får da blive her.« »Hvor viser du mig til sæde?« sagde Hrapp. »På den lavere bænk lige over for mit höjsæde,« svarede Gudbrand. Hrapp indtog sin plads. Han kunde fortælle om mange ting, og i begyndelsen havde Gudbrand og mange andre gammen deraf, men tilsidst syntes dog mange, at han blev alt for kåd, og endelig gav han sig i tale med Gudrun, så at mange talte om, at han vilde forføre hende. Men da Gudbrand mærkede det, irettesatte han hende, at hun holdt samtale med Hrapp, og bad hende vogte sig for at tale noget med ham, som ikke alle hørte på. Hun lovede godt i førstningen; men deres samtaler bleve dog snart fortsatte som sædvanlig. Da satte Gudbrand sin værkstyrer Asvard til at gå med hende ud og ind, og hvor hun gik. Engang bad hun om, at hun måtte gå ud i nøddeskoven at fornöje sig. Asvard fulgte hende. Hrapp ledte efter dem, og fandt dem, tog hende ved hånden, og førte hende afsides med sig. Så gik Asvard hen at lede efter hende, og fandt dem begge liggende sammen i en busk. Han løb til med opløftet øxe, og hug efter Hrapps fod, men denne trak sig rask tilbage, så han traf ham ikke. Hrapp sprang i en fart op, og greb sin øxe. Nu vilde Asvard trække sig tilbage, men Hrapp hug ryggen på ham isönder. Da sagde Gudrun: »Nu har du begået en gerning, så du kan ikke længer blive hos min fader; men en anden ting vil tykkes ham endnu værre, thi jeg er med barn.« Hrapp sagde: »Dette skal han ikke spörge af andre, men jeg skal fare hjem og sige ham begge dele.« »Det vil du ikke komme fra med livet,« sagde hun. »Jeg vil dog vove derpå;« svarede han. Derpå fulgte han hende hen til de andre kvinder, men gik selv hjem. Gudbrand sad i höjsædet, og der vare

få mænd i stuen. Hrapp gik hen for ham, og løftede øxen i vejret. Gudbrand spurgte: »Hvi er din øxe så blodig?« »Jeg har givet din værkstyrer Asvard på rygstykkerne,« sagde Hrapp. »Det har ikke været for spøg,« sagde Gudbrand, »du har nok dræbt ham.« »Ja,« sagde Hrapp. »Hvad grund havde du dertil?« sagde Gndbrand. »Den vil tykkes eder ubetydelig,« sagde Hrapp, »han vilde hugge foden af mig.« »Hvad havde du da för gjort?« sagde Gudbrand. »Noget, der ikke kom ham ved,« sagde Hrapp. »Men sig dog hvad det var,« sagde Gudbrand. Hrapp svarede: »Når du vil vide det, så lå jeg hos din datter, og det tyktes ham ilde.« Gudbrand sagde: »Står op, mænd, og griber ham, og vi skulle dræbe ham.« »Lidet tager du hensyn til vort svogerskab,« sagde Hrapp, »men du har heller ikke så udvalgte folk, at dette så let lader sig göre.« De stode op, men han slap fra dem. De løbe efter ham, men han undkom til skoven, og de fik ham ikke. Gudbrand samlede folk, og lod skoven gennemsøge, men de fandt ham ikke, thi skoven var stor og tyk. Hrapp gik igennem skoven; indtil han kom til et åbent sted, der fandt han nogle huse, og en mand stod ude og kløvede brænde. Han spurgte manden om hans navn. Han navngav sig Tove. Tove spurgte efter hans navn, og han kaldte sig Hrapp, som han hed. Hrapp spurgte, hvorfor bonden boede så langt fra andre folk? »Fordi,« svarede han, »jeg her tykkes at have mindst bryderi med andre.« »Vi have nok båret os underlig ad, vi to,« sagde Hrapp, »og jeg vil først sige dig, hvem jeg er. Jeg har været hos Gudbrand i Dalene, og flygtede derfra, fordi jeg dræbte hans værkstyrer; men jeg ved, at vi ere begge ildgerningsmænd, thi du vilde ikke være kommen her så langt bort fra andre, dersom du ikke var nogens fredløse mand, og jeg vil nu forelægge dig to kår: enten

angiver jeg dig, eller vi skulle begge være lige gode om hvad der er.« Bonden sagde: »Det forholder sig som du siger; jeg har bortført den kone, som er hos mig, og mangen mand har ledt efter mig.« Derpå førte han Hrapp ind med sig; der vare små men vel byggede huse. Bonden sagde til sin husfrue, at han havde taget Hrapp til sig. »De fleste,« svarede hun, »ville kun lide ondt af denne mand, men du vil sagtens råde.« Derefter var Hrapp der; han for meget omkring, og var aldrig hjemme. Det lykkedes ham jævnlig at komme sammen med Gudrun. Throndog Gudbrand passede ham op, men kunde aldrig få fat på ham; og således gik det dette halvår. Gudbrand lod Hagen Jarl sige, hvilken ulempe han havde af Hrapp. Jarlen lod ham dømme fredløs, og satte en pris på hans hoved; han lovede desuden at fare selv hen at lede efter ham, men der blev dog intet af, og jarlen mente, at de kunde nok selv gribe ham, da han så lidet tog sig i agt.

89. Thraen tog mod Hrapp.

Den samme sommer sejlede Njalsönnerne fra Ørkenøerne til Norge, som för er skrevet, og de vare der i købstævne om sommeren. Thraen Sigfussen gjorde da sit skib færdigt, for at sejle til Island, og var da næsten færdig. Da tog Hagen Jarl til gæstebud hos Gudbrand. Om natten gik Vigahrapp hen til jarlens og Gudbrands gudehus. Han gik ind i huset. Han så Thorgerde Hølgebrud[1]) sidde der, så stor som en voxen mand; hun havde en stor guldring på hånden, og kvindefold på hovedet. Han rev folden af hende og tog guldringen. Så så han Thors kærre, og tog den anden guldring fra ham; den tredie tog han fra Irpa. Dem alle slæbte han

---

[1]) eller Hørgebrud, som Hagen Jårl dyrkede.

ud, og tog alle klæderne af dem, lagde så ild i gudehuset, og det brændte op. Derpå begyndte det at morgne. Han gik over noget agerland; der sprang sex bevæbnede mænd op, og søgte strax imod ham, men han værgede sig vel. Enden blev, at han vog tre mænd, sårede Thrond dødelig, og jog de to til skoven, så at de ingen efterretning kunde bringe jarlen. Han gik derpå hen til Thrond, og sagde: »Det står nu i min magt at dræbe dig, hvis jeg vil, men det vil jeg nu ikke. Jeg tager mere hensyn til vort svogerskab, end I gjorde ved mig.« Hrapp vilde nu vende tilbage til skoven, men så, at der vare komne mænd imellem skoven og ham; da vovede han ikke at ty derhen, men lagde sig ned i nogle buske, og lå der en stund. Hagen Jarl og Gudbrand gik denne morgen tidlig til gudehuset, og fandt det opbrændt, men gudebillederne udenfor, og berøvede al deres prydelse. Da tog Gudbrand til orde: »Megen magt er given vore guder, da de selv ere gåede ud af ilden.« »Guderne have ikke gjort det,« sagde jarlen, »der må en mand have brændt gudehuset, og båret guderne ud. Men guderne hævne ikke alting strax; den mand, som har gjort dette, vil blive dreven ud af Valhal og aldrig komme der.« I det samme kom fire af jarlens mænd løbende, og bragte dem ond tidende. De sagde, at de havde fundet tre mænd dræbte på ageren, men Thrond dødelig såret. »Hvem mon har gjort det?« sagde jarlen. »Vigahrapp,« svarede de. »Så må han have opbrændt gudehuset,« sagde jarlen. De mente, at det kunde nok ligne ham. »Hvor mon han nu være?« sagde jarlen. De svarede, at Thrond havde sagt, at han lagde sig ned i nogle buske. Jarlen tog derhen, for at lede, men da var Hrapp rent borte. Jarlen satte da atter nogle til at lede efter ham, men de fandt ham ikke. Jarlen var selv med at søge efter ham, og befalede dem at

hvile sig noget. Derpå gik jarlen ene bort fra de andre, befalede ingen at følge med sig, og blev en stund borte. Han faldt på begge knæ, og holdt for sine öjne; derpå gik han tilbage til dem. »Følger med mig!« sagde han til dem, og de fulgte med ham. Han drejede tværs af fra den vej, de havde taget för, og de kom til en lille dal. Da sprang Hrapp op for dem, thi han havde forhen skjult sig der. Jarlen eggede sine folk til at sætte efter ham, men Hrapp var så rask til fods, at de ingensteds kunde komme ham nær. Hrapp stævnede til Hlade[1]). Der lå de og vare sejlfærdige, både Thraen Sigfussen og Njalsönnerne. Hrapp løb hen til Njalsönnerne, og sagde: »Frelser mig brave mænd, thi jarlen vil dræbe mig.« Helge så på ham, og sagde: »En ulykkesmand er du, og den har det nok bedst, som ikke tager imod dig.« »Jeg vilde ønske,« sagde Hrapp, »at der måtte times eder det værste onde af mig.« »Jeg er mand for,« sagde Helge, »at hævne dette på dig inden rum tid.« Hrapp begav sig da hen til Thraen Sigfussen, og bad ham hjælpe sig. »Hvad har du forbrudt?« sagde Thraen. »Jeg har brændt gudehuset for jarlen,« svarede han, »og dræbt nogle mænd, og han vil komme her strax, thi han er selv med at lede efter mig.« »Næppe sömmer mig det,« sagde Thraen, »efter al den godhed jarlen har bevist mig.« Derpå viste han Thraen de kostbarheder, han havde båret ud af gudehuset, og lovede at give ham dem. Thraen svarede, at han vilde ikke have dem, uden at betale dem. Hrapp sagde: »Her vil jeg blive stående, og man skal dræbe mig her for dine öjne, og da kan du vente dig hver mands dadel derfor.« Da så de jarlen og hans mænd komme, og Thraen tog mod Hrapp, og lod en båd sætte ud, for at føre ham ud på

---

[1]) den rapfodede Hrapp synes dog her altfor rask at sætte over Dovrefjeld fra Gudbrandsdalen til Hlade i Throndhjem. G. V.

skibet. Thraen sagde: »Nu er dette det bedste skjulested, at vi bryde bunden på to tönder, og der skal du krybe ind.« Det skete så, at han krøb ind i tönderne, der bleve bundne sammen og skudte overbord. Da kom jarlen med sine folk til Njals sönner, og spurgte, om Hrapp var kommen der? De svarede ja. Jarlen spurgte, hvor han for hen derfra? De svarede, at de ikke havde lagt mærke dertil. Jarlen sagde: »Med megen hæder vil jeg lönne den, der siger mig, hvor Hrapp er.« Grim sagde hemmelig til Helge: »Hvorfor skulle vi ikke sige det? Jeg tror ikke, at Thraen alligevel vil lönne os godt derfor.« »Alligevel skulle vi ikke sige det,« sagde Helge, »da det gælder hans liv.« Grim sagde: »Måske jarlen vender sin hævn imod os, thi han er så vred, at nogen må komme til at undgælde derfor.« »Det skulle vi ikke bryde os om,« sagde Helge, »men vi ville dog lægge bort med skibet, og stikke i søen, når vi få vind.« De lagde ud under en ø, og biede der efter bör. Jarlen gik til alle skibsfolkene, og spurgte hos dem, men alle svarede, at de vidste ikke det mindste til Hrapp. Da sagde jarlen: »Lad os nu tage hen til min gode ven Thraen, og han vil udlevere Hrapp, hvis han ved noget til ham.« Derpå toge de et langskib, og sejlede ud til købmandsskibet. Thraen så, at jarlen kom, og stod op og hilste ham venlig. Jarlen besvarede hans hilsen, og sagde så: »Vi lede efter en mand der hedder Hrapp, og er en Islænder. Han har tilföjet os alt slags ondt, og vi ville nu bede eder, at udlevere ham eller give os efterretning om ham.« Thraen svarede: »I vide, herre, at jeg dræbte eders uslægsmand, og satte derved mit liv i vove, og erholdt derfor stor hæder og ære af eder.« »Större hæder skal du nu have,« sagde jarlen. Thraen overlagde nu ved sig selv, og vidste ikke ret, hvad jarlen vilde anse for mest, men endelig nægtede han, at

Hrapp var der, og bad jarlen søge. Han søgte kun en kort tid, för han gik ene på land fra de andre, og var da meget vred, så at ingen torde tale til ham. Jarlen sagde: »Viser mig hen til Njals sönner, jeg skal nøde dem til at sige mig sandheden.« Man forkyndte ham da, at de havde lagt ud. »Så nytter det ikke,« sagde jarlen; »men der vare to vandkar ved Thraens skib, deri kunde en mand nok skjules; og hvis Thraen har skjult ham, så må det have været der. Lader os nu nok en gang fare hen til Thraen.« Thraen lagde mærke til, at jarlen atter agtede sig ud, og sagde: »Så vred som jarlen var nylig, så vil han nu blive en halv gang så vred, og det gælder nu alle mænds liv, som ere på skibet.« De lovede alle at tie, thi alle vare meget bange for sig selv. De toge da sække ud af skibsbunken, lode Hrapp krybe ind isteden, og lagde nogle sække over ham af dem, som vare lette. Jarlen kom nu, da de havde fået lavet til om Hrapp. Thraen hilste jarlen, og denne besvarede hans hilsen, men noget sent. De så, at han var meget vred. Jarlen sagde til Thraen: »Udlever os Hrapp, thi jeg ved vist, at du har skjult ham.« »Hvor skulde jeg da have skjult ham, herre?« sagde Thraen. »Det må du vide,« sagde jarlen, »men når jeg skal sige min mening, så tænker jeg du har forrige gang skjult ham i vandtönderne.« »Nødig vilde jeg, at I skulde beskylde mig for lögn, heller så jeg at I søgte skibet igennem,« sagde Thraen. Da gik jarlen op på skibet, og ledte, men fandt ham ikke. »Frikender du mig nu?« sagde Thraen. »Langtfra,« sagde jarlen; »men jeg ved ikke, hvorfor vi ikke kunne finde ham; mig tykkes dog, jeg ser alt tydelig, når jeg kommer i land, men når jeg kommer her, ser jeg intet.« Han lod sig da ro i land, og var så vred, at man ikke kunde tale med ham. Hans sön Svend var med ham; han sagde: »Det er en sær tænkemåde,

at lade uskyldige mænd undgælde sin vrede.« Jarlen gik da ene bort fra de andre, kom strax igen tilbage, og sagde: »Lad os ro endnu en gang ud til dem!« De gjorde så. »Hvor mon han har været skjult?« sagde Svend. »Det gör nu intet til sagen,« sagde jarlen, »thi der er han ikke mere. Der lå to sække ved skibsbunken, og på deres plads må Hrapp have ligget i bunken.« Thraen tog til orde: »De sejle atter ud, og agte sig endnu en gang ud til os. Nu skulle vi tage ham ud af skibsbunken, og lægge noget andet isteden, men lade de løse sække blive liggende.« De gjorde så. Thraen vedblev: »Lader os nu skjule Hrapp i sejlet.« Det var rebet oppe ved råen. De gjorde så. Jarlen kom da til Thraen, var ganske vred, og sagde: »Vil du nu udlevere os manden, Thraen? Værre står det nu til end för.« Thraen svarede: »For længe siden havde jeg udleveret ham, hvis han havde været i mit værge. Hvor skulde han vel have været?« »I skibsbunken,« sagde jarlen. »Hvi søgte I da ikke efter ham der?« sagde Thraen. »Det faldt os ikke ind,« svarede jarlen. Derpå ledte de overalt på skibet, men fandt ham ikke. »Vil I nu have mig frikendt?« sagde Thraen. »Vist ikke,« sagde jarlen, »thi jeg ved, at du har skjult manden, skjöndt jeg ikke finder ham; men jeg vil heller, at du øver nid mod mig, end jeg på dig.« Han for da i land. »Nu tykkes mig jeg ser,« sagde jarlen, »at Thraen har skjult Hrapp i sejlet.« Da rejste sig en bör, og Thraen stak i søen med sine folk. Han sagde da det, som længe har været mindet siden:

»Lad Gammen kun stryge,
Thraen ej vil vige.«

Men da jarlen spurgte Thraens ord, sagde han: »Dette kom ikke af min uforstand, men af det sambånd imellem dem, som vilde volde dem begge bane.« Thraen var en

kort tid på søen, kom til Island, og tog hjem til sin gård. Hrapp tog med Thraen, og var hos ham om vinteren, men foråret efter skaffede Thraen ham bolig på Hrappstad, og han boede der, men opholdt sig dog mest på Grytå. Der lod det, som han fordærvede alt, og somme sagde, at der var venskab imellem ham og Halgerde, og at han bedårede hende, men andre modsagde det. Thraen gav sin frænde Mörd Urækja skibet Gammen. Denne Mörd dræbte Od Haldorsen[1]) øster i Gautevig i Berufjord. Alle Thraens frænder antoge ham til høvding.

90. Hagen Jarls strid med Njalsönnerne.

Nu er at fortælle, at da Hagen Jarl gik glip af Thraen, sagde han til sin sön Svend: »Lader os tage fire langskibe, fare mod Njalsönnerne og dræbe dem, thi de må have været Thraens medvidere.« »Det er ingen god beslutning,« sagde Svend, »at vælte skylden på sagløse mænd, og lade den skyldige gå fri.« »Det er mig, som råder derfor,« sagde jarlen. De styrede nu efter Njalsönnerne, ledte efter dem, og fandt dem under en ø. Grim så først jarlens skib, og sagde til Helge: »Her komme hærskibe, og jeg kan kende, at det er jarlen, og han kommer ikke i fredelig hensigt.« »Det hedder,« sagde Helge, »at raske mænd værge sig mod hvem det end er. Vi ville også værge os.« Alle bade ham sørge derfor, og grebe deres våben. Jarlen kom nu derhen, og råbte til dem, og befalede dem at give sig. Helge svarede, at de vilde værge sig så længe de kunde. Jarlen tilbød alle dem fred, der ej vilde værge sig selv eller Helge, men denne var så vennesæl, at alle ville dø med ham. Jarlen og hans mænd gjorde anfald, men de værgede sig vel, og Njalsönnerne vare altid der, hvor faren

[1]) Landnama 4, 13 kalder ham Halldor Örnolfsen.

var störst. Jarlen tilbød dem ofte fred, men de svarede som för, og sagde, at de aldrig vilde overgive sig. Da gjorde Aslak fra Langø et hårdt anfald imod dem, og kom tre gange op på skibet. Grim sagde: »Du gör djærvt anfald, det var godt, om det kunde nytte dig noget;« løftede derpå sit spyd, og skød ham under struben, så at Aslak strax døde. Kort efter vog Helge jarlens mærkesmand Egil. Da gjorde Svend Hagensen anfald, og lod dem indeklemme mellem skjolde, så at de bleve fangne. Jarlen vilde strax lade dem dræbe, men Svend satte sig derimod, og sagde, at det var nat. Da sagde jarlen: »Dræber dem da i morgen, men binder dem fast i nat.« »Det skal ske,« sagde Svend, »men jeg har aldrig fundet raskere mænd end disse, og det er den störste mandeskade at tage dem af live.« Jarlen sagde: »De have dræbt to af vore raskeste mænd, og derfor skulle de dø.« »De vare selv des raskere,« sagde Svend, »men det får dog blive, som du vil have det.« De bleve bundne og fjeddrede. Derefter gik jarlen til sengs, og da alle vare faldne i sövn, sagde Grim til Helge: »Jeg vilde gerne flygte bort, hvis jeg så nogen udvej dertil.« »Lader os da se at finde på noget,« sagde Helge. Grim så, at der lå en øxe, hvis egg vendte i vejret. Grim skred derhen, og fik buestrengen, hvormed han var bunden, skåren over med øxen, men fik dog et stort sår i hånden. Så løste han Helge; og derpå listede de sig fra borde, og kom i land, uden at Hagens mænd mærkede det. De brøde fjeddrene af sig, og gik til den anden side af øen; da begyndte det at morgne. De fandt der et skib, og så, at det var Kåre Sölmundsen der var kommen. De begave sig strax til ham, fortalte ham den slette medfart de havde lidt, viste ham deres sår, og sagde, at jarlen lå endnu og sov. Kåre sagde: »Ilde er det gået, at I skulle lide en sådan

mishandling for onde mænds skyld, men hvad have I nu mest lyst til at göre?« »Fare hen til jarlen, og dræbe ham,« sagde de. »Det vil ikke lykkes,« sagde Kåre, »sköndt mod mangler eder ikke; men lad os dog først se efter, om han er der endnu.« Derpå fore de did, men da var jarlen borte. Kåre drog nu ind til Hlade til jarlen, og bragte ham skatten. Jarlen sagde: »Har du taget Njalsönnerne til dig?« »Ja, det har jeg,« sagde Kåre. »Vil du udlevere mig dem?« sagde jarlen. »Det vil jeg ikke,« svarede Kåre. »Vil du sværge mig, at du aldrig vil anfalde mig med Njalsönnerne?« sagde jarlen. Derpå tog Erik ordet, og sagde: »Herom bör ikke være tale. Kåre har altid været vor ven, og det skulde ikke have gået således, hvis jeg havde været nærværende. Njalsönnerne vilde da ingen men have lidt, men de skulde været revsede, som havde fortjent det. Det tykkes mig nu sömmeligere, at give Njalsönnerne gode gaver for den slette medfart, de have lidt, og de sår, de have fået.« »Vistnok,« sagde jarlen, »men jeg ved ikke, om de ville tage imod forlig,« og befalede derpå, at Kåre skulde underhandle med dem derom. Siden talte Kåre med Helge, og spurgte ham, om han vilde tage mod hædersbevisuinger af jarlen eller ikke. Helge sagde: »Af hans sön vil jeg modtage dem, men jarlen vil jeg ikke have med at göre.« Kåre fortalte Erik deres svar. »Så skal det være,« sagde Erik, »at han skal tage hædersbevisningen af mig, hvis det tykkes ham bedre, og sig dem det, at jeg byder dem til mig, og min fader skal ingen men göre dem.« Dette toge de imod, fore hen til Erik, og vare hos ham, indtil Kåre var færdig at sejle til Vesterhavet til Sigurd Jarl. Da gjorde Erik gæstebud for Kåre, og gav ham og Njalsönnerne gaver. Derpå drog Kåre til Vesterhavet til Sigurd Jarl. Denne tog meget vel imod ham, og de vare hos jarlen om

vinteren. Men om foråret bad Kåre Njals sönner, at de skulde fare med ham på hærtog. Grim sagde, at han vilde göre det, hvis Kåre vilde fare med ham ud til Island. Kåre lovede det. De toge da med ham på hærtog. De hærgede på Angelsö[1]) og alle Syderøerne. Så styrede de til Satiri[2]), gik der op, og strede med indbyggerne, og fik der meget bytte, og fore ombord. Derfra toge de til Bretland[3]), og hærgede der. Så styrede de til Man. Der mødte de kong Gudrød fra Man, strede med ham, vandt sejer, og dræbte kongens sön Dungal. Der bemægtigede de sig meget bytte. Derfra styrede de til Koll[4]), og besøgte Gille Jarl, der tog vel imod dem, og de tøvede nogen tid hos ham. Jarlen tog med dem til Ørkenøerne til Sigurd Jarl, og om foråret gav Sigurd Jarl Gille Jarl sin søster Nereid tilægte. Han tog så tilbage til Syderøerne.

91. Njalsönnernes og Kåres hjemkomst.

Den sommer gjorde Kåre og Njalsönnerne sig færdige at sejle til Island, og da de vare sejlfærdige, begave de sig til jarlen. Jarlen gav dem gode gaver, og de skiltes ad med meget venskab. De stak nu i søen, og havde en kort overfart, fik god bör, og landede ved Eyre. De skaffede sig heste, og rede fra skibet til Bergthorshvol. Da de kom hjem, bleve alle glade ved dem. De førte deres gods hjem, og satte skibet op. Kåre blev om vinteren hos Njal. Men om foråret bejlede han til Njals datter Helga, og Grim og Helge talede hans sag, og det endte med, at hun blev ham fæstet, og bryllupsstævne blev bestemt; gildet stod en halv måned för midsommer, og han blev den vinter med sin kone hos Njal. Så købte Kåre jord på Dyrholmene øster i

---

[1]) Anglesea. [2]) halvøen Kantyre i Skotland. [3]) Wales.
[4]) Koll, en af Syderøerne, med en gård af samme navn.

Myrdal[1]), og satte bo der; men de nygifte satte en forvalter og husholderske til at forestå det, og bleve selv bestandig hos Njal.

92. Trætte imellem Njals sönner og Thraen.

Hrapp havde bolig på Hrappstad, men var bestandig på Grytá, og der lod det til, at han forstyrrede alt. Thraen kunde nok lide ham. Engang traf det sig, at Ketil fra Mörk var på Bergthorshvol. Da talte Njalsönnerne om den mishandling, de havde lidt i Norge, og sagde, at de havde megen tiltale mod Thraen Sigfussen, hvis de vilde göre fordring derpå. Njal sagde, at det var bedst, Ketil talte med sin broder derom; han lovede det. De lode Ketil have stunder til al tale med Thraen. Kort efter spurgte de Ketil, hvorledes det var gået, men han svarede, at han vilde ikke gerne fortælle deres ord igen; »thi det var tydeligt,« sagde han, »at Thraen mente, at jeg tog for meget hensyn til svogerskabet med eder.« Derpå endte de samtalen, og Njals sönner tyktes, at sagen tog en vanskelig vending, og spurgte deres fader til råds, hvorledes de skulde bære sig ad, thi de syntes ikke om, at lade det blive derved. Njal sagde: »Sligt er ikke så usædvanligt; det måtte anses for sagløs gerning, hvis de bleve dræbte. Og er det mit råd, at sætte så mange, som muligt, ud på at tale med dem, for at så mange, som muligt, kunne selv have hørt derpå, hvis de svare ilde dertil. Lad nu Kåre tale derom, han er just en kløgtig mand dertil; da vil spændingen imellem eder voxe, thi de ville dynge skeldsord på skeldsord, når flere mænd have dermed at göre; de ere nogle dårer. Det kan også være, det hedder, at mine sönner ere sene til dåd, og det skulle I finde

[1]) I Skaftefjældsyssel.

eder i for en tid, thi alt virker tvemæle[1]), som gjort er. Men kun så fremt skulle I lade eder forlyde med noget, som det er eders hensigt, når I fornærmes, ikke at lade det gå hen. Havde I imidlertid strax i begyndelsen spurgt mig til råds derom, så vilde tingen aldrig være kommen på tale, og I vilde heller ingen skam have haft deraf. Nu derimod have I selv bragt eder I forlegenhed, og eders skam vil bestandig blive större og större, så at der tilsidst ikke er andet for, end I må styrte eder i fare, og må slå til med våben, og da er det vanskeligt at sige, hvad deraf vil følge.« Hermed endte deres samtale. Dette gav anledning til megen omtale.

Engang talte brødrene til Kåre, at han skulde tage hen til Grytå. Han svarede, at anden færd tyktes ham rigtig nok bedre, men han vilde dog tage derhen, hvis det var Njals råd. Han tog da hen til Thraen, og de talte om sagen, men trak hver til sin side. Kåre kom hjem, og Njals sönner spurgte ham, hvorledes det var gået til mellem ham og Thraen. Han svarede, at han vilde ikke anføre den andens ord, og det var bedre, sligt blev sagt i deres eget påhør.

Thraen havde femten kampdygtige svende på sin gård, og otte rede med ham, hvor han end for. Han var en elsker af pragt, og red gerne i en blå kappe og med forgyldt hjelm, med spydet Jarlsgave i hånden, med fagert skjold, og var gjordet med sværd. Med ham fulgte sædvanlig Gunnar Lambesen og Lambe Sigurdsen og Gunnar fra Hlidarendes sön Grane. Vigahrapp var ham dog næsten nærmest. Hans hjemmemand Lodin, og dennes broder Tjörve, fulgte ligeledes med ham. Hrapp og Grane

[1]) dobbelt omtale, ond og god.

var det især, der satte ondt for Njals sönner, og voldte, at intet forlig blev tilbudet dem.

Njals sönner talte ofte til Kåre om, at han skulde fare med dem, og det skete omsider; thi det var godt, sagde han, at de selv hørte Thraens svar. De gjorde sig da færdige, de fire Njals sönner, og Kåre som den femte, og fore til Grytå. Her var en forstue så bred, at mange mænd kunde stå ved siden af hinanden. En kvinde, som var ude, så dem komme, og sagde det til Thraen. Han befalede sine mænd at gå ud i forstuen, og tage deres våben. De gjorde så. Thraen stod midt i dören, hver på sin side af ham Vigahrapp og Grane Gunnarsen; dernæst Gunnar Lambesen, så Lodin og Tjörve og Lambe Sigurdsen; så de andre ved siden af dem, thi alle karlfolkene vare hjemme. Skarphedin og hans følge gik op mod huset, og gik han først, så Kåre, så Höskuld, så Grim, så Helge. Og da de vare komne op til huset, var der ingen af de andre, som værdigede dem nogen hilsen. Skarphedin sagde: »Alle være vi velkomne!« Halgerde stod i forstuen, og havde hvisket til Hrapp; hun sagde: »Ingen, som her ere, ville sige, at I ere velkomne.« Skarphedin sagde: »Intet mægte dine ord, thi du er enten en krogkerling[1]) eller en skøge.« »Disse ord skulle blive dig gengeldte,« svarede hun, »förend du farer hjem.« Helge sagde: »Jeg er kommen hid til dig, Thraen, for at erfare, om du vil yde mig nogen erstatning for den mishandling, jeg led i Norge for din skyld.« Thraen svarede: »Det har jeg aldrig vidst, at I brødre ansloge eders mandemod i penge; men hvor længe skal dog dette pengekrav vare?« »Mange ville sige,« svarede Helge, »at du burde tilbyde os forlig, da det geldte dit liv.« Da sagde Hrapp: »Det var nu lykken der rådte, at den fik slaget,

[1]) en kerling, som foragtelig skydes hen i krogen i kvindesamfund.

der skulde have det; I fik det, og vi gik fri.« »Liden lykke var det,« sagde Helge, »at bryde tro og love mod jarlen, og få dig isteden.« »Synes du ikke,« vedblev Hrapp, »at det er mig, der skal give dig erstatning? jeg vil bøde dig, som jeg tror du er værd.« »Have vi noget at skifte,« svarede Helge, »da vil det ikke blive dig til både.« Skarphedin sagde: »Skift ikke ord med Hrapp, men giv ham rød bælg for grå.« Hrapp svarede: »Ti du, Skarphedin, ej skal jeg spare, at sætte dig min øxe i hovedet.« »Sligt er endnu at friste,« svarede Skarphedin, »hvo af os der lader sten på den andens hoved.« »Tager hjem, I Møgskæglinger!« råbte Halgerde, »og så ville vi stedse kalde eder herefter, men eders fader, hin Skægløse karl.« De fore ikke hjem, förend alle de, der vare tilstede, havde gjort sig skyldige i disse ord, undtagen Thraen; han forbød de andre at gentage dem

Njals sönner droge bort, og kom hjem; de sagde deres fader det. »Toge I vidner på ordene?« sagde Njal. »Ingen,« svarede Skarphedin, »vi agte ikke at søge denne sag uden på våbenting.« »Det vil ingen nu tro,« sagde Bergthore, »at I tör løfte våben.« »Lad du kun være, husfru,« sagde Kåre, »at egge dine sönner; de tör være djærve nok endda.« Derefter talte de længe hemmelig sammen, fader og sönner og deres svoger Kåre Sölmundsen.

93. Thraen Sigfussens drab.

Der var nu megen omtale om deres trætte, og alle mente, at det var kommet altfor vidt, til at det kunde dysses ned. Ulf Örgodes sön Runolf øster i Dal var en god ven af Thraen, og havde budet ham til sig, og det var en aftale, at han skulde komme did tre uger efter vinterens begyndelse. Til at følge sig på denne rejse, valgte han Hrapp og Grane, Gunnar Lambesen og Lambe

Sigurdsen, Lodin og Tjörve; de vare otte. Også Thorgerde og Halgerde skulde tage med. Han gav ligeledes tilkende, at han agtede at tage ind på Mörk til sin broder Ketil, og bestemte, hvor mange dage han havde i sinde at være hjemmefra. Alle vare de fuldvæbnede.

De rede østerpå over Markarfljot, og traf der på nogle tiggerkvinder, som bade dem hjælpe sig over til den anden side. Det gjorde de. Så rede de til Dal, og nøde en god velkomst; der var Ketil fra Mörk. De bleve der i to dage. Runolf og Ketil bade Thraen, at han skulde forlige sig med Njals sönner; men han sagde, at han aldrig vilde betale dem penge, og svarede vredt, og föjede til, at han kunde nok tage mod Njals sönner, hvor de end mødtes. »Det kan så være,« sagde Runolf, »men i mine tanker findes ikke deres lige, siden Gunnar på Hlidarende er død; og rimeligt er det, at det vil blive nogens bane på en af siderne.« Det var han ikke ræd for, svarede Thraen. Han tog så op til Mörk, og var der i to dage; derpå red han igen ned til Dal, og fik på begge steder sömmelige gaver til afsked.

Thraen sagde, at han agtede at ride hjem om aftenen; men Runolf frarådte det, og mente, det var forsigtigere ikke at tage afsted på den tid, han havde bestemt. Thraen svarede: »Det er fejghed, og det vil jeg ikke.«

Tiggerkvinderne, som de havde hjulpet over Floden, kom til Bergthorshvol, og Bergthora spurgte dem, hvor de vare fra? De svarede, at de havde hjemme østerpå under Øfjeldene. »Hvem hjalp eder over Markarfljot?« sagde Bergthora. »Nogle stoltladne mænd,« svarede de. »Hvem var det?« sagde Bergthora. »Thraen Sigfussen,« svarede de, »og hans følgesvende, men det harmede os især, at de brugte så mange og onde ord om din husbonde her og hans sönner.« Bergthora sagde: »Mange

vælge ikke selv deres ry.« Derpå toge kvinderne bort, og Bergthora gav dem gaver, og spurgte, hvor når Thraen vilde komme hjem? De sagde, han vilde være fire eller fem dage hjemmefra. Derpå fortalte Bergthora sine sönner og sin måg Kåre det, og de talte længe lönlig sammen, hun og mændene.

Den samme morgen, da Thraen drog hjemad, vågnede Njal tidlig, og hørte, at Skarphedins øxe rørte ved brædevæggen. Njal stod da op, og gik ud, og så, at alle hans sönner vare der med deres våben, samt Kåre hans måg. Skarphedin var fremmest; han havde en blå kjortel på, førte skjold med sig, og bar sin øxe på skulderen. Næst ham gik Helge i rød kjortel, med hjelm på hovedet og et rødt skjold, hvis mærke var en hjort. Næst ham gik Kåre i silketröje, med hjelm og forgyldt skjold, hvori var malet en løve. Alle vare de i farvede klæder. Njal råbte til Skarphedin: »Hvorhen, min sön?« »At søge efter får,« svarede han. »Så hed det sig engang för,« sagde Njal, »men da bedede I mænd.« Skarphedin lo, og sagde: »Hører I hvad han siger, karlen[1])? han har mistanke.« »Hvor når har du sagt det för?« spurgte Kåre. »Den gang,« svarede Skarphedin, »da jeg vog Gunnars frænde Sigmund den Hvide.« »Hvorfor?« sagde Kåre. »Han havde dræbt min fosterfader Thord den Frigivnes sön,« svarede Skarphedin.

Njal gik hjem, men de fore op til et sted, der hed Rødeskrider[2]), og biede der; derfra kunde de se, når de andre kom ridende østen fra Dal. Det var den dag solskin og klart vejr. Thraen og hans følge rede nu ned fra Dal over øren. Lambe Sigurdsen sagde: »Der blinke skjolde ved Rødeskrider, som solen skinner på, og der

[1]) Gubben. Der ligger, som man let skönner, en hentydning til nidordet, som var brugt om Njal.

[2]) kaldes nu store Dimon.

må være nogle mænd i baghold.« »Så lad os vende ned og følge Floden,« sagde Thraen, »og de ville da komme os imøde, hvis de ville os noget.« De vendte sig da ned, og fulgte flodbredden. Skarphedin sagde: »Nu have de set os, thi de have drejet af fra deres vej, og nu er der intet andet at göre, end at løbe ned for at møde dem.« Kåre sagde: »Mange lægge sig i baghold, der ikke have så ulige styrke, som vi. De ere otte, men vi fem.« Markarfljot var islagt, i midten var åbent vande, ved siderne hovedis, og hist og her vare spanger[1]). De drejede nu ned, og gik langsmed Floden, og så over en spang længer nede, og agtede der at gå over. Thraen og hans folk stillede sig ovenfor spangen på isen. Thraen sagde: »Hvad mon disse mænd have i sinde? de ere fem, men vi ere otte.« Lambe Sigurdsen sagde: »Da tror jeg, de ville vove et anfald, om der end stode flere i vejen for dem.« Thraen kastede sin kappe, og tog sin hjelm af. Det traf sig for Skarphedin, da de løbe ned langsmed Floden, at hans skotvinge brast, så han blev tilbage. »Hvad nøler du efter, Skarphedin?« sagde Grim. »Jeg binder min sko,« svarede han. »Lad os kun gå til,« sagde Kåre, »jeg tænker han vil ikke være senere, end vi.« De drejede da ned mod spangen, og ginge rask til. Skarphedin sprang op, strax da han var færdig, holdt sin øxe Rimmegyge i vejret, og løb frem mod Floden. Men Floden var så dyb, at det langt omkring var umuligt at komme over den. På den anden side af den lå is, så glat som glas, og her midt på isen stode de andre. Skarphedin sprang op i luften, og sætter over floddybet imellem hovedisene, og standser ikke, men render fremad med tætsluttede fødder. Isen var meget glat, og han for så fast, som fugl kan flyve. Thraen vilde just sætte

---

[1]) bror over floden, dannede af isen.

sin hjelm på. Skarphedin kom nu til dem, og hugger til Thraen med øxen Rimmegyge, og traf ham i hovedet, og kløvede ham ned til kindtænderne, så de faldt ned på isen. Dette skete i sådan håndevending, at ingen fik hug på ham. Han rendte strax videre i flyvende fart. Tjörve skød et skjold for ham; han sprang over det, stod alligevel, og rendte til enden af isen. Der kom Kåre og hans brødre til ham. »Det var mandedåd,« sagde Kåre. »Nu er raden til eder,« sagde Skarphedin. »Ja det er nu det bedste,« sagde Helge; hvorpå de vendte sig imod de andre. Grim og Helge så, hvor Hrapp var, og vendte sig strax imod ham. Hrapp hug til Grim med sin øxe, men Helge så det, og hug Hrapp over hånden, så den gik af, og øxen faldt. Hrapp sagde: »Der har du øvet et gavnligt værk, thi denne hånd har voldet mangen men og bane.« »Dermed skal det nu have ende,« sagde Grim, og stak spydet igennem ham. Hrapp faldt død ned. Tjörve vendte sig mod Kåre, og kastede sit spyd efter ham, men Kåre sprang op i luften, så at spydet flöj under hans fødder. Derpå løb han imod ham, og hug ham med sværdet i brystet og ind i livet, så han strax fik bane.

Skarphedin greb derpå både Gunnar Lambesen og Grane Gunnarsen, og sagde: »Fanget har jeg to hvalpe, hvad skal jeg göre med dem?« »Det står til dig,« sagde Helge, »at dræbe dem begge, hvis du vil deres død.« »Jeg nenner dog ikke,« svarede Skarphedin, »på en gang at göre Hogne godt, og at dræbe hans broder.« »Men komme kan den tid,« sagde Helge, »at du vilde ønske, du havde dræbt ham, thi aldrig vil han blive dig tro, og ingen af dem, som her ere.« Skarphedin svarede: »Ej ræddes jeg for dem.« Derpå gave de Grane Gunnarsen og Gunnar Lambesen og Lambe Sigurdsen fred.

Derefter vendte de hjem. Njal spurgte dem om tidende, og de fortalte ham alt, som det var sket. »Det

ere store tidender,« sagde Njal, »og uden tvivl vil dette føre til en af mine sönners død, om ej til endnu mere.« Gunnar Lambesen førte Thraens lig med sig til Grytå, hvor det blev höjlagt.

94. Forligsmøde efter Thraens drab.

Ketil fra Mörk var gift med Njals datter Thorgerde, men var broder til Thraen, og altså hans eftermålsmand. Han vidste nu ikke hvad han skulde göre, og red hen til Njal, og spurgte ham, om han vilde give nogen bod for Thraens drab. Njal svarede, at han vilde bøde så enhver kunde være fornöjet dermed, og bad ham formå sine brødre, som havde bøder at kræve, til at indgå forlig. Ketil sagde, at det vilde han gerne. Først red han hjem, siden stevnede han alle sine brødre sammen på Hlidarende, underhandlede med dem, og Hogne tog del med ham i den hele underhandling. Det kom da så vidt, at mænd bleve valgte til at afsige kendelsen, og et møde blev fastsat. Der blev da betalt mandebod for Thraens drab, og alle de toge mod bøder, som havde lovlig adkomst dertil. Derpå blev fred tilsagt, og al tryghed lovet og stadfæstet. Njal udredte pengene vel og rundelig, og det var nu roligt en tid.

Engang red Njal op til Mörk, og talte med Ketil den hele dag. Om aftenen red han hjem igen, men ikke et menneske vidste, hvad de havde overlagt. Kort efter tog Ketil hen til Grytå; han sagde til Thraens enke Thorgerde: »Jeg har altid holdt meget af min broder Thraen; det vil jeg nu vise i gerningen, thi jeg vil tilbyde hans sön Höskuld at være min fostersön.« »Det tager jeg imod,« svarede hun, »på det vilkår, at du skal göre drengen alt det gode du kan, når han bliver voxen, hevne ham, hvis han fældes med våben, og skyde penge til, når han skal giftes, og alt det skal du sværge mig til.«

Alt det lovede han. Höskuld tog nu hjem med Ketil, og var hos ham i nogen tid.

95. Njal tog Höskuld til sig.

Engang red Njal op til Mörk, og blev vel modtaget. Han blev der om natten. Om aftenen kaldte han på drengen Höskuld, og denne gik strax hen til ham. Njal havde en guldring på sin hånd, og viste drengen den; han tog imod den, så på den, og satte den på sin finger. »Vil du tage den som gave af mig?« sagde Njal. »Ja,« svarede drengen. »Ved du,« spurgte Njal, »hvad der blev din fader til bane?« »Jeg ved,« svarede drengen, »at Skarphedin vog ham, men det tör vi nu ikke ved at mindes, da forlig er sluttet, og fulde bøder ere givne.« »Bedre er det svaret,« sagde Njal, »end jeg spurgte, og du vil blive en brav mand.« »God tykkes mig din spådom,« sagde Höskuld, »thi jeg ved, du er fremsynet og farer ej med tant.« Njal sagde: »Jeg vil nu tilbyde dig opfostring, om du vil modtage det.« Både denne hæder, svarede drengen, og al anden, som han vilde byde ham, vilde han modtage. Det blev da enden derpå, at Höskuld tog hjem med Njal til opfostring. Han lod ikke drengen komme noget til, og holdt meget af ham. Njals sönner førte ham an, og viste ham al den hæder de kunde. Nu led tiden frem til Höskuld var voxen til; han var både stor og stærk, meget smuk med fagert hår, blid i tale, gavmild, sagtmodig, særdeles våbendygtig; han talte vel til alle, og var elsket af alle. Imellem Njals sönner og ham var der aldrig strid, hverken i ord eller gerning.

96. Om Flose Thordsen.

Der var en mand ved navn Flose, en sön af Thord Freysgode, som nedstammede fra Björn Buna, en sön af Hersen Grim fra Sogn i Norge. Floses moder Ingunne var

en sönnedatter af Hamund Heljarskind, der igen var sönnesön af kong Half, der rådede for Halfskæmperne[1]), en sön af Hjörleif den Kvindekære. Ingunnes farmoder var en datter af Helge den Magre, der nedsatte sig i Øfjord. Flose var gift med Stenvör, en datter af Hal fra Sida, men et slegfredbarn. Flose boede på Svinefjeld, og var en stor høvding; han var höj af væxt, en stærk mand, og meget nidkær. En halvbroder af ham hed Starkad; hans andre brødre vare Thorgeir, Sten, Kolben og Egil.

Hildegunne hed en datter af Floses broder Starkad, en mandig kvinde og særdeles smuk; hun var så kunstfærdig, at få kvinder vare hendes lige; men hun var særdeles grum og hårdsindet, dog også god af sig, når så skulde være.

97. Om Hal fra Sida.

Hal, sædvanlig kaldet Sidu-Hal eller Hal på Sida[2]), var en sön af Thorsten Bødvarsen. Hans moder Thordis nedstammede fra Rognvald Jarl af Møre. Hal var gift med Joreide, en datter af Thidrande hin Spage, der nedstammede fra Thidrande fra Veradal. Joreides søster Halkatla var moder til Thorkel Geitersen[3]) og Thidrande. Halls broder hed Thorsten, kaldet Bredmave, og hans sön var Kol, som Kåre siden dræbte i Bretland. Hal på Sidas sönner vare Thorsten[4]) og Egil, Thorvald og Ljot, og Thidrande, om hvem det fortælles, at Diserne voge ham[5]).

---

[1]) om kong Half og hans kæmper findes der en saga.

[2]) en landstrækning på Østerlandet.

[3]) en bekendt høvding og lovmand på Østerlandet om hvem der fortælles meget i Vopnfirdingesaga og flere sagaer.

[4]) om Thorsten Side-Hallsön gives der en saga, og desuden en mindre fortælling, der er indskudt i den udførligere Magnus den Godes saga.

[5]) denne fortælling findes i den udførligere Olaf Tryggvesöns saga.

Thorer hed en mand, kaldet Holta-Thorer, hans sönner vare Thorgeir Skorargeir og Thorlef Kråk, fra hvem Skogverjerne nedstamme, såvelsom Thorgrim den Store[1]).

98. Höskuld Hvidenæsgodes giftermål og femterrettens indstiftelse.

Nu er at fortælle, at Njal gav sig i tale med sin fostersön Höskuld, og sagde, at han vilde udsøge ham et giftermål. Höskuld bad ham sørge derfor, og spurgte, hvilket han da mente var bedst? Njal svarede: »Der er en kvinde, som hedder Hildegunne, en datter af Thord Freysgodes sön Starkad. Det ved jeg er det bedste parti.« Höskuld sagde: »Sørg du derfor, fosterfader! Det valg, du gör for mig, er jeg fornöjet med.« »Så ville vi frie her,« sagde Njal.

Kort efter valgte han mænd til at følge med sig; det var Sigfussönnerne og Njalsönnerne og Kåre Sölmundsen. De rede øster til Svinefjeld. De fik der god velkomst. Dagen efter gik Njal og Flose til enetale, og Njal kom da endelig frem med ordet, og sagde: »Det er mit ærende hid, at vi have et frieri for, og det er at bejle til din frænke Hildegunne.« »For hvem?« sagde Flose. »For min fostersön Höskuld,« sagde Njal. »Det lader sig høre,« sagde Flose, »sköndt der er meget at tage i betænkning på begge sider. Hvad siger du mig om Höskuld?« »Om ham kan jeg ikke sige andet, end godt,« svarede Njal, »og jeg skal lægge så mange penge til, at det vil tykkes eder sömmeligt.« »Lader os kalde på hende,« sagde Flose, »og høre, hvad hun synes om manden.« Der blev da kaldt på Hildegunne, og hun kom did. Flose sagde hende bejleriet. Hun svarede, at hun havde et stolt sind, og vidste ikke, hvor vidt hun kunde skikke sig mellem de mænd, som her var tale om. »Men

---

[1]) Her og kap. 20 kaldes Thorgrim Holta-Thorers sön, men efter Landnama var han hans broder.

der er dog endnu en anden hindring,« sagde hun, »at denne mand har intet mande-forråd[1]), og du har dog sagt mig, at du ikke vilde gifte mig med en mand, der intet godord havde.« »Det er mere end grund nok,« sagde Flose, »når du ikke vil gifte dig med Höskuld, så vil jeg heller ikke videre indlade mig på partiet.« »Det siger jeg ikke,« svarede hun, »at jeg ikke vil gifte mig med Höskuld, når de skaffe ham mande-forråd, men på andet vilkår vil jeg ikke have ham.« Njal sagde: »Så vil jeg, at I vente i tre år på hvad jeg kan göre i denne sag.« Det samtykkede Flose. »Et vilkår föjer jeg endnu til,« sagde Hildegunne, »at hvis dette giftermål går for sig, så skulle vi nygifte blive her østerpå.« »Det vil jeg overlade til Höskuld,« sagde Njal, men Höskuld svarede, at han troede mange vel, dog ingen så vel som sin fosterfader. De rede nu hjem.

Njal søgte at få mande-forråd til Höskuld, men ingen vilde overlade sit godord. Så led sommeren til altingstiden. Denne sommer vare der store tingtrætter. Adskillige tyede da, som de plejede, hen til Njal, men han gav imod formodning lutter sådanne råd, at hverken søgsmål eller værn kunde have fremgang; og heraf kom megen uenighed, da sagerne ikke kunde endes, og folk måtte ride hjem fra tinget uforligte.

Tiden led nu frem til det næste ting. Njal red til tings. Og i begyndelsen var alting roligt, indtil Njal gjorde mændene opmærksomme på, at det nu var tid at tillyse deres sager. Mange sagde, at det kunde kun lidet nytte, da ingen kunde få sin sag frem, skönt den var stevnet til altinget; de vilde derfor heller, sagde de, kræve deres ret med od og egg. »Så bør ikke være,« sagde Njal, »og det er aldrig godt, ikke at have lov i

[1]) høvdingskab, godord; se 1. bind side 28.

landet. Imidlertid kunne I have grund til eders tale; og det tilkommer da os, som kende lovene og dem skulle styre, at forlige mændene og stifte fred. Det tykkes mig derfor bedst, at kalde alle høvdingerne sammen, og tale derom.«

De ginge da til lovretten. Njal talte: »Jeg andrager for dig, Skafte Thorodsen[1]) og andre høvdinger, at det forekommer mig som vor rettergang bliver hel forvirret og unyttig, hvis vi skulle søge vore sager alene i fjerdingsretterne, hvor de blive så forviklede, at de ikke kunne sluttes eller have fremgang. Det synes mig derfor rådeligere, at vi indsætte en femterret, og søge for den alle de sager, som ikke kunne endes i fjerdingsretterne.« »Vil du da,« sagde Skafte, »udnævne denne femterret[2]), eftersom der jo allerede for de gamle godord udnævnes fjerdingsret, tre tylfter i hver fjerding?« »Derfor ved jeg det råd,« sagde Njal, »at vi lade mænd, som ere bedst skikkede dertil i hver fjerding, optage ny godord, og lade dem, som have lyst dertil, erklære sig for deres tingmænd.« »Det forslag ville vi antage,« sagde Skafte, »men hvilke slags sager skulle komme for denne ret?« »Alle de sager,« svarede Njal, »som angå ulovlig omgang på tinge, alle falske vidnesbyrd og falske nævnsmændstog; ligeledes alle sager, hvor der i fjerdingsretterne afsiges stridige domme[3]), og dem skal man stevne for femter-

---

[1]) lovsigemanden.

[2]) meningen er vel: hvorledes eller hvorfra vil du.

[3]) ell. vefang; således kaldtes det når der opstod spaltning i retten mellem dommerne. Dette skete, når mindretallet i retten bestod mindst af 6 dommere, da kunde ingen dom afsiges, og sagen måtte henvises til en höjere ret. För femterdommens indstiftelse gaves der ingen höjeste ret over fjerdingsretterne på altingen. Kunde en sag altså ikke afgöres der, da kunde loven ikke hjælpe, og sagen måtte enten afgöres i mindelighed ved

retten; så og om nogen byder eller tager penge for at bestikke retten[1]). Desuden skal i denne ret være de stærkeste eder, og hver ed skal understøttes af to mænd, som på ære og gode navn bekræfte hvad hine sværge. Så skal og være, hvis den ene bærer sig ret ad med sagens irettesættelse, men den anden vrangt, da skal dommen falde til dens fordel, som bærer sig ret ad med sit søgsmål. Iøvrigt skal hver sag søges ligesom i fjerdingsretten, kun med den forskel, at når fire tylfter ere udnævnte til femterretten, da skal sagsøgeren udskyde sex mænd af dem til at træde ud af retten, og værnsmanden andre sex; men hvis han ikke vil, da skal sagsøgeren udskyde dem ligesom de andre sex, og udskyder sagsøgeren dem ikke, så er sagen tabt, thi kun trende tylfter skulle afsige dom. Vi skulle også træffe den indretning ved lovretten, at den rette lovgivende magt skal være hos dem, som sidde på de midterste bænke, og dertil skulle vælges de viseste og dygtigste mænd[2]). Der skal også femterretten holdes.

---

voldgift, eller afgöres ved tvekamp (holmgang) på øen i Øxerå. Indtil denne tid bestod også holmgangen i Island som en lovlig sidste retsvej. Et par år efter femterdommens indstiftelse, henved 1006, blev den imidlertid afskaffet, og fra denne tid havde den islandske rettergang, efter Njals vise råd, nået sin fuldendelse.

[1]) her tilföje nogle håndskrifter: eller om nogen indeholder andens trælle eller tyende. Dette er et åbenbart nyere tilskud, skjöndt det findes allerede i Grågåsen.

[2]) sædet på de midterste bænke i lovretten var arveligt i godernes familie (se indl. side 29). Man lægge altså vel mærke til Njals forslag, at vælge til lovretten de viseste og dygtigste mænd. Dette er vel det eneste exempel fra oldtiden om en folkerepræsentation ved valg, efter nutidens brug, hvilket i oldtiden var ubekendt — et værdigt minde om den vise og forudseende Njal — Det er en fejl af sagaskriveren, at dette Njals forslag skulde være bleven vedtaget; det må være bleven forkastet, thi i den senere tids lovgivning findes ikke spor til en valgt lovgivende folkeforsamling. G. V.

Men dersom de, der sidde i lovretten, ikke kunne blive enige om, hvilke bevilgninger og love de ville give, da skal lovretten opløses således, at alle de, som stemmede sammen, forene sig, og den mening, som da har de fleste stemmer, skal have overhånd. Men er der nogen udenfor lovretten, som ikke kan komme derind, og han finder sig forurettet ved nogen sag, da skal han göre forbud i hele lovrettens påhør, og alle de bevilgninger og lovbestemmelser, som de have givet, og som han gjorde forbud imod, har han derved gjort ugyldige for dem.«

Derefter anordnede Skafte, at såvel femterretten, som alt det andet, der var foreslået, blev lovtaget. Derpå gik man til lovbjerget, og oprettede de ny godord. På Nordlandet bleve disse ny godord oprettede: Melmanne-godordet i Midfjord[1]) og Løfæsinge-godordet i Øfjord. Da bad Njal sig lyd, og sagde: »Det er mange mænd vitterligt, hvorledes det gik med mine sönner og mændene på Grytå, da de dræbte Thraen Sigfussen; imidlertid bleve vi forligte om sagen, og jeg har nu taget Höskuld til mig, og sørget for et giftermål for ham, hvis han kan få et godord, men der er ingen, som vil overlade sit. Jeg vil derfor bede om eders tilladelse til, at jeg må oprette et nyt godord på Hvidenæs for Höskuld.« Det tilstode alle ham. Derpå indrettede han et nyt godord for Höskuld, der herefter blev kaldt Höskuld Hvidenæsgode. Derefter red man hjem fra tinget.

Njal var kun en kort tid hjemme, för han red til Svinefjeld tilligemed sine sönner og Höskuld, og talte atter til Flose om frieriet. Flose svarede, at han vilde holde alt hvad der var aftalt. Hildegunne blev da fæstet

[1]) Melmændenes godord blev dog først oprettet henved 50 år efter femterdommens indstiftelse, af Od Ofeigsen, hvorom der fortælles udførlig i Bandamanna saga. G. V.

til Höskuld, og bryllupsstevne blev bestemt, så nu var alt klart med dem. De rede da hjem, og så atter til bryllup. Flose udredte alle hendes penge efter gildet, og det gik vel fra hånden. De unge folk toge til Bergthorshvol, og bleve der vinteren over. Hildegunne og Bergthora kom godt ud af det sammen. Men næste forår købte Njal land i Vorsabø, og overdrog det til Höskuld, der nu flyttede sin husholdning did. Njal skaffede ham alle hans husfolk, og der herskede en sådan fortrolighed imellem dem, at ingen sag tyktes dem ret rådet, med mindre de havde rådført sig med hinanden. Höskuld boede længe på Vorsabø, og bestandig ydede de hinanden al hjælp og hæder. Njals sönner vare ligeledes stedse i færd med ham, og de vare så gode venner, at de bøde hinanden hjem til sig hver høst, og gave gensidige storgaver. Så varede det længe.

99. Höskuld Njalsens drab.

En mand ved navn Lyting boede på Samstad. Hans kone Stenvör var en datter af Sigfus og søster til Thraen. Lyting var en höj mand af væxt, stærk, velhavende, men ond at komme tilrette med. Engang havde Lyting et gilde inde på Samstad. Dertil havde han budet Höskuld og Sigfussönnerne, og de kom alle. Der var også Grane Gunnarsen og Gunnar Lambesen og Lambe Sigurdsen.

Höskuld Njalsen og hans moder havde bolig i Holt, og når han, som han gerne gjorde, red hjem fra Bergthorshvol, så faldt hans vej forbi gærdet ved Samstad. Höskuld havde en sön, der hed Amunde, han var blindfødt, dog stor af vært og meget stærk.

Lyting havde to brødre, den ene hed Halkel, den anden Halgrim, meget ustyrlige mænd. De vare altid hos deres broder, thi andre kunde ikke komme tilrette med dem.

Lyting var om dagen udenfor, men gik stundom ind. Han var just gået hen til sit sæde, da en kvinde, der havde været ude, kom ind og sagde: »Det er skade, I var så langt borte, ellers kunde I have set storpraleren ride forbi vor gård.« »Hvad for en storpraler er det du taler om?« sagde Lyting. »Höskuld Njalsen,« sagde hun, »han red nu her forbi.« »Det gör han så ofte,« sagde Lyting, »og det har tit nok ærgret mig. Jeg tilbyder mig derfor, Höskuld, at tage med dig, hvis du vil hævne din fader, og dræbe Höskuld Njalsen.« »Det vil jeg ikke,« svarede Höskuld, »da vilde jeg kun slet lönne min fosterfader Njal. Og skam få du for din indbydelse.« Derpå sprang han op fra bordet, lod sine heste komme, og red hjem.

Lyting sagde da til Grane Gunnarsen: »Du var hos, da Thraen blev dræbt, det har du vel ikke glemt; ligeså du, Gunnar Lambesen og Lambe Sigurdsen. Lader os nu ride efter ham i aften og dræbe ham!« »Nej,« svarede Grane, »jeg vil ikke anfalde Njals sönner eller bryde det forlig, som gode mænd have sluttet.« Det samme sagde begge de andre, såvel som Sigfussönnerne; og de besluttede at ride bort.

Da de vare borte, sagde Lyting: »Det vide alle, at jeg ingen bøder har taget imod efter min måg Thraen, og aldrig skal finde mig i, at der ingen blodhævn kommer for ham.« Han kaldte derpå på sine to brødre og tre huskarle, at de skulde fare med ham. De fore da hen på Höskulds vej, og lagde sig i baghold for ham nordenfor gærdet i en grav, og biede der til det var midaften. Da kom Höskuld ridende hen imod dem; de sprang strax alle op med deres våben, og anfaldt ham. Höskuld værgede sig så vel, at de længe ikke kunde komme ham nær; omsider sårede han Lyting i hånden, men dræbte to af hans hjemmemænd, og faldt endelig

selv. De gave ham sexten sår, men hug ikke hovedet af ham. De fore så hen i skoven østenfor Rangå, og skjulte sig der.

Den samme aften fandt Hrodnys fårehyrde Höskulds lig, og for hjem, og forkyndte Hrodny hendes söns drab. Hun svarede: »Mon han er død? Var hans hoved af?« »Nej,« sagde han. »Da vil jeg dog selv se ad,« sagde hun, »tag mig min hest og køretöj?« Han lavede alting til, og de fore did, hvor Höskuld lå. Hun betragtede sårene, og sagde: »Det er, som jeg tænkte, han er ikke ganske død, og Njal kan nok læge större sår.« Derpå toge de liget, og lagde det på vagerne[1]) og oge det til Bergthorshvol, hvor de bare ham ind i et fårehus, og lode ham sidde op til væggen. Derpå gik de begge hen til huset, og bankede på; en huskarl lukkede op. Hun smuttede strax ind forbi ham, og blev ved at gå til hun kom til Njals seng. Hun spurgte, om Njal var vågen? Han svarede, at han havde sovet til nu, men var vågen. »Men hvad vil du her så tidlig?« sagde han. Hrodny svarede: »Stat du op af lejet fra min medbejlerske[2]), og gak ud, og hun med og dine sönner, for at se din sön Höskuld.« De stode op, og gik ud. Skarphedin sagde: »Lader os tage vore våben med os!« Njal sagde intet derimod, så de løbe ind, og kom bevæbnede ud. Hun gik foran dem, til de kom til fårehuset; der gik hun ind, og bad dem

[1]) vager (vögur) kaldes etslags bjælker, dannede omtrent som skier, hvorpå man i Island læsser hø og trækker det over sumpige moser. De omtales flere gange i sagaerne og kendes endnu på Østerlandet i Island under dette navn. Man må her ikke tænke på vogn (således have nogle yngre håndskrifter) med hjul, som man hverken i ældre eller nyere tider har kendt til i Island. G. V.

[2]) Bergthora. Njal havde en uægte sön med Hrodny, hun kaldes derfor Bergthoras elia eller medbejlerske.

følge sig. Hun løftede lygten op, og sagde: »Her er din sön Höskuld, Njal! Han har mange sår på sig, og trænger nu til lægehjælp.« Njal svarede: »Dødsmærke ser jeg på ham, men intet livsmærke. Hvorfor har du ikke ydet ham lighjælp? Hans næsebor stå jo åbne[1].« »Det tænkte jeg, Skarphedin skulde göre,« sagde hun. Skarphedin gik hen, og ydede ham lighjælp. Derpå sagde han til sin fader: »Hvem mener du har dræbt ham?« Njal svarede: »Jeg tænker, Lyting fra Samstad og hans brødre have gjort det.« Hrodny vedblev: »Dig overdrager jeg, Skarphedin, at hævne din broder, og jeg håber du vil te dig som en brav mand, sköndt han ikke er ægtefødt, og du vil mest lægge vind herpå.« Bergthora sagde: »Det står underlig til med eder. I begå drab for en ringe ting, men slig en udåd tænke og pønse[2]) I på, og der bliver dog intet af. Rygtet derom vil snart komme til Höskuld Hvidenæsgode, og han vil bede eder om forlig, og det ville I tilstå ham. I kunne jo nu strax få det afgjort, om I have lyst.« Skarphedin sagde: »Vor moder egger os nu med skellig grund.« Derpå skyndte de sig ud alle. Hrodny fulgte ind med Njal, og blev der om natten.

100. Lytings brødre fældes.

Nu er om Skarphedin og hans brødre at fortælle, at de stævnede op til Rangå. Skarphedin sagde: »Lader os stå her og lytte, og fare hemmelig afsted, thi jeg hører mænds røst oppe ved åen. Men hvorledes ville nu I,

---

[1]) at yde lighjælp er at tillukke den dødes næsebor, mund og öjne.

[2]) Ordret: mælte og syde I, en talemåde når en ruger over noget og overlægger uden at det kommer til handling. At mælte d. e. fordöje, sætte i blød; hvoraf malt.

Grim og Helge? ville I tage Lyting ene på eder eller begge hans brødre?« De svarede, at de helst vilde stride med Lyting ene. »Han er dog den vigtigste fangst,« sogde Skarphedin, »og det var ilde, skulde han undslippe; jeg troer mig selv bedst skikket til at forhindre hans flugt.« »Vi skulle nok,« sagde Helge, »hvis vi komme ifærd med ham, gå ham således på livet, at han ej skal komme bort.«

De gik derpå derhen, hvor de hørte røsten komme fra, og så Lyting og de andre stå ved en bæk. Skarphedin sprang strax over bækken, og hen til en sandbanke på den anden side. Der oppe stod Halgrim og hans broder. Skarphedin hug Halgrim i låret, så at foden strax gik af, og greb Halkel med den anden hånd. Lyting stak efter Skarphedin, men Helge kom i det samme til, satte sit skjold for, og deri kom stikket. Lyting tog en sten op, og kastede den på Skarphedin; derved slap Halkel løs, og vilde løbe op på sandbanken, men kunde ikke komme afsted dermed uden ved at krybe på knæerne. Skarphedin svang sin øxe Rimmegyge imod ham, og hug hans ryg over. Nu tog Lyting flugten; Grim og Helge satte efter ham, og gave ham hver et sår, men han kom fra dem over åen, og så til hest, og for afsted til Vorsabø.

Höskuld var hjemme. Lyting søgte ham strax op, og fortalte hvad der var sket. »Sligt måtte du vente,« sagde Höskuld, »du har båret hig rasende ad, og her må ordsproget sandes, at kort stund glædes hånd ved hug, og jeg tænker du kan nu selv indse, hvor uvist det er, om du kan frelse dit liv eller ej.« »Vist nok,« sagde Lyting, »kom jeg med nød og næppe derfra, men jeg så nu gerne, at du skaffede mig forlig med Njal og hans sönner, således at jeg kunde beholde min gård.« »Det skal jeg göre,« sagde Höskuld.

Derpå lod Höskuld sin hest sadle, og red til Bergthorshvol selv sjette. Da vare Njals sönner komne hjem, og havde lagt sig til at sove. Höskuld søgte strax Njal op, og de gik hen at tale sammen. Höskuld sagde til Njal: »Jeg er kommen hid, for at bede for min måg Lyting; han har forbrudt sig svarlig imod eder, han brød forlig, og dræbte din sön.« Njal sagde: »Lyting vil vel finde, at han allerede har lidt derfor ved at miste sine brødre. Men hvis jeg indlader mig på noget vilkår, så gör jeg det kun for din skyld; og det vil jeg sige dig för forliget, at Lytings brødre skulle ligge på deres dåd uhellige; heller ikke skal Lyting have noget for sine sår, men han skal give fulde bøder for Höskuld.« Höskuld sagde: »Jeg vil, at du skal dømme.« »Det vil jeg da,« sagde Njal, »som du ønsker det.« »Hvad mener du,« sagde Höskuld, »skulle ikke dine sönner være tilstede?« »Da komme vi ikke nærmere til forlig,« sagde Njal, »men det forlig jeg slutter, ville de holde.« »Lader os da ende sagen,« sagde Höskuld, »og lov du ham tryghed for dine sönner.« »Det skal jeg,« sagde Njal, og vedblev: »Så vil jeg, at han skal betale to hundrede i sølv for Höskulds drab, men han må blive boende på Samstad. Dog tykkes det mig rådeligere, at han sælger sin jord, og flytter bort. Ikke fordi hverken jeg eller mine sönner ville bryde den tryghed, vi have tilsagt ham; men det kunde vel være, at nogen opstod her i egnen, som kunde blive ham farlig. At det imidlertid ikke skal lade, som jeg gör ham herredsflygtig, så tillader jeg ham at blive her i egnen, dog på hans eget ansvar.« Derpå tog Höskuld hjem.

Njals sönner vågnede, og spurgte deres fader, hvem der havde været? Han sagde dem det, det var hans fostersön Höskuld. »Så har han bedet for Lyting,« sagde Skarphedin. »Ja,« svarede Njal. »Det var ilde,« sagde

Grim. »Ikke vilde Höskuld,« sagde Njal, »have dækket ham med sit skjold, hvis du havde dræbt ham den gang, da det var dig overladt.« »Lader os ikke dadle vor fader,« sagde Skarphedin. Vi må her ikke glemme at sige, at dette forlig blev holdt imellem dem siden.

101. Om trosforandring og Thrangbrands ankomst til landet[1]).

Der var sket høvdingeskifte i Norge. Hagen Jarl havde endt sine dage, og Olaf Tryggvesen var kommen isteden. Det blev Hagens Jarls endeligt, at trællen Kark skar hans hals over på Rimul i Guledal. Derhos spurgtes det, at der var sket trosforandring i Norge, de havde aflagt den gamle skik, og kong Olaf havde kristnet Vesterlandene, Hjaltland, Ørkenøerne og Færøerne. Da sagde mange, så at Njal hørte derpå, at det var dog en styg ting således at forkaste sin gamle tro. Njal sagde da: »Så forekommer det mig, at den ny tro må være meget bedre, og at den må være lykkelig, som får den for den anden; og komme de mænd her ud til landet, som forkynde denne skik, da skal jeg fremme den.« Han gik ofte afsides fra de andre ganske ene, og talte med sig selv.

Denne samme høst landede der et skib i Østfjordene, på det sted, som hedder Gautevig i Berufjord. Thangbrand hed skibsføreren. Han var en sön af grev Vilbald

[1]) kapitlerne 101—106 om kristendommens indførelse i Island danne et afsnit for sig, der i sagaen er sat ind på urette plads og hører i chronologisk henseende ind mellem 97de og 98de kapitel. Thraens drab foregik henved 996, Thangbrands ophold i Island 997-99, kristendommens indførelse på altinget år 1000. Derpå følger femterrettens indførelse henved år 1004 (kap. 98). Derpå, nogle år senere, Höskuld Njalsens drab; tre år senere Lytings drab (kap. 107) o. s. v. G. V.

fra Saxland, og var sendt her ud til landet af kong Olaf Tryggvesen, for at forkynde troen. Med ham fulgte en Islænder, som hed Gudleif, en sön af Are Mårsen, som nedstammede fra Hordelands konge Hjörleif den Kvindekære. Gudleif var en stor drabsmand, meget ryst og hårdfør i alt.

På Berunæs boede to brødre, Thorleif og Ketil. De holdt et møde, og forbøde al handel og samkvem med de ankomne. Dette spurgte Hal[1]) fra Sida, som den gang boede på Thvætå i Alftefjord. Han red hen til skibet med tredive mand, begav sig strax til Thangbrand, og sagde til ham: »Går det ikke godt med eders handel?« »Nej,« svarede den anden. »Nu vil jeg sige mit ærende,« vedblev Hal, »det er, at jeg vil byde eder alle hjem til mig, og så vil jeg se, om jeg ikke tör handle for eder.« Thangbrand takkede ham, og tog hen til Thvætå om høsten.

En morgen var Thangbrand ude tidlig på dagen, og lod reise et landtelt, og sang messe deri med megen pragt; thi det var en stor höjtid. Hal sagde til Thangbrand: »Til hvis minde höjtideligholder du denne dag?« Thangbrand svarede: »Til hovedengelen Michaels[2]) minde.« »Hvilke egenskaber har den engel?« sagde Hal. »Meget god er han!« svarede Thangbrand, »han skal veje alt det gode du gör, og er så miskundelig, at han anslår det gode, der behager ham, langt höjere end det er.« Hal sagde, »Ham gad jeg nok have til min ven.« »Det står

---

[1]) se det 97de kap. her foran.

[2]) hovedengelen Michael var senere meget dyrket i Island. Om ham findes en saga på islandsk, samt flere mindre og större drapaer, Snorre Sturlesen anfører et vers af Arnor Jarleskald, hvor der fortælles det samme som her, at han på den yderste dag vejer alle gode og onde gerninger, medens vor Herre sidder i dommersædet og afsiger dommen. G. V.

til dig selv,« sagde Thangbrand, »giv dig da hen til ham i dag med gud!« »Ja, men dog på det vilkår,« sagde Hal, »at du lover mig for, at han så vil være min følge-engel.« »Det lover jeg dig,« sagde Thangbrand. Derpå blev Hal døbt med hele sit hus[1]).

102. Om Thangbrands rejser.

Om foråret efter drog Thangbrand bort, for at forkynde kristendommen, og Hal fulgte med ham. Men da de kom vester over Lonshede til Stafefjeld, hvor Thorkel boede, så talte han imod troen, og æskede Thangbrand til holmgang. Da bar Thangbrand korsets tegn[2]) for skjoldet, og deres kamp endte således, at Thangbrand sejrede, og dræbte Thorkel. Derfra fore de til Hornefjord, og gæstede i Borgarhavn vestenfor Heinebergssand, hvor Hilder den Gamle boede. Hans sön var Glum, som for til brandstiftelsen med Flose. Der antog Hilder troen og hele hans hus. Derfra fore de til Fellshverve, og gæstede på Kalvefjeld. Der boede Halls frænde Kol Thorstensen, og han antog troen og hele hans hus. Derfra toge de til Svinefjeld, hvor Flose lod sig primsigne, og lovede at stå dem bi på tinge. Derfra fore de vester til Skovehverve, og gæstede i Kirkeby, hvor Svart Asbjörnsen boede, hvis forfædre alle havde været kristne[3]).

---

[1] om Halls dåb fortælles udførligere i Kristnisaga.

[2]) Krucifixet.

[3]) Flere af de islandske nybyggere der kom fra Skotland eller Vesterlandene bragte kristendommen med sig til Island allerede i slutningen af det 9de århundrede, således Aude den Dybrige og de fleste af hendes brødre og søstre. Herom vidne gårdsnavnene Kirkeby, Kristnæs o. s. v. Men med disse nybyggere uddøde kristendommen igen og deres börn og börnebörn faldt tilbage til den gamle tro og vedbleve at være hedenske næsten henved 100 år. Svart Asbjörnsen, en sönnesöns sön af Ketil den

Så fore de fra Skovehverve og til Höfdebrekka. Da rygtedes deres rejse rundtom. En mand, som hed Galdrehedin og boede i Kerlingedal, købte hedningene til, at han skulde dræbe Thangbrand og hans ledsagere. Han for da op på Arnarstakshede, og anstillede der et stort blot, da Thangbrand red østenfra. Som følge deraf brast jorden under hans hest, men han sprang af hesten, og kom lykkelig op på brædden af svælget. Hesten derimod med hele dens opsadling blev slugt af jorden, og de så den aldrig mere. Da lovede Thangbrand gud.

103. Om Thangbrand og Gudleif.

Gudleif ledte nu efter Galdrehedin, og fandt ham på heden, og drev ham ned mod Kerlingedal. Da han nu kom ham på skudvidde nær, skød han sit spyd efter ham og igennem ham.

Derfra fore de til Dyrholmene, og holdt møde der, og forkyndte troen. Der blev Ingild Thorkelsen kristnet. Derfra fore de til Fljotshlid, og forkyndte der troen; der talte især Vetrlide Skald og hans sön Are imod dem. Derfor dræbte de Vetrlide[1]).

Derfra for Thangbrand til Bergthorshvol, og Njal antog troen tilligemed hele hans hus. Men Mörd og Valgard satte sig meget imod den. Så fore de ud over åerne, og til Haukedal, hvor de døbte Hal[2]), der dengang

Fiflske (dåren), Aude den Dybriges søstersön, hørte til en af de få familier, i hvilke kristendommen holdt sig uafbrudt, mand efter mand, gennem hele det 10de århundrede.

[1]) Snorre Sturlesön har kendt og anfører brudstykker af en Thorsdrapa af Vetrlide Skald. Det fortælles jo også her, at han faldt som offer for sin nidkærhed for den gamle tro.

[2]) Hal i Haukedal, Are den Frodes fosterfader; Hal døde 1090. Om ham fortæller Are, at han kunde huske da Thangbrand døbte ham tre år gammel året 999. G. V.

kun var tre år gammel. Derfra for Thangbrand til Grimsnæs. Der rejste Thorvald hin Veile en flok imod ham, og sendte bud til Ulf Uggesen, at han skulde drage imod Thangbrand, og dræbe ham. Han opfordrede ham dertil i en vise: »Jeg sender dig, min ven Ulf,« kvad han, »et krigersk bud, og beder dig fordrive gudvargen[1]) den arge, der håner vore guder.« Men Ulf svarede ham i en anden vise, at han tog sig nok iagt at sluge hans fluer[2]). »Sig til ham,« sagde han til budet, »at jeg lader mig ikke gække af hans lokkende ord, og lad ham vogte sig for, at ikke hans tunge vorder en løkke om hans egen hals!« Derpå for sendebudet tilbage, og forkyndte Thorvald hin Veile Ulfs ord. Men Thorvald havde samlet en stor hob, og gav tilkende, at han vilde anfalde de andre på Blåskovshede. Da nu Thangbrand og Gudleif rede bort fra Haukedal, mødte de en mand, der kom ridende imod dem, og spurgte efter Gudleif; og da han kom til denne, sagde han: »For din broder Thorgils på Reykeholes skyld vil jeg give dig efterretning om, at de have mange baghold for, og Thorvald hin Veile er med sin flok ved Hestelæk på Grimsnæs.« »Alligevel,« sagde Gudleif, »skulle vi ride imod ham.« De vendte sig da ned til Hestelæk, hvor Thorvald var kommen over bækken. Gudleif sagde til Thangbrand: »Her have vi nu Thorvald for os; lader os nu anfalde ham!« Thangbrand skød sit spyd igennem Thorvald, men Gudleif hug ham i axlen, og afhug hans arm, og det blev hans bane.

Derefter rede de til tinget, og her var det nær ved, at Thorvalds frænder vilde anfalde Thangbrand, men Njal

---

1) Gudsbespotteren, Thangbrand.

2) et billedligt udtryk af fiskerhåndværket; man brugte fluer til at angle med. Meningen, at han lod sig ikke besnære af ham.

og de fra Østfjordene stode ham bi. Hjalte Skeggesen kvad da denne kvædling på lovbjerget:

Guderne sparer ej min mund,
Freya tykkes mig kun en hund;
en af dem er det, ja eja!
Odin en hund eller Freya.

Hjalte og Gissur Hvide droge udenlands om sommeren; men Thangbrands skib Visund[1]) strandede ved Bulandsnæs.

Thangbrand og hans følge drog helt vester om igennem herrederne. Skald-Refs moder Stenvör kom imod ham, og hun forkyndte ham hedendom, og talte længe for ham; men medens hun talede, tav Thangbrand. Og da hun var færdig, holdt også han en lang tale, og gendrev alt hvad hun havde sagt. »Har du hørt,« sagde hun, »hvorlunde Thor æskede Krist til holmgang, og han torde ikke slås med Thor.« »Hørt har jeg,« svarede Thangbrand, »at Thor var ikke andet end muld og aske, hvis gud ikke vilde tillade ham at leve.« »Ved du,« sagde hun, »hvo der har brudt dit skib?» »Hvem mener du har gjort det?« sagde han. »Det skal jeg sige dig,« svarede hun, og kvad to viser, at Thor havde banket Visunds bord, og slynget det mod stranden, så det røg op i spåne. Derpå skiltes Thangbrand og Stenvör; og de droge videre frem mod vesten til Bardestrand.

104. Om Gest Odleifsen.

Gest Odleifsen[2]) boede på Hage på Bardestrand. Han var så kyndig, at han forudså menneskenes skæbne. Han gjorde gilde for Thangbrand og hans følge, og de

---

[1]) Oxen, Bison.

[2]) kaldet den Spage eller den Vise, Njals åndsfælle; om ham fortælles der i mange sagaer.

toge til Hage, fyrretyve mand stærke. Der fortælles, at der allerede vare to hundrede hedninge, og man ventede en berserk did, som hed Otryg, og som alle vare rædde for. Om ham havde man mange fortællinger, at han hverken skyede egg eller ild, og hedningene vare meget bange. Da spurgte Thangbrand, om de vilde antage troen, men alle talte derimod. »Jeg vil foreslå eder,« sagde Thangbrand, »at göre et forsøg, hvilken tro der er bedst. Vi skulle vie to ilde, I hedninge den ene, og jeg den anden; men en tredie skulle vi lade være uviet. Hvis berserken ræddes den ild, som jeg har viet, men farer igennem de to andre, så skulle I antage troen.« »Det er et godt forslag,« sagde Gest, »og jeg vil samtykke det for mig og mine hjemmemænd;« og da Gest havde sagt dette, samtykkede flere. Da hedder det sig nu, at berserken kom farende til gården, ildene vare da færdige og brændte; mændene toge deres våben, og sprang op på bænkene, og oppebiede hvad der vilde ske. Berserken løb ind med sine våben, kommer ind i stuen, og farer strax igennem den ild, som hedningene havde viet, og kommer så til den, som Thangbrand havde viet, og tör ikke gå igennem den, og sagde, at den brændte ham fordærvet. Han hug med sit sværd op på bænken, men traf i tværtræet, da han svang det höjt i vejret. Thangbrand slog ham med korsets tegn på hånden, og der skete det store jærtegn, at sværdet faldt ud af hånden på berserken. Da satte Thangbrand sit sværd i brystet på ham, og Gudleif hug hånden af ham; mange gik da til, og dræbte berserken. Derefter spurgte Thangbrand, om de vilde antage troen? Gest svarede, at han ikke havde lovet andet, en hvad han agtede at holde; hvorpå Thangbrand døbte Gest og alle hans husfolk og mange andre.

Thangbrand spurgte derpå Gest, om han ikke skulde

fare videre vesterpå i Fjordene; men Gest frarådte det, og sagde, at mænd der vare hårde og ustyrlige; »men hvis det er så bestemt,« sagde han, »at denne tro skal have fremgang, så vil den blive lovtaget på altinget, og der ville alle høvdingerne fra herrederne være tilstede.« »Der har jeg allerede forkyndet den,« sagde Thangbrand, »men fandt megen modstand.« »Du har dog virket mest,« sagde Gest, »sköndt det bliver andre beskikket at få den lovtaget, og det går her, som det hedder, at træet falder ikke for det første hug.«

Derpå gav Gest Thangbrand gode gaver, og denne vendte sig atter mod sönden, for først til Sönderlandet, og så til Østfjordene. Han gæstede på Bergthorshvol, og Njal gav ham gode gaver. Derfra red han østerpå til Alftefjord, for at træffe Hal fra Sida. Han lod sit skib sætte istand, hvilket hedningene kaldte Jernmeis[1]. På dette skib sejlede han tilligemed Gudleif til Norge.

105. Om Gissur Hvide og Hjalte.

Denne samme[2]) sommer blev Hjalte Skeggesen dømt fredløs på tinget for gudsbespottelse. Thangbrand berettede kong Olaf de fornærmelser, Islænderne havde tilföjet ham, og sagde, at de vare så tryllekyndige, at jorden brast under hans hest og opslugte hesten. Da blev kong Olaf så vred, at han lod alle Islænderne gribe, som vare hos ham, og satte dem i fængsel, og agtede at lade dem dræbe. Men Gissur Hvide og Hjalte ginge til ham, tilbøde sig, at gå i borgen for disse mænd, og med deres egen livsfare at drage til Island, for at forkynde troen. Derved fandt kongen sig tilfredsstillet, så de fik dem alle fri.

---

[1]) Jernkurven.

[2]) eller sommeren 999.

Gissur og Hjalte gjorde da deres skib istand, for at sejle til Island, og bleve tidlig færdige. De landede ved Eyre[1]), da de ti uger vare ledne af sommeren. De fik sig strax heste, og mænd til at losse skibet, rede tredive mand stærke til tinget, og sendte bud til alle de kristne, at de skulde holde sig færdige. Hjalte blev tilbage på Reydarmule[2]), thi han havde spurgt, at han var erklæret fredløs for gudsbespottelse. Men da de andre vare komne til Vellankatla[3]) nedenfor Gjåbakke[4]), kom Hjalte efter dem, og sagde, at han vilde vise hedningene, at han ikke var bange for dem. Mange kristne forenede sig da med dem, og de rede i fylket hob til tinget. Hedningene havde ligeledes fylket, og det var nær ved, at hele tingmængden havde leveret hinanden et slag. Så vidt kom det dog ikke.

106. Om Thorgeir på Ljosevatn.

En mand ved navn Thorgeir boede på gården Ljosevatn[5]). Hans moder hed Thorun. Hans kone Gudride var en datter af Thorkel hin Svarte fra Hleidrargård. De vare af en anseelig slægt.

De kristne tjeldede deres boder, og Gissur og Hjalte vare i Mosfjeldingernes bod. Dagen efter gik begge partier til lovbjerget, og krævede hver på sin side vidner, de kristne såvel som hedningene, og erklærede sig skilte ad, så de herefter hver vilde følge sin lov. Da blev der

---

[1]) Hörgeøre på Vestmanneøerne hvorfra de siden toge ind til fastlandet.

[2]) I nærheden af altinget, nuværende Reydarbarn.

[3]) ved Thingvallesø, et kort stykke vej fra altinget.

[4]) en lille gård af dette navn.

[5]) i Nordresyssel på Nordlandet. Thorgeir var en berømt høvding og lovsigesmand i 17 år 985—1001. Han bliver i sagaerne sædvanlig kaldt Ljosvetningegode, efter den høvdingeslægt, hvortil han hørte, og hvis hoved han var.

en sådan ulyd på lovbjerget, at ingen hørte den andens tale. Derpå skiltes man fra hinanden, og mange tyktes, at dette vilde blive en hel forstyrrelse.

De kristne toge Hal fra Sida til at være deres lovsigemand; men han begav sig hen til den rette lovsigemand Thorgeir Gode fra Ljosevatn, og gav ham tre mark sølv, for at han skulde tillyse loven; men dette var dog en vovelig sag, da han var hedning. For at overveje denne sag, lagde Thorgeir sig hen den hele dag, og bredte en kappe over sit hoved, så at ingen kunde tale med ham. Men næste dag gik man atter til lovbjerget. Da krævede Thorgeir lyd, og talte således[1]: »Mig synes, at det er ude med os, hvis vi ikke have en lov alle; og loven söndret, så er freden söndret, og da er det ude med landet. Jeg vil derfor spörge kristne som hedninge, om de ville holde den lov, jeg nu vil forkynde?« Deri samtykkede de alle; men han sagde, at han vilde have ed og forsikkring af dem, at de vilde holde det. Også det samtykkede alle, og han tog forsikkring af dem. »Det er vor lovs ophav,« sagde han derpå, »at alle skulle være kristne her på landet, og tro på en gud, fader og sön og den hellig ånd, og aflade fra al afgudsdyrkelse, ikke udsætte börn, og ikke spise hestekød. Fredløsheds straf skal sættes derpå, hvis det bliver bevist, men fares hemmelig dermed, skal det være uden vide.« Men denne levning af hedenskabet blev efter få års frist også afskaffet, så at man heller ikke kunne göre det mere i lön, end åbenbar. Dernæst påbød han helligholdelsen af drottensdage, fastedage, juledage og påskedage og alle de störste höjtider. Hedningene tyktes sig svart bedragne, men troen blev erklæret for lov, og alle krist-

[1]) Thorgeirs berømte tale på lovbjerget findes udførligere i Kristnisaga tilligemed parablen om den danske konge Dag og den norske konge Tryggve.

nede her på landet. Da dette således var tilendebragt, toge de hjem fra tinget[1]).

107. Om Amunde den Blinde.

Tre år[2]) senere hændte den begivenhed på Thingskåleting, at Amunde den Blinde, Höskuld Njalsens sön, var på tinget. Han lod sig lede om imellem boderne, og kom til den bod, hvor Lyting fra Samstad var inde. Han lod sig lede ind i boden, og hen til det sted, hvor Lyting sad. Han sagde: »Er Lyting fra Samstad her?« »Hvad vil du?« sagde Lyting. »Jeg vil vide,« sagde Amunde, »hvilken bod du vil give mig for min fader: jeg er lönbåren, og har ikke fået nogen bod.« Lyting sagde: »Jeg har bødet for min faders drab med fulde bøder, og dem tog din farfader og dine farbrødre, men mine brødre bleve ugilde[3]), så at hvis jeg har hårdt forbrudt mig, sa blev jeg også hårdt taget med.« »Det spörger jeg ikke om,« sagde Amnnde, »at du har bødet til dem; jeg ved, at I ere forligte, men jeg spörger efter, hvilken bod du vil give mig?« »Aldeles ingen,« sagde Lyting. »Jeg indser ikke,« sagde Amunde, »at det kan være ret for gud, så nær hjertet som du har hugget mig; men det kan jeg sige dig, at hvis jeg var karsk på begge mine öjne, da skulde jeg enten have pengebøder for min fader eller blodhevn. Nu skifte gud os imellem!« Der-

---

[1]) Hele denne forhandling om kristendommens indførelse på altinget i år 1000 fortælles bedst og troværdigst af Are den Frode, efter hans fosterbroder Teits, Gisur Hvides sönnesöns, frasagn. Efter Ares omhyggelige beretning kan man enda udfinde den dag da kristendommen blev forkyndt som lov fra lovbjerget, nl. den 24de juni (St. Hansdag) gammel stil. G. V.

[2]) Ordene tre år senere knytte fortællingens tråd igen til kap. 100, hvor den sidst blev afbrudt.

[3]) uden bøder.

efter gik han ud; men da han var kommen hen til dören, vendte han sig atter om indad boden til, og da bleve hans öjne opladte. Da sagde han; »Lovet været herren! jeg ser nu hvad han vil.« Derpå løb han atter igennem boden, indtil han kom hen foran Lyting, og hug ham med sin øxe i hovedet, så den gik i til hammeren, og trak den atter til sig. Lyting faldt forover, og var strax død. Amunde gik ud i dören, og da han kom til det samme sted, hvor hans öjne vare blevne opladte, da lukkedes de atter, og han var blind hele sin levetid siden.

Derefter lod han sig følge hen til Njal og hans sönner, og forkyndte dem Lytings drab. »Man kan ikke regne dig dette til onde,« sagde Njal, »thi sligt er forud tilskikket; og når slige hændelser ske, så er det os en påmindelse om, ikke at forskyde dem, der stå os så nær.« Derpå tilbød Njal Lytings frænder forlig; og Höskuld Hvidenæsgode underhandlede med dem, at de skulde tage imod bøder. Sagen blev da afgjort ved en kendelse, og de halve bøder bleve eftergivne for den fordring, han med rette tyktes at have til Lyting. Derefter gik man hen, for at tilsikkre hinanden tryghed, og Lytings frænder tilsikkrede Amunde den. Folk rede hjem fra tinget, og det var nu roligt længe.

108. Om Valgard hin Grå.

Valgard hin Grå kom denne sommer tilbage til landet. Han var da endnu hedning. Han tog hen til Hof til sin sön Mörd, og var der om vinteren. Han talte således til Mörd: »Jeg har redet her vide igennem bygden, og kan ikke kende mere, at det er den samme. Jeg kom til Hvidenæs, og så der mange bodtomter og en stor færsel; jeg kom også til Thingskåleting, og der fandt jeg alle vore boder nedbrudte. Hvad skulle alle disse underlige ting betyde?« Mörd svarede: »Her ere oprettede ny

godord og femterretslov, og folk have sagt sig fra tingsamfund med mig, og givet sig under Höskulds ting.« Valgard sagde: »Ilde har du lönnet mig for det godord, jeg overgav dig, siden du for så umandig dermed. Nu skal du lönne dem det således, at det kan blive dem alle til bane; og det kan du ved at bagvaske og sætte dem sammen, så at Njals sönner dræbe Höskuld. Mange ere eftermålsmænd efter ham, og formedelst de sager, som da opstå, ville Njals sönner blive dræbte.« »Det vil jeg ikke kunne få iværksat,« sagde Mörd. »Jeg skal sige dig, hvorledes du skal bære dig ad,« sagde Valgard, »du skal byde Njals sönner hjem til dig, og give dem gaver til afsked. Men bagvaskelsen skal du ikke komme frem med, förend der er stiftet nöje venskab imellem eder, så at de tro dig ligeså godt som sig selv. Så kan du hevne dig på Skarphedin for pengene, han tvang dig til at give efter Gunnars død. Og først når alle disse ere døde, kan du vente at få høvdingskab.« Denne plan tilsvore de hinanden, at den skulde udføres.

Mörd sagde: »Jeg vilde ønske, fader, at du vilde antage troen; du er en gammel mand.« »Det vil jeg ikke,« sagde Valgard, »heller så jeg, at du forkastede troen, og lad os se, hvorledes det så går.« Men Mörd erklærede, at det vilde han ikke. Valgard brød alle kors itu for ham og alle helligdomme. Kort efter faldt han i en sygdom, og døde, og blev höjlagt ved Hof.

109. Om Mörd og Njals sönner.

Nogen tid efter red Mörd til Bergthorshvol, og besøgte Skarphedin og hans brødre. Han lagde an på at indsmigre sig hos dem, og talede hele dagen med dem, og sagde, at han gerne vilde have fortrolig omgang med dem. Skarphedin optog det altsammen vel, men sagde, at det havde han hidtil lagt an på. Tilsidst kom det så

vidt, at han indyndede sig hos dem, så ingen af dem holdt noget foretagende for faldrådet, med mindre den anden havde været på råd med. Njal tyktes det altid ilde, at han kom did, og det gik altid så, at han var ham til besvær.

Engang kom Mörd til Bergthorshvol, og sagde til Njals sönner: »Jeg har nu bestemt at holde et gilde, og agter at drikke arveøl efter min fader. Til dette gilde vil jeg indbyde eder Njalsönner og Kåre, og lover, at I ikke skulle tage derfra uden gaver.« De lovede at komme. Han tog nu hjem, og lavede til gilde, bød mange bönder dertil, og der kom mange gildesmænd. Njals sönner og Kåre kom did. Mörd gav Skarphedin en stor guldsølle[1]), men Kåre et sølvbælte, og Grim og Helge andre gode gaver. De kom hjem, roste disse gaver, og viste Njal dem. Han sagde, at de havde nok købt dem dyrt nok, »og ser til,« sagde han, »at I ikke komme til at betale dem således som han ønsker.«

110. Om Mörd Valgardsens bagvaskelse.

Nogen tid efter havde Njals sönner og Höskuld gensidig gilde hos sig. De indbøde først Höskuld. Skarphedin havde en brun hest, fire år gammel, både stor og smuk. Det var en hingst, men den havde endnu ikke været til hestekamp. Denne hest gav Skarphedin Höskuld tilligemed to hopper; også de andre gave ham gaver, og bade om hans venskab. Siden bød Höskuld dem hjem til sig på Vorsabø, og indbød mange andre gildesmænd, så der var en stor samling. Han havde ladet sit stuehus bryde ned, men han havde tre udhuse, og der bleve senge opredte. Alle de indbudne kom. Gildet løb vel af, og da man skulde tage hjem, forærede Höskuld gildes-

---

[1]) guldhægte.

mændene gode gaver, og fulgte Njals sönner på vej. Sigfussönnerne gik med ham, og den hele forsamling. Og de sagde på begge sider, at der skulde aldrig nogen skille dem ad.

Nogen tid efter kom Mörd til Vorsabø, og bad Höskuld om en samtale. De gik hen at tale sammen. Mörd sagde: »Der er dog stor forskel på dig og Njalsönnerne: du gav dem gode gaver, men de gaver, du fik af dem, vare for at håne dig.« »Hvormed godtgör du det?« sagde Höskuld. »De gave dig en hest,« svarede Mörd, som de selv kaldte et plag, og det gjorde de for at håne dig, thi de anse også dig for en uforsøgt mand. Desuden kan jeg sige dig, at de bære avind til dig for godordet; dette overtog Skarphedin på tinget, da du ikke kom til femterretsstevne, og han har i sinde at beholde det altid.« »Det er ikke sandt,« sagde Höskuld, »jeg tog imod det på leidmødet[1]) i høst.« »Så må det have været Njals skyld,« sagde Mörd. »Men de brøde også forliget mod Lyting,« vedblev han. »Det agter jeg ikke at regne dem til onde,« sagde Höskuld. »Da kan du dog ikke negte,« sagde Mörd, »at den gang du og Skarphedin fore til Markarfljot, faldt en øxe ned fra hans bælte, og da havde han i sinde at dræbe dig.« »Det var hans vedøxe,« sagde Höskuld, »og jeg så selv, at han stak den i sit bælte.« Og desuden må jeg kun strax sige dig, Mörd,« vedblev han, »at hvor meget ondt du end vil sige om Njals sönner, så får du mig aldrig til at tro det, og om end så var, om du end har ret i, at jeg enten må dræbe dem eller de mig, så skal jeg dog langt heller lide døden af dem, end tilföje dem det mindste men. Men så meget slettere mand er du, som du har sagt dette.« Derpå tog Mörd hjem.

---

[1]) leidartinget.

Nogen tid efter tog Mörd hen for at besøge Njals sönner, og talte adskilligt med dem og Kåre. »Man har fortalt mig,« sagde Mörd, »at Höskuld skal have sagt, at du, Skarphedin, brød forliget mod Lyting; men det er jeg vis på, at han tror, du vilde stå ham efter livet, den gang I fore sammen til Markarfljot. Dog tykkes mig, at det var ikke noget ringere anslag mod dit liv, den gang han bød dig til gæstebud, og anviste dig plads i det udhus, der var længst fra gården. Der blev der båret ved til hele natten, og han agtede at brænde eder inde. Men det traf sig just, at Hogne Gunnarsen kom om natten, og så blev der ikke noget af deres overfald, thi de vare bange for ham. Siden fulgte han dig på vej med en stor flok mænd; da agtede han anden gang at overfalde dig, og satte Grane Gunnarsen og Gunnar Lambesen til at dræbe dig, men de bleve forsagte, og torde ikke angribe dig.« Da han havde talt dette, modsagde de andre det i førstningen, men tilsidst troede de det dog; og fra den tid fattede de uvenskab mod Höskuld, og talte næsten ikke med ham, hvor de traf sammen. Höskuld trak sig på sin side også tilbage, og således stod det hen en tid.

Höskuld tog om høsten til gæstebud på Svinefjeld, og Flose modtog ham vel. Hildegunne var der også. Flose sagde til Höskuld: »Jeg hører af Hildegunne, at der er meget uvenskab imellem dig og Njals sönner, og det tykkes mig ilde. Jeg vil derfor tilbyde, at du ikke skal ride mere vesterpå; jeg vil skaffe dig bopæl på Skaftefjeld, og sende min broder Thorgeir over at bo på Vorsabø.« »Så ville somme sige,« svarede Höskuld, »at jeg flyr derfra, fordi jeg er bange, og det vil jeg ikke have.« »Da er det dog rimeligt,« sagde Flose, »at der vil flyde store ulykker deraf.« »Ilde er det,« sagde Höskuld, »thi heller vilde jeg være ugild, end at andre skulde

vederfares ondt for min skyld.« Få dage efter vilde Höskuld ride hjem, men Flose forærede ham en skarlagens kappe, der var besat med bræmmer ned i skødet. Höskuld red hjem til Vorsabø, og det var nu roligt en stund.

Höskuld var så vennesæl, at få vare hans uvenner, men den samme spænding imellem dem varede hele vinteren.

Njal havde taget Kåres sön Thord til opfostring hos sig. Ligeledes havde han fostret Asgrim Ellidagrimsens sön Thorhal, en rask og dygtig mand; han havde erhvervet sig en sådan lovkundskab, at han var den tredie af de største lovmænd på Island.

Dette år vårede det tidlig, og folk lagde deres korn i jorden[1]).

111. Om Mörd og Njals sönner.

En dag kom Mörd til Bergthorshvol, og de gik strax hen at tale sammen, han, Njals sönner og Kåre. Mörd bagtalte Höskuld efter sin sædvane, havde endnu mange flere ny fortællinger, og eggede stærkt Skarphedin og de andre, at de skulde dræbe Höskuld, og forsikkrede, at han vilde forekomme dem, hvis de nu ikke strax fore mod ham. »Du skal få din villie frem,« sagde Skarphedin, »hvis du vil fare med os, og tage del deri.« »Det vil jeg nok,« sagde Mörd; hvorpå de fast besluttede det med gensidige forpligtelser, og han skulde komme der om aftenen.

Bergthora spurgte Njal: »Hvad tale de om derude?«

---

[1]) Her omtales agerbrug, hvorved der vel er at forstå bygavl, som almindelig på Rangåvoldene. Dette stemmer med Abbed Arngrims udsagn i midten af det 14. årh. Han siger: »Korn voxer der (i Island) på få steder söndenlands, men ikke undtagen byg.« (Biskop Gudmunds saga.) G. V.

»Jeg er ikke med i deres råd,« svarede Njal, »sköndt jeg ellers sjelden var udelukt, når rådene vare gode.«

Skarphedin gik ikke til sengs om aftenen, heller ikke hans brødre eller Kåre. Den samme nat ud på natten kom Mörd Valgardsen, og de toge deres våben, Njals sönner og Kåre, og rede bort. De fore afsted, til de kom til Vorsabø, og biede der ved et gærde. Vejret var godt, og solen var stået op.

112. Höskuld Hvidenæsgodes drab.

På denne tid vågnede Höskuld Hvidenæsgode; han for i sine klæder, og tog den kappe over sig, som Flose havde givet ham; han tog en kornkurv i den ene hånd, sværdet i den anden, gik hen til gærdet, og gav sig til at så. Skarphedin og de andre havde overlagt, at de skulde alle bære våben på ham. Skarphedin sprang op fra gærdet; men da Höskuld så ham, vilde han flygte. Men Skarphedin løb imod ham, og sagde: »Tænk aldrig på at fly, Hvidenæsgode!« og hug til ham, og traf ham i hovedet, så han sank i knæ. Höskuld udbrød i det han faldt: »Gud hjælpe mig og tilgive eder!« Da løbe de alle mod ham, og bare våben på ham.

Derefter sagde Mörd: »Der falder mig et godt råd ind.« »Hvad er det?« sagde Skarphedin. »At jeg først skynder mig hjem,« vedblev den anden, og siden tager op til Grytå, og siger dem hvad der er sket, og yttrer min misfornöjelse med gerningen. Jeg ved vist, at Thorgerde vil bede mig at tillyse drabet, og det vil jeg da göre. Det må blive dem til stor spilde i deres søgsmål. Jeg skal også sende en mand til Vorsabø, for at høre, hvor snart de der tænke at tage sig noget for; han vil også der spörge hvad der er sket, og så vil jeg lade, som jeg har det fra dem.« »Gör du kun det!« sagde Skarphedin.

Brødrene og Kåre vendte nu hjem, og da de vare komne hjem, sagde de Njal hvad der var sket. »Det er sørgelig tidende,« sagde Njal, »og ilde er sligt at høre, thi sandelig går det mig nær og volder mig en sådan sorg, at jeg heller vilde have mistet to af mine sönner, når Höskuld var bleven i live.« »Du er at undskylde,« sagde Skarpkedin, »du er en gammel mand, og det er let at begribe, at det må gå dig nær.« »Det er ikke blot for min alderdoms skyld,« sagde Njal, »men fordi jeg bedre end du ved, hvad derpå vil følge.« »Hvad vil der da følge?« sagde Skarphedin. »Min død,« svarede Njal, »og min kones og alle mine sönners.« »Hvad skæbne spår du da mig?« sagde Kåre. »Vanskeligt vil det blive dem,« svarede Njal, »at gå imod din lykke, thi du vil blive dem alle for stærk.« Dette var den eneste ting, der gik Njal så nær, at han aldrig kunde tale derom uden gråd.

113. Om Hildegunne og Mörd Valgardsen.

Hildegunne vågnede, og mærkede at Höskuld ikke var i stuen. »Hårde og ikke gode have mine drömme været,« sagde hun; »søger dog Höskuld op!« De ledte efter ham i gården, men fandt ham ikke. Hun havde imidlertid klædt sig på, og gik med to mænd hen til gærdet. Der fandt de Höskuld dræbt. Da kom Mörd Valgardsens fårehyrde, og sagde hende, at Njals sönner vare dragne op derfra, »og Skarphedin kaldte på mig,« sagde han, »og lyste drabet sig på hånd.« »Mandig dåd vilde det have været,« sagde hun, »hvis en mand havde øvet det.« Hun tog kappen, törrede alt blodet af med den, svøbte det levrede blod deri, foldede den så sammen, og lagde den ned i sin kiste.

Nu sendte hun bud op til Grytå, for at forkynde dem hvad der var sket. Mörd var allerede kommen, og havde sagt dem det. Også Ketil fra Mörk var kommen did.

Thorgerde sagde til Ketil: »Nu er Höskuld død, som vi vide. Mindes nu hvad du lovede mig, da du tog ham til opfostring!« »Det kan være,« sagde Ketil, »at jeg den gang har lovet mere end jeg kan holde, thi da tænkte jeg ikke, at de dage skulde komme, som nu ere vordne. Megen vånde er jeg her kommen i, thi nær er næsen ved öjet, eftersom jeg er gift med en datter af Njal.« »Vil du da,« sagde Thorgerde, »at Mörd skal tillyse drabet?« »Det ved jeg ikke,« svarede Ketil, »thi flere, tror jeg, times mere ondt af ham end godt.« Men såsnart Ketil havde talt med Mörd, så gik det ham, som andre, at han bildte sig ind, at Mörd vilde være ham tro. De bleve da enige om, at Mörd skulde tillyse drabet, og forberede hele søgsmålet til tinget.

Mörd tog da ned til Vorsabø. Did kom som nævnsmænd ni naboer, der boede nærmest ved drabsstedet. Mörd havde ti mænd med sig. Han viser naboerne Höskulds sår, og kræver dem til vidner på sårene, og nævner ophavsmand til hvert sår, undtagen et; ved det lod han som han ikke vidste, hvem der havde givet det, men det var det, han selv havde givet. Drabet lyste han Skarphedin på hånd, men sårene hans brødre og Kåre. Derpå stevnede han de ni naboer, som boede drabsstedet nærmest, til at møde på tinget. Derefter red han hjem. Han besøgte næsten aldrig Njals sönner, og når de kom sammen, så viste de sig fjendske mod hinanden. Det var således overlagt imellem dem.

Höskulds drab spurgtes over alle bygder, og blev ilde omtalt. Njals sönner toge hen til Asgrim Ellidagrimsen, og bade ham om hjælp. »Det kunne I med sandhed vente,« sagde han, »at jeg i alle vigtige sager vil stå eder bi; men dog spår mit sind mig ikke godt i denne sag, thi der ere mange eftermålsmænd, og dette drab bliver meget ilde omtalt i alle bygder.« Njals sönner fore nu hjem.

114. Om Gudmund den Mægtige.

Gudmund den Mægtige[1] boede på gården Madrevalde i Øfjord. Han nedstammede fra Grim Kamban, og på kvindesiden fra Sæmund den Syderøske. Gudmunds fader Eyjulf den Halte Valgerdesön stammede på mødreneside fra de engelske konger, kong Osvald den Hellige og kong Edmund den Hellige, men på fædreneside stammede han fra Helge den Magre, den første nybygger i Øfjord. Helge den Magre stammede igen fra Irekongen Kjarval. Gudmunds kone Thorlög stammede fra Regner Lodbrog. Gudmund var en stor høvding og rig; han havde hundrede tyende i sit hus, aldrig færre. Han tilegnede sig en sådan overmagt over alle høvdinger der nordpå, at somme måtte overlade ham deres bopæle, men somme tog han af dage, og somme måtte give slip på deres godord. Fra ham nedstamme også de mest udvalgte mænd i landet: Oddeverjerne[2] og Sturlungerne[3] og Hvamverjerne og Fljotemændene og biskop Kétil[4] og mange andre af de berømmeligste mænd. Gudmund var en ven af Asgrim Ellidagrimsen, og derfor tænkte denne at få hjelp hos ham.

---

[1]) eller den Rige, den mægtigste høvding på Nordlandet i denne tid, døde henved 1025. Om ham fortælles der meget i Ljosvetningesaga og mange andre sagaer.

[2]) Oddeverjerne, af gården Odde på Rangåvoldene, Sæmund den Frodes afkommere. Denne slægt blomstrede i slutningen af 12te og begyndelsen af 13de århundrede.

[3]) ved Sturlunger forstår man Hvam-Sturlas († 1183) afkom: hans sönner Snorre, Sighvat, og Thord, samt hele deres slægt, der blomstrede i det 13de århundrede.

[4]) biskop på Holar 1122—45. Han og biskop Thorlak på Shalholt forfattede den gamle islandske Kristenret. For disse to biskopper skrev Are Frode oprindelig sin Islendingabok.

115. Om Snorre Gode.

Snorre, med tilnavnet Gode[1]), boede på Helgefjeld[2]), förend Gudrun Osvifsdatter købte jorden der af ham; og hun boede der til sin alderdom, men Snorre flyttede så til Hvamsfjord, og boede på Sælingsdalstunge. Snorres fader Thorgrim var en sön af Thorsten Torskebider, Thorolf Mostrarskægs sön; hans farmoder Thora nedstammede fra Ingild Helgesen, hvis moder var en datter af Sigurd Orm i Öje (Snogöje), Regner Lodbrogs sön; hans moder Thordis var en datter af Thorbjörn Sur og søster til Gisle Sursen[3]). Snorre var en god ven af Asgrim Ellidagrimsen, og derfor tænkte han også hos ham at få hjælp. Snorre var den viseste mand på Island af alle dem, som ikke vare forudseende. Han var god mod sine venner, grum mod sine uvenner. På denne tid var der stærkt tingridt fra alle fjerdingerne, og man havde mange sager forberedte til søgsmål.

116. Om Flose Thordsen.

Flose spurgte Höskulds drab, og det vakte i höj grad hans bekymring og vrede, men han bar det dog med rolighed. Man fortalte ham den tilberedelse til sags anlæg, som var sket efter Höskulds drab, men han svarede næsten intet dertil. Han sendte bud til sin mâg Hal på Sida og hans sön Ljot, at de skulde komme meget mandstærke til tings. Ljot tegnede til at blive en af de bedste høvdinger der østerpå; ham var spået, at hvis han red tre somre til tings, og kom uskadt hjem, så vilde han blive

---

[1]) en af Islands berømteste mænd i sagatiden, født henved 964, død 1031. Om ham forhandles der meget i Eyrbyggiasaga og mange andre sagaer.

[2]) det hellige fjeld, i Thorsnæs i Snefjeldsnæssyssel.

[3]) Om hvem der haves en udførlig saga.

den störste høvding i sin æt og den ældste. Han havde da redet en sommer til tings, og dette var nu den anden.

Flose sendte ligeledes bud til Kol Thorstensen, og Hilder den Gamles sön Glum, og Modulf Ketilsen. De rede alle hen for at forene sig med ham. Hal lovede også at komme med et meget stort følge. Flose red til han kom til Kirkeby til Svart Asbjörnsen; derfra sendte han bud efter sin brodersön Kolben Egilsen, der også kom did. Derfra red han til Høfdebrekka, hvor Thorgrim Skraute, Thorkel den Fagres sön, boede. Flose bad ham ride til altinget med sig; han lovede det, og sagde til Flose: »Oftere, bonde, har du været gladere, end nu, men der er da også god grund til, at det er så.« Flose svarede: »Ja, der er nu hændet det, som jeg vilde give alt hvad jeg ejer og har til at det aldrig var sket. Ondt korn er der sået, og ondt vil komme op deraf.«

Derfra red han over Arnarstakshede, og kom om aftenen til Solheime, hvor Lodmund Ulfsen boede; han var en god ven af Flose, og der var han om natten. Om morgenen red Lodmund med ham til Dal, hvor Ulf Ørgodes sön Runolf boede. Flose sagde til Runolf: »Her kunne vi få pålidelig efterretning om Höskuld Hvidenæsgodes drab; du er en sanddru mand, og har det fra første hånd; jeg vil derfor tro alt hvad du siger mig angående striden imellem dem.« Runolf svarede: »Det behøver ej med ord at fejres, at han blev dræbt aldeles sagløs, og alle går hans død nær til hjertet, men ingen mere, end hans fosterfader Njal.« »Så vil det falde dem vanskeligt at få mænd til hjælp,« sagde Flose. »Uden tvivl,« vedblev Runolf, »hvis der ikke støder andet til.« »Hvad er der nu gjort ved sagen?« sagde Flose. »Nævnsmændene ere udnævnte, og drabet tillyst,« svarede Runolf. »Hvem gjorde det?« sagde Flose. »Mörd Valgard-

sen,« svarede Runolf. »Hvor vidt er det[1]) at lide på?« »Jeg er i slægt med ham,« svarede Runolf, »men når jeg sandt skal sige, så times flere ondt af ham end godt. Men det vil jeg nu bede dig om, Flose, at du giver din vrede ro, og tager den beslutning, hvoraf der kommer mindst ulempe; thi Njal vil göre gode tilbud, og mangen anden af de bedste mænd ligeså.« Flose sagde: »Rid du da til tings med, Runolf, og dine ord skulle gælde meget hos mig, med mindre der støder andre ting til, værre end der skulde.« Derpå endte de deres samtale, og Runolf lovede at rejse til tings. Runolf sendte også bud til sin frænde Haf den Spage, som srax red did. Flose red derfra til Vorsabø.

117. Om Flose og Hildegunne.

Hildegunne var ude, og sagde: »Nu skulle alle mine hjemmemænd være ude, når Flose rider i gård; men kvinderne skulle feje stuerne og tjelde, og lave et höjsæde for Flose.« Derpå red Flose ind i tunet. Hildegunne gik ham imøde, og sagde: »Kom hil og sæl, frænde! Mit hjerte vorder glædet ved dit komme.« »Her,« sagde Flose, »skulle vi spise dagverd, og så ride videre.« Deres heste bleve da bundne.

Flose gik ind i stuen, og satte sig ned. Höjsædet kastede han bort fra sig ned på bænken, og sagde: »Hverken er jeg konge eller jarl, så man behøver ikke at lave höjsæde for mig og drive spot med mig.« Hildegunne stod nær hos, og sagde: »Det er ilde om det mishager dig, thi vi gjorde det i en god mening.« Flose svarede: »Mener du mig det godt, så vil det, du gör, rose sig selv, hvis det er godt, og laste sig selv, hvis det er ilde.« Hildegunne lo med kulde, og sagde:

---

[1]) eller han.

»Endnu kan det blive til hvad det skal; vi ville få mere at göre med hinanden inden enden tager.« Hun satte sig ned hos Flose, og de talede længe sagte sammen.

Derpå bleve bordene satte frem. Flose og hans mænd toge håndtvæt. Flose betragtede håndklædet; det var lutter huller og revet istykker på den ene side. Han vilde ikke törre sig derpå, og kastede det hen på bænken, skar et stykke af borddugen, törrede sig derpå, og kastede det hen til sine mænd. Derpå satte han sig til bords, og bad dem spise.

Da kom Hildegunne ind i stuen, gik hen til Flose, strøg sig håret fra öjnene, og brast i gråd. Flose sagde: »Kummerfuld er du nu, frænke, siden du græder, men dog er det vel, at du begræder en god mand.« »Hvad eftermål skal jeg have af dig?« sagde hun, »eller hvad bistand vil du yde mig?« Flose svarede: »Jeg vil forfølge din sag med lov og ret, eller fremme et forlig efter gode mænds skön, så at vi kunne have hæder deraf i alle måder.« Hun sagde: »Hævne vilde Höskuld dig, hvis han var din eftermålsmand.« Flose svarede: »Ikke skorter dig grumhed, og jeg ser nok hvad du vil.« Hildegunne sagde: »Mindre havde Arnor Örnulfsen fra Forsåskov forbrudt sig mod din fader Thord Freysgode, og dog voge dine brødre, Kolben og Egil, ham på Skaftefjeldsting[1]).« Derpå gik Hildegunne hen til forstuen[2]), og lukkede sin kiste op, tog så kappen op, som Flose havde foræret Höskuld, og i hvilken denne var bleven dræbt; hun gik så ind i stuen med kappen, og, uden at sige et ord, hen til Flose. Da var Flose mæt, og der blev båret af bordet[3]). Hilde-

[1]) et af Islands 13 herredsting. Om dette drab fortælles der i Droplaugarsona saga, samt de islandske annaler ved år 998.

[2]) skåle (forstue?) og stue ere her adskilte. G. V.

[3]) eller bordene tagne bort; för måltidet bleve bordene bragte ind og opstillede, og siden tagne bort efter måltidet.

gunne kastede kappen over Flose, så at blodet strömmede over ham[1]), og sagde: »Denne kappe, Flose, gav du Höskuld, og jeg vil nu give dig den igen; i den blev han dræbt. Kalder jeg så gud som gode mænd til vidne, at jeg besværger dig ved Kristi kraft og ved din manddom og tapperhed, at du hævner alle de sår, som han havde på sig død; hvis ikke, da hedde du hver mands niding!« Flose rev kappen af sig, kastede den hen i armene på hende, og sagde: »Du er en forfærdelig kvinde[2]), du så gerne, at vi begyndte på det, som bekommer os alle værst; ja kolde ere kvinderåd.« Han var så rystet derved, at han i sit åsyn stundom var rød som blod, men stundum bleg som hø[3]), og stundum sort som Hel[4]).

Flose red bort med sine mænd, hen til Holtevad[5]), og biede der efter Sigfussönnerne og sine andre mænd. Ingild boede på Kelde, en broder til Höskuld Njalsens moder Hrodny; deres fader var Höskuld hin Hvide. Ingild var gift med Thraslög, en datter af Thord Freysgodes sön Egil. Flose sendte bud til Ingild, at han skulde komme til ham, og Ingild kom strax med fjorten mand, der alle vare hans hjemmemænd. Han var stor, stærk og stille af sig, men det mest håndfaste karlfolk, og en gavmild mand mod sine venner. Flose hilste ham venlig, og sagde: »Stor ulykke er kommen os svogre tilhånde, og vanskeligt er det, at finde ud deraf. Jeg beder dig derfor, ikke at forlade min sag, förend denne nød er tilende.« Ingild svarede: »Stor forlegenhed er jeg her i

---

[1]) ordret: så at blodet dundrede ham helt over. Heri udtrykkes tillige den skrattende lyd af det i kappen levrede blod, i det den blev slået om ham. Vi have ikke, det jeg ved, noget ord, som er istand til på en gang at udtrykke både lyden og bevægelsen.
[2]) en furie. [3]) eller som et lig. [4]) døden.
[5]) på floden Thjorså.

formedelst mit svogerskab med Njal og hans sönner og andre vigtige ting, som her komme imellem.« Flose sagde: »Da jeg gav dig min broderdatter, da tænkte jeg du lovede mig, at stå mig bi i enhver sag.« »Det er også rimeligst,« sagde Ingild, »at jeg gör så, men dog vil jeg nu først ride hjem, og derfra til tings.«

118. Om Flose og Mörd og Sigfussönnerne.

Sigfussönnerne hørte, at Flose var ved Holtevad, og rede did for at træffe ham. Det var Ketil fra Mörk og hans broder Lambe, Thorkel og Mörd, alle Sigfuses sönner, deres broder Sighvat og Lambe Sigurdsen og Gunnar Lambesen, Grane Gunnarsen og Vebrand Hamundsen. Flose stod op, gik dem imøde, og hilste dem glædelig. De gik hen til åen. Flose fik af dem sand efterretning om drabet, og deres fortælling stemmede overens med Runolf fra Dals. Flose sagde til Ketil fra Mörk: »Dig spörger jeg ad, hvor nidkær er du i denne sag og de andre Sigfussönner?« »Jeg så helst,« svarede Ketil, »at der kunde blive forlig; men dog har jeg svoret, ikke at opgive denne sag, förend den på den ene eller anden måde er endt, og at vove mit liv derpå.« Flose sagde: »Du er en brav mand, og slige mænd vise ædelt sind.« Derimod toge de på en gang til orde, Grane Gunnarsen og Gunnar Lambesen: »Vi ville have landflygtighedsstraf og mandhævn over dem.« Flose sagde: »Det er ikke afgjort, at vi på en gang skulle få lov til både at vælge og dele[1].« Grane sagde: »Det besluttede jeg, da de dræbte Thraen ved Markarfljot, og siden hans sön Höskuld, at jeg skulde aldrig slutte ærligt forlig med

[1]) Ligeså lidet, som den, der ved arveskifte delte lodderne, havde lov til at vælge, hvilken han vilde.

dem; thi jeg vilde gerne være med der, hvor de alle bleve dræbte.« Flose sagde: »Så nær har du stået, at du kunde have hævnet dette, hvis du havde haft mod og mandshjerte dertil, men nu synes det, som du og mange andre ønske det, som I vilde give penge til, I aldrig havde været med at göre. Det ser jeg grant, at om vi end dræbte Njal eller hans sönner, så ere de så anseelige mænd og af så stor slægt, at eftermålet efter dem vil blive så stort, at vi må falde mange til fode og bede dem om hjælp, förend vi erhverve os forlig og komme ud af den vånde. Også må I betænke, at mange ville blive fattige, som för ejede meget gods, og nogle ville lade både formue og liv.«

Mörd Valgardsen red hen til Flose, og lovede, at han vilde ride til tings med ham med alle sine folk. Flose tog derimod, og foreslog ham et giftermål, at han skulde give Starkad på Stafefjeld, Floses brodersön, sin datter Rannveig. Derved håbede han at forsikkre sig hans troskab og en god mandestyrke. Mörd svarede, det kunde vel lade sig göre, men skød det hen til Gissur Hvides afgörelse, og bad, at man skulde tale derom på tinget. Mörd var nemlig gift med Gissur Hvides datter Thorkatla. Mörd og Flose rede begge sammen til tinget, og talede hver dag med hinanden, men ingen vidste, hvad de overlagde.

119. Om Njals og Skarphedins samtale.

Njal sagde til Skarphedin: »Hvorledes have I nu besluttet at bære eder ad, I brødre og Kåre?« Skarphedin svarede: »Vi pleje ikke at ruge længe over en ting, men gå lige på den; at jeg skal sige dig det, så ville vi ride til Tunge til Asgrim Ellidagrimsen, og derfra til tinget. Men hvad mener du om din rejse, fader?« Njal svarede: »Jeg vil ride til tinget, thi det sömmer mig ikke at for-

lade eders sag, sålænge jeg lever. Jeg håber, at mange der ville give mig et godt lov, og min nærværelse vil altid være til gavn for eder, aldrig til skade.«

Njals fostersön Thorhal Asgrimsen var der tilstede. Njals sönner lo ad ham, fordi han havde en rødbrun kofte på, og spurgte, hvorlænge han vilde gå med den? Han svarede: »Jeg skal lægge den, når jeg tager hen til eftermål efter min fosterfader.« Njal sagde: »Du vil vise din bravhed, når det mest er fornødent.«

De lavede sig alle til at tage bort, og vare næsten tredive mand; de rede til de kom til Thjorså. Der stødte Njals frænder til dem, Thorleif Kråk og Thorgrim den Store, Holta-Thorers sönner; de tilbøde Njals sönnner deres hjælp og væbnede bistand, et tilbud, som de modtoge. Derpå rede de alle sammen over Thjorså, indtil de kom til brædden af Laxå, hvor de bedede. Der stødte Hjalte Skeggesen til dem. Njals sönner toge ham strax hen med sig til samtale, og de talte længe hemmelig sammen. Hjalte sagde: »Jeg skal altid vise, at jeg har et oprigtigt sind; Njal har bedet mig om hjælp, jeg har også været villig dertil, og lovet ham min bistand; han har forud lönnet mig, som mange andre, derfor ved sine heldråd.« Hjalte gav Njal fuldstændig underretning om Floses rejser fra den ene til den anden. De sendte Thorhal forud til Tunge, for at sige Asgrim, at de vilde komme did om aftenen.

Asgrim gjorde strax anstalt til deres modtagelse. Han var ude, da Njal red ind i toften. Njal var iført en blå kappe, på hovedet havde han en filthat, og i hånden en liden øxe. Asgrim hjalp ham selv af hesten, førte ham ind, og anviste ham sæde. Derpå gik alle de andre ind, Njals sönner og Kåre. Asgrim gik derpå atter ud. Hjalte vilde tage bort, og mente, der vare altfor mange; men Asgrim tog hans hest i tömmen, og sagde, at han

fik ikke lov til at ride bort, og lod tage af deres heste, fulgte Hjalte ind, og anviste ham sæde ved siden af Njal. Men Thorleif og Thorgrim med deres mænd toge sæde på den anden bænk. Asgrim satte sig på en stol foran Njal, og spurgte: »Hvad spår dit sind os om vor sag?« »Ikke godt«, svarede Njal, »jeg frygter, at de have liden lykke med sig, de som have del heri. Men jeg så gerne, min ven, at du vilde samle alle dine tingmænd, og ride til tings med mig.« »Det har jeg foresat mig«, sagde Asgrim; »og det lover jeg dig derhos, at jeg aldrig skal forlade eders sag, sålænge jeg kan få nogen mænd med mig.« Alle, som vare derinde, takkede ham derfor, og sagde, at det var en brav mands ord.

De bleve der om natten. Dagen efter kom alle Asgrims folk. Derpå rede de alle sammen, til de kom op til altinget, hvor de tjeldede deres boder.

120. Asgrim og Njals sönner gå omkring, for at søge hjælp.

Flose var kommen til tinget, og havde hele sin bod fuld af mænd. Runolf besatte Dalverjernes[1]) bod, men Mörd Rangåboernes. Længst østenfra var kommen Hal fra Sida, men så godt som ingen andre derfra. Dog havde Hal fra Sida et meget betydeligt følge, og han forenede sig strax med Flose, og bad ham at slutte forlig og fred. Hal var en forstandig og velvillig mand. Flose svarede ham vel nok, men vilde dog intet love derom. Hal spurgte ham, hvem der havde lovet ham hjælp, og han nævnte Mörd Valgardsen, og sagde, at han havde bejlet til hans datter for hans frænde Starkad.

---

[1]) således kaldtes Runolf i Dals tingmænd ell. undergivne. Boderne på altinget bleve nævnte efter de herskende familier eller landstyrelsesmænd.

Hal svarede, at hun var nok værd at have, men Mörd var der ikke noget godt ved, »og det«, sagde han, »vil du erfare, förend dette ting er ude.« Dermed endte de deres samtale.

En dag talte Njal og Asgrim længe hemmelig sammen. Derpå sprang Asgrim op, og sagde til Njals sönner: »Lader os nu gå hen og se os om venner, at vi ikke skulle bukke under for overmagten; thi denne sag vil blive dreven med heftighed.« Asgrim gik da ud, og næst efter ham Helge Njalsen, så Kåre Sölmundsen, så Grim Njalsen, så Skarphedin, så Thorhal, så Thorgrim den Store, så Thorleif Kråk. De gik først til Gissur Hvides bod, og ind i boden. Gissur stod op for at tage imod dem, og bad dem sidde ned og drikke. Asgrim sagde: »Vi have andet ærende, end så, og det skulle vi i alles påhør forkynde. Hvad hjælp kunne vi vente os af dig, frænde?« Gissur svarede: »Min søster Jorun[1]) vilde vel tænke, at jeg ikke vil unddrage mig fra at stå dig bi. Så skal det også være nu og herefter, at vi skulle dele lod med hinanden.« Asgrim takkede ham, og de gik bort.

Da spurgte Skarphedin: »Hvor skulle vi nu gå hen?« »Til Ølvusingernes bod,« [2]) svarede Asgrim. Derpå gik de did. Asgrim spurgte, om Skafte Thorodsen var i boden? Der blev svaret ham ja. De gik da ind i boden. Skafte sad på bænken, og bød Asgrim velkommen. Han takkede. Skafte bød ham at sidde ned hos sig, men Asgrim svarede, at han havde ikke gode stunder, men havde dog et ærende til ham. »Lad høre da,« sagde Skafte. »Jeg vil bede dig om din hjælp, at du vil stå

---

[1]) Gissur den Hvides søster Jorun var nemlig moder til Asgrim Ellidagrimsen.

[2]) Efter landskabet Ølvus på Sönderlandet, Thorods og Skaftes hjemstavn.

os bi i vore sager,« sagde Asgrim. »Jeg havde ikke tænkt«, svarede Skafte, »at eders fortrædeligheder skulde komme indenfor mine vægge.« Asgrim sagde: »Ilde er sligt svaret, at ville stå mænd mindst bi, når det er mest fornødent.« »Hvad er det for en mand«, sagde Skafte, »han som fire mænd gå foran, den store, blege, uheldbringende mand, der ser så barsk ud, og ligner et trold?« Han svarede: »Skarphedin hedder jeg, og du har tidt set mig på tinge. Men så meget klogere er jeg end du, at jeg ikke behøver at spörge efter hvad du hedder. Du hedder Skafte Thorodsen; men för kaldte du dig Børstekuld, da du havde dræbt Ketil fra Elda; da gjorde du dig selv kuldet[1]), og smurte dit hoved ind i tjære; så købte du nogle trælle til at de skulde skære græstörv op, hvor du krøb ind om natten; så for du til Thorolf Loptsen paa Eyre, og han tog imod dig og bar dig ombord i sine melsække,«[2]) Derpå gik Asgrim ud med ham og de andre.

Skarphedin spurgte: »Hvor skulle vi nu gå hen?« »Til Snorre Godes bod[3]),« sagde Asgrim. Derpå gik de til Snorres bod. Der var en mand udenfor boden. Asgrim spurgte, om Snorre var derinde? Den anden svarede ja. Asgrim gik ind i boden og alle de andre. Snorre sad på bænken. Asgrim gik hen til ham, og hilste på ham. Snorre tog venlig imod ham, og bad ham sidde ned. Asgrim svarede, at han ikke havde stunder til at

---

1) skaldet. I denne betydning bruges ordet også på dansk, f. ex. i »den kullede greve«. Skafte gjorde sig skaldet ved at afrage sit hår, og således göre sig ukendelig.

2) Denne fortælling, hvortil Skarphedin stikler, er ellers ganske ubekendt. Om Skafte og hans ætmænd, Ølvusingerne, fandtes der en saga, Ølvusingekyn, men som nu er tabt.

3) Senere hen i fortællingen kaldes den Virkisbod, fordi den var befæstet og beherskede indgangen til Almannagjå. G. V.

blive, »men til dig er ærendet,« sagde han. Snorre bad ham sige det. Asgrim sagde: »Jeg vil bede dig tage med mig til retten, og yde mig bistand; thi du er en forstandig mand, som kan sætte noget igennem.« »Det falder vanskeligt for os nu med vore sager«, svarede Snorre, »og en stor mængde mænd rejse sig imod os; vi ville derfor ikke gerne tage andres vanskelige sager over i andre fjerdinger.« »Du kan være undskyldt«, sagde Asgrim, »thi du skylder os intet.« »Jeg ved, at du er en brav mand«, vedblev Snorre, »og jeg vil derfor love dig, på ingen måde at være dig imod, eller yde dine uvenner nogen bistand. Asgrim takkede ham. Snorre Gode sagde: »Hvad er det for en mand, han som fire gå foran, den blege mand med de skarpe træk, han som fortrækker sin mund til et smil, og bærer sin øxe så höjt på skulder?« »Hedin hedder jeg«, svarede han, »men somme kalde mig Skarp-Hedin[1]) med fuldt navn; hvad vil du sige mig mere?« Snorre Gode vedblev: »Det, at du ser mig djærv ud, som en, der nok kan tage sin mand; men dog, spår jeg, er din meste lykke forbi, og få, spår jeg, blive dine dage.» »Vel er det«, svarede Skarphedin, »thi det er en gæld, vi alle skulle betale. Imidlertid gjorde du bedre i at hævne din fader[2]), end at spå således om mig.« »Mange have sagt det för«, sagde Snorre, »og over sligt vil jeg ikke vredes.« Derpå gik de ud, og fik ingen hjælp der.

Derfra gik de til Skagefjordingernes bod; den ejede

---

[1]) Den første del af navnet er blot et tilnavn.

[2]) som bekendt blev Snorres fader myrdet af Snorres morbroder Gisle Sursen, medens Snorre endnu var ufødt. Skarphedins bebrejdelse lyder derfor underlig, især når man ser til, at Gisle Sursen ved denne tid allerede for over 30 år tilbage var falden som offer for blodhævn. Forunderligt nok, at Skarphedin, eller sagaskriveren ikke ved noget andet at bebrejde Snorre. G. V.

Haf den Rige, Thorkel Eriksens sön fra Goddalene[1]). Asgrim gik med de andre ind i boden. Haf sad midt i boden, og talede med en mand. Asgrim gik hen til ham, og hilste på ham; han takkede, og bad ham sidde ned. Asgrim sagde: »Jeg vilde bede dig yde mig og mine svogre hjælp.« Haf svarede rask, og sagde, at han vilde ikke have at göre med deres fortrædeligheder. »Men jeg vil dog spörge«, sagde han, »hvad det er for en mand, den blege der, som fire mænd gå foran, og der ser så uhyggelig ud, som om han var kommen ud af havets klipper[2]).« Skarphedin sagde: »Bryd du dig ikke om, dit melkeansigt[3]), hvem jeg er. Thi jeg tör gå frem der, hvor du ligger og lurer på mig, og ræddes lidet, om slige svende komme på min vej. Du skulde heller lede din søster Svanløg op, som Eydis Jernsaxa og Stediekol førte bort fra dit hus, uden at du torde røre dig derved.« Asgrim sagde: »Lader os gå, her er ingen hjælp at vente.«

Derpå gik de til Madrevoldingernes[4]) bod, og spurgte, om Gudmund den Mægtige var i boden? Der blev svaret dem ja. De gik da ind i boden. Der var et höjsæde midt i boden, og der sad Gudmund den Mægtige. Asgrim gik hen til ham, og hilste ham. Gudmund tog vel imod ham, og bad ham sidde ned. Asgrim svarede: »Jeg vil ikke sidde, men kommer for at bede dig om hjælp, thi du er en driftig og stor høvding.« Gudmund sagde: »Jeg skal ikke være dig imod, men hvad det angår at yde dig hjælp, så kunne vi tale om det siden;« go han viste sig velvillig nok. Asgrim takkede ham for sit løfte. Gudmund sagde: »Der er en mand der henne

[1]) dalstrækning i Skagefjord på Nordlandet. Goddølerne hørte til landets herskende gamle godefamilier.

[2]) som en havjætte.

[3]) ell. dit drog, du fejge karl.

[4]) efter Gudmund den Mægtiges gård, Madrevalle i Øfjord.

i eders flok, som jeg har set på en stund, og som tykkes mig ræddeligere end nogen, jeg för har set.« »Hvem er det?« sagde Asgrim. »Ham, som fire gå forud«, sagde Gudmund, »med det brune hår, blegt ansigt, stor af væxt er han og djærv, og så rask ser han ud til mandedåd, at jeg heller vilde have ham, end ti mand, i mit følge, men dog ser manden ud til, at have ulykke med sig.« Skarphedin sagde: »Det er mig du mener, og forskellig ulykke er os givet: jeg må lide dadel for Höskuld Hvidenæsgodes drab, og det ikke uden grund, men om dig digtede Thorkel Håk og Thorer Helgesen nid, og deraf har du den störste ærgrelse.« De gik derpå ud.

Skarphedin sagde da: »Hvor skulle vi nu gå hen?« «Til Ljosvetningernes bod[1]),« sagde Asgrim. Denne bod havde Thorkel Håk tjeldet, en sön af Thorgeir Gode. Han havde været udenlands, og fremmet sig[2]) i andre lande. Han havde dræbt en ildgerningsmand[3]) i Jæmteskoven; derfra drog han til Sverrig, indgik samlag med Sørkver Karl, og hærgede med ham i Østerleden. Men østen for Balagardsside[4]), da han en aften skulde søge efter vand til dem, traf han på en Finngalkn[5]), som han længe værgede sig mod, og endelig fik dræbt. Derfra drog han over til Adelsyssel[6]), hvor han stred med en drage. Siden vendte han tilbage til Sverrig, derfra til Norge, og drog ud til Island. Alle disse mandige gerninger lod han skære ud over sin lukkede seng og på stolen foran sit

---

[1]) se kap. 106. I mellemtiden (1000—1011) var Thorgeir død og var bleven efterfulgt af sine sönner, der nu indtoge hans plads på altinget.

[2]) indlagt sig hæder. [3]) røver.

[4]) kysten af Finland ved den finske bugt.

[5]) et fabelagtigt uhyre, med menneskehoved og dyrekrop, en art Sfinx.

[6]) kyststrækningen af Estland, lige over for Øsel.

höjsæde[1]). Han stred også på Ljosvetningernes Ledmøde med Gudmund den Mægtige og hans brødre; og da Ljosvetningerne fik sejer, gjorde Thorer Helgesen og Thorkel Håk et nidvers om Gudmund[2]). Thorkel plejede at sige, at der var ingen på Island, som han jo vilde gå i enekamp med, når det skulde være, eller nogen, for hvem han vilde vende ryg. Derfor blev han kaldt Thorkel Håk (den overmodige, ordgyderen), thi han skånede ingen hverken i ord eller gerning, med hvem han så end havde at göre.

121. Om Skarphedin og Thorkel Håk.

Asgrim og hans ledsagere gik til Thorkel Håks bod. Asgrim sagde da til sine ledsagere: »Denne bod tilhører Thorkel Håk, en stor kæmpe, og det vilde være os til stort gavn, hvis vi kunde vinde hans bistand; vi skulle derfor her bære os forsigtig ad, thi han er egensindig og vanskelig. Jeg vil nu bede dig, Skarphedin, at du vil lade være at blande dig i vor samtale.« Skarphedin smilte derad; han var klædt således, at han havde en blå kjortel på, blåstribede brog, höjhælede sorte sko på fødderne, og sølvbælte om livet. I hånden havde han øxen, hvormed han havde fældet Thraen, og som han kaldte Rimmegyge, samt et let skjold; om hovedet havde han et silkesmykke, og håret redt tilbage om ørerne. Han så særdeles krigersk ud, og faldt derfor alle i öjnene. Han gik på samme plads som för, hverken mere foran eller bagefter. De gik nu helt ind i boden. Thorkel sad midt på bænken, og hans mænd på begge sider ud fra ham. Asgrim hilste ham. Thorkel takkede. Asgrim sagde til

---

[1]) det synes næsten som om dette var et udtog af en nu tabt saga af Thorkel Håk. G. V.

[2]) Leidarting. Om denne kamp fortælles der i Ljosvetningesaga.

ham: »Vi ere komne hid, for at bede dig om hjælp, at du vil gå for retten med os.« Thorkel svarede: »Hvad behøver I min hjælp, siden I allerede have været hos Gudmund, og han har vel lovet eder bistand.« »Hans hjælp fik vi ikke,« sagde Asgrim. Thorkel sagde: »Så fandt Gudmund sagen uvennesæl, og det er den også, thi det er den værste gerning, der er bedreven. Jeg ved derfor heller ikke, hvor det faldt dig ind at komme hid, og hvor du kunde tro, at jeg skulde være så meget slettere end Gudmund, og vilde understøtte en vrang sag.« Asgrim tav da, og tyktes det gik ilde. Thorkel sagde: »Hvem er den store, forfærdelige mand, som fire gå foran, med det blege, skarpe ansigt, der ser så ulyksalig og ræddelig ud?« Skarphedin svarede: »Jeg hedder Skarphedin,« sagde han, »men du skulde lade være at bruge hadingsord om mig, en sagløs mand. Aldrig har det hændtes mig, at jeg har kuget min fader og stredet med ham, som du gjorde med din. Lidet har du også redet til altinget eller givet dig af med tingtrætter, og det skikker sig bedre for dig, at du sidder hjemme med dine få husfolk på din gård Øxerå[1]) og laver din melk[2]). Du skulde også først stange dine tænder og få trævlerne ud af det hestekød, som du åd, förend du red til tings; din hyrde så det, og undrede sig over, at du gjorde slig vederstyggelighed.« Thorkel sprang da op ganske forbittret, greb sit håndsværd, og sagde: »Dette sværd fik jeg i Sverrig, og dræbte den störste kæmpe, og siden vog jeg mangen mand dermed; såsnart jeg træffer dig, skal jeg drive det igennem dig, og det skal du have for dine

---

[1]) Thorkels gård hed nemlig Øxerå. Dette have nogle misforstået og indskudt »end ved Øxerå«, og tænkt på altingstedet af samme navn; men der vare netop ikke få folk.

[2]) ell. passer dine kør.

uterlige ord.« Skarphedin stod med opløftet øxe, og fortrak munden til smil, og sagde: »Denne øxe havde jeg i min hånd, da jeg sprang tolv alen over Markarfljot, og dræbte Thraen Sigfussen; otte mænd stode for mig, og ingen traf mig, men aldrig har jeg løftet våben mod mand, uden det har ramt ham.« Derpå skød han sine brødre og sin svoger Kåre tilside, for frem imod Thorkel, og sagde: »Gör nu et af to, Thorkel Håk! stik dit sværd ind og sæt dig ned, eller jeg sætter dig øxen i hovedet, og kløver dig ned i dine hærder.« Da satte Thorkel sig ned, og stak sit sværd ind, og sligt hendte ham aldrig hverken för eller siden. Asgrim gik ud med de andre.

Skarphedin sagde: »Hvor skulle vi nu gå hen?« Asgrim svarede: »Hjem til vor bod.« »Så gå vi nu hjem, kede af at bönfalde,« sagde Skarphedin. Asgrim yttrede: »Mange steder har du været temmelig ordhvas; men her hvor det galdt Thorkel, tror jeg du har behandlet ham som han havde fortjent.« De gik da hjem til deres bod, og fortalte Njal alting nöjagtig. Han sagde: »Vi have nu gjort hvad vi kunne, og der må da komme hvad komme vil.«

Gudmund den Mægtige spurgte nu, hvorledes det var gået til imellem Skarphedin og Thorkel; og sagde: »I vide, hvorledes det gik med mig og dem fra Ljosevatn, men jeg har aldrig lidt sådan skam og forsmædelse af dem, som Thorkel nu led af Skarphedin; og det er truffet meget godt.« Han sagde derpå til sin broder Einar fra Thværå: »Du skal fare hen med alle mine folk, og stå alle Njals sönner bi, når retten sættes; men behøve de hjælp næste sommer, så skal jeg selv yde dem bistand.« Einar lovede det, og lod Asgrim det vide. Asgrim sagde: »Gudmund overgår de fleste i høvdingeskab,« og fortalte det derpå til Njal.

122. Om sagens anlæg.

Næste dag samledes Asgrim og Gissur Hvide, Hjalte Skeggesen og Einar fra Thværå. Mörd Valgardsen var også tilstede. Han havde da sagt sig søgsmålet fra, og overdraget det til Sigfussönner. Da sagde Asgrim: »Dig har jeg først ladet kalde, Gissur Hvide, og ligeledes Hjalte og Einar, fordi jeg vil sige eder, hvorledes det står sig med vor sag. Det er eder bekendt, at Mörd har søgsmålet, men det hænger således sammen, at Mörd har været med ved Höskulds drab, og har givet ham det sår, hvortil ingen ophavsmand blev nævnet. Mig synes derfor, at sagen må blive afvist som ulovlig.« »Så ville vi strax komme frem med denne indsigelse,« sagde Hjalte. Thorhal Asgrimsen sagde: »Det er dog ikke rådeligt andet, end at vi holde det altsammen skjult, indtil retten sættes.« »Hvad gör det til sagen?« sagde Hjalte. Thorhal svarede: »Få de nu strax at vide, at det er gået vrangt til med sagens anlæg, så kunne de bjærge sagen ved at sende en mand hjem fra tinget, lade ham stævne der på ny, og udnævne nævnsmænd til tinget, og da er søgsmålet lovligt.« »Du er en indsigtsfuld mand, Thorhal,« sagde de, »og dit råd skulle vi følge.« Derefter gik hver til sin bod.

Sigfussönnerne tillyste sagen på lovbjerget, og spurgte efter tinglav og hjemstavn, men fastedags nat[1]) skulde retterne[2]) sættes og søgsmålene begynde. Tinget var nu roligt indtil da. Man søgte da at bevirke forlig imellem dem, men Flose gjorde vanskeligheder, og de andre vare endnu ordrigere[3]), så der var liden udsigt dertil. Nu kom den tid, at retten skulde sættes faste-

---

[1]) Fredag aften.

[2]) nemlig de fire fjerdingsretter.

[3]) gjorde endnu flere indvendinger.

dags aften. Da gik hele tingforsamlingen derhen. Flose stod med sin hob sönden for Rangåboernes ret[1]); med ham var Hal fra Sida, Ulf Ørgodes sön Runolf fra Dal, og de andre, som havde lovet Flose hjælp; men nordenfor Rangåboernes ret stode Asgrim Ellidagrimsen og Gissur Hvide, Hjalte Skeggesen og Einar fra Tværå[2]) med deres flok. Men Njals sönner vare hjemme ved deres bod med Kåre og Thorleif Kråk og Thorgeir Skorargeir og Thorgrim den Store. De sade alle med deres våben, og deres flok var uangribelig.

Njal havde bedet dommerne at gå til retten. Sigfussönnerne begyndte deres søgsmål. De krævede vidner, og bøde Njals sönner at høre på deres ed; derpå aflagde de eden, så fremsatte de sagen; så lode de føre tillysnings-vidner; så bøde de nævnsmændene tage sæde, og indbøde til nævnsmændenes undersøgelse. Da stod Thorhal Asgrimsen op, og gjorde forbud mod nævnsmændstoget, og det fordi den mand havde tillyst sagen, der var falden under lovens straf og selv var fredløs.« »Hvem mener du med det?« sagde Flose. Thorhal svarede: »Mörd Valgardsen for hen til Höskulds drab med Njals sönner, og sårede ham med det sår, som ingen ophavsmand blev nævnt til, da vidner bleve nævnte til sårene. I kunne ikke nægte, at sagen er ugyldig.«

123. Om forliget mellem Flose og Njal.

Njal stod da op, og sagde: »Derom beder jeg Hal fra Sida og Flose og Sigfussönnerne og alle vore mænd, at I ikke ville gå bort, men blive og høre mine

---

[1]) under denne fjerdingsret hørte nemlig drabssagen efter Höskuld Hvidenæsgode.

[2]) Gudmund den Mægtiges broder og en af landets viseste og bedste mænd.

ord.« De gjorde så. Han sagde da: »Så synes mig som denne sag må falde sammen i sig selv, og det med rette, thi af ond rod er den oprunden. Jeg forsikkrer eder, at jeg elskede Höskuld mere, end mine sönner, og da jeg spurgte, at han var dræbt, tyktes mig mine öjnes sødeste lys at være slukt, og heller vilde jeg have mistet alle mine sönuer, når han havde levet. Nu beder jeg dig, Hal fra Sida, og Runolf fra Dal, Hjalte Skeggesen og Einar fra Thværå og Haf hin Spage, at det må forundes mig at få forlig sluttet for Höskulds drab på mine sönners vegne, og ønsker jeg, at de må kende heri, som ere dertil bedst skikkede.« Gissur og Haf og Einar holdt derpå hver sin tale, bade Flose om forlig, og lovede sit venskab derfor. Flose svarede godt på alt, men lovede alligevel intet. Hal fra Sida sagde da til Flose: »Vil du nu holde dit ord og opfylde det løfte du gav mig, da jeg skaffede din frænde Thorgrim Digerketils sön udenlands, den gang han havde dræbt Halle den Røde. Flose svarede: »Ja jeg vil, måg, thi du vil ikke forlange andet, end hvad der kan forøge min hæder.« Hal sagde: »Så vil jeg, at du strax er villig til forlig, og lader gode mænd kende i sagen, og derved erhværver dig gode mænds venskab.« Flose sagde: »Jeg erklærer eder, at jeg vil opfylde min måg Halls og andre af de bedste mænds begering, at han skal kende i sagen tilligemed de bedste mænd, som lovligen udnævnes dertil fra begge sider; og jeg finder, at Njal fortjener, at jeg forunder ham dette.« Njal og alle de, der vare hos, takkede ham og dem alle, og sagde, at Flose havde handlet som en brav mand. Flose vedblev: »Nu vil jeg udnævne mine voldgiftsmænd. Så udnævner jeg først min måg Hal, så Øssur fra Breidå, Svart Asbjörnsen fra Kirkeby, Modolf Ketilsen, Haf den Spage og Runolf fra Dal; og det ville alle være enige i, at det ere de dygtigste

af alle mine mænd.« Derpå bad han Njal udnævne sine voldgiftsmænd. Njal stod da op, og sagde: »Hertil udnævner jeg først Asgrim Ellidagrimsen, så Hjalte Skeggesen, Gissur Hvide, Einar på Thværå, Snorre Gode og Gudmund den Mægtige.« Derpå gave de hinanden hånd, Njal og Flose og Sigfussönnerne, og Njal håndsælede[1]) på alle sine sönners og sin måg Kåres vegne det, som disse tolv mænd vilde dømme; og det må man sande, at hele tingforsamlingen blev glad derover. Derpå blev der sendt bud efter Snorre og Gudmund, thi de vare i deres boder. Der blev da bestemt, at dommerne skulle sidde i lovretten, og alle andre gik bort.

124. Om dommerne[2]).

Snorre Gode talte således: »Nu ere vi her tolv dommere, som denne sag er voldgivet. Jeg vil nu bede eder alle, at vi ikke lægge nogen hindring i vejen i denne sag, som kunde hemme forliget.« Gudmund sagde: »Ville I dømme nogen herredsflygtig eller landlyst?« »Ingen,« svarede Snorre, »thi det føder ofte ondt af sig, og har givet anledning til manges drab og ufred; men jeg vil sætte pengeboden så höj, at ingen mand har været dyrere, end Höskuld.« Hans ord fandt bifald.

Derpå talede de om sagen, og kunde ikke blive enige om, hvem der først skulde bestemme pengebodens störrelse; endelig kastede de lod derom og det tilfaldt Snorre at bestemme den. Snorre sagde: »Herpå vil jeg ikke betænke mig længe, jeg vil nu sige eder, hvad min bestemmelse er: at jeg vil lade Höskuld bøde med tredobbelt mandebod og det er sex hundrede i sølv. I må nu forandre det, hvis det tykkes eder for meget eller for

[1]) tilsikkrede ved håndslag.
[2]) ell. voldgiftsmænd.

lidet.« De svarede, at det skulde være således. »Hertil skal endnu föjes,« vedblev han, »at alle pengene skulle betales her på tinget.« Da sagde Gissur Hvide: »Dette tror jeg næppe kan lade sig göre, thi de have uden-tvivl en ringe del med, til at rede for sig.« Gudmund den Mægtige sagde: »Jeg ved, hvad Snorre vil. Han vil, at alle vi voldgiftsmænd skulle skyde til, som vor dannished er til, og det vil da mangen en efterligne.« Hal fra Sida takkede ham, og sagde, at han vilde gerne skyde så meget til, som nogen anden, der gav mest. Og alle de andre voldgiftsmænd sagde ligeledes ja.

Derpå gik de bort, og aftalte, at Hal skulde forkynde kendelsen på lovbjerget. Der blev ringet, og alle mænd gik til lovbjerget. Hal fra Sida stod op, og sagde: »Den sag, vi have været voldgiftsmænd i, ere vi blevne vel enige om. Vi have bestemt sex hundrede i sølv. Vi voldgiftsmænd skulle betale halvdelen, og det skal betales alt her på tinget. Men det er nu min bön og begæring til hele det samlede folk, at hver vil give noget til for guds skyld.« Derpå svarede de alle vel. Hal krævede da vidner på kendelsen, at ingen skulde kunne bryde den. Njal takkede dem for kendelsen. Skarphedin stod hos, og tav, og fortrak munden til et smil.

Folk gik så fra lovbjerget, og til deres boder. Men voldgiftsmændene samlede på bondens kirkegård[1]) de penge, de havde lovet at skyde til. Njals sönner kom frem med de penge, de havde, ligesom Kåre, og det var hundrede i sølv. Njal tog de penge, han havde, og det var det andet hundrede i sølv. Derpå bleve alle disse

[1]) altså skulde der allerede dengang (1011) være bygget en kirke på Thingvalle. Efter Snorre Sturlesens udsagn synes denne kirke dog først at være bleven bygget under Olav den Helliges regering; en klokke blev senere foræret til den af Harald den Hårdråde. G. V.

penge samlede i lovretten; og andre gave da så meget til, at der ikke manglede en penning i den bestemte sum. Njal tog derpå en silkekappe og et par støvler, og lagde dem ovenpå bunken.

Derpå sagde Hal til Njal, at han skulde gå efter sine sönner, selv vilde han gå efter Flose, at de kunde tilsikkre hinanden tryghed. Njal gik da hjem til sin bod, og sagde til sine sönner: »Nu står det sig godt med vor sag; vi ere forligte mænd, og alle pengene ere samlede. Vi skulle fra begge sider gå hen, og yde hinanden fred og tryghed. Jeg vil nu bede eder, mine sönner, at I ikke forstyrre den.« Skarphedin strøg sig over panden, og fortrak munden til et smil. De gik alle til lovbjerget. Hal gik ligeledes hen til Flose, og sagde: »Gak nu til lovretten, thi nu ere alle pengene udredte og samlede på et sted.« Flose bad da Sigfussönnerne at gå hen med sig; og de gik alle ud. De gik østenfra, men Njal og hans sönner kom vestenfra hen til lovretten. Skarphedin gik hen til midbænken og stod der.

Nu gik Flose ind i lovretten, for at tage pengene i öjesyn, og sagde: »Det er mange og skönne penge, og rundelig udredte, som ventelig var.« Derpå tog han kappen op, og svang den, og spurgte, hvo der havde givet den til? Ingen svarede ham. Anden gang svang han kappen, og spurgte, hvem der havde givet den til? og lo; men ingen svarede ham. Da sagde han: »Hvorledes hænger det sammen? Ved ingen, hvem dette klædningsstykke har hørt til? eller tör I ikke sige mig det?« Skarphedin sagde: »Hvem mener du har givet den til?« Flose sagde: »Vil du vide det, så skal jeg sige dig, at jeg tænker, din fader har givet den til, den Skægløse karl; mange, som se ham, vide ikke, om han er en kvinde eller et karlfolk.« Skarphedin sagde: »Sligt er et skammeligt ord, at håne en ældgammel mand, hvad

endnu ingen brav mand har gjort. Også kunne I vide, at han er en mand, thi han har avlet sönner med sin kone, og få af vore frænder have ligget ugilde ved vor gård, så at vi ej have hævnet dem.« Derpå tog Skarphedin kappen til sig, og kastede et par blå brog til Flose, og sagde, at dem trængte han mere til. Flose sagde: »Hvorfor skulde jeg trænge mere til dem?« »Fordi,« svarede Skarphedin, »du er brud til troldet i Svinefjeld, med hvem det hedder du har samkvem hver niende nat.« Da sparkede Flose til pengene, og sagde, han vilde ikke have en penning deraf, og sagde, at enten skulde Höskuld ligge ugild, eller de vilde hævne ham blodig. Flose vilde da ingen fred give og ingen modtage, og sagde til Sigfussönnerne: »Lader os nu gå hjem, og alle stå som en mand!« Derpå gik de hjem til deres bod. Hal sagde: »Altfor store ulykkesmænd have del heri.«

Njal og hans sönner gik hjem til deres bod. Njal sagde: »Nu sker det, som mit sind længe har spået mig, at denne sag vilde blive os tung.« »Nej,« sagde Skarphedin, »de kunne aldrig søge os efter landslov.« »Så vil det ske,« svarede Njal, »som vil blive os alle endnu værre.«

De mænd, som havde skudt penge til, talede om at tage dem tilbage. Men Gudmund den Mægtige sagde: »Den skam vil jeg aldrig have på mig, at jeg skulde tage det tilbage, jeg har givet, hverken her eller andensteds.« »Det er brav talt,« sagde de andre, og ingen vilde da taget uoget tilbage. Snorre Gode sagde: »Det er mit råd, at Gissur Hvide og Hjalte Skeggesen skulle forvare pengene til næste alting; mit sind siger mig, at det vil ikke vare længe, förend vi kunne behøve at tage til dem.« Hjalte tog da og forvarede den ene halvdel af pengene, men Gissur den anden. Man gik så hjem til sine boder.

125. Der overlægges anfald imod Njal og hans sönner.

Flose stævnede alle sine mænd op til Almannagjå, og gik selv did. Da vare alle hans mænd komne, og det vare fem snese mænd. Flose sagde til Sigfussönnerne: »Hvorledes kan jeg yde eder bistand i denne sag, så at I ere fornöjede dermed?« Gunnar Lambesen svarede: »Vi ere ikke tilfredse, förend disse brødre, alle Njals sönner, ere dræbte.« Flose sagde: »Det vil jeg love eder Sigfussönner, ikke at opgive denne sag, förend en af parterne bukker under for den anden. Så vil jeg også vide, om her er nogen, som ikke vil stå os bi i denne sag,« Men alle svarede, at de vilde stå ham bi. Flose sagde: »Så ganger da alle hen til mig, og sværger mig til, at ingen skal svigte denne sag.« De gik alle hen til ham, og svore ham det til. Han vedblev: »Vi skulle også alle give hinanden hånd på, at den skal have forbrudt gods og liv, der træder ud af denne sag, för den er til ende.«

Disse vare høvdinger[1]) med Flose: Thorsten Bredmaves sön Kol, Hal fra Sidas søstersön; Hroald Øssursen fra Breidå; Øssur, Önund Töskubaks sön; Thorsten den Fagre Gerleifsen; Glum Hildersen; Modolf Ketilsen; Thorer, en sön af Thord Illugesen fra Møretunge; Floses frænder Kolben og Egil; Ketil Sigfussen og hans broder Mörd; Ingild fra Kelde, Thorkel og Lambe, Grane Gunnarsen, Gunnar Lambesen og hans broder Sigurd, Hroar Hamundsen[2]).

Flose sagde til Sigfussönnerne: »Tager nu den til høvding, som tykkes eder bedst skikket, thi en må stå

---

[1]) opmænd.

[2]) rettelse for udgavens: »Hroar på Hamundstad.« Se kap. 143.

for sagen.« Ketil fra Mörk svarede: »Hvis valget skal stå til os, da ville vi strax vælge dig til at overtage denne vanskelige sag; og dertil ere mange grunde: du er en ætstor mand og en stor høvding, djærv og indsigtsfuld. Også mene vi, at du for vor tarvs skyld, vil påtage dig sagen.« Flose sagde: »Det er rimeligst, at jeg giver mit minde til det, som eders bön går ud på. Jeg vil nu også bestemme, hvilken adfærd vi skulle bruge, og så er mit råd: Hver mand ride hjem fra tinget, og sørge for sin husholdning i sommer, medens høsletten står på. Jeg vil også ride hjem, og være hjemme i sommer. Men den drottensdag, når der ere otte uger til vinteren, da vil jeg lade synge messe for mig hjemme, og så ride vester over Lomegnupssand. Hver af os skal have to heste. Jeg vil ikke forøge vor mandstyrke med flere end dem, som her have svoret; thi vi have mer end nok i den, når den kommer os ret til hold. Jeg vil ride drottensdagen og natten med; men den anden aften i ugen[1]) skal jeg være på Trehyrningshals för midaften[2]). Da skulle I alle være komne, som ere edsvorne til denne sag; men hvis nogen af dem, som have indgået med i denne sag, ikke ere komne der, så skal han miste sit liv, hvis vi må råde.« Ketil sagde: »Hvorledes kan det gå til, at du rider

---

[1]) mandag aften.

[2]) Ketil undrer sig ikke uden grund over denne hurtige rejse. Vejen fra Svinefjeld til Trehyrningshals er vel i lige linie godt 24 mil tildels over ørkener, store elve og bjerge. Efter kyndige mænds udsagn fra Skaftefjeldssyssel, hører Floses rejse, således som den beskrives her og i 127. kapitel, til umulighederne, og røber sagaskriverens ubekendskab til denne egn. Ingen nulevende mand vilde i mindre end halvandet døgn, ikke endda i skarpeste ridt, kunde tilbagelægge denne lange vej; kap. 127 viser især at forfatteren har tænkt sig afstandene langt kortere end de i virkeligheden ere. G. V.

drottensdag hjemmefra, og kommer anden dag i ugen til Trehyrningshals?« Flose svarede: »Jeg vil ride op fra Skaptåtunge og nordenfor Øfjeldsjökul og ned i Godaland, og det vil kunne nås, når jeg rider skarpt til. Jeg vil nu også sige eder hele min plan: Når vi ere samlede, skulle vi med hele vor hær ride til Bergthorshvol, og hjemsøge Njals sönner med ild og sværd, og ikke gå derfra, förend de alle ere døde. Dette vort forsæt skulle I holde hemmeligt, thi det gælder alle vores liv. Lader os nu søge vore heste og ride hjem.« De gik da alle til deres boder. Derpå lod Flose sine heste sadle, biede ikke efter nogen af de andre, og red hjem. Han vilde ikke tale med sin måg Hal, thi han mente, at Hal vilde fraråde alle storværker.

Njal red hjem fra tinget med alle sine sönner; de vare hjemme om sommeren. Njal spurgte sin måg Kåre, om han vilde ride øster til Dyrholmene, for at se til sin husholdning; men Kåre svarede: »Jeg skal ikke ride derhen, thi samme skæbne skal ramme mig og dine sönner.« Njal takkede ham, og sagde, at sligt kunde man vente af ham. Der var altid omtrent tredive våbenføre mænd på Bergthorshvol, huskarlene medregnede.

Hrodny Höskuldsdatter, Höskuld Njalsens moder, kom engang til Kelde. Hendes broder Ingild tog vel imod hende; hun besvarede ikke hans hilsen, men bad ham dog gå ud med hende, og de gik begge udenfor gården. Derpå tog hun ham ved hånden, og de satte sig begge ned. Hrodny sagde: »Er det sandt, at du har svoret en ed at overfalde Njal og dræbe ham og hans sönner?« Han svarede: »Det er sandt.« »En stor niding er du,« vedblev hun, »du, som Njal tre gange har frelst fra skoven[1]).« »Så står det dog nu til,« sagde Ingild, »at

[1]) fra at blive skovgangsmand.

det gælder mit liv, hvis jeg ikke gör det.« »Nej,« sagde hun, »du vil leve alligevel, og gælde for en bedre mand, når du ikke sviger den, som du skylder mest af alle.« Derpå tog hun en linhue op af sin lomme, den var ganske blodig og hullet, og sagde: »Denne hue havde Höskuld Njalsen, din søstersön, på sit hoved, da de voge ham; derfor tykkes mig det er slet gjort af dig, at yde dem bistand, som ere i slægt med hans banemænd.« Ingild svarede: »Det kan også være, at jeg ikke er imod Njal, hvad der end så vil følge på, men jeg ved, de ville hævne sig på mig derfor.« Hrodny sagde: »Du kan nu yde Njal og hans sönner megen hjælp, når du siger ham hele deres plan.« »Det vil jeg ikke göre,« svarede Ingild, »thi da er jeg hver mands niding, når jeg røber det, som de betroede til min ærlighed; men det er brav mands færd, at forlade denne sag, skøndt jeg ved, at hævnen er vis. Men sig til Njal og hans sönner, at de skulle tage sig vel i agt hele denne sommer, thi det er heldråd for dem, og forsyne sig med mange mænd.« Hun vendte tilbage til Bergthorshvol, og fortalte Njal hele denne samtale. Njal takkede hende, og roste hendes færd, »thi han,« sagde Njal, »vilde begå større udåd ved at overfalde mig, end nogen anden.« Han tog hjem, men han sagde det til sine sönner.«

Der var en kærling på Bergthorshvol, der hed Sæun; hun var klog på meget og fremsynet. Den gang var hun meget gammel, og Njals sönner kaldte hende en gammel tosse, fordi hun talte så meget, men somt traf dog ind. En dag tog hun en stor kæp i hånden, og gik op om huset til en stak arver[1]) der lå; hun pryglede på stakken, og bad, at den aldrig måtte trives, så ussel den var. Skarphedin lo derad, og spurgte, hvorfor hun førte krig

[1]) planten arve.

med den stak? Kærlingen svarede: »Denne stak vil blive tagen til at tænde ild med, når Njal bonde og min fostermoder Bergthora indebrændes. Kast den i vandet,« sagde hun, »eller brænd den op som snarest!« »Det ville vi ikke göre,« sågde Skarphedin, »thi der vil fås andet til at tænde ild med, hvis så skal være, sköndt den er borte.« Kærlingen sladrede den hele sommer om, at man skulde bære stakken ind, men det blev bestandig forsømt.

126. Om varsler.

På gården Reyke i Skeid[1]) boede Runolf Thorstensen. Hans sön hed Hildeglum. Denne gik ud drottensdags nat, da der vare otte uger til vinteren, og hørte på en gang et så stort brag, at både himmel og jord tyktes ham skælve. Derpå så han hen i vester, og ham tyktes han så en ildfarvet ring, og i ringen en mand på en grå hest. Han kom farende forbi ham, og red skrapt til, og han havde en luende brand i hånden; han red ham så nær, at han kunde se ham grant; han var sort som beg. Han kvad denne vise med höj røst:

Hest jeg rider,
rimfrostmanket,
sludbedækket,
ondt voldende;
ild er i enderne,
ædder er i midie.
Så er Floses færd,
som farer kevle[2]),

[1]) landstrækningen imellem Hvidå og Thjorså i Arnæssyssel.
[2]) som kevle farer. Kevle: kæp, her den brand han havde i hånden, ved hvis svingning han frembragte ildringen.

og så er Floses færd,
som farer kevle.

Så tyktes ham, at manden skød branden mod fjeldene i øster, og det forekom ham da, at der blussede en så stor ild i vejret, at han tyktes, han kunde ikke se mod fjeldene derfor. Det syntes ham, at samme mand red østerpå ind i ilden, og forsvandt der. Derpå gik han ind på sin plads, lå længe i afmagt, men kom dog atter til sig selv. Han kunde erindre alt hvad der havde båret ham for, og sagde sin fader det; men denne bød ham sige det til Hjalte Skeggesen. Han for hen, og sagde Hjalte det. Denne svarede, at det han havde set var et gandridt[1]), »hvilket altid betyder store tidender.«

127. Floses rejse.

Flose gjorde sig rede til at tage hjemmefra to måneder för vinteren, og stævnede alle sine mænd til sig, som havde lovet ham hjælp og at tage med ham. Hver af dem havde to heste og gode våben. De kom alle til Svinefjeld[2]), og vare der om natten. Tidlig om morgenen på drottensdag lod Flose holde gudstjeneste for sig, og gik derpå til bords. Han anviste alle sine hjemmemænd, hvad hver skulde tage sig for, medens han var borte. Derpå gik han til sine heste.

---

[1]) Troldridt eller ulveridt, gand betyder en ulv.

[2]) Floses gård Svinefjeld ligger i en egn, der nu kaldes Øræfe (ørkenen), men i oldtiden kaldtes Herred eller Lilleherred. Ved et voldsomt ildudbrud henved midten af det 14. århundrede (1362) blev störstedelen af denne blomstrende egn forvandlet til en lavaørken, hvor gårdene Svinefjeld og 7 andre nu stå tilbage som en oase. Der siges at en strækning af henved en snes mil blev bedækket af sand og lava, og 2 kirkesogne bleve begravne under lavaen. G. V.

Først red han med sine folk vesterpå til Sand[1]). Her bad han dem i begyndelsen ikke at ride for fast, de vilde nå den vej alligevel, og bad dem alle bie, hvis nogen behøvede at hvile. De rede så vesterpå til Skovehverve, og kom til Kirkeby[2]). Flose bad alle sine mænd komme til kirke, og først forrette deres bön; de gjorde så. Derpå stege de atter til hest, og rede tilfjelds[3]) og så til Fiskesøerne og rede noget vesten for søerne[4]) så stævnede de vesterpå på Sanden, lode Øfjeldsjökul være på deres venstre hånd, og kom så ned til Godeland, derpå til Markarfljot; og den anden dag i ugen, omtrent ved non[5]) kom de til Trehyrningshals, hvor de biede til midaften[6]). Da kom alle de andre did, undtagen Ingild fra Kelde. Sigfussönnerne dadlede ham meget; men Flose bad dem ikke at skelde Ingild, sålænge han ikke var hos, »men vi skulle nok,« sagde han, »betale ham det siden.«

128. Om varsler på Bergthorshvol.

Nu kommer vor fortælling tilbage til Bergthorshvol. Brødrene Grim og Helge fore til gården Hole[7]), hvor de havde börn til opfostring, og sagde til deres moder, at de kom ikke hjem om aftenen. De vare på Hole hele

[1]) Skeidaråsand, der i sagaen kaldes Lomagnupsand.

[2]) senere berømt ved et nonnekloster, som her blev oprettet i slutningen af 12. århundrede.

[3]) nl, bagved Øfjeldsjökul, den såkaldte Fjallabaksvegr, der i sagaen kaldes Sanden.

[4]) Fiskesøerne ligge mange mil nordenfor Fjallabaksvegr adskilte derfra ved jökler og ørkener. I Skaftefjeldssyssel er vejen til Fiskesøerne vel bekendt og befares hvert år. G. V.

[5]) henved kl. 3½. e. m.

[6]) henved kl. 4½. e. m.

[7]) de nuværende Eyvindarholar under Øfjeldene.

dagen. Der kom nogle fattige kvinder, som sagde, at de vare komne langvejs fra. Brødrene spurgte dem om tidende. De svarede, at de kunde ingen tidende sige, men en nyhed kunde de nok fortælle. De andre spurgte, hvad det var, og bade dem komme frem med den. Og det gjorde de da også. »Vi kom ned fra Fljotshlid,« sagde de, »og så alle Sigfussönnerne ride fuldvæbnede, de stævnede op på Trehyrningshals, og vare femten i flok; vi så også Grane Gunnarsen og Gunnar Lambesen, og de vare fem sammen, de stævnede den samme vej; ja, man må sige, at nu er alt her på færde og flugt omkring i herredet.« Helge Njalsen sagde: »Da må Flose være kommen østenfra, og alle de andre komne for at møde ham, og vi skulle være der, Grim, hvor Skarphedin er.« »Ja,« sagde Grim, og de toge hjem.

Denne samme aften sagde Bergthora til sine tyende: »Nu skulle I selv vælge eder mad i aften, at hver kan få hvad han holder mest af, thi denne aften er det nok sidste gang jeg sætter mad for mine folk.« »Det være langtfra,« sagde de. »Det vil dog så være,« sagde hun, »og jeg kunde sige langt mere derom, hvis jeg vilde. Og derpå vil det være et mærke, at Grim og Helge ville komme hjem i aften, förend folk ere mætte, og træffer det ind, så vil mere gå som jeg siger.« Derpå satte hun maden på bordet.

Njal sagde: »Underlig synes det mig nu; mig tykkes jeg ser hele stuen over, og at gavlvæggene ere borte; men hele bordet og maden lutter blod[1]). Derover bleve alle meget forskrækkede, undtagen Skarphedin, som bad dem om, ikke ved sorg eller andre stygge lader at give folk lejlighed til omtale. »Os,« sagde han, »skikker det

---

[1]) om et lignende varsel fortælles der i Heidarvigasaga.

sig mere end andre, at vise mod og mandshjerte, og så skulle vi endnu.«

Grim og Helge kom hjem, förend bordene bleve tagne bort; og derover kom man stærkt i bevægelse. Njal spurgte dem, hvorfor de kom så snart; og de fortalte ham hvad de havde spurgt. Da befalede Njal, at ingen skulde gå i seng, men alle være påpassende.

129. Anfald på Bergthorshvol.

Nu talte Flose til sine mænd, og sagde: »Vi skulle nu ride til Bergthorshvol, og komme der förend nadvers tid[1].« De gjorde så. Der var en dal i den höj, gården lå ved; der rede de hen, og bandt sine heste, og tøvede der til det led langt ud på aftenen. Flose sagde: »Nu skulle vi gå hen til gården, og holde os tæt sammen, og fare langsomt, og se, hvad de beslutte.«

Njal stod udenfor og hans sönner og Kåre og alle hjemmemænd, og opstillede sig på gårdspladsen[2]; de vare omtrent tredive mand. Flose standsede, og sagde: »Lader os nu lægge mærke til, hvad beslutning de tage; thi hvis de blive udenfor, så tror jeg aldrig det kan lykkes os at angribe dem.« »Da have vi gjort en slet rejse,« sagde Grane Gunnarsen, »hvis vi ikke skulde torde anfalde dem.« »Det skal heller ikke så være,« sagde Flose, »vi ville angribe dem, selv når de blive udenfor, men vi ville da lide så stort et tab, at få skulle kunne sige, hvo der har sejret.« Njal sagde til sine mænd: »Hvor stor styrke synes I vel de have?« »De have både mange og tappre folk,« sagde Skarphedin; »men nu standse de dog, thi de tro, at det vil bekomme

[1]) henved kl. $7\frac{1}{2}$. e. m.

[2]) ell. fortåvet foran husene; man må her ikke tænke på en indesluttet gårdsplads.

dem ilde at angribe os.« »Det skal ikke ske,« sagde Njal, »og jeg vil, at vi alle skulle gå ind, thi vanskeligt faldt det dem, at overvinde Gunnar på Hlidarende, sköndt han var ganske ene; husene her ere stærke, ligesom der, og de ville ikke så let indtage dem.« »Det er en anden sag,« sagde Skarphedin, »thi de høvdinger, der anfaldt Gunnar, vare så veltænkende mænd, at de heller vilde opgive deres angreb, end brænde ham inde; men disse ville strax hjemsøge os med ild, når de ikke se anden udvej; thi de ville göre alt for at få bugt med os, og tænke, som sandt er, at det bliver deres bane, hvis vi undkomme; og jeg har ikke lyst til at lade mig indebrænde som en ræv i sin hule.« Njal sagde: »Det går nu, som det för er gået, at mine sönner ville give mig råd, og bryde sig ikke om mig; så gjorde I ikke, da I vare yngre, og det lykkedes da bedre hvad I havde for.« Helge sagde: »Lader os göre hvad vor fader vil; det vil være os gavnligst.« »Det ved jeg ikke for vist,« sagde Skarphedin, »thi han er nu døden nær; men jeg kan gerne göre min fader det til villie, at lade mig brænde inde med ham, thi jeg ræddes ikke for min død.« Han sagde derpå til Kåre: »Lader os følges ad, svoger, så at vi ikke skilles fra hinanden.« »Det har jeg tænkt,« svarede Kåre, »men er os anderledes tilskikket, så vil det ske, og jeg kan da ikke göre derved.« »Hævn da os, som vi dig,« sagde Skarphedin, »hvis vi overleve dig.« Kåre svarede, at så skulde det være.

De ginge da alle ind, og stillede sig op i dören. Flose sagde: »Nu ere de dødsens, siden de ere gangne ind; lader os nu gå hen som snarest, og stille os op så tæt som muligt foran dören, og passe på, at ingen kommer bort, hverken Kåre eller Njals sönner, thi det er vor bane.« Flose og hans folk gik nu frem, og stillede sig rundt omkring husene, hvis der skulde være

nogen lönlig udgang. Flose og hans mænd gik mod husene fortil.

Hroald Øssursen løb derhen, hvor Skarphedin stod, og stak efter ham. Skarphedin hug spydet af skaftet for ham, hug efter ham, og øxen traf ovenpå skjoldet, og drev hele skjoldet ind på ham, men det forreste hjörne af øxen tog ansigtet af ham, og han faldt bagover og var strax død. Kåre sagde: »Han undgik dig ikke, Skarphedin, og du er den tappreste af os.« »Det ved jeg ikke så vist,« sagde Skarphedin, og fortrak sine læber, og lo. Kåre og Grim og Helge stak ud med mange spyd, og sårede adskillige, men Flose og hans mænd fik intet udrettet.

Flose sagde: »Vi have lidt en stor skade på vore mænd, mange ere sårede, og han er dræbt, som vi mindst vilde miste. Det er nu klart, at vi ikke kunne få magt over dem med våben. Her er nu mangen en, der ikke går så mandig frem, som han gjorde ord af, og som för·eggede mest. Dermed mener jeg især Grane Gunnarsen og Gunnar Lambesen, som lode mest uforsonlige. Vi komme nu til at tage en anden beslutning. To kår ere forhånden, og ingen af dem gode: det ene at drage bort, og det er vor bane, det andet at stikke ild på og brænde dem inde, men derved pådrage vi os et stort ansvar for gud, da vi selv ere kristne mænd; og dog må vi gribe til dette råd.«

130. Njal indebrændes.

De toge nu ild, og gjorde et stort bål udenfor dören. Da sagde Skarphedin: »I tænder nu ild, svende! Skal her nu brases op?« Grane Gunnarsen svarede: »Ja, så skal der, og du skal ikke behøve stærkere bagerild.« Skarphedin sagde: »Så lönner du mig, som du er mand til, fordi jeg hævnede din fader, og agter det mest, som

du er mindst forbunden.« Da kom kvinderne med syre[1]) og slukkede ilden ned for dem, andre kom med vand.

Kol Thorstensen sagde til Flose: »Der falder mig et råd ind; jeg har set, at der er lagt et loft i stuen ovenpå tværtræerne; lader os lægge ild derind, og få det i brand ved den stak arver, som står her ovenfor husene.« Derpå toge de stakken, og stak ild deri; og de, som vare inde, mærkede ikke dertil, förend hele stuen stod i lys lue. Flose og hans mænd gjorde derpå store bål foran alle dörene. Da begyndte alle kvinderne, som vare derinde, at jamre sig. Njal sagde til dem: »Skikker eder vel, og farer ikke således afsted; thi dette er kun et kort uvejr, og der skulde dog være lang frist imellem det og et andet sådant. Tror også, at gud er så miskundelig, at han ikke vil lade os brænde både i denne verden og i den anden[2]). Med denne og andre trøstetaler søgte han at sætte mod i dem.

Nu begyndte hele huset at lue. Da gik Njal til dören, og sagde: »Er Flose så nær, at han kan høre mine ord?« Flose svarede: at han kunde høre dem. Njal vedblev: »Vil du tage mod forlig med mine sönner, eller tillade nogen at gå ud?« Flose svarede: »Forlig vil jeg ikke slutte med dine sönner, men det skal nu få ende imellem os, og jeg går ikke herfra, förend de alle ere døde. Men kvinder og börn og huskarle vil jeg tilstæde udgang.«

Njal gik da ind, og sagde til folkene: »Nu skulle de gå ud, som det er tilstædet. Gak du ud, Thorhalla Asgrimsdatter[3]), tilligemed alle dem, det er tilladt.« Thorhalla sagde: »Anderledes bliver nu skilsmissen imellem

---

[1]) sur melk, valle.

[2]) i skærsilden.

[3]) Helge Njalsens hustru.

mig og Helge, end jeg for en stund siden tænkte, men jeg skal egge min fader og mine brødre til at hævne denne mandeskade, som her sker.« Njal sagde: »Gid det må gå dig vel, thi du er en god kone.« Derpå gik hun ud, og en hob med hende.

Astrid fra Djupåbakke[1]) sagde til Helge Njalsen: »Gak du ud med mig; jeg skal kaste en kvindekåbe over dig, og give dig en hoveddug[2]) på.« Han afslog det i begyndelsen, men gjorde det dog for deres böns skyld. Astrid bandt hoveddugen på hans hoved[3]), og Skarphedins kone Thorhilde lagde kåben over ham, og han gik ud midt imellem dem. Da gik også Thorgerde Njalsdatter og hendes søster Helga ud, og mange andre. Men da Helge kom ud, sagde Flose: »Det er en höj kvinde og bred over hærderne, hun, som går der; griber hende, og holder hende fast.« Men da Helge hørte dette, kastede han kåben; han havde haft sit sværd i hånden under den, hug til en mand, traf hans skjold, hug skjoldknappen af og foden af manden. Da kom Flose til, og gav Helge et hug over halsen, så hovedet strax gik af.

Flose gik da hen til dören, og kaldte på Njal, og sagde, at han vilde tale med ham og Bergthora. Njal kom. Flose sagde: »Jeg vil tilbyde dig udgang, Njal, thi det er ubilligt, at du brænder inde.« Njal svarede: »Jeg vil ikke gå ud, thi jeg er nu en gammel mand, og lidet skikket til at hævne mine sönner, men jeg vil ikke leve med skam.« Flose sagde da til Bergthora: »Gak du ud, husfrue, thi jeg vil for ingen del indebrænde dig.« Bergthora svarede: »Jeg blev ung gift med Njal, og har lovet ham, at vi skulde dele ve og vel med hinanden.« Derpå gik de begge to ind.

---

1) Grim Njalsens hustru. 2) hovedklæde: fald med et slør. 3) falden blev viklet om hovedet som en turban.

Bergthora sagde: »Hvad skulle vi nu göre?« »Gå til vor hvile,« sagde Njal, »og lægge os ned; jeg har længe været magelig.« Hun sagde derpå til drengen Thord Kåresen: »Dig skal man bære ud, og du skal ikke brænde inde.« »Du har jo lovet mig, bedstemoder,« svarede drengen, »at vi aldrig skulde skilles ad, sålænge jeg vil være hos dig. Men det tykkes mig langt bedre at dø med dig og Njal, end at overleve eder.« Hun bar da drengen hen til lejet. Njal sagde til sin bryde[1]): »Nu skal du se, hvor vi lægge os ned, og hvorledes jeg reder omkring os; thi jeg agter ikke at røre mig herfra, hvor meget jeg end lider af røg og hede. Da kan du nok kende, hvor vore ben ere at søge.« Han lovede det. Der havde været slagtet en oxe, og huden lå der. Njal befalede bryden, at han skulde brede den over dem; og det lovede han. De lagde sig derpå begge to ned i rummet med drengen imellem sig. Derpå signede[2]) de sig og drengen, og befalede gud deres ånd; og det vare de sidste ord, man hørte af dem. Så tog bryden huden, og bredte over dem, og gik derpå ud.

Ketil fra Mörk tog imod ham, og hjalp ham ud. Han spurgte nöje efter sin måg Njal, men bryden sagde ham alt som det var. Ketil sagde: »Stor harm er os kvæden, at vi skulde have så megen ulykke sammen.«

Skarphedin så, da hans fader lagde sig ned, og hvorledes han skikkede til omkring sig. Han udbrød da: »Tidlig går vor fader til sengs, men det var at vente, han er en gammel mand.« Derpå toge Skarphedin og Kåre og Grim brandene ligeså hurtig som de faldt ned, og skøde dem ud på de andre; og det varede så en stund. Da skøde

---

[1]) husbestyrer, den fornemste hjemmemand eller træl, som havde opsyn med de andre og deres gerning i huset.

[2]) gjorde korsets tegn.

de andre med spyd ind på dem, men de grebe dem alle i luften, og sendte dem atter ud. Flose bad sine folk holde op at skyde, »thi alt våbenskifte,« sagde han, »vil falde os tungt imod dem; og I kunne vel nu bie, til ilden får magt med dem.« De gjorde nu så.«

Da faldt bjælkerne ned fra taget. Skarphedin sagde: »Nu må min fader være død, og jeg har intet hørt til ham, hverken stön eller hoste.« De gik så hen til enden af huset; der var et tværtræ faldet ned, og var meget forbrændt i midten. Kåre sagde til Skarphedin: »Spring du her ud, og jeg skal hjælpe dig afsted, og springe strax efter dig. Vi kunne da begge komme bort, når vi bære os således ad, thi herhid driver al røgen.« Skarphedin sagde: »Du skal springe først ud, og jeg skal strax følge dig i hælene.« »Det er ikke rådeligt,« sagde Kåre, »thi jeg kommer nok andensteds ud, hvis det ikke lykkes her.« »Det vil jeg ikke,« sagde Skarphedin, »spring du først ud, jeg kommer strax efter.« »Det er hver mands pligt,« sagde Kåre, »at frelse sit liv, medens der er lejlighed dertil, og det vil jeg da også göre. Men så vil nok vor skilsmisse blive således, at vi aldrig ses mere, thi springer jeg først ud af ilden, så vil jeg neppe have lyst til at springe tilbage i ilden til dig igen, og så må hver fare sin vej.« »Jeg tænker med glæde på,« sagde Skarphedin, »hvis du kan komme ud, at du da vil hævne mig.« Da tog Kåre en luende sætstok[1]) i hånden, og løb langs ud ad tværtræet, og slyngede så stokken ud fra taget, så den faldt ned på dem, som vare udenfor. De sprang da til side. Da stode alle Kåres klæder og håret i lue. Han styrtede sig ud fra taget, og blev ved at løbe langsmed røgen. Da sagde en af dem, der stode nærmest: »Sprang der ikke en mand ud fra taget?« »Vist ikke,«

---

[1]) en af de stolper eller piller, som stode ved siden af höjsædet.

sagde en anden, »det var snarere Skarphedin, der kastede en brand ned på os.« Så fattede de ingen videre mistanke derom. Kåre løb indtil han kom til en bæk, han kastede sig ned i den, og slukkede ilden på sig. Derpå løb han langsmed røgen hen til en grav, og hvilede sig; og det sted hedder siden den tid Kåres grav.

131. Skarphedins død.

Nu er at fortælle om Skarphedin, at han løb ud på tværtræet strax efter Kåre. Men da han kom der, hvor det var mest forbrændt, brast det itu under ham. Han kom ned på fødderne, og gjorde strax et andet forsøg. Han løb op ad væggen, men sidebjælken[1]) faldt ned på ham, og han styrtede tilbage. Skarphedin sagde: »Nu ser jeg, hvorledes det skal være.« Han gik da henimod udgangen langsmed sidevæggen. Gunnar Lambesen steg op på væggen, og så Skarphedin. Han udbrød: »Hvad, græder du nu, Skarphedin?« »Nej,« svarede denne, »men det er sandt, det bider i öjnene. Men ser jeg ret? Ler du?« »Vist gör jeg det,« sagde Gunnar, »og det har jeg aldrig för gjort, siden du vog Thraen ved Markarfljot.« Skarphedin udbrød: »Her har du en gave til erindring derom;« hvorpå han tog en kindtand op af lommen, som han havde hugget af Thraen, kastede den mod Gunnar, og traf ham i öjet, så det strax lå ude på kinden. Gunnar faldt da ned fra væggen.

Derpå gik Skarphedin hen til sin broder Grim. De holdt hinanden i hånden, og trådte ilden ned; men da de vare komne midt i stuen, faldt Grim død ned. Skarphedin gik så mod enden af huset; da skete der et stort brag, væggen styrtede ned, og Skarphedin blev stemmet

---

[1]) ell. brynåsen, der løb langs med væggen (kap. 78.).

inde imellem den og gavlen, så han kunde ikke røre sig til nogen af siderne.

Flose og hans mænd vare ved ilden, til morgenen brød frem. Da kom der en mand ridende til dem. Flose spurgte ham efter hans navn; han nævnte sig Geirmund, og sagde, han var en frænde til Sigfussönnerne. »Her have I øvet et anseeligt storværk,« sagde han. Flose svarede: »Man vil kalde det både stort og ondt, men derved er nu intet at göre.» »Hvormange have her måttet lade deres liv?« sagde Geirmund. Flose svarede: »Her ere omkomne Njal og Bergthora og alle deres sönner, Thord Kåresen, Kåre Sölmundsen, men om der er flere omkomne, som vi ikke kende så nöje, vide vi ikke.« Geirmund sagde: »Du nævner her som død en mand, med hvem vi have talt i morges,« »Hvem er det?« sagde Flose. »Kåre Sölmundsen,« svarede Geirmund, »traf jeg og min nabo Bård, og Bård gav ham sin hest, og håret og klæderne vare brændte af ham.« »Havde han noget våben?« spurgte Flose. »Ja, han havde sværdet Fjörsvafner[1]), eggen var bleven ganske blå på den ene side[2]). Jeg og Bård sagde til ham, at det var nok blevet blødt, men han svarede, at han skulde hærde det i Floses og andre mordbrænderes blod.« Flose spurgte: »Hvad sagde han om Skarphedin?« Geirmund svarede: »Han sagde, at både han og Grim vare i live, da de skiltes ad, men mente, at de nu vare døde.« Flose sagde: »Du har der bragt os en efterretning, som ikke lover os fred og ro; thi den mand er nu undkommen, som kommer Gunnar på Hlidarende nærmest i alle dele. I skulle nu også vide,

[1]) livels ødelægger, den, som bringer livet til at sove.

[2]) ell. den ene egten var bleven blå; langs den tveeggede klinge løbe der to forhöjninger der kaldtes egtene og en fordybning i midten af klingen.

I Sigfussönner og andre brandmænd, at her vil blive så stort eftermål efter denne brandstiftelse, at mangen mand vil miste sit hoved, og somme alt deres gods. Jeg frygter nu, at ingen af eder Sigfussönner tör blive boende på eders gård, og andet er ej at vente; jeg vil derfor byde eder alle øster til mig, og en lod skal da ramme os alle.« De takkede ham for sit tilbud, og sagde, at de vilde modtage det. Da kvad Modolf Ketilsen en vise:

Nu af Nials[1]) hus der lever
kun en stav[2]), hvor indebrændte
guldets stolper[3]), Sigfus' snilde
sönner øved denne stordåd.
Ilden vandred hen ad taget,
luen brændte klar i huset;
nu på Gollners sön[4]) er hævnet
raske Höskulds brade bane.

»Noget andet skulde vi rose os af,« sagde Flose, »end det at Njal er indebrændt; thi det er os ingen ære.« Han gik derpå op på gavlen tilligemed Glum Hildersen og nogle andre mænd. Da sagde Glum. »Mon Skarphedin være død?« De andre sagde, at han måtte være død for længe siden. Stundum blussede ilden op, men stundum sank den atter sammen. De hørte da nede i ilden for sig, at der blev kvædet en vise:

Skulde vist, o kvinde!
skjoldets tappre bærer[5]),
under spydes klirren
hede tårer fældet:

---

[1]) Det er måske ikke af vejen at bemærke, at navnet Njal, hvor det her forekommer i vers, har to stavelser, en bemærkning, der ej er uvigtig med hensyn til den gamle udtale af sproget.

[2]) mand, nemlig Kåre Sölmundsen. [3]) mænd. [4]) Njal. [5]) Flose, fjenden.

hvis i kampens hede,
— trøstig sang jeg kvæder —
odden bed, og blodig
bruste øxens fodspor[1]).

Grane Gunnarsen sagde: »Mon Skarphedin har kvædet den vise levende eller død?« »Det vil jeg ikke bryde mit hoved med,« sagde Flose. »Lader os søge efter Skarphedins lig og de andres, som her ere indebrændte,« sagde Grane. »Nej,« sagde Flose, »det kunne kun dårer, som du, falde på, nu da man samler folk over hele herredet; og da vil den samme, som nu har gode stunder, blive så ræd, at han ikke ved, hvor han skal løbe hen. Det er mit råd, at vi alle ride bort som snarest.« Flose skyndte sig da hen til sine heste, og ligeså alle hans mænd.

Flose sagde da til Geirmund: »Mon Ingild være hjemme på Kelde?« Geirmund svarede, at han tænkte, han var hjemme. »Den mand,« vedblev Flose, »har brudt sin ed imod os og al tro og love.« Flose sagde derpå til Sigfussönnerne: »Hvad ville I nu göre med Ingild? »Ville I tilgive ham eller skulle vi overfalde og dræbe ham?« De svarede alle, at de vilde overfalde og dræbe ham. Flose sprang da på sin hest, ligeså alle de andre, og de rede bort.

Flose red foran, og stævnede op til Rangå[2]) og langs-

---

[1]) kampen vilde have taget en forsmædelig ende for fjenden, hvis vi havde bundet an med ham i åben mark; hvortil Skarphedin jo havde rådet. Øxens fodspor ere sårene. G. V.

[2]) den østlige Rangå. Det er værd at lægge mærke til at Thverå omtales hverken her eller andensteds i sagaen. Læseren må nemlig betænke, at flodernes leje på Rangåvoldene er undergået store forandringer siden Njals tider. Markarfljot har gennembrudt den isthme, som för adskilte den fra Thverå, hvorved Thverå, der för var en lille bielv, hvilket navnet selv (tværå: bielv) viser, nu er bleven en hovedflod, der siden optager begge Rangåerne.

med åen. Da så han en mand ride ned på den anden side af åen[1]), og kendte, at det var Ingild fra Kelde. Flose kaldte på ham. Ingild standsede, og vendte sig mod åen. Flose sagde til ham: »Du har svigtet dit ord til os, og har forbrudt gods og liv; her ere Sigfussönnerne og ville gerne dræbe dig, men mig tykkes, at du har været i vånde, og jeg vil skænke dig livet, hvis du vil overgive mig selvdømme.« »Förend jeg gör det,« svarede Ingild, »vil jeg ride hen at træffe Kåre; men Sigfussönnerne vil jeg svare, at jeg ikke skal være ræddere for dem, end de ere for mig.« Flose vedblev: »Så bi da, hvis du ikke er ræd, thi jeg skal skikke dig en sending.« »Det skal jeg,« sagde Ingild. Floses brodersön Thorsten Kolbensen red ved siden af ham, og havde et spyd i hånden. Han var en af de raskeste mænd af dem, der vare med Flose, og meget afholdt. Flose greb hans spyd, og skød det mod Ingild. Det traf denne på den venstre side, gik igennem skjoldet nedenfor håndfanget, og kløvede det, gik så ind i foden nedenfor knæskallen, og så i sadelfjællen, og blev der siddende. »Ramte jeg dig?« råbte Flose til Ingild; denne svarede: »Ja vist ramte du mig, men det kalder jeg en rift og ikke et sår.« Derpå rykte han spydet ud af såret, og sagde til Flose: »Bi nu du, hvis du ikke er fejg!« og skød spydet tilbage over åen. Flose så, at spydet stævnede ham midt på livet, og trak sin hest tilbage. Spydet flöj da forbi Floses hest og traf ham ikke, men ramte Thorsten midt på livet, så han

---

På Njals tider vare Rangåerne hovedfloden, der gave herredet navn, Thverå derimod deres biflod. At Thværå dog ingen ny flod er, ses deraf, at den nævnes i Landnama, og at det delta, som dannes af Rangåerne, Thværå og Markarfljot, kaldes Landøer. Det såkaldte Affall, et nyt gennembrud af Markarfljot, er derimod først opstået for kort tid siden. G. V.

[1]) den vestlige side, hvor Ingilds gård Kelde lå.

strax faldt død af hesten. Ingild sprængte nu ad skoven til, og de nåede ham ikke.

Flose sagde da til sine mænd: »Vi have nu lidt et tab, og kunne skönne, hvor liden lykke vi have med os. Det er nu mit råd, at vi ride op på Trehyrningshals; derfra kunne vi se alt manderidt over hele herredet, thi de ville samle så mange folk, de kunne få. De ville uden tvivl tro, at vi ere redne fra Trehyrningshals øster til Fljotshlid, og at vi derfra have taget vejen nord til fjelds, og så øster til Herrederne[1]). Derhen vil den störste hob ride efter os. Nogle ville også ride øster ned til Seljelandsmule[2]), sköndt de ville finde det mindre rimeligt, at vi have taget den vej. Jeg vil nu sige, hvad der er rådeligst for os, og det er mit råd, at vi ride op i fjeldet Trehyrning, og bie der tre solemærker.«

132. Om Kåre Sølmundsen.

Nu er at fortælle om Kåre, at han forlod den grav, hvor han havde hvilt sig, og gik til han mødte Bård, og ordene faldt imellem dem således som Geirmund havde fortalt. Derfra red Kåre til Mörd, og sagde ham tidenden. Han beklagede det meget. »Nu er her andet og mandigere dåd at göre,« sagde Kåre, »end at begræde de døde;« og bad ham heller at samle folk og komme til Holtvad[3]). Derpå red han til Thjorsådal for at træffe Hjalte Skeggesen. Men da han kom op ved Thjorså, så han en mand ride skarpt efter sig. Kåre biede efter manden, og kendte, at det var Ingild fra Kelde. Han så, at han var ganske blodig på foden. Han spurgte Ingild, hvem der havde såret ham? han sagde det. »Hvor traf I hinanden?« sagde Kåre. »Ved Rangå,« svarede Ingild,

[1]) ell. Skaftefjeldsyssel (kap. 127). [2]) ell. kystvejen.
[3]) ell. Holtevad på Thiorså, hvor han skulde mødes med Hjalte og andre der kom vestenfra.

»og han skød over åen på mig.« »Gav du ham noget igen?« sagde Kåre. »Jeg skød atter spydet tilbage,« sagde Ingild, »og de sagde, det traf en mand, og han døde strax.« »Ved du ikke, hvem det traf?« sagde Kåre. »Mig tyktes, han lignede Floses brodersön Thorsten,« sagde Ingild. »Det var vel truffet,« sagde Kåre.

Derpå rede de begge sammen hen til Hjalte Skeggesen, og sagde ham tidenden. Han blev meget oprørt over denne gerning, og sagde, at man strax måtte ride efter dem og dræbe dem. Derpå samlede han folk, og gjorde almindeligt opbud. Med disse folk red han og Kåre nu hen til Mörd Valgardsen, og de traf hinanden ved Holtvad, hvor Mörd allerede havde indfundet sig med en meget stor flok. Så delte de sig for at søge; nogle fore ned øster til Seljelandsmule, andre op til Fljotshlid, og atter andre ovenom til Trehyrningshals og så ned i Godeland; derfra rede de nord til Sand[1]), men nogle helt til Fiskesøerne, og vendte der om, andre nedenom[2]) øster til Holt, og forkyndte Thorgeir tidenden, og spurgte, om de ikke vare redne der forbi. Thorgeir svarede: »Nej, sköndt jeg ikke er nogen stor høvding, så vil Flose nok tage i betænkning at ride her forbi for mine öjne, efterat han har dræbt min farbroder Njal[3]), og mine fættere, og

[1]) ell. Fjallabaksveg bag ved Øfjeldsjökul.

[2]) ell. omkring Øfjeldsjökul langs kysten.

[3]) Således fremstilles også Njals æt i sagaens 20. kap.; der kaldes Asgerde Njals moder, men Thorgeirs farmoder, medens Landnama (5, 2.) kalder hende Njals og Thorgeirs farmoder og Thorgeir og Njal fættere (bræðrungar). Navnet på Njals moder synes den ikke have vidst. Man tör ikke andet end give den næsten ufejlbare Landnamas udsagn fortrinet. Det er ellers forunderligt at sagaen netop fejler i de to hovedpersoners æt. I Gunnars æt bliver overalt (kap. 1, 19, 34, 41) et led udskudt, nemlig Sigmund, Sighvat den Rødes sön, der blev dræbt ved Sandholefærge. — Vistnok vare Thorgeir og hans brødre Njals nærmeste efterlevende slægtninge, på hvem eftermålet altså hvilede. G. V.

der er intet bedre for eder, end at vende om, thi I have nok søgt langt borte hvad der er nærved. Men siger til Kåre, at han skal ride hid til mig og blive hos mig, om han har lyst, men vil han ikke, så skal jeg dog have tilsyn med hans gård på Dyrholmene, hvis han ønsker det. Siger ham også, at jeg vil yde ham bistand og ride til altinget. Han ved også, at vi brødre ere de nærmeste eftermålsmænd, og vi agte at gribe sagen så alvorlig an, at der skal blive landslysninger deraf, hvis vi må råde, og siden mandhævn. Men jeg tager ikke med eder nu, thi jeg ved, at det ikke kan nyttte, da de nu ville vare sig det bedste de kunne.«

De rede nu tilbage, og mødtes alle på Hof[1]), og talte der med hinanden om, at det var en skam for dem, de ikke havde fundet dem. Men Mörd sagde, at det var ikke så. Mange opmuntrede da til, at man skulde fare hen til Fljotshlid og bemægtige sig alle deres ejendomme, som havde været med i denne gerning; men det blev dog henstillet til Mörds afgörelse. Han sagde, at det var det sletteste råd, man kunde falde på, og da man spurgte ham hvorfor? svarede han: »Når deres gårde blive i behold, så ville de besøge dem og deres koner, og da kunne vi fange dem, når en stund er gået. I skulle nu ikke nære nogen tvivl om, at jeg skal være eder og Kåre tro i alle anslag, thi jeg har for mig selv at svare.« Hjalte bad ham holde hvad han lovede. Da bød Hjalte Kåre hjem til sig, og han lovede at komme først til ham, og da de andre fortalte ham Thorgeirs tilbud, yttrede han, at det var et tilbud, som han ej vilde afslå, og at han håbede det bedste, hvis der vare mange sådanne. Derpå lode de hele deres flok gå fra hinanden.

Flose og hans mænd så alt hvad der foregik, der

[1]) Hof på Rangåvoldene, Mörds gård.

hvor de vare på fjeldet. Flose sagde: »Lader os nu tage vore heste og ride bort, thi nu vil det være os tjenligst.« Sigfussönnerne spurgte, om det kunde gå an at komme hjem til deres gårde, for at beskikke hvad der var nødvendigt. »Det er vistnok Mörds mening,« sagde Flose, »at I ville se til eders koner, og det er min formening, at han råder til at lade eders gårde stå uranede. Men mit råd er, at ingen skal skilles fra den anden, men alle ride østerpå med mig.« Denne beslutning toge de da alle, og rede alle østerpå og norden for Jökul[1]), og så videre frem til de kom til Svinefjeld. Flose sendte strax mænd ud for at samle levnetsmidler, at der ikke skulde skorte på nogen ting. Han gjorde sig aldrig til af denne gerning, men viste heller ingen frygt, og blev hjemme den hele vinter julen over.

133. Njals og Bergthoras ben bleve fundne.

Kåre bad Hjalte drage hen at opsøge Njals ben; »thi alle,« sagde han, »ville gerne tro hvad du beretter og hvad dig synes.« Hjalte svarede, at han vilde gerne flytte Njals ben til kirken. Der rede femten mand derfra øster over Thjorså, og opbøde andre til at følge med, indtil de havde hundrede mand med Njals naboer. De kom til Bergthorshvol, da det var höjt på dagen. Hjalte spurgte Kåre, hvor Njal vel kunde ligge? og Kåre viste dem an. Der var megen aske at rydde bort. Derunder fandt de huden, der var ligesom skrumpet sammen af ilden. De toge huden op, og derunder lå Njal og hans kone uforbrændte. Alle lovede gud derfor, og tyktes, det var et stort jærtegn. Derpå blev drengen taget frem, som havde ligget imellem dem, og af ham var brændt en finger, som han havde rakt ud under huden. Njal

[1]) Øfjeldsjökul.

blev båren ud, ligeså Bergthora; hvorpå alle gik hen, forat betragte deres lig. Hjalte sagde: »Hvorledes synes eder disse lig?« De svarede: »Vi ville oppebie din mening.« Hjalte sagde: »Den skal jeg oprigtig sige. Bergthoras lig tykkes mig som man kan vente det, men dog godt. Men Njals lig og åsyn synes mig så klart, at jeg har aldrig set mage dertil på en død mands lig.« Alle sagde, at så syntes dem også.

Derpå søgte de efter Skarphedin. Nogle hjemmemænd viste dem hen til det sted, hvor Flose og hans mænd havde hørt, at visen blev kvædet; der var væggen falden ned ved gavlen, og der sagde Hjalte de skulde lede. De gjorde det, og fandt Skarphedins lig der. Han stod op til gavlen, hans fødder vare brændte af ham næsten til knæerne, men alt andet på ham var ubrændt; han havde bidt sig i læben; hans öjne vare åbne og ikke brustne. Øxen havde han drevet ind i gavlen så fast, at den var gået i til midt på jernet, hvilket derfor ikke var blevet blødt af ilden. Øxen blev derpå brudt løs, Hjalte tog den, og sagde: »Dette er et fagert våben, og få ville kunne bære den.« Kåre sagde: »Jeg kender en mand, som skal bære øxen.« »Hvem er det?« sagde Hjalte. »Thorgeir Skorargeir,« sagde Kåre, »som jeg nu anser for den störste mand i denne slægt.« Derpå afførte man Skarphedins lig klæderne, thi de vare ikke brændte. Han havde lagt sine hænder overkors, den höjre øverst. De fandt en plet på ham imellem skuldrene, en anden på brystet, begge brændte overkors, og man mente, at han selv havde gjort det. Alle sagde, at det var bedre at være hos den døde Skarphedin, end de havde tænkt, thi ikke en eneste ræddedes for ham.

De søgte efter Grims ben, og fandt dem midt i stuen. Lige over for ham under sidevæggen fandt de Thord den Frigivne, og i væverstuen kærlingen Sæun og tre andre.

I det hele fandt de ligene af ni mennesker. De førte nu ligene til kirke. Så red Hjalte hjem, og Kåre fulgte med ham. Der kom en hævelse i Ingilds fod; han tog da hen til Hjalte, og blev lægt der, men haltede dog bestandig siden.

Kåre red til Tunge til Asgrim Ellidagrimsen. Da var Thorhalla[1]) kommen hjem, og havde allerede bragt ham tidenden om det forefaldne. Asgrim tog med begge hænder mod Kåre, og bad ham blive der hele vinteren. Kåre lovede det. Asgrim bød ligeledes alle de folk til sig, som havde været på Bergthorshvol, hvilket tilbud Kåre roste, og sagde, at han vilde tage derimod på deres vegne. Alle folkene flyttede da did.

Da Asgrims sön Thorhal fik at høre, at hans fosterfader Njal var død, og at han var indebrændt, blev han så oprørt derved, at han svulmede hel op, og der stod ham en blodström ud af begge ørene, som ikke kunde standses, förend han faldt i afmagt, da standsede det. Derpå stod han op, og sagde, at han teede sig umandig. »Men jeg vilde ønske,« sagde han, »at jeg kunde hævne det, som nu er hændt mig, på en af dem, der brændte ham inde.« Andre sagde til ham, at ingen vilde lægge ham dette til last, men han svarede, at han brød sig ikke om hvad folk sagde.

Asgrim spurgte Kåre, hvad hjælp han ventede sig af dem østenfor åerne? Han svarede, at Mörd Valgardsen og Hjalte Skeggesen vilde yde ham al den bistand de kunde, så og Thorgeir Skorargeir og alle de brødre. Asgrim sagde, at det var en anseelig styrke. »Hvad hjælp få vi af dig?« sagde Kåre. »Al den, jeg kan yde,« svarede Asgrim, »jeg skal vove mit liv derpå.« »Gör det,« sagde Kåre. »Jeg har også fået Gissur med,« vedblev Asgrim,

---

[1]) hans datter men enke efter Helge Njalsen.

»og spurgte ham til råds, hvorledes vi skulde bære os ad.« »Og hvad rådte han?« sagde Kåre. Asgrim svarede: »Han rådte, at vi skulde holde os ganske rolige indtil foråret. Da skulde vi ride østerpå, og indlede sagen med Flose for Helges drab, udnævne nævnsmænd hjemmefra, tillyse brandsagen på tinget, og der udnævne de samme nævnsmænd til at vidne for retten. Jeg spurgte også Gissur, hvem der skulde være sagsøger i drabssagen? Han svarede, at Mörd skulde være det, hvad enten han vilde eller ikke; ham burde det gå ud over, thi han havde opført sig slettest under hele sagen. Kåre skulde også stille sig vred an hver gang han traf Mörd, så vil han nok föje sig, når der bliver sat skræk i ham, og jeg på den anden side bearbejder ham, sagde Gissur.« Kåre sagde da: »Vi ville følge dine råd, medens vi kunne, og sålænge du vil forestå sagen.«

Ellers er at fortælle om Kåre, at han kunde ikke sove om natten. En nat vågnede Asgrim, og hørte, at Kåre var vågen, og sagde: »Kan du ikke få sövn om nætterne?« Kåre kvad da denne vise:

Aldrig kommer nogen
sövn i mine öjne,
— kvindens bön[1]) bestandig
rinder mig i tanke —:
siden de i høsten
Nial indebrændte,
på mii men jeg stedse
gruble må og pønse.

Heller ikke talte Kåre så ofte om nogen, som om Njal og Skarphedin og Bergthora og Helge. Men aldrig skeldte han sine fjender, eller udstødte trusler mod dem.

---

[1]) hans kones bönner at han skulde udøve blodhævn.

134. Floses dröm.

En nat hændtes det på Svinefjeld, at Flose lod ilde i söyne. Glum Hildersen vakte ham, men det varede længe, inden han kunde få ham vågen. Flose sagde da: »Kald mig på Ketil fra Mörk.« Ketil kom. Flose sagde: »Jeg vil fortælle dig min dröm.« »Lad høre!« sagde Ketil. »Jeg drömte,« vedblev Flose, »at mig synes jeg var stædt på Lomegnup[1]), og gik ud og så op til fjeldpynten. Da åbnedes den, og der kom en mand ud; han var klædt i gedeskind, og havde en jernstav i hånden. Han gik og råbte på mine mænd, først på nogle, siden på andre, og nævnte dem ved navn. Først kaldte han på min frænde Grim den Røde og på Arne Kolsen. Så kom det mig underlig for; mig tyktes han kaldte på Eyolf Bölverksen og Hal fra Sidas sön Ljot og en sex andre. Så tav han en stund. Derpå kaldte han på fem mænd af vore, deriblandt på Sigfussönnerne dine brødre; så råbte han på andre sex mænd, deriblandt vare Lambe og Modulf og Glum. Så kaldte han på tre mænd, og tilsidst kaldte han på Gunnar Lambesen og Kol Thorstensen. Derpå gik han hen til mig. Jeg spurgte ham om tidende. Han svarede, han kunde nok sige mig tidende. Da spurgte jeg ham efter hans navn; han svarede, han hed Jerngrim. Jeg spurgte, hvor han skulde hen? Han svarede, han skulde til altinget. Hvad skal du göre der? sagde jeg. Han svarede: Først skal jeg forskyde nævnsmændene, og så retten, og så lave kampplads for de stridende. Derpå kvad han dette:

Höjt skal huggets orme[2])
hæve sig på marken,
se skal mænd på mulde

---

[1]) en gård; kaldes nu Gnupstad. [2]) sværdene.

mange hjerneborge[1]);
broddebraget svulmer,
bruser mellem fjelde,
mangen mand skal vade
frem i vundeduggen.

Derpå gav han et så höjt råb, at mig tyktes alt skalv i nærheden, og slog i jorden med sin stav, og der skete et stort brag. Derpå gik han ind i fjeldet, men mig påkom der en rædsel. Nu skal du sige mig, hvad du mener min dröm betyder.« »Det er min anelse,« sagde Ketil, »at alle de, han kaldte på, ere dødsens, og jeg finder det rådeligst, at vi, således som det nu står, ikke fortæller nogen denne dröm.« Flose bifaldt det.

Nu led vinteren, til julen var forbi. Da sagde Flose til sine mænd: »Nu mener jeg vi skulle drage hjemmefra, thi jeg tror ikke, vi ville få fred til at sidde i ro. Vi skulle nu drage ud at søge bistand, og det vil sandes, som jeg sagde eder, at vi ville komme til at falde mange til fode, förend denne sag bringes til ende.«

135. Om Floses rejse og begering om hjælp.

Derpå gjorde de sig alle færdige til at tage afsted. Flose havde sokkebrog på, thi han agtede at gå; han vidste også, at da vilde de andre bedre finde sig i at göre det samme. De toge først hjemmefra til Knappevold, den næste aften til Breidå, så til Kalfefjeld, derlra til Bjarnarnæs i Hornefjord[2]), derfra til Stafefjeld i Lon, og endelig til Thvætå til Sidu-Hal, med hvis datter Stenvör Flose var gift. Hal tog meget vel imod dem. Flose sagde til ham: »Jeg vil bede dig, måg, at ride til tings med mig med alle dine tingmænd.« Hal svarede: »Nu,

---

[1]) hoveder. [2]) alle disse steder i den østligste del af Skaftefjeld-syssel.

er det gået, som det hedder, at kort stund glæder hånd sig ved hug, og den samme i den flok hænger nu med hovedet, som för eggede til den værste gerning, för den blev fuldført. Men min bistand er det min skyldighed at yde dig overalt hvor jeg kan.« Flose sagde: »Hvad godt råd giver du mig, således som sagerne nu stå.« Hal svarede: »Du skal tage helt nord op til Vopnefjord, og bede alle høvdinger om hjælp; du vil trænge til dem alle, förend tinget er endt.«

Flose opholdt sig der i tre dage, og hvilede sig, og drog øster til Geiteheller, og så til Berufjord, hvor de bleve om natten. Derfra toge de øster til Heydale i Breiddal[1], hvor Halbjörn den stærke boede. Han var gift med Odny, en søster til Sörle Brodhelgesen[2], og Flose nød der god velkomst. Halbjörn spurgte, hvor langt Flose agtede sig nordpå i fjordene? han svarede, han vilde til Vopnefjord. Flose tog derpå en pengepung af sit bælte, og sagde, han vilde give Halbjörn den. Han tog imod pengene, men sagde, han havde ingen gaver forskyldt af Flose, men han vilde dog vide, hvad denne ventede til lön derfor. »Penge trænger jeg ikke til,« sagde Flose, »men jeg ønsker, du vil ride til tings med mig og stå mig bi i min sag, sköndt jeg ingen fordring kan göre derpå, hverken for svogerskabs eller frændskabs skyld.« Halbjörn svarede: »Det vil jeg love dig, at ride til tings med dig, og at stå dig bi i din sag, som om du var min broder.« Flose takkede ham. Halbjörn spurgte adskilligt om indebrændingen, og de fortalte ham alting nöjagtig.

Derfra tog Flose over Breiddalshede og så til Rafn-

---

[1]) alt steder i Söndre-Mulesyssel.

[2]) den af Vopnfirdingesaga bekendte Brodd-Helge.

kelsstad[1]), hvor Rafnkel Thorersen[2]) boede. Flose blev vel modtaget, og bad Rafnkel at ride til tings med ham og at yde ham bistand; men han undslog sig længe. Endelig lovede han dog, at hans sön Thorer skulde ride til tings med alle deres tingmænd, og være på samme side som hans andre samtingsgoder. Flose takkede ham, og tog bort, og hen til Bersestad[3]). Her boede Holmsten Spag-Bersesen, som tog meget vel mod Flose. Flose bad ham om bistand. Holmsten svarede, at den havde han for længe siden givet ham lön for. Derfra toge de til Valthjofstad[4]), hvor Sörle Brodhelgesen, Bjarnes broder, boede; han var gift med Thordis, Gudmund den Mægtiges datter på Madrevalle[5]). De nøde der god velkomst. Om morgenen kom Flose frem med sin bön, og bad Sörle ride til altinget med ham, og bød ham penge derfor. »Det ved jeg ikke, om jeg kan love,« sagde Sörle, »thi jeg ved ikke vist, hvem min mågg Gudmund holder med; thi jeg agter at holde med ham.« Flose svarede: »Jeg mærker af dit svar, at du står under kvindeherskab;« stod derpå op, og befalede, de skulde tage deres klæder og våben. De droge så bort, og fik ingen hjælp der.

De droge nedenfor Lagarfljot, og over heden til Njardvig. Der boede to brødre Thorkel Fuldspag og Thorvald[6]), sönner af Ketil Thidrandesen hin Spage. Deres moder var Yngvilde, Thorkel Fuldspags datter. Flose blev der vel modtaget. Han forklarede brødrene sit

---

[1]) i Fljotsdalen i Nordre-Mulesyssel.

[2]) en sönnesön af den berømte Rafnkel Freysgode, om hvem der gives en saga.

[3]) også i Fljotsdalen.

[4]) et stykke höjere oppe i Fljotsdalen.

[5]) om dette findes en smuk fortælling i Ljosvetningesaga.

[6]) fættere af brødrene Grim og Helge Droplaugsönner.

ærende, og bad dem om hjælp. Men de afsloge det, indtil han gav hver af dem tre mark sølv for deres bistand. Da lovede de, at stå ham bi. Deres moder Yngvilde stod hos, da de lovede at ride til tings, og gav sig til at græde. Thorkel spurgte, hvad hun græd for? Hun svarede: »Jeg drömte, at din broder Thorvald havde en rød kjortel på, og den syntes mig så trang, som om den var syet på ham; ligeledes tyktes mig, at han havde røde hoser på med røde bånd, og det var mig tungt at se, at han var i sådan vånde, og jeg kunde ikke hjælpe ham.« De lo ad det, og sagde, det var tosset snak, og at hendes vås ikke skulde være til hinder for deres tingridt. Flose takkede dem, og tog derfra til Vopnefjord, og kom til Hof. Der boede Bjarne Brodhelgesen[1]), en sönnesön af Thorsten den Hvide[2]). Bjarne var gift med Ranveig, en datter af Thorgeir Eriksen fra Goddalene. Han tog mod Flose med begge hænder. Flose bød ham penge for hans bistand. Bjarne svarede: »Aldrig har jeg solgt min tapperhed eller min bistand for penge; men nu da du trænger til min hjælp, skal jeg yde dig den som en ven, og ride til tings med dig, og stå dig bi som min egen broder.« »Så lader du alt hvile på mig,« sagde Flose, »men sligt var jeg mig ventende af dig.«

Derfra tog Flose med sine mænd til Krossevig. Thorkel Geitersen[3]) var hans gode ven. Flose sagde ham sit ærende. Thorkel svarede ham, at det var hans skyldighed, at yde ham al den bistand, der stod i hans magt, og ikke at forlade hans sag. Han gav Flose gode gaver ved afskeden. Derfra droge de nord til Vopnefjord, op op i Fljotsdalsherred, og toge ind hos Holmsten

---

[1]) en berømt høvding, bekendt af Vopnfirdingesaga.

[2]) om Thorsten den Hvide gives der en kort saga.

[3]) om Thorkel Geitersen se kap. 97.

Spagbersesen. Flose fortalte ham, at alle havde taget sig vel af hans tarv og ærende, undtagen Sörle Brodhelgesen. Holmsten sagde, at dette var fordi han ikke var nogen trættekær mand; og han gav Flose gode gaver.

Flose for op ad Fljotsdalen, derfra sönder over fjeldet over Øxnahraun, ned ad Svidinhornadal, og vestenfor Alftefjord, og så videre frem til han kom til Thvætå til sin måg Hal. Der vare han og hans mænd en halv måned, og hvilede sig. Flose spurgte Hal, hvad han nu vilde give ham for et godt råd, hvorledes han skulde bære sig ad og indrette sine sager. Hal svarede: »Jeg råder til, at du skal blive hjemme på din gård med Sigfussönnerne, men de skulle sende mænd hen at passe deres gårde. Tager nu for det første hjem, og når I ride til tings, så rider alle samlede, og spreder ikke eders skare! Lad da Sigfussönnerne tage hen at se til deres koner! Jeg skal også ride til tings og min sön Ljot med alle vore tingmænd, og yde dig al den bistand jeg formår.« Flose takkede ham. Hal gav ham gode gaver til afsked. Flose tog da bort fra Thvætå, og der er intet om hans rejse at fortælle, för han kom hjem til Svinefjeld. Han blev nu hjemme resten af vinteren, og om sommeren lige til tingtiden.

136. Om Thorhal og Kåre.

Thorhal Asgrimsen og Kåre Sölmundsen rede en dag til Mosfjeld, for at besøge Gissur Hvide. Han tog imod dem med begge hænder, og de bleve der hos ham en lang stund. Engang da de talede med Gissur om Njals indebrænden, sagde Gissur, at det var en stor lykke, Kåre var kommen bort. Da udbrød Kåre i denne vise:

Øxens hvæsser[1]) for med
vrede, dog ugerne,
ud af Nials bolig,
som gik op i luer,
medens oddens stærke
buske[2]) indebrændte.
Mænd min tale gemme,
når min sorg jeg tolker.

Da sagde Gissur: »Det er tilgiveligt, at du aldrig kan glemme det; men lad os nu ikke mere tale derom!«

Kåre sagde, at han vilde ride hjem. Gissur svarede: »Jeg skal nu meddele dig mit råd i al fortrolighed. Du skal ikke ride hjem, men du skal ride bort, og øster under Øfjelde, forat finde Thorgeir Skorargeir og Thorleif Kråk. De skulle ride med dig; de ere de rette sagsøgere i eftermålssagen, og med dem skal følge deres broder Thorgrim den Store. I skulle ride til Mörd Valgardsen, og hilse ham fra mig, at han skal overtage drabssagen efter Helge Njalsen imod Flose. Men hvis han kommer med den mindste indvending, så skal du stille dig meget vred an, og lade som du vil sætte ham din øxe i hovedet. Dernæst skal du forkynde ham min vrede, hvis han gör vanskeligheder, og sige, at jeg vil lade min datter Thorkatla hente hjem til mig; det vil han ikke tillade, thi han elsker hende som sin öjesten.« Kåre takkede ham for hans råd. Om bistand talte han ikke til ham, thi han mente, at han vilde vise sig som en ven heri, som i alt andet.

Kåre red derfra øster over åerne[3]), derfra til Fljotshlid, og øster over Markarfljot, og så til Seljelandsmule. De

---

[1]) Kåre. [2]) oddens busk, en mand.
[3]) sagaens sædvanlige fællesnavn for det flodnet der bedækker Rangåvoldesysssel og den østlige del af Arnæssyssel.

rede endelig øster til Holt. Thorgeir tog med störste venlighed imod dem. Han fortalte dem om Floses rejse, og hvor megen hjælp denne havde fået i Østfjordene[1]). Kåre sagde, at det var rimeligt, han søgte om hjælp, så mange som han havde at svare. Thorgeir sagde: »Så meget desbedre, jo værre de bære sig ad, desto hårdere skulle vi gå på dem.« Kåre meddelte Thorgeir Gissurs råd. De rede derpå til Rangåvolde til Mörd Valgardsen, som tog vel imod dem. Kåre meddelte ham hans mâg Gissurs budskab; det vilde han ikke ret bide på, og sagde, at det var værre at sagsøge Flose, end ti andre. Kåre sagde: »Det går som han tænkte, thi der er ikke andet end ondt ved dig, du er både ræd og hjerteløs; men så skal du også have det for det, som du har fortjent, at Thorkatla skal drage hjem til sin fader.« Hun lavede sig strax til, og sagde, hun havde længe været færdig til at skilles fra Mörd. Han skiftede da hurtig sind og tale, bad dem ikke være vrede, og påtog sig strax sagen. Kåre sagde: »Nu har du påtaget dig sagen, før den nu uden frygt, thi det gælder dit liv.« Mörd svarede, at han skulde göre al sin flid, for at udføre dette vel og mandig.

Derpå stævnede Mörd ni nævnsmænd til sig; de vare alle naboer til drabsstedet. Mörd tog Thorgeir i hånden, og krævede to vidner »på det vidneshyrd,« sagde han, »at Thorgeir Thorersen overdrager mig drabssag mod Flose Thordsen, at søge ham for Helge Njalsens drab med hele det søgsmål, som sagen tilhører. Du overdrager mig denne sag at søge og forliges i, og med selvsamme gyldighed, som om jeg var nærmeste eftermålsmand. Du overdrager mig den efter loven, og jeg påtager mig den efter loven.« Anden gang krævede

[1]) på Østerlandet.

han sig vidne »på det vidnesbyrd,« sagde han, »at jeg tillyser lovbestemt anfald, øvet af Flose Thordsen, da han gav Helge Njalsen hjernesår eller hulsår[1]) eller marvsår, som dødeligt var, og Helge fik bane af. »Jeg tillyser sagen for nævnsmændene« og nævnede dem alle ved navn. Tillyser jeg lovlig tillysning. »Tillyser jeg Thorgeir Thorersens mig overdragne sag.« Atter krævede han vidner »på det vidnesbyrd,« sagde han, »at jeg tillyser hjernesår eller hulsår eller marvsår, øvet af Flose Thordsen, sår, som dødeligt var, og Helge Njalsen fik bane af, på det drabssted, hvor Flose Thordsen først løb mod Helge Njalsen med lovbestemt anfald. Tillyser jeg det for ni[2]) nævnsmænd.« Derpå nævnte han dem alle. »Jeg tillyser lovlig tillysning; jeg tillyser Thorgeir Thorersens mig overdragne sag.« Derpå krævede Mörd vidner »på det vidnesbyrd,« sagde han, »at jeg opfordrer alle disse ni nævnsmænd,« og han nævnte dem alle ved navn, »at møde på altinget, og der at føre nævnsmænds vidnesbyrd om, hvorlunde Flose Thordsen gjorde lovbestemt anfald mod Helge Njalsen på det drabssted, hvor Flose Thordsen gav Helge Njalsen hjernesår eller hulsår eller marvsår, som dødeligt var, og Helge Njalsen fik bane af. Opfordrer jeg eder til, at bruge alle de ord, som I efter loven ere skyldige at fremføre, og som jeg for retten vil afæske eder, og denne sag med rette vedkomme. Jeg opfordrer eder med lovlig opfordring, så at I selv høre derpå. Jeg opfordrer eder i Thorgeir Thorersens mig overdragne sag.« Mörd krævede fremdeles vidner »på det vidnesbyrd, at jeg opfordrer disse ni naboer til drabsstedet at møde på altinget, og nævnsmænds vidnesbyrd at føre, om Flose Thordsen sårede

---

[1]) ell. bryst- eller underlivssår.

[2]) rettelse for udgavens fem.

Helge Njalsen med hjernesår eller hulsår eller marvsår, som dødeligt var, og Helge fik bane af, på det drabssted, hvor Flose Thordsen først løb mod Helge Njalsen med lovbestemt anfald. Jeg opfordrer eder til at bruge alle de ord, som I efter loven ere skyldige at bruge, og som jeg for retten vil afæske eder, og denne sag med rette vedkomme. Jeg opfordrer eder med lovlig opfordring. Jeg opfordrer eder, så at I selv høre derpå. Jeg opfordrer eder angående Thorgeir Thorersens mig overdragne sag.« Derpå sagde Mörd: »Nu er sagen indledet således som I have begert. Nu vil jeg bede dig, Thorgeir Skorargeir, at du vil komme til mig, når du rider til tings, og lader os da begge ride sammen med begge vore hobe, og holde os sammen det bedste vi kunne. Thi min hob skal være færdig strax ved tingets begyndelse, og jeg skal i alle dele være eder tro.« Dermed vare de andre vel fornöjede, og det blev edelig bekræftet imellem dem, at ingen skulde forlade den anden, förend Kåre vilde, og at de vilde vove deres liv den ene med den anden. De skiltes nu ad med venskab, efterat have aftalt deres møde på tinget.

Thorgeir red tilbage østerpå, men Kåre red vesterpå over åerne, til han kom til Tunge til Asgrim. Han tog overmåde vel imod dem. Kåre fortalte ham hele Gissur Hvides rådslagning og sagens tilberedelse. »Sligt ventede jeg mig af ham,« sagde Asgrim, »at han vilde te sig som en brav mand, og det har han nu vist.« Asgrim spurgte: »Har du hørt noget til Flose?« Kåre svarede: »Han drog helt øster til Vopnefjord, og næsten alle høvdingerne have lovet ham deres bistand og at ride med ham til altinget. De vente sig også hjælp fra Reykdølerne, Ljosvetningerne og Øxefjordingerne.« Derom talte de endnu en del. Tiden led nu frem til altinget.

Thorhal Asgrimsen fik sådant men i sin fod, at den ovenfor ankelen blev ganske tyk og svulmede op, så han kunde ikke gå uden ved en stav. Han var en stor mand af væxt, og stærk af kræfter, med mörkt hår og hudfarve, varsom nok i sin tale, men dog ilsindet. Blandt de störste lovmænd på Island var han den tredie.

Nu skulde man ride til tings. Asgrim sagde til Kåre: »Du skal ride strax mod tingets begyndelse, og tjelde vore boder; min sön Thorhal skal følge med dig. Du vil fare bedst og omhyggeligst med ham, da han er lam på foden; men vi ville trænge mest til ham på dette ting. Med eder skulle ride tyve andre mænd.« Derpå blev alting lavet til deres rejse; de rede til tinget, og tjeldede boderne, og ordnede alting vel.

137. Om Flose og brandstifterne.

Flose red hjemmefra tilligemed de hundrede mand, som havde været med ham ved indebrændingen. De rede til de kom til Fljotshlid. Sigfussönnerne så da til deres gårde, og opholdt sig der om dagen, men om aftenen rede de vester over Thjorså, og vare der om natten, og næste morgen tidlig toge de deres heste, og rede videre frem. Flose sagde til sine mænd: »Nu skulle vi ride til Tunge til Asgrim, tage vor dagverd hos ham, og yppe klammeri med ham.« De andre yttrede deres bifald, og de rede til Tunge. Asgrim stod ude tilligemed nogle mænd. Såsnart de kunde se flokken fra huset, sagde Asgrims mænd: »Det må være Thorgeir Skorargeir.« Asgrim sagde: »Det tror jeg ikke, thi disse mænd fare afsted med latter og skrål, men sådanne Njals frænder, som Thorgeir, ville ikke le, förend brandstiftelsen er hævnet. Da har jeg en anden mening, der måske vil forekomme eder urimelig; jeg tror det er Flose og mordbrænderne, og de have vist i sinde at

yppe klammeri med os. Lader os nu alle gå ind!« De gjorde så. Asgrim lod huset feje og tjelde, lod borde sætte frem og mad på dem, og lod sætte forsæder langsmed bænkene igennem hele stuen. Flose red ind i tunet, og bad sine mænd stå af og gå ind. De gjorde så. Flose kom ind med dem i stuen. Asgrim sad på höjbænken. Flose betragtede bænkene, og så, at alt var redebont, hvad man behøvede. Asgrim hilste dem ikke, men sagde til Flose: »Bordene ere fremsatte, for at de, som trænge til mad, kunne spise.« Flose gik til bords med alle sine mænd, men deres våben satte de op til væggen, og de, som ikke kunde få plads på bænkene, satte sig på forsæderne. Fire mænd stode bevæbnede forved der, hvor Flose sad, medens de spiste. Asgrim tav under hele måltidet, og var så rød i sit ansigt som blod. Da de nu vare mætte, toge kvinderne af bordet, men nogle bare vand ind til håndtvæt. Flose gav sig gode stunder, som om han havde været hjemme. Der lå en buløxe i hjörnet af höjbænken. Asgrim tog den med begge hænder, sprang op på bænkestokken, og hug efter Floses hoved. Glum Hildersen lagde mærke til hvad han havde for, sprang strax op, fik øxen revet ud af hånden på Asgrim, og vendte strax eggen imod ham; thi Glum havde stærke kræfter. Derpå sprang flere op, og grebe Asgrim; men Flose sagde, at ingen skulde göre ham noget men; »thi vi have sat ham på alt for hård en prøve,« sagde han, »og han gjorde intet andet end hvad han måtte, og viste derved, at han var uforsagt.« Flose sagde derpå til Asgrim: »Vi skilles nu ad uden men, og træffe hinanden på tinge, og begynde der sagen forfra.« »Det skulle vi,« sagde Asgrim, »og det vil jeg ønske, at I fare sagtere, når dette ting er ude.« Flose svarede ikke derpå; de ginge da ud, og stege til hest, og rede bort.

De rede nu til de kom til Laugarvatn[1]), og vare der om natten; men om morgenen rede de videre frem til Beitevolde[2]), og bedede der. Der stødte mange flokke til dem; der var Hal fra Sida og alle de fra Østfjordene. Flose tog glad imod dem, og fortalte dem om sin rejse og samfærden med Asgrim. Mange roste det, og sagde, at sligt var rask gjort. Men Hal sagde: »Da synes mig anderledes; thi det tykkes mig, at det var et uforstandigt påfund; de vilde nok have husket de fornærmelser, der ere tilföjede dem, uden at de behøvede at mindes derom på ny. Men stor fare løbe de, som så hårdt udæske andre.« Man kunde nok mærke på Hal, at han mente, dette var for meget. De rede derfra alle sammen, til de kom til de Øvre volde[3]), der fylkede de deres folk, og rede ned på tinget. Flose havde ladet Byrgisbod tjelde, förend han red til tings; men de fra Østfjordene rede til deres boder.

138. Om Thorgeir Skorargeir.

Thorgeir Skorargeir red hjemmefra med en stor hob. Hans brødre, Thorleif Kråk og Thorgrim den Store, vare med ham. De kom til Hof til Mörd Valgardsen, og biede der til han var færdig. Mörd havde samlet hver mand, der kunde bære våben, og de kunde ikke mærke andet, end at han var ganske uforsagt.

De rede nu til de kom vester over åerne. Der biede de efter Hjalte Skeggesen. Han kom, da de havde

---

[1]) en lille sø på den østlige side af Lyngdalshede.

[2]) Beitevolde: græsfælleder, hvor tingmændene bedede og samledes för de rede hen til altingstedet.

[3]) græsfælleder vestenfor (ovenfor) Almannagjå, gennemströmmes af Øxarå. Fra de Øvre volde red man ned på tinget nedover Almannagjå. G. V.

biet en kort stund. De toge glade imod ham, og rede derpå alle sammen, indtil de kom til Reyke i Biskopstunge, hvor de biede efter Asgrim Ellidagrimsen, og han mødte dem der. Så rede de vester over Bruarå.

Asgrim fortalte dem alt hvad der var forefaldet imellem ham og Flose. Thorgeir sagde: »Jeg vilde ønske, vi måtte komme til at prøve deres mandemod, för tinget er til ende.« De rede lige til de kom til Beitevolde. Der stødte Gissur Hvide til dem med et meget stort følge. De gave sig da til at tale sammen, og rede så til Øvre-Volde. Der fylkede de hele deres skare, og rede så hen på tinget. Flose og hans mænd grebe alle til våben, og det kunde da nær have kommet til et slag. Men Asgrim og den flok indlode sig ikke derpå, og rede til deres boder. Det var nu roligt den dag, så at de intet havde med hinanden at göre. Der vare komne høvdinger fra alle landets fjerdinger, og der havde aldrig för, sålænge folk kunde huske, været et så talrigt ting.

139. Om Eyolf Bölverksen.

Eyolf Bölverksen var en sönnesön af Eyolf den Grå fra Otrardal, der igen var en sön af Thord Geller[1]). Eyolf den Grås moder Hrodny var en datter af Midfjords-Skegge[2]). Eyolf var en mand af megen anseelse, og særdeles lovkyndig, så at han var den tredie blandt de lovkyndigste mænd på Island. Han var en særdeles smuk mand, stor og stærk, og der kunde blive en ypperlig høvding af ham; men han var pengekær som hans andre frænder.

---

[1]) Thord Geller, en stor høvding, boede på Hvam i Bredefjord. Han levede i midten af 10. årh. berømt som en af landets störste lovgivere. Frå ham nedstammede Are den Frode. Om Thord Geller fandtes der en saga, der nu er tabt, men han griber ind i mange sagaer, (1. bind side 28.)

[2]) en høvding bekendt af Kormaks saga og andre sagaer. G. V.

Flose gik en dag hen til Bjarne Brodhelgesens bod[1]). Bjarne tog venlig imod ham, og Flose satte sig ned hos ham. De talte sammen om adskilligt. Flose sagde da til Bjarne: »Hvad råd skulle vi nu gribe til?« Bjarne svarede: »Det tykkes mig vanskeligt at finde ud af denne besværlige sag, men det synes mig dog rådeligst, at bede om væbnet hjælp, thi de drage en stor styrke sammen mód eder. Jeg vilde også spörge dig, Flose, om der er nogen ret dygtig lovkyndig mand i eders flok. Thi der ere eder to kår forhånden: enten at bede om forlig, og det er et meget godt valg, eller at forsvare sagen på lovlig vis, hvis det kan lade sig göre og værn[2]) kan findes. Og sköndt det må drives med heftighed, så tror jeg dog I komme til at vælge den vej, thi I have begyndt med trods, og det sömmer eder nu ikke at give køb.« Flose sagde: »Hvad det angår, at du spurgte efter lovkyndige mænd, da vil jeg snart svare dig derpå, at der findes ingen sådan i vor flok, og jeg ved ikke hvem det skulde være, uden din frænde Thorkel Geitersen.« Bjarne sagde: »Ham ville vi ikke regne; sköndt han har forstand på loven, så er han dog også forsigtig, og det skal ikke falde nogen ind at have ham til skudmål[3]). Han vil stå dig bi så godt som nogen af dine bedste mænd, thi han er modig; men jeg skal sige dig, at det bliver den mands bane, som fører værn frem for mordbrandssagen, og det under jeg ikke min

---

[1]) Ingen saga giver en så levende og malerisk skildring af altingstedet som Njala. Her kan man se, at den lovkyndige sagaskriver har følt sig ret hjemme. Han fører læseren skridt for skridt over denne plads som naturen selv har indhegnet som fristed for lov og ret. G. V.

[2]) indsigelser, forsvarsgrunde.

[3]) til skive; at stille ham som skive mellem sig og en modstander.

frænde Thorkel. I må derfor se eder om efter en anden.« Flose sagde, at han havde ingen skön på, hvem der vare de största lovkyndige. Bjarne vedblev: »Der er en mand, som hedder Eyolf Bölverksen; han er den störste lovmand i Vestfjerdingen. Ham kommer man til at give mange penge, hvis man skal få ham til at antage sig sagen, men det ville vi ikke bryde os om. Vi skulle også gå bevæbnede til alle lovmøder, og være så forsigtige som muligt, men dog ikke anfalde dem, uden til selvforsvar. Nu skal jeg gå omkring med dig at begere hjælp, thi mig tykkes, at nu vil roligheden ikke vare længe.«

Derpå gik de ud af boden, og hen til dem fra Øxefjord. Bjarne talede da med Lyting og Blæing og Hroe Arnstensen, og fik snart af dem hvad han forlangte. De gik så hen til Kol, Viga-Skutas sön, og Eyvind Thorkelsen, Askel Godes[1]) sönnesön, og bade dem om bistand. De undsloge sig længe, men tilsidst toge de tre mark sølv derfor, og lovede at deltage med dem. Så gik de til Ljosvetningernes bod, og dvælede der en stund. Flose bad dem om bistand, men de gjorde den ene vanskelighed efter den anden. Da sagde Flose med megen vrede: »Slet står det til med eder, hjemme i herredet ere I gerrige og uretfærdige, men på tinge ville I ikke være folk til hjælp, sköndt de trænge dertil. Det vil også lægges eder svært til last på tinge, og pådrage eder eftertale, hvis I ikke mindes den spot og bittre tale, som Skarphedin rakkede eder Ljosvetninger til med.« Siden talte han sagte med dem, og bød dem penge for deres bistand, og lokkede dem så med fagre ord, indtil de lovede den; nu bleve de så nidkære, at de sagde, de

---

[1]) om Askel Gode og hans sön Viga-Skuta fra Reykedalen på Nordlandet gives der en saga. Reykdølerne hørte til landets gamle godefamilier. G. V.

skulde stride for ham, hvis det behøvedes. Bjarne sagde da til Flose: »Til lykke! Du er en stor høvding og en rask mand og ligefrem, og hykler ikke for nogen.«

Derpå droge de bort, og vester over åen[1]) og hen til Hladboden[2]). De så adskillige mænd udenfor boden. Blandt andre var der en mand med skarlagenskappe på, med guldbånd om hovedet og en sølvbeslagen øxe i hånden. »Det træffer godt,« sagde Bjarne; »der have vi nu Eyolf Bölverksen, hvis du vil tale med ham, Flose!« De gik derpå hen til Eyolf og hilste ham. Eyolf kendte strax Bjarne, og tog vel imod ham. Bjarne tog ham ved hånden, og førte ham op i Almannagjå. Bjarnes og Floses mænd gik bagefter; også Eyolfs mænd gik med ham. De bade dem at blive oppe på Almannagjå[3]) og derfra se sig om. Flose gik med de andre, til de kom der hvor vejen går ned fra den øvre klippevæg[4]). Flose sagde, at der var godt at sidde, der kunde man se vidt omkring. De satte sig ned. De vare fire mænd sammen der, og ikke flere. Bjarne sagde da til Eyolf: »Dig ere vi komne at tale med, min ven! thi vi trænge meget til din bistand i alle måder.« Eyolf svarede: »Her er et godt mandvalg på tinget, og det vil være eu let sag for eder at finde dem, som ere eder anderledes til styrke, end jeg.« Bjarne sagde: »Ingenlunde. Du har mange ting, hvori ingen overgår dig her på tinget. For det første det, at du er af så ædel byrd, som alle de, der nedstamme fra

---

[1]) de foregående boder for Østerlandet og Thingøsyssel vare altså alle på den østlige side af Øxarå, mellem den og lovbjerget.

[2]) den omgærdede bod, en af Vestfjordingernes boder, på den vestlige flodbred.

[3]) den østligere lavere rand, hvorfra man kan overse hele tingpladsen og lovbjerget.

[4]) der danner den vestlige, höjere, side af Almannagjå. G. V.

Regner Lodbrog; også have dine forfædre stedse haft med store anliggender at göre, både på tingene og hjemme i herredet, og gik altid af med sejren; derfor tykkes det os rimeligst, at du vil være sejersæl i forefaldende sager som dine frænder.« Eyolf sagde: »Du taler godt, Bjarne, men lidet tiltror jeg mig heraf.« Da sagde Flose: »Det er ikke værdt at göre en lang indledning til det vi have i hu; vi ville bede dig om din hjælp, Eyolf, at du vil yde os bistand i vor sag, og gå med os for retten, samt at du vil påtage dig værnet, hvis lejlighed er, og føre det frem på vore vegne, og stå os bi i alle dele, som på dette ting kunne forefalde.« Eyolf sprang vred op, og sagde, at ingen skulde bilde sig ind at have ham til nar eller til skærmbræt for sig, når han ikke ellers havde lyst til det. »Nu kan jeg også se,« sagde han, »hvor I vilde hen med de fagre ord, I brugte til mig.« Halbjorn den Stærke greb fat på ham, og satte ham ned hos sig imellem sig og Bjarne, og sagde: »Træet falder ikke for det første hug, min ven! Sid nu her først hos os.« Derpå drog Flose en guldring af sin hånd, og sagde: »Denne ring vil jeg give dig, Eyolf, for venskab og hjælp, og således vise dig, at jeg ikke vil gække dig. Det er bedst, du tager ringen, thi der er ingen på tinget, som jeg har givet en sådan gave.« Ringen var så god og så vel gjort, at den var tolv hundrede alen værd. Halbjörn skød ringen på Eyolfs hånd. Eyolf sagde: »Det er nu bedst, jeg tager ringen, siden du viser dig så brav; du kan nu være vis på, at jeg vil påtage mig værnet og göre hvad der behøves.« Bjarne sagde: »Nu have I begge teet eder vel, og her ere mænd tilstede, jeg og Halbjörn, som kunne være vidner på, at du har overtaget sagen.« Eyolf stod da op, ligeledes Flose, og de gave hinanden hånden. Eyolf modtog da det hele værn af Flose, og ligeledes,

hvis nogen sag rejste sig af værnet. Thi det træffer ofte, at værnet i en sag kan blive til søgsmål i en anden.« Dernæst overtog han alle søgsmålbeviser, som hørte til sagen, hvad enten man skulde sagsøge for fjerdingsretten eller femterretten. Flose overdrog ham det efter loven, og Eyolf tog derimod efter loven. Han sagde derpå til Flose og Bjarne: »Nu har jeg overtaget denne sag efter eders begering, men jeg ønsker, at I ville holde dette skjult for det første, og hvis sagen kommer for femterretten, så skulle I især vogte eder for at sige, at I have givet mig penge for min bistand.«

Flose gik derpå hjem til sin bod tilligemed Bjarne; men Eyolf gik til Snorre Godes bod, og satte sig ned hos ham. De talte adskilligt sammen. Snorre Gode greb Eyolfs hånd, strøg hans ærme op, og så, at han havde en stor guldring på hånden. Snorre Gode sagde: »Er denne ring købt eller givet?« Eyolf så ned for sig, og tav. Snorre sagde: »Jeg indser fuldtvel, at du har fået den til gave; gid den kun ikke må koste dig dit liv!« Eyolf sprang op, og gik bort, og vilde ikke tale derom. Snorre sagde, i det Eyolf stod op: »Der er næppe tvivl om, at du, når dette ting er til ende, lærer at kende hvad du har fået til gave.« Eyolf gik til sin bod.

140. Om Asgrim og Gissur og Kåre.

Nu talede Asgrim Ellidagrimsen med Gissur Hvide og Kåre Sölmundsen, Hjalte Skeggesen, Mörd Valgardsen og Thorgeir Skorargeir: »Denne sag behøve vi ikke at tale med hinanden om afsides hver for sig; thi alle de mænd, som her ere tilstede, kende hinandens oprigtighed. Jeg vil nu spörge eder, om I vide noget til deres rådslutning? Mig synes, at vi komme også til at tage vor beslutning på vor side.« Gissur Hvide svarede: »Snorre Gode sendte en mand til mig, og lod mig sige, at Flose

havde fået megen hjælp af Nordlændingerne, men hans frænde Eyolf Bölverksen havde fået en guldring af nogen, og holdt den skjult, og Snorre sagde, at i hans tanker var Eyolf Bölverksen bestemt til at føre lovværn i sagen, og at ringen var givet ham for det.« Alle bleve enige om, at det måtte forholde sig så. Gissur sagde da til dem: »Nu har min måg Mörd Valgardsen påtaget sig den sag, som alle ville anse for den farligste, den at sagsøge Flose; jeg vil nu bede eder, at skifte de andre sager imellem eder, thi nu vil det med det allerførste være tid at tillyse sagerne på lovbjerget. Det bliver også nødvendigt for os at bede om hjælp.« Asgrim bifaldt det, og sagde: »Men vi ville bede dig at følge med os og begere bistand.« Gissur lovede det.

Derpå valgte Gissur alle de forstandigste mænd af deres hob til at følge med sig, Hjalte Skeggesen og Asgrim og Kåre og Thorgeir Skorargeir. Da sagde Gissur Hvide: »Nu skulle vi først gå til Skafte Thorodsens bod.« Det gjorde de. Gissur Hvide gik først, så Hjalte, så Kåre, så Asgrim, så Thorgeir Skorargeir, så hans brødre. De gik ind i boden. Skafte sad på höjbænken, og da han så Gissur Hvide, stod han op for at gå ham imøde, og bød ham og dem alle velkomne. Han bad Gissur sidde hos sig; han gjorde det. Gissur sagde da til Asgrim: »Nu skal du først tale til Skafte om at yde os bistand, og jeg vil föje til hvad der synes mig.« Asgrim sagde: »Vi ere komne herhid, Skafte, i den hensigt, at søge bistand og hjælp hos dig.« Skafte svarede: »Vanskelig tyktes jeg at være nys, da jeg ikke vilde give mig af med eders nød.“ Gissur sagde: »Nu er det en anden sag; nu gælder det eftermålet efter Njal bonde og Bergthora hustru, som uskyldige bleve indebrændte, og efter Njals tre sönner og mange andre gode mænd, og aldrig vil du kunne nægte din hjælp eller afslå at stå dine

frænder og svogre bi.« Skafte svarede: »Det var mit forsæt, den gang Skarphedin lod mig høre, at jeg selv havde kommet tjære på mit hoved, og var krøben ind under græstörv, og da han sagde, at jeg havde været så ræd, at Thorolf Loptsen fra Eyre bar mig ud på sit skib i sine melsække: den gang besluttede jeg, at jeg aldrig vilde yde ham eftermål.« Gissur sagde: »Sligt er nu ikke at mindes, thi han er nu død, som sagde det; og mig vil du yde bistand, om du end ikke vil göre det for andres skyld.« Skafte sagde: »Denne sag kommer ikke dig ved, uden du selv vil give dig i kast med dem?« Gissur blev da meget vred, og sagde: »Ulig er du din fader, thi sköndt han ikke altid var at lide på, så kom han dog altid dem til hjælp, som mest trængte til ham.« Skafte sagde: »Vi ere ulige af sind. I tykkes at have været stædte i store gerninger; du, Gissur Hvide, da du overfaldt Gunnar fra Hlidarende, men Asgrim, da han dræbte sin fostbroder Gauk.« Asgrim svarede: »Få lader en høre det gode, hvis han ved det onde; men det ville mange tilstå, at jeg dræbte ikke Gauk, förend jeg var nødt dertil. Det kan undskyldes, at du ikke vil stå os bi, men det er ikke til at undskylde, at du siger os fornærmelser. Jeg vil derfor også ønske, at du, når dette ting er til ende, må have den störste vanære af denne sag, og at ingen vil hjælpe til at vaske den skam af dig.« Derpå stode Gissur og hans følge op, og gik ud, og så hen til Snorre Godes bod.

Snorre sad på höjbænken i boden; de gik ind i boden; han kendte strax mændene, rejste sig forat tage imod dem, bød dem alle være velkomne, og gav dem plads hos sig. Derpå spurgte de hinanden om almindeligt nyt. Asgrim sagde til Snorre: »Vi ere komne hid, jeg og min frænde Gissur, for at bede dig om bistand.« Snorre Gode svarede: »Hvad du der siger, har du grund

til, da du bör tage eftermål efter sådanne svogre, som du havde. Vi have også hos Njal fået mangt et råd, som var værd at tage imod, sköndt nu få tænke derpå; imidlertid ved jeg ikke hvad for hjælp I mener I mest trænger til.« Asgrim svarede: »Hvis det skulde komme til strid her på tinget, så trænge vi mest til raske mænd og gode våben.« Snorre sagde: »Ja det er sandt, det må være eder om at göre; det er også rimeligt, I drive sagen med heftighed, og på samme måde ville de værge, så den ene ikke vil lade den anden få ret; det ville I ikke tåle, men anfalde dem, og der er heller ikke andet for, thi de ville da give eder skam for mandetab og vanære for eders frænders død.« Man kunde da nok mærke, at han vilde ophidse dem på alle måder. Gissur Hvide sagde derpå: »Du taler godt, Snorre, og du viser dig altid som den bedste mand og høvding, når det gælder.« Asgrim sagde: »Jeg ønskede at vide, hvad bistand du da vil yde os, hvis det går således som du siger.« Snorre svarede: »Jeg skal give dig et venskabsbevis, som al eders hæder vil bero på, men jeg vil ikke gå med for retten. Kommer I til at stride på tinget, så anfalder dem ikke, uden I alle ere höjst uforfærdede, thi I ville have store kæmper imod eder. Men hvis I blive nødte til at vige, så lader eder drive herhen imod os; thi jeg skal da allerede have fylket mine folk her, og være færdig til at yde eder bistand. Men går det således, at de må trække sig tilbage, så ville de uden tvivl søge hen til Almannagjå, forat befæste sig der. Men komme de først der, så få I aldrig bugt med dem, jeg vil derfor påtage mig at fylke mine folk der, og holde dem borte fra dette værgested. Men følge de langsmed åen, enten nord eller syd på, så ville vi ikke sætte efter dem. Når I nu have dræbt af deres folk så mange omtrent, at jeg kan tænke I kunne udrede mandeboden for dem og dog beholde eders godord

og eders ophold i herredet, så vil jeg løbe til med alle mine mænd, og skille eder ad. Men så skulle I strax, når jeg beder eder derom, holde inde med kampen, hvis jeg opfylder det, som jeg nu har lovet.« Gissur takkede ham meget, og sagde, at det var til alle deres tarv. Derpå gik de alle ud. Gissur sagde: »Hvor skulle vi nu gå hen?« »Til Nordlændingernes bod,« sagde Asgrim, hvorpå de gik did.

141. Om Asgrim og Gudmund.

Og da de kom til boden, så de, hvor Gudmund den Mægtige sad og talte med sin fosterbroder Einar Konalsen, der var en forstandig mand[1]. De gik da hen til ham. Gudmund tog meget vel imod dem, og lod boden göre ryddelig for dem, at de alle kunde komme til at sidde. De spurgte så hinanden om nyt. Asgrim sagde: »Vi ville strax tage bladet fra munden; vi komme, Gudmund, for at bede dig om din kraftige bistand.« »Have I allerede været hos andre høvdinger?« sagde Gudmund. De svarede, at de havde været hos Skafte Tkorodsen og Snorre Gode, og sagde ham i fortrolighed, hvorledes både den ene og den anden havde vist sig. Da sagde Gudmund: »Nys var jeg ikke for ædelsindet imod eder, og vilde den gang ikke lade mig overtale; men jo flere vanskeligheder jeg den gang gjorde, des færre skal jeg nu göre. Jeg skal følge med eder til retten med alle mine tingmænd, og yde eder al den bistand jeg kan, og gå i striden med eder, om det skulde behøves, og vove mit liv med eder. Så vil jeg også lönne Skafte for hans opførsel. Hans sön Thorsten Holmund vil nemlig komme til at følge med os i slaget, thi han tör ikke vove at göre andet, end hvad jeg vil, da han har min datter Jodis. Så vil

---

[1]) "stor vismand" siges der om ham i Ljosvetningesaga.

Skafte nok forene sig med os.« De takkede ham, og talede længe fortrolig sammen, så at de andre mænd ikke hørte det. Gudmund bad dem ikke at bönfalde flere høvdinger, thi det vilde være umandigt. »Lad os nu,« sagde han, »vove det med de folk vi have. I skulle gå bevæbnede til alle lovmøder, men ikke give eder i strid således som sagen nu står.« De gik da alle hjem og hen til deres boder. Dette kom i begyndelsen kun til få mænds kundskab. Tinget led nu således hen.

142. Om sagernes anlæg.

En dag gik man til lovbjerget[1]). Høvdingerne vare stillede således, at Asgrim Ellidagrimsen og Gissur Hvide, Gudmund den Mægtige og Snorre Gode vare oventil ved lovbjerget, men de fra Østfjordene stode nedenfor[2]). Mörd Valgardsen stod hos sin måg Gissur; han var en særdeles veltalende mand. Gissur sagde, at han skulde tillyse drabssagen, og bad ham tale så höjt, at man godt kunde høre det. Mörd krævede sig vidner, og sagde: »Derpå kræver jeg vidner, at jeg tillyser lovbestemt anfald øvet af Flose Thordsen, da han anfaldt Helge Njalsen, og gav ham hulsår eller marvsår, som dødeligt var, og Helge fik bane af; og nedlægger jeg påstand, at han for den sag vorder dømt til skovgangsmand ubjærgende, ufærgende og uhjælpende i alle måder; hans gods skal være forbrudt, halvdelen mig og halvdelen de mænd, som for-

---

[1]) Lovbjerget er en smal landtunge, der dannes af to dybe lavakløfter, imod vest Nikulasgjå, imod øst Flosegjå. Omtrent midt på lovbjerget var lovretten stillet. Tilhørerpladsen, hvor den lyttende mængde stod, var vel på lavastrækningen på begge sider af de kløfter, der dannede som en skranke imellem folket og de lovgivende.

[2]) oventil og nedenfor er vel her i samme betydning som østenfra og vestenfra i kap. 124. G. V.

brudt gods have efter ham at tage efter loven. Tillyser jeg denne drabssag til den fjerdingsret, hvor sagen bör at komme efter loven. Tillyser jeg lovlig tillysning; tillyser jeg i hørende lyd på lovbjerget. Tillyser jeg nu til søgsmål i sommer og til fuld straf over Flose Thordsen. Tillyser jeg Thorgeir Thorersens mig overdragne sag.« På lovbjerget gik det fra mund til mund, at Mörd talte vel og mandig. Mörd tog anden gang til orde: »Jeg kræver eder til vidner på,« sagde han, »at jeg tillyser sag mod Flose Thordsen. Tillyser jeg, at han sårede Helge Njalsen med hulsår eller marvsår, sår, som dødeligt var, og som Helge fik bane af, på det drabssted, hvor Flose Thordsen anfaldt Helge Njalsen med lovbestemt anfald. Jeg nedlægger påstand, at du, Flose, vorder for den sag dømt til skovgangsmand ubjærgende, ufærgende, uhjælpende i alle måder; jeg erklærer dit gods forbrudt, halvdelen mig, halvdelen de fjerdingsmænd, som forbrudt gods have at tage efter dig efter loven. Tillyser jeg denne sag til den fjerdingsret, hvor sagen bör at komme efter loven. Tillyser jeg lovlig tillysning; tillyser jeg i hørende lyd på lovbjerget. Tillyser jeg nu til søgsmål i sommer og til fuld straf over Flose Thordsen. Tillyser jeg Thorgeir Thorersens mig overdragne sag.« Derpå satte Mörd sig ned. Flose hørte meget opmærksom derpå, men sagde ikke et ord imedens.

Thorgeir Skorargeir stod op, og krævede sig vidner. »Derpå kræver jeg til vidne,« sagde han, »at jeg tillyser sag mod Glum Hildersen, fordi han tog ild, og pustede den op, og bar den til husene på Bergthorshvol, da Njal Thorgeirsen og Bergthora Skarphedinsdatter brændte inde, tilligemed alle dem, som der brændte inde. Nedlægger jeg påstand, at han for den sag vorder dømt som skovgangsmand, ubjærgende, ufærgende og uhjælpende i alle måder. Jeg erklærer hans gods forbrudt, halvdelen mig,

halvdelen de fjerdingsmænd, som forbrudt gods have efter ham at tage efter loven. Tillyser jeg denne sag til den fjerdingsret, hvor sagen bör at komme efter loven. Tillyser jeg i hørende lyd på lovbjerget. Tillyser jeg nu til søgsmål i sommer og til fuld straf over Glum Hildersen.«

Kåre Sölmundsen sagsøgte Kol Thorstensen og Gunnar Lambesen og Grane Gunnarsen, og folk yttrede, at han talte overmåde godt. Thorleif Kråk sagsøgte alle Sigfussönnerne; men hans broder Thorgrim den Store sagsøgte Modolf Ketilsen og Lambe Sigurdsen og Hroar Hamundsen, Leidolf den Stærkes broder. Asgrim Ellidagrimsen sagsøgte Leidolf og Thorsten Geirleifsen, Arne Kolsen og Grim den Røde, og alle talte de godt. Derpå tillyste andre deres sager; og det var en stor del af dagen, som gik med til det. Derpå gik folk hjem til deres boder.

Eyolf Bölverksen gik med Flose til hans bod; de gik øster om boden. Flose sagde til Eyolf: »Ser du nogen værn i disse sager?« »Ingen,« svarede Eyolf. »Hvad skulle vi da göre?« sagde Flose. »Et råd skal jeg give dig,« sagde Eyolf; »du skal afhænde dit godord, og overdrage det til din broder Thorgeir[1]), men give dig selv i tinglag med Askel Gode Thorketilsen nord fra Reykedal. Når de ikke vide dette, da kunde det vel blive dem til men; thi de ville sagsøge i Østfjordingernes ret, istedenfor det skulde ske i Nordlændingernes; dette ville de uden tvivl fejle i, og da er der en femterrets sag imod dem, når de sagsøge i en anden ret, end de skulde; og vi skulle da anlægge sag imod dem, dog kun som den sidste tilflugt.« Flose sagde: »Måske vi nu få gengæld for ringen.« »Det ved jeg ikke,« sagde Eyolf; »men jeg skal yde eder en så god hjælp, at alle folk skulle tilstå, der ingen större er at vente. Lader os nu sende bud efter Askel, og Thor-

[1]) rettelse for udgavens Thorgils. se kap. 96.

geir skal strax komme til dig, og have en mand med sig.« Kort efter kom Thorgeir did, og han overtog høvdingskabet. Så kom også Askil did, og Flose erklærede sig i tinglag med ham, Dette kom ikke til flere mænds kundskab end deres. Alt var nu stille, til retten skulde sættes.

143. Rettergangen.

Nu kom tiden, at retterne skulde sættes. De gjorde sig da rede fra begge sider, og væbnede sig; de gjorde begge hærmærker på sine hjelme[1]). Thorhal Asgrimsen sagde: »Bærer eder nu ikke for overilende ad, min fader, men lad alting gå til på retteste måde. Og kommer der noget, som bringer eder i knibe, så lad mig vide det som snarest, jeg skal da hjælpe eder med råd.« Asgrim og hans mænd betragtede ham; og hans ansigt var som i et blod, og dråber som hagl brøde ud af hans öjne. Han bad, man skulde give ham hans spyd; det havde Skarphedin givet ham, og det var en stor kostbarhed. Asgrim sagde, da de gik bort: »Ikke var min sön Thorhal vel tilmode, da han blev tilbage i boden; og jeg ved ikke hvad han har for.« »Lader os nu gå til Mörd Valgardsen,« vedblev han, »og lade som der intet andet var at göre, thi större sag er det at fælde Flose, end mange andre.« Asgrim sendte derpå en mand til Gissur Hvide og Hjalte Skeggesen og Gudmund den Mægtige. De kom nu alle sammen, og gik strax hen til Østfjordingernes ret. De gik hen söndenfor retten, men Flose og alle Østfjordingerne med ham gik nordenfor retten. Der vare også Reykdølerne og Øxefjordingerne med Flose; ligeså Eyolf Bölverksen. Flose rakte sig hen til Eyolf, og sagde: »Det ser godt ud, og det kan vel hænde sig, at det kommer

[1]) nemlig for at det ene parti kunde kendes fra det andet.

til det, som du mente.« »Ti du stille med det,« sagde Eyolf, »det kan nok komme så vidt, at vi skulle nytte det.«

Mörd krævede sig vidner, og indbød alle de mænd til lovkastning, som havde skovgangssager at føre for retten, hvo der først skulde sagsøge eller fremsige sin sag, og hvo dernæst, og hvo sidst. Denne indsigelse gjorde han på lovlig vis for retten, så at dommerne hørte derpå. Derpå blev der kastet lod om sagerne, og lodden traf ham, at han først skulde fremsige sin sag.

Mörd Valgardsen krævede sig anden gang vidner. »Derpå kræver jeg vidner,« sagde han, »at jeg tager alle fejltagelser tilbage, hvis jeg siger mere eller anderledes, end jeg skulde, og jeg forbeholder mig ret til at rette mine ord, indtil jeg får min sag frem på ret og lovlig vis. Kræver jeg mig disse vidner derpå.« Derpå vedblev han: »Derpå kræver jeg mig vidner, at jeg byder Flose Thordsen eller hvilken anden mand, der har overtaget sagens værn for ham, at høre på min ed og min fremsættelse af sagen, og på alle de søgsmåls beviser, med hvilke jeg agter at fremkomme imod ham. Indbyder jeg med lovlig indbydelse for retten, så at dommerne høre det tværs over retten.« Fremdeles sagde han: »Kræver jeg til vidne på, at jeg aflægger ed på bogen, lovlig ed, og lover jeg det for gud, at jeg skal således søge denne sag, som jeg ved sandest at være, og rettest og mest overensstemmende med loven, og alle lovens skel fremme og håndhæve, medens jeg har at göre med denne sag.« Derpå tog han så til orde: »Thorod krævede jeg til vidne, så og Thorbjörn; derpå krævede jeg dem til vidne, at jeg tillyste lovbestemt anfald, øvet af Flose Thordsen, på det drabssted, hvor Flose Thordsen gjorde lovbestemt anfald mod Helge Njalsen, og sårede ham med hulsår eller marvsår, som dødeligt var, og som Helge fik bane af. Jeg påstod ham for den sag skyldig at være skovgangs-

mand, ubjærgende, ufærgende og uhjælpende i alle måder. Jeg påstod hans gods forbrudt, halvdelen mig og halvdelen de fjerdingsmænd, som forbrudt gods have at tage efter ham efter loven. Jeg tillyste sagen til den fjerdingsret, hvor den bör at komme efter loven. Jeg tillyste lovlig tillysning; jeg tillyste i hørende lyd på lovbjerget. Jeg lyste til søgsmål nu i sommer og til fuld straf over Flose Thordsen. Jeg tillyste Thorgeir Thorersens mig overdragne sag. Jeg brugte alle de ord i min tillysning, som jeg nu har brugt i min fremsættelse af sagen. Og fremsætter jeg denne så beskafne skovgangssag for Østfjordingernes ret over Jons[1]) hoved, således som jeg forkyndte, da jeg tillyste.«

Mörds tillysnings vidner ginge derpå for retten, og toge så til orde, at den ene fremsatte vidnesbyrdet, men begge bekræftede det enstemmig, nemlig: »at Mörd krævede Thorod til vidne, og ligeledes mig, men jeg hedder Thorbjörn,« hvorpå han nævnede sin fader, »Mörd krævede os begge til vidner på, at han tillyste lovbestemt anfald, øvet af Flose Thordsen, da han anfaldt Helge Njalsen på det drabssted, hvor han gav Helge Njalsen hulsår eller marvsår, som dødeligt var, og som Helge fik bane af. Og påstod han Flose for den sag skyldig at være skovgangsmand ubjærgende, ufærgende og uhjælpende i alle

[1]) I de gamle islandske lovformler sættes der i de gamle lovbøger istedenfor navnet et Angelsaxisk N. med et lille o i midten, ℍ, en forkortning for det latinske nomen: navn. Trækkene ligne et sammentrukket Ion (John, Johannes). I yngre lovbøger (f. ex. den yngre Kristenret af 1276) sættes også et Jon istedenfor det ældre N. N. Forresten røber sagaskriveren herved sin kilde, at han må have opsat den hele proces efter skrevne formularbøger, men ikke øst af en levende tradition. Her og på enkelte andre steder har han nemlig glemt, istedenfor formlens Jon eller N. N., at indsætte den gældende persons navn: den dommers, der skulde foredrage anklagen og fremlægge den til doms. G. V.

måder. Han påstod hans gods forbrudt, halvdelen ham og halvdelen de fjerdingsmænd, som forbrudt gods have at tage efter ham efter loven. Han tillyste sagen til den fjerdingsret, hvor den bör at komme efter loven. Han tillyste lovlig tillysning; han tillyste i hørende lyd på lovbjerget. Han tillyste sagen til søgsmål nu i sommer og til fuld straf over Flose Thordsen. Han tillyste Thorgeir Thorersens ham overdragne sag. Han brugte alle de ord i sin tillysning, som han har brugt i sin fremsættelse af sagen, og som vi have brugt i vort vidnesbyrd, og ere samstemmige i. Føre vi dette så beskafne vidnesbyrd frem for Østfjordingernes ret over Jons hoved, således som Mörd forkyndte, da han tillyste.« Anden gang fremførte de tillysnings vidnesbyrd for retten, og nævnede sår først, men anfald sidst, og brugte de selvsamme ord som för, og førte dette således beskafne tillysnings vidnesbyrd frem for Østfjordingernes ret, således som Mörd forkyndte, da han tillyste.

Mörds sagoverdragelses vidner ginge da for retten, og den ene fremsagde vidnesbyrdet, men begge bekræftede det enstemmig, og toge så til orde, »at Mörd Valgardsen og Thorgeir Thorersen krævede dem til vidne på, at Thorgeir Thorersen overdrog Mörd Valgardsen drabssag imod Flose Thordsen for Helge Njalsens drab«. Han overdrog ham sagen med alle de søgsmåls beviser, som i den skulde fremkomme. Han overdrog ham at sagsøge og at forliges og så at bruge alle beviser, som om han var den rette sagsøger. Thorgeir overdrog ham det efter loven, og Mörd modtog det efter loven. Fremførte de det så beskafne sagoverdragelses vidnesbyrd for Østfjordingernes ret over Jons hoved, således som Thorgeir og Mörd havde krævet dem til vidner på.« Alle vidnerne lode de aflægge ed, förend de fremførte deres vidnesbyrd, så og dommerne.

Mörd Valgardsen krævede sig vidner »på det vidnesbyrd,« sagde han, »at jeg indbyder de ni nævnsmænd, som jeg udnævnte i denne sag, da jeg anlagde den mod Flose Thordsen, til at tage sæde vester[1]) på åbrædden, og til undersøgelse af dette nævnsmændstog. Jeg indbyder med lovlig indbydelse for retten, så at dommerne høre derpå.« Mörd krævede sig fremdeles vidner »på det vidnesbyrd,« sagde han, »at jeg indbyder Flose Thordsen eller den mand, som sagens værn er overdraget i hans sted, at undersøge dette nævnsmændstog, som jeg har dannet vester på åbrædden. Jeg indbyder med lovlig indbydelse for retten, så at dommerne høre derpå.« End krævede Mörd sig vidner »på det vidnesbyrd, at nu ere alle beviser fremkomne, som i den bör at fremkomme: der er indbudet til at høre eden, ed er vunden, sagen fremsat, tillysnings vidner førte, sagoverdragelses vidner førte, nævnsmændene indbudne at tage sæde, og der er indbudet til at undersøge nævnsmændstoget. Jeg kræver mig disse vidner på disse beviser, som nu ere fremkomne, samt derpå, at jeg ikke vil anses for at have forladt sagen, fordi jeg går bort fra retten, for at se mig om efter flere beviser eller i andre ærender.«

Flose og hans medfølgere ginge nu derhen, hvor nævnsmændene sade. Flose sagde til dem: »Sigfussönnerne må vide, hvor retmæssige disse drabsstedets naboer ere, som her ere udnævnte.« Ketil fra Mörk svarede: »Her er en nævnsmand, som stod fadder til Mörd, og en anden, som er ham beslægtet i tredie led.« Derpå opregnede de slægtskabsleddene, og bekræftede dem med

---

[1]) udtrykket vester viser, at man må tænke sig fjerdingsretterne holdte østen for Øxárå, formodenlig mellem den og lovbjerget, femterretten allene holdtes i lovretten på lovbjerget. G. V.

ed. Eyolf krævede sig vidner, at nævnsmændene skulde blive siddende, til undersøgelsen var sket. Og anden gang krævede Eyolf sig vidner »på det vidnesbyrd,« sagde han, »at jeg forskyder begge disse mænd af nævnsmændstoget,« hvorpå han nævnte dem ved navn og deres fædres navn, »af den grund, at den ene af dem er i tredie led beslægtet med Mörd, og den anden i det gudslægtskab med ham, i følge hvilket han efter loven kan forskydes. I ere efter loven ugyldige som nævnsmænd, thi nu er retmæssig undersøgelse sket med eder. Og forskyder jeg eder efter altingets ret og landets lov. Jeg forskyder eder i Flose Thordsens mig overdragne sag.« Da udbrød hele almuen, og sagde, at sagen var bleven ugyldig for Mörd; og alle vare enige om, at værnet stod sig bedre end søgsmålet.

Asgrim sagde da til Mörd: »Endnu have de ikke vundet sejer, sköndt de tykkes at have vist god fremgang. Lader os nu sende hen til min sön Thorhal, og høre, hvad råd han giver os.« Derpå blev der sendt en indsigtsfuld mand hen til Thorhal, som fortalte ham i det mest enkelte, hvorledes sagen stod, og Flose tyktes at have gjort nævnsmændstoget ugyldigt. »Det,« svarede han, »skal jeg nok hjælpe på, så derved skal sagen ikke blive spildt for eder, og sig til dem, at de ikke lade sig narre, når der anvendes lovovertrædelser imod dem; thi med al sin kløgt har Eyolf nu forløbet sig. Du skal nu gå derhen det hurtigste, du kan, og sige, at Mörd Valgardsen skal gå for retten, og kræve vidner på, at deres lovundersøgelse er ugyldig;« hvorpå han da omstændelig sagde ham, hvorledes de skulde bære sig ad. Manden gik, og sagde Thorhalls råd. Mörd Valgardsen gik derpå hen til retten, og krævede sig vidner »på det vidnesbyrd,« sagde han, »at jeg erklærer Eyolf Bölverksens nævntogsundersøgelse ugyldig, og det af den grund, at han

ved sin undersøgelse ikke forskød efter slægtskab med den rette sagsøger, men sagføreren, som sagen var overdraget. Jeg kræver mig disse vidner eller dem, som behøve dette vidnesbyrd.« Derpå førte han vidnesbyrdet for retten; gik så hen hvor nævnsmændene sade, og bad dem, der havde rejst sig, sætte sig ned, og erklærede dem at være retmæssige nævnsmænd. Da sagde alle, at Thorhal havde hjulpet godt, og de mente alle, at søgsmålet stod sig nu bedre end værnet.

Flose sagde da til Eyolf: »Mener du, at dette er lovmæssigt?« »Det tror jeg vist,« svarede han, »og vi have virkelig forløbet os. Men vi skulle dog prøve et forsøg endnu.« Derpå krævede Eyolf sig vidner »på det vidnesbyrd,« sagde han, »at jeg forskyder disse to mænd af nævnsmændstoget,« og han nævnte dem begge, »på grund af, at de ere indsiddere, men ikke bönder. Jeg tillader eder ikke at sidde i retten, thi nu er retmæssig lovundersøgelse kommen til eder. Jeg forskyder eder af nævnsmændstoget efter altingets ret og landets lov.« Derpå sagde Eyolf, at det skulde komme ham meget uventendes, om nogen kunde vrænge[1]) dette. Alle sagde da, at nu stod værnet bedre end søgsmålet; og alle lovpriste Eyolf meget, og sagde, at ingen skulde komme og ville måle sig med ham i lovkyndighed.

Mörd Valgardsen og Asgrim Ellidagrimsen sendte nu en mand til Thorhal, at sige ham, hvorledes det nu stod til. Men da Thorhal hørte dette, spurgte han, hvad ejendom de havde, eller om de vare tiggere? Budet svarede, at den ene levede af malkekvæg, og havde både kør og får, den anden ejede trediedelen af den jord, de boede på, og fødte sig selv, og at de havde et ildsted, ejer og lejer, og en fårehyrde.« Thorhal

1) göre det vrangt, vise at det var ulovligt.

sagde: »End må det gå dem som för, at de have forløbet sig, og dette skal jeg meget snart vrænge for dem, hvor store ord end Eyolf gjorde af, at det var lovmæssigt;« hvorpå han omstændelig forklarede sendebudet, hvorledes de skulde bære sig ad dermed. Budet kom tilbage, og sagde Mörd og Asgrim det råd Thorhal havde givet. Mörd gik da for retten, og krævede sig vidner »på det vidnesbyrd,« sagde han, »at jeg erklærer Eyolf Bölverksens nævntogsundersøgelse ugyldig, fordi han forskød de mænd af nævnsmændstoget, som havde der med rette at være. Hver den mand er retmæssig i nævnsmændstog, som ejer tre hundrede i jord, sköndt han intet malkekvæg har, og ligeså den, der lever af malkekvæg, sköndt han ingen jord har til leje[1]).« Derpå førte han vidnesbyrdet for retten, gik så hen hvor nævnsmændene vare, og bad dem sætte sig ned, og sagde, at de vare retmæssige nævnsmænd. Da blev der et stort råb og skrig, og alle sagde, at nu så det slet ud med Floses og Eyolfs sag, og alle vare enige i, at det stod bedre med søgsmålet, end værnet.

Flose sagde til Eyolf: »Mon dette være ret?« Eyolf yttrede, at han besad ikke så megen kyndighed, at han torde sige det for vist; man sendte derfor en mand til Skafte Lavmand[2]) at spörge efter om det var ret. Han sendte dem det svar tilbage, at det var virkelig lov,

---

1) denne bestemmelse findes ikke i Grågåsen. (Grågås 1850, I, 62).

2) Her og på flere steder i sagaen findes i alle sagaens håndskrifter brugt det norske ord lavmand (lögmadr) for det islandske lovsigemand. Lavmand i denne betydning findes ellers knapt i sagaer, der ere ældre end slutningen af 13. årh., det bruges således i Grettissaga. I fristadens tid havde Island lovsigemænd, under de norske konger (efter 1272) fik det først lavmænd; men i yngre sagaer iagttages ikke altid denne forskel i benævnelsen når der er tale om den ældre tid. G. V.

skönndt kun få vidste det. Og dette blev sagt Flose og Eyolf.

Eyolf Bölverksen spurgte nu Sigfussönnerne om de andre nævnsmænd, som vare udnævnte. De svarede, at fire af dem vare vrangt udnævnte, thi andre sade hjemme, som vare nærmere[1]). Da krævede Eyolf sig vidner, at han forskød alle de fire mænd af nævnsmændstoget, og han gjorde det med de rette udtryk. Derpå sagde han til de andre nævnsmænd: »I ere pligtige til at yde begge parter lov og ret. Nu skulle I, når I blive tilkaldte, gå for retten, og kræve vidner på, at I finde det til hinder for eders vidnesbyrd, at kun I fem ere udnævnte til nævnsmænd, men I skulde være ni. Og kan Thorhal hjælpe på dette, så kan han sætte alle sager igennem.« Det kunde nok mærkes på alt, at Flose og Eyolf gjorde sig meget til heraf; og det gik fra mund til mund, at dermed var brandsagen ødet, og nu stod værnet sig bedre, end søgsmålet.

Asgrim sagde til Mörd: »De vide dog ikke endnu, hvad de göre sig såmeget til af, förend de have hørt hvad min sön Thorhal siger. Njal forsikkrede mig, at han havde lært Thorhal lov således, at han vilde være den störste lovmand, når det kom til en prøve.« Der blev da sendt en mand til Thorhal, at sige ham hvorledes det nu stod til, og hvorledes Flose og Eyolf gjorde sig til, og almuens yttring, at nu var brandsagen ødet for Mörd og Asgrim. »Det er godt for dem,« sagde Thorhal, »hvis de ingen vanære få heraf. Du skal gå hen og sige til Mörd, at han skal kræve sig vidner og aflægge ed på, at den störste del er retmæssig udnævnt. Derpå skal han lade vidnesbyrdet komme for retten, og da vil han bjærge hovedsagen; men for hver den, han

---

[1]) boede nærmere ved gernin sstedet.

har vrangt udnævnt, må han betale tre mark; imidlertid kan han ikke sagsøges derfor på dette ting. Gå nu tilbage!« Den anden gjorde det, og berettede nöjagtig Thorhalls ord. Mörd gik for retten, og krævede sig vidner, og aflagde ed, at den största del af nævnsmændene var retmæssig udnævnt, og sagde, at derved havde han bjærget hovedsagen; »og skulle vore uvenner,« tilföjede han, »have andet, at være stolte af, end af at vi her have begået nogen stor fejl.« Da blev der et almindeligt råb, at Mörd gik godt frem i sagen, men om Flose og hans mænd hed det, at de gik kun frem med lovfordrejelser og vranghed.

Flose spurgte Eyolf, om det monne være ret, men han svarede, at han ikke vidste det for vist, og sagde, at lavmanden måtte afgöre det. Da gik Thorkel Geitersen på deres vegne hen at sige lavmanden, hvorledes det stod til, og spurgte, om det var ret hvad Mörd havde sagt? Skafte svarede: »Flere er nu udmærkede lovmænd, end jeg tænkte; men når jeg skal sige dig det, så er dette så retmæssigt i alle måder, at her kan ingen modsigelse gælde. Dog troede jeg, at jeg var den eneste, der kendte dette, siden Njal er død; thi han alene, vidste jeg, kendte det.« Thorkel gik så tilbage til Flose og Eyolf, og sagde, at dette var lov.

Mörd Valgardsen gik nu for retten, og krævede sig vidner »på det vidnesbyrd,« sagde han, »at jeg opfordrer de nævnsmænd, som jeg udnævnte til den sag, jeg anlagde mod Flose Thordsen, at aflægge deres vidnesbyrd enten imod eller med. Opfordrer jeg med lovlig opfordring for retten, så at dommerne høre derpå tværs over retten.« Mörds nævnsmænd ginge derpå for retten. En fremsagde vidnesbyrdet, men alle samtykkede enstemmig, og toge så til orde: »Mörd Valgardsen udnævnte os ni nævnsmænd, men vi stå her kun fem, thi fire ere for-

skudte. Vidnesbyrd er kommet isteden for de fire, dermed os skulde vidne. Ere vi nu efter loven forbundne til at aflægge nævnsmænds vidnesbyrd: Vi bleve udnævnte til at aflægge det vidnesbyrd, om Flose Thordsen anfaldt Helge Njalsen med lovbestemt anfald på det drabssted, hvor Flose Thordsen sårede Helge Njalsen med hulsår eller marvsår, som dødeligt var, og som Helge fik bane af. Han opfordrede os til at bruge alle de ord, som vi vare pligtige til efter loven, og som han for retten vilde affordre os, og denne sag vedkomme. Han opfordrede os, så at vi hørte derpå. Han opfordrede os angående Thorgeir Thorersens ham overdragne sag. Nu have vi alle ed vundet og vort rette nævnsmænds vidnesbyrd, og ere enstemmige deri. Aflægge vi vidnesbyrdet mod Flose, og erklære ham sandskyldig i sagen. Og aflægge vi dette vort så beskafne nævnsmænds vidnesbyrd for Østfjordingernes ret over Jons hoved, som Mörd udnævnte os til. Og så er vort alles vidnesbyrd,« sagde de. Anden gang aflagde de vidnesbyrd mod Flose, om sår først, og om anfald sidst, og brugte de samme ord, som för, aflagde vidnesbyrd mod Flose, og erklærede ham sandskyldig i sagen. Nu gik Mörd Valgardsen for retten, og krævede sig vidner, at de nævnsmænd, som han havde udnævnt i den sag, som han anlagde mod Flose Thordsen, havde aflagt deres vidnesbyrd, og erklæret ham sandskyldig i sagen. Han krævede disse vidner for sig og for den, som skulde nyde eller nytte dette vidnesbyrd. Anden gang krævede han sig vidner. »Kræver jeg derpå vidner,« sagde han, »at jeg indbyder Flose Thordsen eller den mand, som lovligt værn er overdraget på hans vegne, at fremkomme med værn i den sag, jeg mod ham anlagde. Thi nu ere alle søgsmåls beviser fremkomne, som efter loven bør i sagen at komme: alle vidnesbyrd ere førte, og nævnsmænds vid-

nesbyrd, og vidner ere krævede på nævnsmænds vidnesbyrdet og på alle de beviser, som frem ere komne. Men om nogen ting sker i deres lovlige værn, som jeg finder det nødvendigt at søge dem for, da forbeholder jeg mig min ret til søgsmål. Så indbyder jeg da med lovlig indbydelse for retten, så at dommerne høre derpå.«
»Nu glæder jeg mig ret til, Eyolf,« sagde Flose, »hvor de ville göre lange ansigter og klø sig i hovedet, når du kommer frem med dit værn.«

144. Om Eyolf Bölverksen.

Eyolf Bölverksen gik da for retten, og krævede sig vidner på, »at det er denne sags lovlige værn, at I have søgt sagen for Østfjordingernes ret, thi Flose har givet sig i tinglag med Askel Gode. Her ere nu begge vidnerne, som vare tilstede, og ville det bevidne, at Flose afhændede sit godord til sin broder Thorgeir, og derpå gav han sig i tinglag med Askel Gode. Jeg kræver vidner herpå for mig og for hver den, som skulde behøve dette vidnesbyrd.« Anden gang krævede Eyolf sig vidner. »Jeg kræver til vidne på,« sagde han, »at jeg indbyder Mörd, som sagen har at søge, eller rette sagsøger, at høre på min ed, og på fremsættelsen af det værn, jeg vil fremføre. Jeg indbyder med lovlig indbydelse for retten, så at dommerne høre derpå.« Eyolf krævede sig fremdeles vidner. »Derpå kræver jeg vidner,« sagde han, »at jeg aflægger ed på bogen, lovlig ed, og lover for gud, at jeg skal således denne sag værge, som jeg ved rettest at være og sandest og mest overensstemmende med loven, og at jeg skal alle lovens skel håndhæve, som jeg har med at göre på dette ting.« Eyolf sagde derpå: »Disse to mænd kræver jeg til vidner på, at jeg fremfører dette lovlige værn, at denne sag blev søgt for anden fjerdingsret, end den søges skulde.

Og erklærer jeg derfor deres sag ugyldig. Og fremfører jeg dette således beskafne værn for Østfjordingernes ret.« Derpå lod han alle de vidnesbyrd føre, som i værnet burde at komme; så krævede han vidner på alle værns beviser, at de nu alle vare fremkomne. Endelig krævede Eyolf vidner »på det vidnesbyrd, at jeg nedlægger godeforbud mod dommerne at dømme i denne Mörds og Asgrims sag. Thi nu er lovligt værn fremkommet for retten. Og nedlægger jeg forbud, gode-forbud, lovligt forbud, fuldt og fast forbud, således som mig bör at værge efter altingets ret og landets lov.« Derpå lod han værnet påkende. Asgrim og Mörd lode de andre sager søge, som hørte til brandsagen, og de havde fremgang.

145. Thorhal Asgrimsens råd.

Nu sendte Asgrim og Mörd en mand til Thorhal, og lod ham sige, hvor ilde det nu stod til. Thorhal svarede: »Skade, at jeg var så langt borte, thi den vending skulde sagen aldrig have taget, havde jeg været tilstede. Jeg ser nok deres adfærd, at de have i sinde at stævne eder for femterretten for ulovlig omgang. Uden tvivl have de også i sinde at frembringe stridige domme i brandsagen, så at den ej kan blive pådømt. Thi nu bære de sig således ad, at de ikke ville sky nogen uretfærdighed. Du skal nu skynde dig hen til dem, og sige, at Mörd skal stævne dem begge, både Flose og Eyolf, at de have bestukket og ladet sig bestikke for retten, og kræve fredløsheds straf over dem. Derpå skal han stævne dem med nok et stævnemål, fordi de førte vidner, som ikke kom deres sag ved, og brugte derved ulovlig omgang. Og sig dem, at det er mine ord, at hvis to fredløsheds sager komme på en mand, så dømmes han til at være skovgangsmand. Og skulle I se til først at

anlægge eders sag, for at I kunne komme først til søgsmål og dom.«

Budet gik bort, og sagde Mörd og Asgrim det. Derpå ginge de til lovbjerget. Mörd Valgardsen krævede sig vidner. »Kræver jeg derpå til vidne,« sagde han, »at jeg stævner Flose Thordsen, fordi han gav Eyolf Bölverksen her på tinget penge for at hjælpe sig, og nedlægger jeg påstand, at han derfor skal være fredløs mand, kun på det vilkår færgende, og fristeder nydende, at livsløsning[1]) og adelfæste udredes i fuldbyrdelsesretten, men i andet fald fuldstændig skovgangsmand. Påstår jeg hans gods forbrudt, halvdelen mig og halvdelen de fjerdingsmænd, som forbrudt gods have at tage efter ham efter loven. Stævner jeg denne sag for femterretten, hvor den bör at komme efter loven. Stævner jeg nu til søgsmål og fuld straf. Stævner jeg med lovlig stævning; stævner jeg i hørende lyd på lovbjerget.« På samme måde stævnede han Eyolf Bölverksen, fordi han havde taget mod pengene og beholdt dem; og stævnede ligeledes denne sag for femterretten. Anden gang stævnede han Flose og Eyolf, fordi de havde ført de vidnesbyrd på tinget, som ikke havde med sagen at göre efter loven, hvorved de havde brugt ulovlig omgang, og påstod dem derfor skyldige til fredløshed.

De ginge derpå bort, og hen til lovretten. Her var femterretten sat, og imedens Asgrim og Mörd vare borte, kunde dommerne ikke blive enige, thi nogle vilde dømme til Floses fordel, andre til Mörds og Asgrims. Nu havde Flose og Eyolf leilighed til at frembringe stridige domme, og hermed bleve de opholdte der, medens hine stævninger skete. Men kort efter blev det sagt dem, at de

[1]) egenlig livsring, fjörbaugr, hvoraf den mindre fredløshed, fjörbaugsgård, tog sit navn.

på lovbjerget vare stævnede for femterretten, hver med to stævninger. Da sagde Eyolf: »Det er en stor ulykke, at vi have tøvet her, og de have passet deres lejlighed til at stævne, för vi. Deri har Thorhal vist sin snedighed, og ingen ligner ham i kløgt. Nu have de også ret til at søge deres sag for retten, för vi; og det var det, hvorpå det især kom an for dem. Imidlertid skulle vi dog gå hen til lovbjerget, og anlægge sag imod dem, skönt det kun lidet vil hjælpe os.« Derpå ginge de til lovbjerget, og Eyolf stævnede dem for ulovlig omgang. Derpå ginge de atter til femterretten.

Da Mörd og Asgrim vare komne til femterretten, krævede Mörd sig vidner, og bød at høre på hans ed og på fremsættelsen af hans sag og på alle de søgsmåls beviser, som han agtede at fremkomme med imod Flose og Eyolf. Han indbød med lovlig indbydelse, så at dommerne hørte derpå tværs over retten. I femterretten skulde også sandemænd bekræfte ederne, og de skulde da ligeledes aflægge ed. Mörd krævede sig vidner. »Kræver jeg vidner på,« sagde han, »at jeg aflægger femterrets ed. Beder jeg gud så sandt hjælpe mig i denne verden og i den anden, at jeg skal søge denne sag, som jeg ved rettest at være og sandest og mest overensstemmende med loven. Holder jeg også Flose så vist for sandskyldig i denne sag, som bevis er derpå, og jeg i denne sag hverken har underkøbt retten eller vil underkøbe den, hverken har taget penge, eller vil tage, hverken til lov eller ulov.« Derpå gik Mörds to sandemænd for retten, og krævede sig vidner på, »at vi aflægge ed på bogen, lovlig ed. Bede vi gud så sandt hjælpe os i denne verden og i den anden, at vi forsikkre dette på vor ære og gode navn, at vi tro, Mörd vil søge denne sag, som han ved rettest at være og sandest og mest overensstemmende med loven; og at han i denne

sag hverken har underkøbt retten sig til hjælp, eller vil underkøbe, hverken har taget penge, eller vil tage penge, hverken til lov eller ulov[1]).« Mörd havde udnævnt ni af Thingvallegårds nærmeste naboer til nævnsmænd i sagen. Derpå krævede han sig vidner, og fremsatte de fire sager, som han havde anlagt mod Flose og Eyolf, og brugte han i sit søgsmål de samme ord, som han havde brugt i stævningen. Fremsatte han da disse således beskafne fredløsheds sager for femterretten, således som han havde forkyndt, da han stævnede. Derpå krævede han sig atter vidner, og indbød de ni nævnsmænd at tage sæde vester på åbrædden. Han krævede sig vidner, og indbød Flose og Eyolf at undersøge nævnsmændene. De ginge hen for at undersøge, og tænke efter, men kunde ikke finde en eneste, der var vrangt udnævnt, og ginge derfor meget misfornöjede tilbage. Mörd krævede sig vidner, og opfordrede de ni nævnsmænd til at fremføre deres vidnesbyrd, som han havde udnævnt dem til at føre, enten med eller imod. Hans nævnsmænd ginge da for retten, og en fremsagde vidnesbyrdet, men alle samtykkede det enstemmig, at de havde alle aflagt femterrets ed, og vidnede Flose at være sandskyldig i sagen, og bare vidnesbyrdet imod ham. Fremførte de da det således beskafne vidnesbyrd for femterretten over den mands hoved, hvem Mörd havde fremsat sagen. Derpå fremførte de alle de vidnesbyrd, som de vare pligtige at fremføre i alle de andre sager, og dette skete på løvlig vis. Eyolf Bölverksen og Flose sade og lurede på enhver ting, om de kunde vrænge det, men de kunde ikke finde på noget. Mörd Valgardsen krævede sig da vidner. »Kræver jeg derpå vidner,« sagde han, »at disse

[1]) her er i udgaven og håndskrifterne en sprogfejl i det gamle femterrets edsformular, nemlig hann munkat for munat, 1ste og 3die pers. blandet sammen. G. V.

ni nævnsmænd, som jeg udnævnte til disse sager, hvilke jeg anlagde mod Flose Thordsen og Eyolf Bölverksen, have aflagt deres vidnesbyrd, og erklæret dem skyldige i disse sager.« Og krævede han sig disse vidner. Atter krævede han sig vidner. »Kræver jeg derpå vidner,« sagde han, »at jeg indbyder Flose Thordsen, eller den mand, som lovligt værn er overdraget, nu med værn at fremkomme. Thi nu ere førte alle søgsmåls beviser: der er indbudet at høre eden; ed er vunden; sagen er fremsat; stævne-vidnesbyrd er ført; nævnsmændene ere indbudne at tage sæde; der er indbudet til undersøgelse af nævnsmændstoget; nævnsmænds vidnesbyrd er ført; vidner ere tagne på nævnsmænds vidnesbyrdet.« Og krævede han sig disse vidner på de beviser, som vare fremkomne.

Da stod den op, over hvis hoved sagen havde været fremsat, og gentog sagen for at indlede den til doms. Han gentog først, hvorlunde Mörd indbød at høre på hans ed og på sagens fremsættelse og på alle søgsmåls beviser. Så gentog han dernæst, at Mörd aflagde eden, og ligeså hans sandemænd. Så gentog han, at Mörd fremsatte sagen, og tog således til orde, at han i sin gentagelse brugte de samme ord, som Mörd för havde brugt i sin fremsættelse af sagen, de samme han havde brugt i sin stævning, og at han fremsatte den således beskafne sag for femterretten, som han havde forkyndt da han stævnede. Så gentog han, at de førte stævne-vidnesbyrd, og han talede da alle de samme ord, som han för havde brugt i sin stævning og de brugte i deres vidnesbyrd, »og hvilke jeg nu bruger i min gentagelse,« sagde han, og de fremførte det således beskafne vidnesbyrd for femterretten, således som han opfordrede dem til, da han stævnede. Derpå gentog han, at Mörd indbød nævnsmændene at tage sæde, så det, at han indbød Flose eller den mand, som for ham lovligt værn var

overdraget, til at undersøge nævnsmændene; så det, at nænvnsmændene gik for retten, og aflagde vidnesbyrd imod og erklærede Flose sandskyldig i sagen; og fremførte de dette således beskafne ni nævnsmænds vidnesbyrd for femterretten. Så gentog han det, at Mörd krævede vidner på, at nævnsmænds vidnesbyrd var aflagt imod; så det, at Mörd krævede vidner på beviserne og indbød til værn.

Derpå krævede Mörd Valgardsen sig vidner. »Kræver jeg derpå vidner,« sagde han, »at jeg forbyder Flose Thordsen eller den mand, som for ham lovligt værn er overdraget, værn at fremføre; thi nu ere alle søgsmåls beviser fremkomne, som i sagen bör at komme, efter at sagen og de således fremførte beviser ere gentagne.« Derpå gentog gentageren også dette vidnesbyrd. Mörd krævede sig da vidner, og opfordrede dommerne til at dømme i sagen. Men Gissur Hvide sagde: »Du har mere at göre, Mörd! thi fire tylvter må ikke dømme.«

Flose sagde til Eyolf: »Hvad udvej er der nu?» »Ja nu ser det galt ud,« svarede Eyolf; »men lad os dog bie endnu; thi det aner mig, at de nu bære sig vrangt ad, eftersom Mörd strax fordrede dom i sagen; men de skulle forskyde sex mænd af dommerne derpå skulle de med vidner indbyde os at forskyde sex andre mænd af dommerne; men det ville vi ikke göre, thi så skulle de selv forskyde de sex sidste, og det tænker jeg de overser. Og göre de det ikke, så er hele deres sag ugyldig, thi kun tre tylvter må dømme i sagen. Flose sagde: »Du er en forstandig mand, Eyolf, så få skulle kunne måle sig med dig.«

Mörd Valgardsen krævede sig vidner. »Kræver jeg derpå vidner,« sagde han, »at jeg forskyder disse sex mænd af retten,« hvorpå han nævnte dem alle ved navn, »og tillader jeg eder ikke at sidde i retten. Forskyder

jeg eder efter altingets ret og landets lov.« Derpå indbød han med vidner Eyolf og Flose, at forskyde sex andre mænd af retten, men de vilde ikke. Desuagtet lod Mörd sagen pådømme. Men da dom var fældet, krævede Eyolf sig vidner, og erklærede deres dom ugyldig, såvelsom alt hvad de havde gjort, og det af den grund, at halvfjerde tylvter havde dømt, da dog kun tre tylvter burde at dømme. »Og skulle vi nu,« sagde han, »søge vore femterrets sager, og få dem dømte.«

Da sagde Gissur Hvide til Mörd Valgardsen: »Det var en utilgivelig fejl, at du gjorde dette vrangt, og det er en stor ulykke. Hvad skulle vi nu göre, min frænde Asgrim?« sagde Gissur. Asgrim svarede: »Lader os nu sende en mand til min sön Thorhal, og høre hvad råd han giver os.«

145. Slag på altinget.

Snorre Gode erfarede nu, hvorledes det stod til med sagen. Han gav sig til at fylke sine folk nedenfor Almannagjå, imellem den og Hladbod, og befalede sine mænd, hvorledes de skulde bære sig ad.

Sendebudet kom hen til Thorhal Asgrimsen, og sagde ham, hvorledes det nu stod til, at Mörd Valgardsen med alle hans vilde blive dømte, at alle drabssagerne vare ødte. Men da Thorhal hørte dette, blev han så oprørt, at han ikke kunde få et ord frem. Han sprang op fra sin plads, og greb med begge hænder det spyd, Skarphedin havde givet ham, og stak det igennem sin fod, og ved spydet hang kødet og edderigten[1]), thi han skar det ud af foden, men der fløð en sådan ström af blod og vor[2]), at der løb som en bæk henad gulvet.

---

[1]) igten, d. e. hovedstedet på en byld, kernen i bylden, der hvor det onde sidder. [2]) Vor, materie.

Han gik nu ud af boden uden at halte, og for afsted, så at sendebudet ikke kunde følge ham.

Han gik nu til han kom til femterretten. Der mødte han Floses frænde Grim den Røde, og i samme öjeblik de traf på hinanden, stødte han spyd imod ham, traf hans skjold, kløvede det, og spydet gik igennem ham, så at odden kom ud imellem skuldrene. Derpå kastede Thorhal ham af spydet.

Det fik Kåre Sölmundsen at se, og sagde til Asgrim: »Nu er din sön Thorhal kommen, og har strax øvet drab; og det vil være en stor skam, om han alene skal have mod til at hævne mordbranden.« »Det skal heller ikke være,« svarede Asgrim, »lader os nu vende os imod dem!« Derpå hævede sig et stort råb igennem hele skaren, og der blev råbt hærråb. Flose og hans mænd vendte sig ligeledes mod deres fjender, og de opmuntrede hinanden stærkt på begge sider.

Kåre Sölmundsen vendte sig nu først hen imod Arne Kolsen og Halbjörn den Stærke; og strax da denne så Kåre, hug han til ham, og stævnede efter foden, men Kåre sprang op i vejret, så at Halbjörn ikke ramte ham. Kåre vendte sig så mod Arne Kolsen, og hug til ham, traf ham på skulderen, knuste ham skulderbenet og kravebenet, og sårede ham ned i brystet, så at Arne strax faldt død til jorden. Derpå hug han til Halbjörn, og hugget traf hans skjold, gik igennem det, og hug tommeltåen af ham. Holmsten skød et spyd mod Kåre; men han greb spydet i luften, og sendte det tilbage, og det blev en mands bane i Floses flok.

Thorgeir Skorargeir kom derhen, hvor Halbjörn den Stærke var. Han stødte så fast til ham med den ene hånd, at Halbjörn faldt, kunde næppe komme på benene igen, og flygtede strax. Da mødte Thorgeir Thorvald Thrumketilsen, og hug strax til ham med øxen Rimme-

gyge, som havde tilhørt Skarphedin. Thorvald dækkede sig med skjoldet, men Thorgeir hug i skjoldet, og kløvede det, men det forreste hjörne af øxen gik ind i brystet, og ind i brysthulen, så Thorvald faldt strax og var død.

Asgrim Ellidagrimsen og hans sön Thorhal, Hjalte Skeggesen og Gissur Hvide gjorde derimod anfald på Flose, Sigfussönnerne og de andre mordbrændere. Der var en hård kamp, som endtes med, at Flose og de andre måtte vige for deres stærke anfald.

Gudmund den Mægtige og Mörd Valgardsen og Thorgeir Skorargeir gjorde anfald på Øxefjordingerne og Østfjordingerne og Reykdølerne, og der stod en meget hård kamp.

Kåre Sölmundsen kom derhen, hvor Bjarne Brodhelgesen var. Kåre løftede et spyd, stak efter ham, og traf i skjoldet; og havde Bjarne ikke skudt det ned for sig, så vilde spydet have stået igennem ham. Han hug derpå til Kåre, og stævnede efter foden; men Kåre trak foden til sig, og drejede sig rundt på hælen, så Bjarne ramte ham ikke. Kåre hug strax til ham; men da løb der en mand frem, og skød sit skjold for Bjarne. Kåre kløvede skjoldet fra øverst til nederst, og odden traf manden i låret, og skar ham ned igennem foden, så manden faldt strax, og blev en krøbling sålænge han levede. Da greb Kåre spydet med begge hænder, og stak efter ham; men han så ingen anden udvej, end at lade sig falde tværs ned, for at undgå stødet, og såsnart han kom på benene igen, rømte han bort.

Thorgeir Skorargeir og Gissur Hvide gjorde anfald der, hvor Holmsten Spagbersesen og Thorkel Geitersen vare, og det endte således med dem, at Holmsten med de andre måtte vige; og et stort råb blev sendt efter dem af Gudmund den Mægtiges mænd. Thorvald

Tjörvesen fra Ljosevatn fik et stort sår; han blev såret af et spyd i armen, og man mente, at Gudmund den Mægtiges sön Haldor havde kastet spydet; og af dette sår kom han sig aldrig mere sin hele levetid.

Nu blev der en stor trængsel. Men sköndt her fortælles nogle af disse tildragelser, så ere de dog mange flere, som man ingen frasagn har om.

Flose havde sagt til sine mænd, at de, hvis de bleve drevne tilbage, skulde søge sig et fast forsvarssted i Almannagjå, thi der kunde man ikke anfalde dem uden fra den ene side. Men den flok, som Sidu-Hal og hans sön Ljot havde, havde trukket sig bort for Asgrims og hans sön Thorhalls angreb, og drog ned østenfor Øxarå. Hal sagde: »Her vil det gå ulykkelig til, når hele tingforsamlingen slås. Jeg tror det er bedst, min sön Ljot, at vi se os om efter bistand, sköndt det af nogle vil blive lagt os til last, og så skiller dem ad. Du skal bie ved enden af broen[1]), men jeg vil gå hen til boderne og bede om bistand.« Ljot svarede: »Hvis jeg ser, at Flose og hans mænd trænge til hjælp af vore, så vil jeg strax komme dem til undsætning.« »Det kan du göre, som du synes,« sagde Hal, »men jeg vil bede dig bie efter mig.«

Nu toge Floses folk flugten, og de flygtede alle vester[2]) over Øxarå, men Asgrim og Gissur Hvide satte efter dem med hele hæren. Floses trak sig ned imellem åen[3]) og

---

[1]) broen over Øxarå forbandt boderne på den vestlige og østlige side af åen.

[2]) nødvendig rettelse for udgavens øster; slaget begyndte nemlig østen for Øxarå mellem den og lovbjerget, men forplantede sig senere vestover åen, da den flygtende Flose trak sig hen til Almannagjå for at søge der et forsvarssted. G. V.

[3]) på dens vestlige bred.

Virkisbod[1]); men der havde Snorre Gode i forvejen stillet sine folk så tæt, så de ikke kunde komme frem der. Snorre Gode råbte da til Flose: »Hvi farer I så rasende afsted, og hvem jager eder?« Flose svarede: »Det spörger du ikke om, fordi du jo nok vidste det tilforn; men hvem er skyld i, at vi ikke må søge hen til forsvarsstedet i Almannagjå?« »Jeg er ikke skyld deri,« sagde Snorre, »men jeg ved nok, hvis skylden er, og det skal jeg sige dig, hvis du vil have det at vide: det er Thorvald Kroppenskegges og Kols skyld.« Begge disse mænd vare da døde, men det havde været de største ildgerningsmænd i Floses flok.

Derpå sagde Snorre til sine mænd: »Hugger og stikker nu til dem, og driver dem bort herfra; så ville de ikke ret længe kunne stå sig, når de andre anfalde dem nedenfra. Men I skulle ikke forfølge dem længer, men lade dem selv se, hvorledes de kunne komme ud af det.«

Skafte Thorodsens sön hed Thorsten Holmud, som för er skrevet[2]). Han fulgte med sin svigerfader Gudmund den Mægtige i striden. Men strax da Skafte fik dette at vide, gik han hen til Snorre Godes bod, og vilde bede om hjælp til at få dem skilt fra hinanden. Men han var ikke kommen helt hen til Snorres boddör, da kampen var som heftigst. Asgrim og hans mænd kom nedenfra derhen. Da sagde Thorhal til sin fader Asgrim: »Der er Skafte Thorodsen, fader!« »Jeg ser det, min sön,« svarede Asgrim, og kastede sit spyd mod Skafte, og det ramte ham på benet, der hvor læggen var tykkest, og gik igennem begge hans fødder. Skafte faldt, og kunde ikke komme op igen, og de, som vare hos, vidste da intet andet råd, end at slæbe ham hen ad jorden ind i en skindhandlers bod.

---

[1]) Snorre Godes bod, se side 223.

[2]) se kap. 141.

Asgrim og hans mænd trængte nu så fast på, at Floses måtte vige, og hans mænd trak sig sönderpå langsmed åen til Madrevoldingernes bod [1]). Der stod en mand, ved navn Sølve, ude ved en bod; han kogte mad i en stor kedel, og havde just taget den op af kedelen, men vandet var i det stærkeste kog. Sølve fik at se, hvor Østfjordingerne flygtede, og de vare komne så omtrent lige over før ham. Han råbte da: »Hvad ville alle de fejge Østfjordinger, som her fly; og der render Thorkel Geitersen med; det er stærkt löjet om ham, når mange sige, at han er bare mod, for nu render ingen stærkere, end han.« Halbjörn den Stærke var i nærheden, og sagde: »Det skal du ikke komme til at sige, at vi alle ere fejge;« hvorpå han greb ham, svingede ham i vejret; og satte ham på hovedet i den sydende kedel. Sølve døde strax. Da blev der også gjort anfald på Halbjörn, og han måtte tage flugten. Flose skød et spyd mod Brune Haflidesen, og traf ham midt på livet, og det blev hans bane. Han var i flok med Gudmund den Mægtige. Thorsten Hlennesen tog spydet ud af såret, og skød det tilbage mod Flose, og det traf ham på foden, så han fik et stort sår, og faldt derved; men han stod strax op igen. De trak sig nu hen til Vatnsfjordingernes bod [2]).

Ljot og Hal gik da østenfra over åen med hele deres flok, og da de kom til hraunet, blev der kastet et spyd fra Gudmund den Mægtiges flok, hvilket traf Ljot midtpå så han faldt strax død ned; men hvem der havde begået dette drab, blev aldrig oplyst.

---

[1]) den var altså på åens vestlige side.

[2]) alle Vestfjordingernes boder synes at have været på den vestlige åbred i den skrænt der fører op til Almannagjå. — Vatnsfjordingerne vare opkaldte efter gården Vatnsfjord i Isefjordsyssel og hørte til landets mægtigste godefamilier. Denne slægt blomstrede i det 12. og begyndelsen af 13. årh. G. V.

Floses mænd trak sig nu op forbi Vatnsfjordingernes bod. Thorgeir Skorargeir sagde da til Kåre Sölmundsen: »Der er Eyolf Bölverksen, hvis du vil betale ham for ringen.« »Det har jeg nok lyst til,« svarede Kåre, rev et spyd fra en mand, og kastede det efter Eyolf og traf ham midt på, og gik igennem ham, så han faldt død til jorden.

Nu var der nogen standsning i slaget. Snorre Gode kom til med sin flok, og Skafte var i følge med ham, og de gik imellem de kæmpende, så de kunde ikke komme til at stride. Hal forenede sig med dem, og vilde skille dem ad. Der blev da gjort fred, og den skulde vare hele tinget over. Ligene bleve klædte, og førte lil kirke, og de sårede forbundne.

Næste dag gik man til lovbjerget. Hal fra Sida stod op, og krævede sig lyd, og fik det strax. Han talte således: »Her er indtruffet svære tildragelser med mænds død og sagers søgsmål. Jeg vil end vise, at jeg er ingen helt, og vil nu bede Asgrim og de andre, som ere hovedmænd i disse sager, at de vilde unde os jævnings forlig.« Og herom talte han videre med mange vakre ord. Men Kåre Sålmundsen sagde: »Om end alle andre ville forliges med deres sager, så vil jeg ikke slutte forlig i min; thi I have i sinde, at lade disse drab gå op imod mordbranden, og det finde vi os ikke i.« Lige det samme sagde Thorgeir Skorargeir. Da stod Skafte Thorodsen op, og sagde: »Bedre havde det været, Kåre, at du ikke var løbet bort fra dine svogre, og nu ikke unddrog dig forlig.« Da kvad Kåre disse viser:

Hvad? Vil du bebrejde os,
at vi flugten toge?
Ofte faldt for mindre sag
Sköguls hagl på skjolde:
Du, da hjaltets tunger höjt

sang i våbengangen,
krøb jo selv i boden ind,
fejg med skægget røde.

Og da kampens sönner ej
— skald ej skjoldet bruger —
ville standse våbenleg,
fik jo forfald Skafte;
kokkene, så lang han var,
trak den arme stymper
ind i fattig suders bod;
sligt af skræk må komme.

För de jubled, hine mænd,
da de indebrændte
Nial, Grim og Helge prud,
over heltedåden;
nu, når dette ting er endt,
skulle de nok finde,
at der blæser anden vind
mellem Svinefjelde[1]).

Da blev der en stor latter. Snorre Gode smilede deraf, og mumlede dette for sig selv, dog så höjt, at mange hørte det:

Skafte vel kan skönne,
Asgrim kasted spydet,
Holmsten ej vil flygte,
Thorkel kæmper nødig[2]).

Man lo nu meget. Hal fra Sida sagde: »Alle mænd vide, hvor stor sorg jeg har fået over min sön Ljots

---

[1]) Floses gård. [2]) enten må man her læse viger for kæmper, og da menes her Thorkel Geitersen; eller Thorkel må rettes til Thorsten (Skaftes sön), som kæmpede imod sin fader.

død; og mange ville tænke, at han var den dyrebareste af de mænd, som her have tilsat livet. Ikke destomindre vil jeg bidrage til forliget ved at lade min sön være ugild, og dog gå hen, og tilsikkre de mænd, som ere mine modstandere, tryghed og fred. Jeg beder dig, Snorre Gode, og andre de bedste mænd, at I bringe det tilveje, at der bliver forlig imellem os.« Han satte sig derpå ned, og der blev megen tale om hans ord, og det fandt bifald, og man roste meget hans velvillige tænkemåde. Snorre Gode stod derpå op, og holdt en lang og snild tale, og bad Asgrim og de andre hovedmænd for sagerne, at de skulde se at forliges. Asgrim sagde: »Den gang Flose red hjem til mit, da foresatte jeg mig, at jeg aldrig vilde forliges med ham; men nu, Snorre Gode, vil jeg dog göre det for dit ords skyld og andre vore venners.« Ligeledes sagde Thorleif Kråk og Thorgrim den Store, at de vilde indgå forlig, og opmuntrede på alle måder deres broder Thorgeir Skorargeir at göre det samme; men han vægrede sig, og svarede, at han aldrig skulde forlade Kåre. Da sagde Gissur Hvide: »Nu må Flose tage sin bestemmelse, om han vil forliges, sköndt nogle blive udenfor forliget.« Flose sagde, at han vilde slutte forlig, og fandt det så meget bedre, jo færre gode mænd han havde imod sig. Gudmund den Mægtige sagde: »Jeg vil tilbyde for min del at håndsæle for de drab, som ere skete på tinget, for at brandsagen ikke skal falde bort.« Det samme sagde Gissur Hvide og Hjalte Skeggesen, Asgrim Ellidagrimsen og Mörd Valgardsen. Således kom da forliget i stand. Det blev da håndsælet til tolv mænds dom, og Snorre Gode skulde forestå kendelsen tilligemed de andre voldgiftsmænd. Drabene bleve da lignede med hinanden; og for dem, der bleve tilovers, skulde der gives bøder. De afsagde også kendelse i mordbrandsagen. Njal skulde bødes med

tredobbelt mandebod, Bergthora med dobbelt; Skarphedins drab skulde gå op imod Höskuld Hvidenæsgodes. Grim og Helge skulde bødes hver med dobbelt mandebod, men enkelt mandebod skulde gives for hver af de andre, der vare indebrændte. Om Thord Kåresens drab blev intet forlig sluttet. Flose og alle brandstifterne bleve erklærede landflygtige; dog skulde han ikke fare bort den samme sommer, uden han selv vilde; men hvis de ej droge udenlands, förend tre vintre vare ledne, så skulde han og alle brandstifterne være skovgangsmænd; og det blev bestemt, at denne deres fordømmelse kunde tillyses på høstting eller vårting, hvilket man helst vilde. Flose skulde dog kun være landflygtig i tre år, men Gunnar Lambesen, Grane Gunnarsen, Glum Hildersen og Kol Thorstensen skulde aldrig have lov til at komme tilbage. Så spurgte man Flose, om han vilde lade gå dom for sine sår? men han svarede, at han ikke vilde tage penge for skade på sig selv. Eyolf Bölverksen lod man ligge ugild formedelst hans uretfærdighed og vrange færd. Dette forlig blev nu bekræftet med håndslag, og blev holdt vel siden.

Asgrim og hans venner gave Snorre Gode gode gaver; og han havde megen ære af denne sag. Skafte fik bøder for sit sår. Gissur Hvide og Hjalte Skeggesen og Asgrim Ellidagrimsen bøde Gudmund den Mægtige hjem til sig til gæstebud; han modtog deres indbydelser, og hver af dem gav ham en guldring. Gudmund red nu hjem, og fik almindelig ros for sin adfærd i denne sag. Thorgeir Skorargeir bød Kåre at tage hjem med sig; men de rede først med Gudmund den Mægtige helt nordenpå til fjeldet. Kåre gav Gudmund et guldspænde, men Thorgeir gav ham et sølvbælte, begge meget köstbare, og de skiltes ad med största venskab. Han forekommer nu ikke mere i denne fortælling. Kåre og Thorgeir vendte igen tilbage fra

fjeldet, og rede ned i landstrækningen Hreppar, og så til Thjorså.

Flose og alle brandstifterne fulgtes ad øster til Fljotshlid. Der lod han Sigfussönnerne se til deres gårde. Så fik han at høre, at Thorgeir og Kåre vare redne nordpå med Gudmund den Mægtige, og brandstifterne tænkte da, at de havde i sinde at blive på Nordlandet. Sigfussönnerne bade da, at de måtte fare øster under Øfjeldene for at indkræve pengene, som de havde stående på Höfdabrekka. Flose tillod dem det, men bad dem dog vare sig vel og at skynde sig det bedste de kunde. Flose red så op igennem Godaland, til fjeldet og nordenfor Øfjeldsjökul, og standsede ikke sin rejse, før han kom øster til Svinefjeld.

Nu må vi fortælle, at Hal fra Sida havde ladet sin sön ligge ugild, for at bidrage til at der blev forlig. Da gav hele tingforsamlingen ham bøder, og det blev ikke ringere end otte hundrede i sølv, hvilket var firedobbelt mandebod. Men alle de andre, som havde holdt med Flose, fik ingen bøder for deres tab, og vare meget misfornöjede dermed.

Sigfussönnerne bleve hjemme i to nætter, men den tredie dag rede de øster til Raufarfjeld, og vare der om natten. De vare femten i følge, og frygtede ingen fare. De rede derfra langt op på dagen, og agtede sig til Höfdabrekka om aftenen. De bedede i Kerlingadal, og fik sig der en god sövn.

147. Om Kåre og Thorgeir.

Kåre Sölmundsen og Thorgeir Skorargeir rede samme dag over Markarfljot, og så øster til Seljalandsmule. Der traf de nogle kvinder, som kendte dem, og sagde til dem: »I gantes mindre, I to, end Sigussönnerne, men I fare dog uvarlig.« Thorgeir sagde: »Hvor kommer I til at tale så om Sigfussönnerne, og hvad vide I om dem?«

»De vare i nat på Raufarfjeld,« svarede kvinderne, »og agtede sig i aften til Myrdal, og vi syntes godt om, at de vare bange for eder og spurgte, når I vilde komme hjem.« Derpå rede Kåre og Thorgeir videre, og satte hestene i stærkt løb. Thorgeir sagde: »Hvad beslutning skulle vi tage, og hvad synes du bedst om? Mener du at vi skulle ride efter dem?« Kåre svarede: »Jeg vil hverken sige nej til dette eller ja til hint; thi ofte hænder det, at de opnå en lang alder, som fældes med ord. Men jeg ved hvad du ønsker. Du agter at tage otte mand på dig, og endda er det mindre dåd, end den gang du vog syv mand i søklipperne, og lod dig hidse ned til dem i et reb[1]). I frænder ere således sindede, at I ville vinde eder hæder af alt; men jeg kan nu ikke undslå mig for, i det mindste at være med for at kunne bringe frasagn derom. Lad os nu, vi to alene, ride efter dem, thi jeg ser, at det er din mening.« De rede nu den øvre vej østerpå, og kom ikke til Holt, thi Thorgeir vilde ikke have, at det skulde kunde regnes hans brødre til last, hvis noget faldt for. De rede nu øster til Myrdal. Der mødte de en mand, der havde törvekurve på sin hest. Han udbrød: »Du er ikke mandstærk nok, fa'er min!« sagde han til Thorgeir. »Hvad vil du sige med det?« sagde Thorgeir. »Jo,« svarede den anden, »her vilde ellers være noget at göre jagt på. Sigfussönnerne rede her forbi, og ville sove den hele dag på Kerlingardal, thi de agtede sig ikke længer end til Höfdabrekka i aften. Derpå rede de deres vej videre frem til Arnarstakshede, og der er intet at fortælle om deres rejse, förend de kom til Kerlingardalså[2]). Åen var stor. De rede op langs med den, thi de så, der-

[1]) Af denne dåd fik Thorgeir sit tilnavn Skorar-Geir, denne tildragelse er ellers ganske ubekendt.

[2]) Alle disse steder ere i den vestligste del af Skaftefjeldssyssel, østenfor Jökulså, men sönden under Myrdalsjökul.

stode sadlede heste. De rede nu derhen, og så, at der sove nogle mænd i en dal, og deres spyd stode nedenfor dem. De toge spydene fra dem, og kastede dem ud i åen. Thorgeir sagde: »Mener du, vi skulle vække dem?« Kåre svarede: »Du spörger derom, men det er dog noget, du allerede har betænkt, at du ikke vil anfalde liggende mænd og begå skændsels drab.« Derpå råbte de på dem. De vågnede da alle, og grebe efter deres våben. De andre anfaldt dem ikke, förend de vare væbnede.

Thorgeir Skorargeir løb derhen hvor Thorkel Sigfussen var; i det samme løb en mand bag på ham. Men förend denne kunde få gjort Thorgeir nogen skade, svang Thorgeir øxen Rimmegyge med begge hænder, og drev øxehammeren i hovedet på den, der stod bag ved ham, så at hjernen knustes i små stykker. »Dræbt er han,« sagde Thorgeir; Manden faldt strax og var død. Men i det han svang øxen fremad, hug han Thorkel på skulderen, og kløvede armen fra ham.

Imod Kåre kom Mörd Sigfussen og Sigmund Lambesen og Lambe Sigurdsen. Denne løb bag på Kåre, og stak med sit spyd efter ham, men Kåre fik öje på ham, og sprang i vejret for stikket med begge benene ud fra hinanden. Spydet traf da i jorden, men Kåre sprang ned på spydskaftet, og brød det itu. I den ene hånd havde han spyd, i den anden sværd, men intet skjold. Med den höjre hånd stak han efter Sigmund Lambesen, og stikket traf i brystet, og spydet gik ud imellem skuldrene; han faldt da strax, og var død. Med den venstre hånd hug han til Mörd, og ramte ham i hoften, og hug den isönder, og så ryggen; han faldt forover, og var død på stedet. Derpå snurrede han sig rundt på hælen som en top[1]),

[1]) egenlig en kreds med et skaft på, hvad vi nu kalde en spindekone.

og om imod Lambe Sigurdsen, og han vidste da ikke bedre råd, end at rende bort alt hvad han kunde.

Nu vendte Thorgeir sig imod Leidolf den Stærke, og de hug lige tidlig til hinanden, og Leidolfs hug var så stærkt, at det tog det stykke af skjoldet, hvor det ramte. Men Thorgeir havde hugget til med begge hænder med øxen Rimmegyge, og det bagerste hjörne kom i skjoldet, og kløvede det, men det forreste hjörne traf kravebenet, knuste det, og skar ned ad brystet ind i brysthulen. Kåre kom til i det samme, og hug benet af Leidolf midt på låret. Leidolf faldt, og døde strax. Ketil fra Mörk sagde: »Lader os nu løbe til vore heste; vi kunne ikke stå os mod disse mænds vælde.« De løbe da hen til deres heste, og sprang op på dem. Thorgeir sagde: »Skulle vi sætte efter dem? Vi kunne endnu få nogle af dem dræbt.« »Der rider en sidst, som jeg ikke vil dræbe,« sagde Kåre, »og det er Ketil fra Mörk, thi vi ere gifte med to søstre[1]), og han har også forhen opført sig bedst i vore sager.« De satte sig da til hest, og rede til de kom hjem til Holt. Thorgeir lod da sine brødre tage øster til gården Skove[2]), thi der havde de en anden gård, og det fordi han ikke vilde have, at hans brødre skulde kaldes fredsbrydere. Han havde mange folk hos sig, så der vare aldrig færre end tredive våbendygtige karle. Der herskede da megen glæde; og man mente, at Thorgeir havde vundet i navnkundighed og hæder, både han og Kåre; og man talte tit om deres anfald, hvorledes de to havde angrebet femten mand, dræbt fem af dem, og jaget de andre ti på flugt.

Om Ketil er nu at fortælle, at de rede det bedste de kunde til de kom hjem til Svinefjeld, og fortalte, hvor

---

[1]) Ketil var givt med Thorgerde, Kåre med Helga Njals datter.

[2]) gården Skogar under Øfjeldene østen for Holt.

uheldig deres rejse havde været. »Det var at vente,« sagde Flose, »og sligt kan være eder en advarsel, at I aldrig bære eder således ad herefter.« Flose var en særdeles munter mand, som det var en lyst at besøge, og han skal have besiddet mange høvdinglige egenskaber. Han var hjemme om sommeren, og om vinteren derefter.

Om vinteren efter jul kom Hal fra Sida og hans sön Kol. Flose var glad over hans komme; og de talte ofte om sagernes tilstand. Flose sagde, at de havde strax måttet bøde hårdt. Hal yttrede, at han så noget nær havde set, hvorledes det vilde gå med Floses og de andres sager.. Denne spurgte ham da, hvad han mente, der vilde være rådeligst? Hal svarede: »Jeg vil råde til, at du forliger dig med Thorgeir, hvis du kan få ham dertil, sköndt han vil göre vanskeligheder ved ethvert forlig.« »Mener du, at det så vil være forbi med drabene?« sagde Flose. »Det tror jeg ikke,« sagde Hal, »men du har da med færre at göre, når Kåre er ene; hvis du derimod ikke forliges med Thorgeir, så bliver det din bane.« »Hvad forlig skulle vi tilbyde ham?« sagde Flose. »Det vil nok tykkes dig hårdt,« sagde Hal, »det som han vil tage imod; thi ene da vil han forlige sig, når han bliver fri for at betale for sin bedrift, og får bøder for Njal og hans sönner for sin trediedel.« »Hårdt er det,« sagde Flose. »For dig ikke,« sagde Hal, »thi du skal ikke påtale drabssagen efter Sigfussönnerne, det tilkommer deres brødre, og Hamund Halte tilkommer det efter hans sön.[1]) Det kan nu lykkes dig at slutte

---

[1]) Leidolf, en af de dræbte, var broder til Hroar og sön af Hamund den Halte; Hamund var en sönnesön af Une den Danske. Om Hamunds fader Hroar og hans fader Une gaves der en saga, som nu er tabt, men som Landnamas forfatter har kendt, og excerperet (Landn. 4. 4). Vistnok har Njalas forfatter også

forlig med Thorgeir; thi jeg vil ride derhen for dig; og mig vil han modtage nogenlunde vel. Men ingen af dem, som have tiltale i disse sager, tör blive siddende på deres gårde i Fljotshlid, hvis de ere udenfor forliget, thi det bliver deres bane, hvilket er at vente af Thorgeirs sindelag, således som det er.«

Der blev nu sendt bud efter Sigfussönnerne, og de andre foredroge dem denne sag, og efter Halls forestillinger blev det enden på deres samtale, at de gave alt hvad han forestillede dem bifald, og vilde gerne slutte forlig. Grane Gunnarsen sagde, og ligeså Gunnar Lambesen: »Når Kåre først er alene, så står det jo til os selv, at vi ikke ere mere rædde for ham, end han er for os.« »Det skulle I ikke sige,« sagde Hal, »og det vil komme eder dyrt at stå, at have med ham at göre, og I ville komme til at bøde hårdt, förend I have ende derpå.« Så endte de samtalen.

148. Forliget med Thorgeir Skorargeir.

Hal fra Sida og hans sön Kol rede syv i følge vester over Lomegnupssand[1]), og så vester over Arnarstakshede, og standsede ikke förend de kom til Myrdal. Der spurgte de ad, om Thorgeir var hjemme på Holt, og fik til svar, at han var nok hjemme. De spurgte, hvor Hal agtede at tage hen? »Just derhen til Holt,« sagde han, og de mente, han vilde have godt ærende. Han opholdt sig der noget, medens de bedede; derpå toge de igen deres heste, og rede til Solheime[2]) om aftenen, og vare der om natten. Dagen efter rede de til Holt. Thorgeir var ude,

kendt denne saga, og hentet derfra flere af de hentydninger til begivenheder i Skaftefjeldsyssel som vi nu ikke kunne göre rede for, da vi mangle en saga fra denne egn. G. V.

[1]) nuværende Skeidaråsand.

[2]) en gård østen for Jökulså på Solheimesand.

såvel som Kåre og deres mænd, thi de kendte Halls færd. Han red i en blå kappe, og havde en liden sølvbeslagen øxe i hånden. Da de kom i tunet, gik Thorgeir ham imøde, og hjalp ham af hesten, og både han og Kåre kyssede ham, og de førte ham imellem sig ind i stuen, og lode ham sætte sig i höjsædet på höjbænken, og spurgte ham om mange tidender. Han var der om natten.

Om morgenen efter gav Hal sig til at tale med Thorgeir om forliget, sagde hvilke tilbud de gjorde ham, og talte derom med mange vakre og velvillige ord. Thorgeir svarede: »Det må være dig bekendt, at jeg ikke vilde indgå noget forlig med mordbrænderne.« »Men det var en ganske anden sag,« sagde Hal, »da vare I vrede efter kampen, og nu have I også siden den tid gjort eder skyldige i meget ved eders manddrab.« »Så må det tykkes eder,« sagde Thorgeir. »Men hvad forlig tilbyder I Kåre?« »Der vil tilbydes ham forlig, som sömmeligt er,« sagde Hal, »hvis han vil forliges.« Kåre sagde: »Jeg vil bede dig, Thorgeir, at du vil slutte forlig, thi din lod kan ikke blive bedre, end god.« »Det tykkes mig ilde,« sagde Thorgeir, »at slutte forlig og at skilles fra dig, med mindre du modtager samme forlig som jeg.« »Men jeg vil intet forlig slutte,« sagde Kåre, »thi vel tilstår jeg, at vi have hævnet mordbranden, men min sön er endnu uhævnet, og det er en ting, som jeg tror det tilkommer mig alene at sørge for.« Thorgeir vilde imidlertid ikke slutte forlig, förend Kåre erklærede, at han vilde blive hans uven, hvis han ej gjorde det.

Thorgeir gav da Flose og hans mænd hånd på, at de skulde have fred til forligsmødet, og Hal tilsikkrede dem det samme på Floses og Sigfussönnernes vegne. Förend de skiltes ad, gav Thorgeir Hal en guldring og en skarlagens kappe, men Kåre gav ham et sølvsmykke

med fire guldkors på. Hal takkede dem meget for gaverne, og red bort med största hæder.

Han red nu til han kom til Svinefjeld, hvor Flose tog vel imod ham. Han gav denne underretning om sit ærende og samtalen med Thorgeir og Kåre; så hvorledes Thorgeir ikke vilde slutte forlig, förend Kåre erklærede sig for hans uven, hvis han ej gjorde det, samt at Kåre selv alligevel ikke vilde slutte forlig. Flose sagde: »Få mænd kunne lignes med Kåre, og helst vilde jeg ønske mig hans tænkemåde.«

Hal og hans mænd bleve der noget. Derpå rede de på den fastsatte tid til forligelsesmødet, og de mødtes på Höfdabrekka, således som det var aftalt imellem dem. Thorgeir kom vestenfra til dem, og de talte om deres forlig. Alt gik da således som Hal havde sagt. Thorgeir sagde för forliget, at Kåre skulde være hos ham altid, hvis han vilde, og ingen skulde i hans hus tilföje den anden noget ondt; heller ikke vilde han indkræve sine penge hos hver især, men Flose skulde alene være ham ansvarlig derfor, og kunde da kræve det igen hos hans bygdemænd; ligeledes skulde hele den kendelse holdes, som var afsagt på altinget angående mordbranden; og Flose skulde betale ham sin trediedel uden skår. Alt dette indgik Flose strax. Thorgeir eftergav hverken landflygtigheden eller herredsforvisningen, som de andre vare idømte.

Flose og Hal rede nu hjem østerpå. Hal sagde da til Flose: »Opfyld nu dette forlig, både med din udenlandsrejse og valfarten og de bøder, du har at betale. Du vil da tykkes en rask mand, sköndt du er raget ind i dette storværk, når du kun flink efterkommer alle disse dele.« Flose lovede det. Hal red nu hjem østerpå, men Flose red hjem til Svinefjeld, og var hjemme siden.

149. Hvorledes Kåre kommer til Björn i Mörk.

Thorgeir Skorargeir red hjem fra forligsmødet. Kåre spurgte, om forliget blev sluttet? Thorgeir svarede, at de vare fuldkommen forligte. Da tog Kåre sin hest, og vilde ride bort; men Thorgeir sagde: »Du behøver ikke at ride bort, thi det blev vedtaget i vort forlig, at du skulde være her altid, hvis du vilde.« Kåre sagde: »Så skal det ikke være, svoger! thi skulde jeg begå noget drab, så ville de strax sige, at du er i råd med mig, og det vil jeg ikke have. Men derimod ønsker jeg, at du vil lade dig håndsæle mit gods og kalder det for din, samt min kone, Helga Njalsdatters, og mine tre døttres ejendom; da ville mine dødelige fjender ikke kunne lægge beslag.« Thorgeir lovede at opfylde hans begering, og overtog ved håndslag værgemålet for Kåres gods.

Derpå red Kåre bort; han havde to heste, sine våben og klæder og nogle rede penge i guld og sølv. Han red vest for Seljalandsmule, og langs op med Markarfljot, og så op i Thorsmörk. Der ligge tre gårde, som alle kaldes i Mörk. På den midterste boede en mand, som hed Björn, og kaldtes Björn den Hvide. Han var en sön af Kadal Bjalfesen. Bjalfe havde været Njals og Holta-Thorers moder Asgerdes frigivne. Björns kone Valgerde var en datter af Thorbrand Asbrandsen; hendes moder Gunnløg var søster til Gunnar fra Hlidarendes fader Hamund[1]). Hun var bleven gift med Björn for penges skyld, og holdt heller ikke meget af ham, men de havde dog börn sammen. De havde godt til bedste. Björn var fuld af selvros, men det kunde hans hustru ikke lide; han havde et skarpt syn, og var rask til fods. Der drog Kåre ind som gæst,

---

[1]) dette findes ikke i Landnama, må altså være taget andensteds fra. Navnet Kadal er irsk. G. V.

og de toge imod ham med begge hænder; han var der om natten. Men om morgenen sagde Kåre til Björn: »Jeg vil ønske, du vilde beholde mig hos dig, jeg tror, jeg kunde have det godt her hos dig; også vilde jeg ønske, at du tog med mig, når jeg færdedes, da du har et så godt syn og er så flink til fods; jeg tænker heller ikke, du vilde være bange, når det galdt et anfald.« »Ja,« sagde Björn, »jeg mangler hverken skarpt syn eller mod eller nogen mandighed. Dog er du vel kun kommen herhid, fordi alle andre tilflugtssteder vare stoppede; men siden du forlanger det, Kåre, så vil jeg ikke behandle dig som hverdags mænd, og skal vist stå dig bi i alt hvad du beder om.« Hans hustru sagde: »Troldene have dit pral og skryderi! Du skulde ikke således narre eder begge med falskeri og snak. Jeg vil gerne give Kåre mad og alt andet godt, som jeg ved kan være ham til gavn; men Björns djærvhed skal du ikke stole på, thi jeg frygter, at det går anderledes, end han siger.« Björn sagde: »Du har tit nok kommet med dine bebrejdelser; men jeg trøster mig til, når det kommer til stykket, at jeg ikke skal vige for nogen; og bevis derpå er, at der ere så få, der tirre mig, for de tör ikke.«

Kåre var der i nogen tid i lön, og det kom kun til få mænds kundskab. Man troede, at han var reden til Nordlandet til Gudmund den Mægtige; thi han havde ladet Björn sige til sine naboer, at han havde truffet Kåre på den befarne vej, og at han red derfra op til Godeland, så nord til Gåsesand[1]); og derpå til Gudmund den Mægtige på Madrevalle. Det spurgtes da over alle bygder.

---

[1]) er vel det samme som man nu kalder Sprengisand. G. V.

150. Om Flose og brandstifterne.

Flose red nu til sine selskabsbrødre, som havde været med ved indbrændingen, og sagde til dem: »Det er nu ikke godt for os, at sidde stille; vi komme nu til at tænke på vor udenlandsfærd, på at betale vore bøder, og opfylde vort forlig som mænd, samt skaffe os skibslejlighed, hvor os tykkes bedst.« De bade ham sørge derfor. Han sagde: »Vi ville ride østerpå til Hornefjord; thi der står et skib oppe, som tilhører Eyolf Nef fra Throndhjem. Han går på frieri, men vil ikke få giftermålet i stand, med mindre han nedsætter sig her, og vi ville da købe skibet af ham. Vi have kun lidet gods, men mange folk, og det er et stort skib, som kan tage os alle ind.« Dermed endte de samtalen.

Kort efter rede de østerpå, og standsede ikke, förend de kom til Bjarnenæs i Hornefjord, hvor de fandt Eyolf, thi han havde haft sit ophold hos en bonde der om vinteren. Der blev taget vel imod Flose og hans ledsagere, og de vare der om natten. Morgenen efter talte Flose til skibsstyreren, om han vilde afhænde skibet, og han svarede, at han havde intet imod at sælge det, når han kunde få det derfor, som han vilde have. Flose spurgte, hvad slags betaling han vilde have for det? Østmanden svarede, han vilde have jord, men noget som lå i nærheden; hvorfor Eyolf fortalte Flose hele den handel[1]), han stod i med bonden. Flose sagde, at han skulde nok lægge et godt ord imellem, for at handelen kunde komme i stand, og så vilde han købe skibet af ham. Derover blev Østmanden glad. Flose tilbød ham jord i Borgarhavn[2]). Østmanden gav sig nu til at handle med bonden i Floses

[1]) nemlig giftermålshandelen.

[2]) en gård østenfor Bredemarksand.

nærværelse, og denne gav da sine ord i med, så at handelen blev sluttet imellem dem. Han overgav så Østmanden jorden i Borgarhavn, og fik igen håndslag på skibet. Desuden fik han af Østmanden tyve hundrede i varer, hvilket også var med i deres handel.

Flose red nu atter hjem. Han var så vennesæl hos sine mænd, at han fik varer til låns eller til givendes, ligesom han vilde have. Han red hjem til Svinefjeld, og var en stund hjemme. Han sendte Kol Thorstensen og Gunnar Lambesen over til Hornefjord, for at være ved skibet, sætte det i stand, tjelde boder, sække varer, og sørge for hvad der ellers behøvedes.

Nu er at fortælle om Sigfussönnerne, at de sagde til Flose, de vilde ride østerpå til Fljotshlid, for at se til deres gårde, og føre varer og hvad de ellers behøvede derfra. »Nu behøver man ikke at vare sig for Kåre,« sagde de, »hvis han er på Nordlandet, som det hedder.« Flose svarede: »Jeg ved ikke så lige, om man kan lide på slige rygter, og om det er sandt hvad man fortæller om Kåres rejse; jeg finder, at det ofte er usandt, som berettes nærmere fra, end dette; og jeg vil derfor råde eder, at fare mange samlede, at skilles så lidt som muligt, og være så forsigtige, I kunne. Du skal nu også, Ketil fra Mörk, mindes den dröm, jeg fortalte dig og som du bad vi skulde tie med; thi her ere mange i færden med dig, som der blev kaldt på.« Ketil sagde: »Med menneskers liv vil det have sin gang således som forud er bestemt, men velment er din advarsel.« Mere talte de ikke derom.

Derpå gjorde Sigfussönnerne sig færdige tilligemed de andre mænd, som skulde tage med dem. De vare i alt atten. De rede da bort. Men förend de rede bort, kyssede de Flose, og han sagde dem farvel, og yttrede, at de aldrig vilde ses mere, somme af dem, som rede

bort. Men de lode sig ikke afskrække, og rede deres vej. Flose havde bedet dem om, at tage hans varer i Medalland og i Landsbrot og Skogahverve, og føre dem med sig tilbage. Derpå rede de til Skaptåtunge, og så over fjeldet, nordenfor Øfjeldsjökul, ned i Godaland, og så ned i skovene i Thorsmörk. Björn fra Mörk fik öje på dem, da de kom ridende, og skyndte sig strax hen til dem; de hilste hinanden venskabelig. Sigfussönnerne spurgte efter Kåre Sölmundsen. »Jeg traf Kåre,« svarede Björn, »men det er nu meget længe siden. Han red nordpå til Gåsesand, og vilde til Gudmund den Mægtige; og mig syntes, han lod til at være meget bange for eder, han tyktes nu meget ene og forladt.« Grane Gunnarsen sagde: »Da skal han herefter blive endnu mere bange for os; det skal han bekende, så fremt han giver sig i kast med os. Nu ræddes vi aldeles ikke for ham, da han er forladt af alle sine.« Ketil fra Mörk bad ham tie stille, og ikke komme frem med store ord. Björn spurgte, når de vilde tilbage? »Henved en uge,« sagde de, »ville vi opholde os i Fljotshlid,« hvorpå de sagde ham, når de vilde ride over fjeldet. Dermed skiltes de ad.

Sigfussönnerne rede nu til deres gårde, og deres hjemmemænd bleve meget glade ved dem; de vare der henved en uge. Björn kom hjem, og gik hen til Kåre, og fortalte ham alt om Sigfussönnernes rejse og deres bestemmelse. Kåre sagde, at han ved denne lejlighed havde vist ham megen troskab. »Jeg skulde tro,« sagde Björn, »at det var snarere at befrygte af enhver anden, end af mig, når jeg engang har lovet min hjælp og omsorg, at der skulde mankere noget deri.« Hans hustru sagde: »Det var også alt for galt, om du skulde være en forræder.« Kåre blev der nu i sex dage.

151. Om Kåre og Björn.

Kåre sagde nu til Björn: »Lader os ride øster over fjeldet, og ned til Skaptåtunge, og tage hemmelig igennem Floses tingmændsbygd; thi jeg vil se at få skibslejlighed øster i Alftefjord.« Björn sagde: »Det er en grumme farlig rejse, og få skulle have mod dertil, uden du og jeg.« Hustruen sagde: »Hvis du yder Kåre slet følgeskab, så må du vide, at du aldrig mere skal komme i min seng, men vore frænder skulle skifte vor bo.« »Nej kone,« sagde han, »der er snarere andet at frygte, end at det skulde give anledning til vor skilsmisse; jeg skal vise, hvilken kæk og drabelig mand jeg er i våbenskifte.«

De rede nu om dagen øster over fjeldet nordenfor Jökul, men aldrig den alfare vej, og ned til Skaptåtunge, ovenfor alle gårdene til Skaptå, og ledte deres heste hen i en dal. Der lagde de sig på lur, og havde indrettet sig således, at man ikke kunde se dem. Kåre sagde til Björn: »Hvad skulle vi göre, hvis de ride her ned til os fra fjeldet?« »Have vi ikke to udveje?« svarede Björn, »enten at ride bort nordpå langs med bakkerne, og lade dem ride forbi, eller bie, hvis nogen af dem blive tilbage, og så anfalde dem.« Herom talte de en del, og Björn blev bestandig ved, at enten vilde han fly det bedste han kunde, eller han vilde bie og tage imod dem. Heraf havde Kåre ret sin gammen.

Sigfussönnerne rede hjemmefra den dag de havde sagt til Björn. De kom til Mörk, og bankede på dören, og vilde tale med Björn; men husfruen gik til dören, og hilste dem. De spurgte strax efter Björn; men hun sagde, at han var reden ned under Øfjelde, og øster under Seljalandsmule, og så øster til Holt, »thi der har han penge at kræve ind,« sagde hun. De troede det, da de vidste, at Björn havde penge tilgode der. De rede

så øster over fjeldet, og standsede ikke, förend de kom til Skaptåtunge, rede ned langsmed Skaptå, og bedede der, hvor Kåre mente. Så delte de sig. Ketil fra Mörk red øster til Medalland med otte mand; men de andre lagde sig ned for at sove, og mærkede ikke til noget, förend Kåre og Björn kom over dem. Der gik et lille næs frem i åen. Kåre gik ned på det, og bad Björn blive stående bag ved ham[1]), og ikke vove sig for yderlig, men göre ham så meget gavn han kunde. »Det havde jeg rigtignok ikke tænkt,« sagde Björn, »at jeg skulde have en anden mand til skjold for mig; men det får vel nu være, som du vil have det. Og med min kløgt og raskhed kan jeg alligevel blive dig til gavn, og heller ikke uskadelig for vore fjender.« De andre stode nu alle op, og løbe imod dem. Modulf Ketilsen var den snareste, og stødte med sit spyd efer Kåre; men denne var dækket af sit skjold, så spydet traf det, og blev siddende deri. Kåre drejede skjoldet så rask, at spydet blev brudt. Derpå trak han sit sværd, og hug til Modulf; denne hug imod, og Kåres sværd traf hans på hjaltet, dette gik af og hen på Modulfs håndled, og rev hånden af, så den faldt tilligemed sværdet. Kåres sværd gik da ind i siden på Modulf, og ind imellem ribbenene, så Modulf faldt, og var strax død. Grane Gunnarsen greb et spyd, og kastede det mod Kåre; men denne skød sit skjold ned, så det stod fast i jorden, greb med den venstre hånd spydet i luften, kastede det tilbage mod Grane, og tog strax sit skjold med den venstre hånd. Grane havde sit skjold for sig. Spydet traf det, gik strax igennem, og kom i låret på Grane nedenfor småtarmene, gik der igennem, og så i jorden, så han kom ikke af spydet, förend hans kamerader hjalp ham af med

[1]) det er siden blevet til et ordsprog i Island: Björn bagved Kåre.

det, og i en lille dal dækkede ham med skjolde. Nu sprang der en mand frem, og vilde hugge foden fra Kåre, og kom på siden af ham; men Björn hug hånden af manden, og sprang igen bag ved Kåre, så de fik ingen skade tilföjet ham. Kåre svang nu sit sværd mod manden, og hug ham isönder i midie. Da løb Lambe Sigfussen mod Kåre, og hug til ham med sit sværd; men Kåre drejede sit skjold på skrå, så hugget bed ikke derpå, og satte ham derpå sit sværd i livet nedenfor brystet, så det gik ud imellem skuldrene. Det blev hans bane. Da løb Thorsten Geirleifsen mod Kåre, og vilde komme ham på siden; men Kåre fik öje på ham, og slog til ham med sit sværd tværs over skuldrene, så at manden blev kløvet. Strax derpå gav han nok en mand banehug, nemlig Gunnar fra Skål, en god bonde. Björn havde såret tre mænd, som vilde anfalde Kåre; men var dog aldrig kommen så langt frem, at han var udsat for nogen fare. Han blev heller ikke såret, hverken han eller Kåre i dette våbenmøde; men alle de, som undkom, vare sårede.

De løbe da hen til deres heste, og sprængte ud til Skaptå alt hvad de kunde; og vare så rædde, at de ingensteds kom til nogen af gårdene, og torde ingensteds fortælle hvad der var sket. Kåre og Björn råbte efter dem, da de sprængte bort. De rede øster til Skogahverve, og standsede ikke för de kom til Svinefjeld. Flose var ikke hjemme, da de kom der; derfor blev der ikke søgt efter drabsmændene derfra, men alle fandt deres færd særdeles vanærende.

Kåre red til Skål[1]) og tillyste disse drab som sine,

---

[1]) gården Skål er tæt ved Skaptå noget østenfor Buland; mødet skulde altså have stået der, man skulde jo tillyse drabet på den nærmeste gård.

og bekendtgjorde der husbondens død, samt fem andres, og Granes sår; og sagde, det var bedst, de bragte ham til hus, hvis han skulde leve. Björn sågde, at han nænte ikke at dræbe ham, sköndt han havde vel fortjent det; men de, som svarede, sagde, at få rådnede for hans hånd. »Da stod det dog til ham«, sagde Björn, »at lade så mange af mændene fra Sida rådne, som han vilde.« »Det vilde være skade«, mente de andre. Kåre og Björn rede nu bort.

152. End om Kåre og Björn.

Kåre spurgte Björn: »Hvad skulle vi nu göre? Lad mig nu se, hvor kløgtig du er.« Björn svarede: »Mener du da at det gelder om, at vi vise al vor kløgt?« »Ja uden tvivl,« sagde Kåre. »Da er der ikke stort at betænke sig på,« sagde Björn, »vi skulle narre dem alle som nogle thurser[1]). Vi skulle lade som vi vilde ride nord over fjeldet, men såsnart der kommer en höj imellem os, skulle vi dreje langs med Skaptå, og fjæle os et sted der, hvor det tykkes os bedst, medens de ere ivrigst ifærd med at lede, hvis de ride efter os.« Kåre sagde: »Ja, så ville vi göre; thi det havde jeg allerede betænkt.« »Nu, der kan du se,« sagde Björn, »at jeg ikke er tabt bag af en vogn, og min kløgt er lige så stor som min tapperhed.« De rede nu ned, som de havde bestemt, langsmed Skaptå, og der hvor åen deler sig mod øst og sydost, fulgte de det midterste løb[2]), og standsede ikke,

---

[1]) Jætter, der just ikke vare bekendte som kløgtige væsener; thurs betyder også på islandsk en tåbe, en rå og udannet person.

[2]) altså ved Buland, hvor Skaptå deler sig mod øst og sydvest. Det midterste løb som skulde løbet gennem Medalland mod sydost, findes nu ikke. Mulig har åen senere forandret sit løb. I året 1783 blev en stor del af denne egn begravet under sand og lava ved et forfærdeligt ildudbrud af Skaptåjökul. G. V.

för de kom til Medalland, og til den mose, som hedder Kringlemyr, som er helt omgiven af forbrændte klipper[1]). Kåre sagde da til Björn, at han skulde passe deres heste, og holde vagt, »thi jeg er sövnig,« sagde han. Björn passede hestene, med Kåre lagde sig ned, og sov en meget kort stund, da Björn vakte ham. Han havde da ledt hestene sammen, så de vare der hos dem. Björn sagde da til Kåre: »Du trænger dog meget til mig; enhver anden vilde have løbet sin vej fra dig, når han ikke var så modig som jeg; thi nu kommer dine fjender ridende efter dig, og du må berede dig til at tage imod dem.« Kåre gik da hen under en fremragende fjeldklint. Björn sagde: »Hvor skal jeg nu stå?« Kåre svarede: »Der ere to kår forhånden: enten at du stiller dig bag ved mig, og har skjoldet at dække dig med, hvis det kan være dig til noget gavn, eller at du sætter dig på din hest, og rider bort alt hvad du kan.« »Det vil jeg ikke,« sagde Björn, »og det af adskillige grunde: for det første kunde måske nogle kåde tunger falde på at sige, at jeg løb fra dig af modløshed, hvis jeg rider bort, og for det andet, så ved jeg, hvilken fangst jeg vilde være for dem, så de ville sætte efter mig, to eller tre, så bliver jeg dig dog ikke til nogen gavn eller hjælp. Jeg vil heller stå hos dig, og værge mig, så længe det er mig beskæret.«

Det varede nu ikke ret længe, förend der bleve drevne lastheste frem over mosen, og der vare tre mand med dem. Kåre sagde: »De se os ikke.« »Så lad dem kun ride forbi,« sagde Björn. Derpå rede de forbi, men strax efter kom sex andre ridende, og de sprang alle på en gang af hestene, og vendte sig mod Kåre og Björn. Først løb Glum Hildersen imod dem, og stak med sit spyd efter Kåre; men Kåre drejede sig om på hælen, så

---

[1]) allerede dengang var denne egn altså udbrændt.

Glum ramte ham ikke, og stikket traf i bjerget, Björn så det, og hug strax spydet af skaftet for Glum. Kåre hug til Glum, i det han stillede sig på skrå, og sværdet traf ham på låret, og tog benet af. Glum døde strax. Da løbe Thorbrandssönnerue, Vebrand og Åsbrand, imod Kåre; men denne vendte sig mod Vebrand, og stak sværdet igennem ham, og hug derpå begge fødder fra Asbrand. I det samme bleve både Kåre og Björn sårede. Da løb Ketil fra Mörk mod Kåre, og stak efter ham med sit spyd, meu Kåre sprang i vejret, så spydet kom i jorden; derpå sprang han på spydskaftet, og brød det itu. Kåre greb derpå Ketil, og Björn løb til, og vilde dræbe ham; men Kåre sagde: »Lad være! jeg vil give Ketil fred; og om end så sker, at jeg får hans liv i min magt, skal jeg aldrig dræbe ham.« Ketil svarede ikke men red bort efter sine kammerader, og sagde dem, der ikke för vidste det, hvad der var sket. De sagde det igen til herredsmændene, og herredsmændene gjorde et stort hærløb. De fore langs med alle floderne, og så langt nord på fjeldet, at de vare i tre dage ifærd med at lede. Derpå vendte de tilbage til deres boliger. Men Ketil og hans medfølgere rede øster til Svinefjeld, og fortalte der hvad der var sket. Flose sagde ikke meget om deres færd, men yttrede, at det var uvist, om det vilde blive derved. »Ingen mand af dem, der nu ere på Island,« sagde han, »kan lignes med Kåre.«

153. Om Kåre og Björn og Thorgeir.

Nu er at fortælle om Björn og Kåre, at de rede hen på Sand, og ledte deres heste under en havrebakke[1]) og

[1]) en bakke, hvor der voxer vild havre, der på islandsk kaldes mel, den voxer endnu vild på dette strøg i den vestlige Skaftefjeldssyssel og østlige del af Rangåvoldesyssel, og bruges på nogle steder til føde. Se en afhandling i Felagsrit 1—2 årgang 1781—82. G. V.

skare havre af til dem, at de ikke skulde dø af sult. Kåre vidste så godt at træffe det rette, at han red bort strax da de andre hørte op med at søge efter dem. Han red om natten op igennem herredet, og så på fjeldet, og så den samme vej som de andre havde redet østerpå; og de standsede ikke, för de kom til Björns gård Midmörk.

Björn sagde da til Kåre: »Nu skal du rose mig meget for min kone, thi hun vil ikke tro et ord af hvad jeg siger, men det ligger mig stor magt på, og lön mig nu godt for det gode følgeskab, jeg har vist dig.« »Det skal jeg,« sagde Kåre. Derpå rede de hen til gården. Husfruen spurgte dem, hvorledes det var gået, og modtog dem vel. Björn svarede: »Det ser endnu værre ud end för, moer!« Hun svarede så godt som ikke, men smilede, og sagde derpå til Kåre: »Hvorledes stod Björn dig bi, Kåre?« Han svarede: »Bar er broderløs bag; han stod mig godt bi; han gav tre mænd sår og er desuden selv såret, og han viste mig al den hjælp, det var ham muligt.« De vare der tre nætter.

Derpå rede de til Thorgeir, og fortalte ham i enrum hvad der var sket; thi det var endnu ikke spurgtes derhen. Thorgeir takkede Kåre, og man kunde se, hvor meget det glædede ham. Han spurgte Kåre, om der var endnu mere tilbage, han agtede at øve? Kåre svarede: »Jeg vil dræbe Gunnar Lambesen og Kol Thorstensen, hvis jeg kan få fat på dem; så have vi dræbt femten mand med de fem, som vi to dræbte sammen. Men jeg vil nu bede dig om en bön,« sagde han. Thorgeir svarede, at han vilde göre hvad han forlangte. »Jeg ønsker,« sagde Kåre, »at du vil tage denne mand, som hedder Björn, til dig, han har været med mig ved disse drab, og at du vil skifte bopæl med ham og skaffe ham en gård i fuld stand her hos dig, og holde din hånd således over ham,

at der ingen hævn bliver øvet på ham. Og det kan du let göre, sådan en høvding som du er.« »Det skal ske,« sagde Thorgeir. Han gav da Björn en fuld gård på Asolfsskåle[1]), og overtog selv hans gård i Mörk. Han flyttede også alt Björns bo og bohave til Asolfsskåle og mæglede forlig for Björn i alle sager, og fik ham vel forligt med de andre. Og Björn bildte sig da endnu mere ind, end för.

Kåre red bort, og standsede ikke, för han kom vester til Tunge til Asgrim Ellidagrimsen, der tog overmåde vel imod ham. Kåre fortalte ham alle tildragelser med de sidste drab. Asgrim yttrede sin tilfredshed, og spurgte, hvad Kåre nu havde for? Kåre svarede: »Jeg har i sinde at fare udenlands efter dem, og passe dem op, og dræbe dem, hvis jeg kan få fat på dem.« Asgrim sagde, at ingen lignede ham i tapperhed. Der var han nogle nætter. Derpå red han til Gissur Hvide, der tog imod ham med begge hænder. Han opholdt sig der i nogen tid. Han sagde Gissur, at han vilde ride ned til Eyre. Gissur gav ham et godt sværd ved afskeden. Han red nu til Eyre, og fik sig der skibslejlighed med Kolben Svarte, en mand fra Ørkenøerne og en gammel ven af Kåre, en meget djærv og rask mand. Han tog mod Kåre med begge hænder, og sagde, at en lod skulde ramme dem begge.

154. Floses udenlandsrejse.

Flose red nu øster til Hornefjord, og de fleste af hans tingmænd fulgte med ham, og førte deres varer derhen, samt hvad andet gods og rejsesager de skulde have med sig. Derpå gjorde de sig selv og skibet

---

[1]) en lille gård i nærheden af Holt under Øfjeldene, bekendt af fortællingen om Asolf den Kristne.

færdige til rejsen. Flose blev nu ved skibet til de vare færdige, og da der blev bör, stak de i søen. De havde en lang overfart og hårdt vejr, og fore da rent vild. Engang fik de tre store styrtninger, hvorfor Flose sagde, at de måtte være i nærheden af land, og at det var brændinger. Det var en stærk tåge, og vejret tog til, så det blev til et helt uvejr; og förend de vidste deraf bleve de en nat kastede op på land. Folkene bleve bjærgede, men skibet splittedes ad, og godset kunde de ikke få bjerget. Nu måtte de se at skaffe sig varme. Men dagen efter gik de op på en höjde; da var det godt vejr. Flose spurgte, om der var nogen, som kendte dette land? Der vare to mænd, som havde faret för, og svarede, at de kendte det godt; at det var Hrossø, en af Ørkenøerne. »Vi kunde da have truffet et bedre landingssted,« sagde Flose, »thi Njals sönner, Grim og Helge, som jeg vog, vare Sigurd Jarl Hlødversens hirdmænd.« De så sig da om efter et skjulested, og bredte mos over sig, og lå således en stund, men ikke længe, förend Flose sagde: »Lader os nu ikke blive her længer, så at indvånerne blive det var.« Derpå stode de op, og overlagde hvad de skulde göre. Flose sagde da til sine mænd: »Lader os alle give os i jarlens vold, thi der er ikke andet for; han har jo vort liv i sin magt, hvis han vil tage det.« De gik da alle bort derfra. Flose sagde, at de skulde ikke tale til nogen om hvad der var forefaldet eller om deres rejse, förend han havde sagt det til jarlen. De gik da, til de traf nogle mænd, som viste dem til gården.

De gik da ind for jarlen, og Flose og alle de andre hilste ham. Jarlen spurgte hvad for mænd de vare? Flose nævnte sit navn, og sagde, fra hvilken landstrækning af Island han var. Jarlen hvade allerede spurgt mordbranden, og kendtes derfor strax ved mændene. Han

spurgte Flose: »Hvad siger du mig om min hirdmand Helge Njalsen?« »Det,« sagde Flose, »at jeg hug hovedet af ham.« Jarlen sagde: »Griber dem alle!« Det skete. I det samme kom Thorsten, Side-Halls sön, som var Sigurd jarls hirdmand. Flose var gift med hans søster Stenvör. Da han nu så, at Flose var fange, gik han hen for jarlen, og bød ham alt hvad han ejede og havde for Flose. Jarlen var længe meget vred; men omsider da gode mænd gjorde forestillinger tilligemed Thorsten, thi han var vel lidt, og mange forenede deres bönner med hans, så tog jarlen dem til nåde, og gav Flose og dem alle fred. Jarlen fulgte deri mægtige mænds skik, at Flose kom i den samme tjeneste, som Helge Njalsen havde haft. Flose blev nu Sigurd Jarls hirdmand, og kom snart i megen yndest hos jarlen.

155. Kåres udenlandsrejse.

Kåre og Kolben Svarte løbe ud fra Eyre en halv måned senere, end Flose var sejlet ud fra Hornefjord. De fik god bör, og vare ikke længe ude. De kom i land på Fridarø[1]), som ligger imellem Hjaltland og Ørkenøerne. Her tog Kåre ind hos en mand, der hed David[2]) den Hvide. Han fortalte Kåre alt hvad han havde fået at vide om de andres rejse; han var en stor ven af Kåre, og denne blev hos ham om vinteren. De indhentede nu efterretninger om alt hvad der forefaldt på Hrossø.

---

[1]) Nuværende Fairø, den smukke eller venlige ø. Den nævnes også i Orkneyinga saga, såvel som havet, der efter den hed Fridarøfjord, hvilket i Hagen Hagensens saga urigtig kaldes Tharøfjord (Þareyjarfjörðr isteden for Friþareyjarfjörðr).

[2]) kaldes i nogle håndskrifter Dagvid (Dagfinn) med et nordisk navn. På Vesterøerne kom dog de bibelske navne tidlig i brug.

Sigurd Jarl bød sin svoger Gille Jarl fra Syderøerne til sig til julen. Han var gift med Sigurd Jarls søster Hvarflød[1]). Da kom der også til Sigurd Jarl en konge ved navn Sigtryg fra Irland. Han var en sön af Olaf Kvaran[2]), men hans moder hed Kormlød. Hun var overmåde smuk, og skikkede sig meget vel i alt, hvor hun ikke havde sin egen villie, men derimod hed det, at hun skikkede sig ilde med alt, hvor hun rådte sig selv[3]). Brjan hed den konge, som havde været gift med hende; nu vare de skilte ad. Han var en overmåde god konge. Sine landsforviste eftergav han den samme forbrydelse tre gange; men begik de den oftere, lod han dem dømme efter loven. Deraf kan man noksom mærke, hvilken konge han har været. Han havde sit sæde i Kankaraborg[4]) på Irland. Hans broder Ulf Hræda[5]) var en stor kæmpe og kriger. Brjans fostersön hed Kerthjalfad, en sön af den konge Kylfe, som holdt mange slag med kong Brjan, og måtte flygte fra landet for ham, og gik i kloster. Men da kong Brjan gjorde en valfart til Rom, traf han kong Kylfe, og de forligedes. Da tog kong Brjan hans sön Kerthjalfad til sig, og elskede ham

---

[1]) rettet for udgavens Svanløg. Kap. 90 kaldes hun Nereid. Grunden til denne uoverensstemmelse synes at være den, at det følgende stykke om Brjanslaget er et udtog af den Brjansaga, der citeres i Thorsten Side-Hallsens saga, men som nu er tabt. Njalas forfatter har nemlig kendt og benyttet denne saga. Fortællingen i Kap. 90 stammer derimod fra andre kilder. G. V.

[2]) Konge i Dublin i slutningen af 10. årh.

[3]) en ond og grusom kvinde, men herlig udstyret af naturens hånd.

[4]) rettelse for udgavens Kantaraborg. Afskriverne have her tænkt på Canterbury, der var et velbekendt navn for dem. Andre have Connaught. Men Brjan residerede i borgen Kinkora ell. Kankora (Cean Corradh) i herredet Clare (Dasent. The story of Burnt Nial).

[5]) Den skrækkelige.

mere, end sine egne sönner. Han var voxen på den tid vi her tale om, og var en overmåde tapper mand. Kong Brjans ældste sön hed Dungad, den anden Margad, den tredie Takt; ham kalde vi Tann. Han var den yngste, men kong Brjans ældre sönner vare voxne og meget raske mænd.

Kormlød var ikke moder til kong Brjans börn; men efter deres skilsmisse var hun bleven ham så gram, at hun gerne vilde have ham taget af dage. Hun eggede meget sin sön Sigtryg til at dræbe ham. Nu sendte hun ham til Sigurd Jarl, for at bede ham om hjælp. Kong Sigtryg kom för jul til Ørkenøerne. Der kom også Gille Jarl, som för blev skrevet. Mændene vare ordnede således, at kong Sigtryg sad i midten i höjsædet, og på begge sider af kongen sade jarlerne. Kong Sigtryggs og Gille Jarls mænd sade indad, men udad fra Sigurd Jarl sade Fløse og Thorsten, Side-Halls sön; og hele hallen var besat.

Kong Sigtryg og Gille Jarl vilde høre, hvorledes det var gået til ved indebrændingen og hvad der efter den var forefaldet. Da blev Gunnar Lambesen valgt til at skulde fortælle denne tildragelse, og der blev sat en stol til ham.

156. Gunnar Lambesens drab.

På denne tid kom Kåre og Kolben og David den Hvide til Brossø, alle uventendes. De gik da strax op på land, og nogle få mænd vogtede skibet. Kåre og hans ledsagere gik strax hen til jarlens gård, og kom til hallen medens drikkelaget varede. Det hændte sig så, at da var Gunnar just ifærd med at fortælle om indebrændingen, men de lyttede imidlertid til udenfor. Det var selve juledag. Kong Sigtryg spurgte: »Hvorledes fandt Skarphedin sig i brændingen?« »I førstningen gik

det længe godt,« sagde Gunnar, »men tilsidst græd han.« Og således forvanskede han alle tildragelserne, og löj meget. Det kunde Kåre ikke holde ud; han løb ind med draget sværd, og kvad denne vise:

Kække kæmper rose
Nials indebrænden.
Hørte de hvorlunde
tappre mænd den hævned?
Fægted de med brande,
vi med sværd tilfulde
— råt kød gav vi ravnen —
dåden dem har lönnet.

Derpå løb han ind igennem hallen, og hug Gunnar Lambesen over halsen, så at hovedet røg op på bordet foran kongen og jarlerne, og bordene såvel som jarlernes klæder stode i et blod. Sigurd Jarl kendte manden, som havde begået drabet, og sagde: »Griber Kåre og dræber ham!« Kåre havde været Sigurd Jarls hirdmand, og var overmåde vænnesæl; der stod heller ikke nogen op, skönt jarlen befalede det. Kåre sagde: »Mange monne sige, herre, at jeg har øvet denne gerning for eder, for at hævne eders hirdmand.« Flose sagde: »Kåre har ikke gjort det uden grund; han har intet forlig sluttet med os, og gjorde kun hvad han burde.« Kåre gik bort og ingen satte efter ham. Han gik ombord med sine ledsagere; det var godt vejr, og de sejlede til Katanæs, og fore op til Thrasvig til en anseelig mand, der hed Skegge, og opholdt sig længe hos ham.

De på Ørkenøerne rensede bordene, og bare den døde ud. Det blev forkyndt jarlen, at de andre vare sejlede til Skotland. Kong Sigtryg sagde: »Det var en drabelig mand af sig, som så rask udførte dette, uden at betænke sig.« Sigurd Jarl svarede: »Der er ingen mand Kåre lig i hurtighed og anfald.« Flose gav sig nu til at

fortælle om indebrændingen; han gav hver sin ret, og blev derfor troet.

Kong Sigtryg gav sig nu til at tale med Sigurd Jarl om sit ærinde, og bad ham fare med sig til slag mod kong Brjan. Jarlen gjorde længe vanskeligheder, men omsider lovede han det på det vilkår, at han skulde have hans moder tilægte, og blive konge i Irland, hvis de fældte kong Brjan. Alle rådte ham fra, at tage del deri, men det nyttede ikke. De skiltes således ad, at Sigurd Jarl lovede at deltage i toget, men Sigtryg lovede ham derimod sin moder og kongedømmet. Det blev aftalt, at Sigurd Jarl skulde komme med hele sin hær til Dublin på Palmesöndag[1]).

Kong Sigtryg drog da til Irland, og fortalte sin moder Kormlød, at jarlen havde givet sit ord, og tillige, hvad han havde lovet ham derfor. Hun var tilfreds dermed, men sagde, at de skulde alligevel samle sig större styrke. Sigtryg spurgte, hvor de skulde få den fra? Hun svarede, at der lå to vikinger ude på søen vestenfor øen Man, og de havde tredive skibe, og vare så drabelige, at ingen kunde stå sig imod dem. »Den ene,« sagde hun, »hedder Uspag, den anden Broder. Du skal fare hen og søge dem op, og ikke lade noget skorte, for at få dem til at forene sig med dig, hvad de end fordre.« Kong Sigtryg drog afsted, og ledte efter vikingerne, og fandt dem udenfor Man. Kong Sigtryg kom strax frem med sit ærinde, men Broder vægrede sig ganske, indtil kong Sigtryg også lovede ham kongedømmet og sin moder; men det skulde holdes så hemmeligt, at Sigurd Jarl ikke fik det at vide. Han skulde også komme til Dublin på Palmesöndag.

Kong Sigtryg tog hjem til sin moder, og fortalte,

---

1) året 1014.

hvorledes det var gået. Derefter talte Uspag og Broder sammen. Broder fortalte ham alt hvad Sigtryg og han havde talt sammen, og bad ham tage med til slaget mod kong Brjan, og sagde, at det var ham om at göre. Uspag svarede, at han ikke vilde stride mod så god en konge. De bleve begge vrede, og delte strax deres flåde. Uspag havde ti skibe, men Broder tyve. Uspag var en hedning og en meget forstandig mand. Han lagde sine skibe ind i sundet, men Broder lå udenfor. Broder havde været kristen, og var viet til messedegn; men han havde kastet sin tro og var bleven en gudniding[1]), og blotede[2]) nu hedenske skytsånder, og var en overmåde stor troldmand. Han havde en rustning, som jern ikke bede på. Han var både stor og stærk, og havde så langt hår, at han stak det under sit belte; det var sort.

157. Om Under.

Det hændte sig en nat, at der kom et stort gny over Broder og hans mænd, så at de alle vågnede, og sprang op, og fore i deres klæder. Derhos regnede der sydende blod på dem. De dækkede sig med skjoldene, men desuagtet bleve mange forbrændte. Dette under varede lige til dag, og der var død en mand på hvert skib. De sov så om dagen. Næste nat skete der atter et gny, og de sprang atter op alle. Da rendte sværdene ud af deres skeder, og øxer og spyd flöj op i vejret og stredes, og våbnene anfaldt dem så fast, at de måtte dække sig; alligevel bleve mange sårede, og der døde en mand på hvert skib. Dette under varede lige til dag; og de sov atter om dagen efter. Den tredie nat kom et gny på samme måde. Nu flöj der ravne imod dem, og

---

[1]) Apostat. [2]) dyrkede.

dem syntes de havde næb og klør af jern, og ravnene anfaldt dem så fast, at de måtte værge sig med deres sværd og dække sig med skjoldene. Det blev atter ved til dag, og der var atter død en mand på hvert skib. De sove da igen først; men da Broder vågnede, drog han med möje sin ånde, og bad sine mænd strax at sætte båden ud. »Thi jeg vil hen til Uspag,« sagde han. Han steg da i båden, og nogle mænd med ham; og da han traf Uspag, fortalte han ham alle de under, der havde bårets dem for, og bad ham forklare sig, hvad det skulde betyde. Uspag vilde ikke sige ham det, förend han tilsagde ham fred, og det gjorde Broder, men Uspag trak det dog ud til natten[1]). Da sagde Uspag: »At der regnede blod på eder, det betyder, at I skulle udgyde mangen mands blod, både eders eget og andres; men at I tillige hørte et stort gny, bebuder eder, at I tage afsked med verden og at I alle brat ville dø. At våbnene anfaldt eder, det må være varsel for slag; men ravnene, som anfaldt eder, det betyder de djævle, I tro på, og som ville føre eder alle til helvedes pine.« Broder blev da så vred, at han ikke kunde svare, men for strax tilbage til sine mænd, lod skibene lægge ved siden af hinanden tværs over sundet, og tovene fæste på land, og agtede at dræbe dem alle om morgenen efter. Uspag så hele deres anslag. Da lovede han at antage troen og fare til kong Brjan og følge ham til sin dødsdag. Han greb da til det råd, at lade det ene skib følge efter det andet, at stage dem frem langsmed landet, og lod Broders tov hugge over. Deres skibe gave sig da til at støde sammen, men folkene vare faldne i søvn. Uspag

[1]) »Thi Uspag begik aldrig drab om natten«, tilföjer et håndskrift, så at Uspag derved var sikker, om end Broder skulde blive forbittret over hans udtydning.

og hans mænd sejlede da ud af fjorden, og så til Irland, og de kom til Kankaraborg[1]). Uspag fortalte da kong Brjan alt hvad han havde fået at vide, lod sig døbe, og blev kongens mand. Derpå lod kong Brjan samle folk over sit hele rige, og hele hæren skulde være samlet ved Dublin i Palmeugen.

158. Brjan-slaget.

Sigurd Jarl Hlødversen gjorde sig rede til at drage fra Ørkenøerne. Flose tilbød at tage med ham; men jarlen afslog det, da han havde sin valfart at göre; da tilbød Flose femten af sine mænd til toget, og det modtog jarlen. Flose selv tog derimod med Gille Jarl til Syderøerne. Side-Halls sön Thorsten drog med Sigurd Jarl; ligeså Rafn den røde og Erling fra Strömø. Jarlen vilde ikke have at Harek skulde følge med, men lovede derimod at bringe ham først tidende om hvad der skete.

Jarlen kom med hele sin hær på Palmesöndag til Dublin. Broder var også kommen med hele sin hær. Broder lod udforske på hedensk vis, hvorledes slaget vilde falde ud, og gudesvaret lød, at hvis man stred om fredagen[1]), så vilde kong Brjan falde, men få sejer; hvis man derimod stred för, så vilde alle de falde, som vare imod ham. Da sagde Broder, at man ikke skulde stride förend om fredagen. Om torsdagen kom en mand ridende hen til Kormlød og hendes folk på en abildgrå hest, og med en pålstav i hånden. Han talte længe med dem.

Kong Brjan kom med hele sin hær til borgen. Om fredagen drog hæren ud af borgen, og de fylkede på begge sider. Broder var på den ene flöj af fylkingen, kong Sigtryg på den anden, men Sigurd Jarl var midt i

---

[1]) se kap. 155. [2]) Langfredag.

hæren. Hvad kong Brjan angår, så vilde han ikke stride om fredagen, men der blev dannet en skjoldborg om ham, og foran den fylkedes hæren. Ulf Hræda var i den flöj af fylkingen, som stod lige over for Broder; men på den anden flöj var Uspag og hans sönner, der hvor Sigtryg stod lige over for. I midten af fylkingen var Kerthjalfad, og foran ham bleve bannerne bårne.

Fylkingerne rykkede ud imod hinanden, og der blev meget hård kamp. Broder gik igennem deres hær, og fældte alle dem, som fremmest vare, men på ham bede ikke jern. Ulf Hræda vendte sig da imod ham, og stak tre gange med sit spyd til ham så fast, at Broder faldt hver gang, og det var nærved, han ikke var kommen på benene, men da han var kommen op, flygtede han, og løb strax hen i skoven. Sigurd Jarl havde en hård dyst med Kerthjalfad. Kerthjalfad gik så fast frem, at han fældte alle dem, som fremmest vare, brød Sigurd Jarls fylking lige til bannerne, og dræbte bannerdrageren. Han fik da en anden mand til at bære banneret, og der blev en hård kamp. Kerthjalfad gav bannerdrageren banehug, og så den ene efter den anden af dem, der vare i nærheden. Sigurd Jarl satte da Thorsten, Side-Halls sön, til at bære banneret. Thorsten vilde tage det op, men da sagde Amunde den Hvide: »Bær du ikke banneret[1]), thi alle de blive dræbte, som bære det.« »Rafn hin Røde!« sagde jarlen, »bær du banneret!« Rafn svarede: »Bær du selv dit djævelskab!«[2]) Jarlen

[1]) om dette forhexede banner, der bragte enhver sejer som det vejede over, men enhver fanebærer døden, kan man læse nærmere i Orkneyingasaga.

[2]) bær du selv din krage (krák þinn) står der i Thorsten Side-Hallsens saga. På banneret var der nemlig en flyvende ravn. G. V.

sagde: »Så er det bedst, at karl og skræppe[1]) følges ad,« hvorpå han tog banneret af stangen, og stak det imellem sine klæder.

Kort efter blev Amunde den Hvide fældet. Da blev jarlen også gennemboret af et spyd. Uspag havde gået gennem hele den flöj af fylkingen; han var bleven stærkt såret, og havde mistet begge sine sönner, förend kong Sigtryg flygtede for ham. Da gav hele hæren sig på flugt. Side-Halls sön Thorsten blev stående, da de andre flygtede, og bandt sin skotvinge. Da spurgte Kerthjalfad ham, hvorfor han ikke rendte ligesom de andre? »Fordi,« svarede Thorsten, »jeg tager ikke hjem i aften[2]), da jeg har hjemme ude på Island.« Kerthjalfad gav ham fred.

Rafn den Røde var dreven ud i en å; ham syntes, at han der nede i den så helvedes piner, og at djævlene vilde trække ham ned til sig. Han sagde da: »Din hund, Peder Apostel! har løbet til Rom to gange, og vilde gerne løbe den tredie gang, hvis du vilde tillade det!« Da lode djævlene ham være, og han kom lykkelig over åen.

Broder så nu, at Brjans hær satte efter de flygtende, og at der var ringe mandskab ved skjoldborgen; han løb da ud af skoven, brød igennem skjoldborgen, og hug til kongen. Svenden Takt rakte sin hånd op, og hugget tog hånden af ham og hovedet af kongen. Men kongens blod kom på svendens sårede stump, og den lægedes strax. Broder råbte da höjt: »Mand kan nu mand for-

---

[1]) madpose (kyll); billedet er taget af en tiggende stakkel. Ordsproget lyder på andre steder »karl og ko«, men her passer det ikke.

[2]) jeg når dog ikke hjem i aften, han havde jo hjemme på Island. Man lægge vel mærke til Thorstens koldblodige beundringsværdige svar.

kynde, at Broder har fældet Brjan.« Man løb da efter dem, som forfulgte de flygtende, og forkyndte kong Brjans fald. De vendte da strax tilbage, Ulf Hræda og Kerthjalfad sloge kreds om Broder og hans mænd, og klemte dem inde med bjælker, så at Broder blev taget til fange. Ulf Hræda ristede livet op på ham, og ledte ham om en eg, og drog således tarmene ud af ham; og han døde ikke, förend alle vare uddragne. Alle Broders mænd bleve dræbte. Derpå toge de kong Brjans lig, og stædte det til jorden. Kongens hoved var groet fast til kroppen. Femten af brandstifterne faldt i Brjan-slaget. Der faldt også Gudmund den Mægtiges sön Haldor og Erling fra Strömø.

Langfredag tildrog det sig på Katanæs, at en mand, der hed Dörrud, gik ud. Han så, at der rede tolv mand sammen hen til en dynge[1]), og forsvandt der. Han gik hen til dyngen, så igennem en glug, som var derpå, og så, at der vare kvinder derinde, og de havde opført en væv. Mandshoveder brugtes for vægter, og mandstarme for islæt og garn[2]), sværd brugtes for slagbord, pil for væverske[3]). Kvinderne kvade disse viser; men han lærte dem.

---

[1]) kvindestue. [2]) rendegarn.

[3]) For at göre dette og den følgende sang mere forståeligt, bemærkes følgende: Den islandske væv, der, efter en anden saga. også brugtes i Danmark, og af hvilken man finder en i det kongelige oldnordiske museum, samt en afbildning i Olavii oeconomiske rejse gennem Island, 2 del side 630, var ikke, som vor, liggende, men hængende. Øverst under loftet var den befæstet til to bjælker, fra hvilke rendegarnet hang ned, tråd ved siden af tråd imellem to lodret stående stænger. I disse var der øverst befæstet en bom (kaldet rifr), der kunde drejes omkring, og når denne drejedes om, viklede det færdig vævede töj sig omkring den. Denne omdrejning skete naturligvis efterhånden, som et stykke var færdigt, idet islætten var slået ind i rendegarnet, og derefter slået tæt sammen med slagbordet; hvorpå vævningen atter blev fortsat nedad på ny. Til at bringe

1.
Vide, for valfald[1])
varsel, er udspændt

---

islætten ind i væven eller rendegarnet brugtes den såkaldte vinde (vinda), den opvundne islætsdukke, som blev stukken eller ført gennem væven med hånden; denne vinde svarer da til det vi nu kalde skytten (eller skyttelen), hvori spolen ligger med den opvundne islæt. For at føre islætten hen på sit rette sted i rendegarnet eller for at lette brugen af vinden, havde man en i begge ender tilspidset aflang pind af ben eller sejgt træ; den kaldtes hræll, og er her oversat ved ske, væver-ske, fordi jeg ikke vidste at give den noget mere passende navn. En sådan væver-ske, som vor, kendte de gamle ikke. Det synes, som man, når skytten var slået ind i rendegarnet, benyttede dette redskab til at bane vej for islætten, idet man stak pinden ind i rendegarnet, og efterhånden løftede en del deraf op, for at bane islætten vejen. Heraf ses også, hvor langsomt arbejdet må have gået for sig. For at slå islætten sammen, brugte man et redskab, kaldet skeið, (oprindelig det ord, hvoraf ske eller skede er kommet), der sædvanlig var af hvalfiskeben, og havde et håndfang, men for resten så ud som et kort but sværd; jeg har med andre kaldt det slagbord, da dette ord udtrykker dets bestemmelse. Længer nede, omtrent på midten af rendegarnet, vare andre redskaber anbragte, som tjente til vexelvis at spænde væven op og ned, nemlig tre runde stænger og mere deslige, som gik tværs igennem rendegarnet. Nederst var endelig rendegarnet samlet i bundter, og i enden af dem hang vægter eller lodder, som tjente til at holde det hele udspændt. Således at udspænde rendegarnet kaldtes at kljå (kljá), og de påhængte vægter, der sædvanlig vare rundagtige stene, kaldtes kljåstene (kljásteinar), uden hvilke garnet ej kunde holde sig stift. Istedenfor disse brugtes ved denne væv mandshoveder; istedenfor både rendegarn og islæt mandstarme; istedenfer slagbord sværd, istedenfor den såkaldte hræll en pil; hvilket alt viser, at disse dele ere passende valgte til at erstatte de sædvanlige væverredskaber. I Island blev denne væv brugt indtil slutningen af forrige århundrede, da den blev ombyttet med den ny »danske væv«, som man dengang kaldte den.

[1]) Valens eller de slagnes fald. Måske det kunde være passende

væverbom-skyen[1]),
blod det regner.
Varsel for spydkast
kæmpe-væven
grå er udslagen,
som vi Valkyrier[2])
skulle med røden
islæt fylde.

2.

Dragen er væven
af mandstarme,
og hårdt udspændt
med mandshoveder.
Blodstænkte spyd
ere til skafter,
væverbommen jern,
skeder pile,
og sejersvæven
med sværd vi slå.

3.

Hilde går at væve
og Hjörthrimul,

---

her at bemærke, at det er en ganske falsk brug vore digtere göre af dette ord, valen, når de f. ex. tale om at stride på valen; valen er nemlig ikke valpladsen, men valgte, de udvalgte, de i slaget faldne, og at stride på dem, er dog ikke det man vil sige.

[1]) Det nedhængende rendegarn, der lignes ved en blodig sky, hvoraf der regner blod.

[2]) nogle af de bedste håndskrifter læse nemlig: »som Randvesbanes (Odins) veninder (Valkyrierne) fylde med rød islæt.« Måske er dette den rigtigste læsemåde. Ellers er dog benævnelsen Randves banemand om Odin ubekendt. G. V.

Sangrid og Svipul[1])
med dragne sværd.
Skaft skal gniste,
skjold skal briste,
og hjelmvånden
brynie ramme.

4.

Lad os vinde[2]), lad os vinde
darrads-væven,[3])
som hin unge konge
for skal have.
Frem lad os gange
og i fylking fare,
der hvor vore venner
våben skifte.

5.

Lad os vinde, lad os vinde
darrads-væven,
og konningen
siden følge.
Blodige skjolde
kæmper skue,
når Gunne og Göndul[4])
kongen følge.

---

[1]) Navne på Valkyrier.

[2]) Dette udtryk betegner, efter hvad nys er bemærket, at slå islætten i, og derved at fylde eller fuldende væven.

[3]) spydvæven; dörruðr eller darraðr, angelsaxisk darod, betyder et spyd. Digtet er en valkyriesang. Indledningen til digtet er en udsmykning. Navnet Darröd forekommer heller aldrig ellers som mandsnavn. G. V.

[4]) Navne på Valkyrier.

6.

Lad os vinde, lad. os vinde
darrads-væven,
der hvor de kækkes
banner vejer.
Lader os ikke
liv her spare;
lov have Valkyrier
val at kåre.

7.

De folk skulle
for lande råde,
som udskager[1])
för bebygte.
Mægtige konning[2])
skal døden finde,
og for odde
jarlmanden[3]) segne

8.

Bitter sorrig
skal Irer ramme,
som mænd aldrig
skal gå af minde.
Nu er væven vævet,
marken blodig,
trindt om land farer
ledingshæren.

---

[1]) udgående skager, landstrækninger, som strakte sig ud i havet; vi have ordet i Skagen i Jylland.

[2]) kong Brjan.

[3]) Sigurd Jarl.

9.

Nu er rædeligt
rundt at skue,
nu da blodig sky
svæver på himlen.
Luften af folke-
blod skal farves,
når vor spådom
opfyldt vorder.

10.

Vel vi kvæde
om konning unge [1])
sejersangen,
sjunge den glade?
Han, som hører,
hàn den næmme!
og spydsangen
for folk han sjunge!

11.

Nu lad os ride
usadlet ganger
med dragne sværd
flux bort heden!

Nu reve de væven ned og isönder, og hver beholdt hvad hun havde i hånden. Darröd gik bort fra gluggen og hjem; men kvinderne stege på deres heste, og rede sex i sönder og sex i nord.

Et lignende syn havde Brand Gneistesen på Færøerne. På Svinefjeld på Island faldt der på Langfredag blod ned

[1]) lykønskning til den unge konge.

på præstens messehagel, så han måtte tage den af. På Thvætå syntes præsten på Langfredag at der var et havsvælg ved alteret, og så deri gruelige skikkelser, så han længe ikke kunde synge messe. På Ørkenøerne skete det varsel, at Harek tyktes at se Sigurd Jarl tilligemed nogle mænd. Han tog da sin hest, og red jarlen imøde. Man så, hvorledes de traf hinanden, og rede hen under en höj; men man så dem aldrig siden, og der fandtes ikke det ringeste spor af Harek. Gille Jarl på Syderøerne drömte, at der kom en mand til ham, som kaldte sig Herfinn, og sagde, han var kommen fra Irland. Jarlen tyktes, at han spurgte ham om tidende derfra, og manden kvad denne vise:

Der jeg var, hvor kæmper strede,
sværdet klang på Irlands kyst,
skjolde mødtes, mægtig malmen
dundrede i hjelmes døn;
skarp og heftig striden raste,
Sigurd faldt i vældig dyst;
mange vunder blødte, förend
Brian faldt, og sejer vandt.

Flose og jarlen talte meget om denne dröm. En uge efter kom Rafn den Røde, og bragte dem hele tidenden om Brjans-slaget, kongens fald, og Sigurds og Broders og alle vikingernes. Flose sagde: »Hvad efterretning bringer du mig om mine mænd?« »De faldt alle,« sagde Rafn, »men din mâg Thorsten tog fred af Kerthjalfad, og er nu hos ham.« Flose sagde til jarlen, at han vilde drage bort, thi han havde en valfart at fuldføre. Jarlen bad ham rejse som han selv vilde, gav ham et skib samt hvad han behøvede og meget sølv. De sejlede da til Bretland, og tøvede der nogen tid.

159. Kol Thorstensens drab.

Kåre Sölmundsen sagde til Skegge bonde, at han ønskede, han vilde lade ham få et skib. Skegge gav ham et fuldkommen udrustet langskib, som Kåre, David den Hvide og Kolben den Svarte gik ombord på, og de sejlede nu sönder igennem Skotlandsfjordene. Der traf de nogle mænd fra Syderøerne, som fortalte Kåre hvad der var forefaldet på Irland, samt at Flose og hans mænd vare tagne til Bretland. Men da Kåre spurgte dette, sagde han til sine ledsagere, at han vilde styre til Bretland, for at træffe Flose og hans mænd. Han bad da dem at opgive hans følgeskab, som det tyktes bedre, og sagde, at han vilde ikke lægge skjul på, at han troede endnu ikke at have fået sin harm hævnet på dem. Alle foretrak at følge med ham. Han sejlede da sönder til Bretland, og de lagde der ind i en lönvig.

Samme morgen gik Kol Thorstensen til borgen, for at købe sølv. Han var den af brandstifterne, der havde brugt de störste hadingsord. Kol havde talt meget med en mægtig frue, og det var næsten klappet og klart, at han skulde have hende og bosætte sig der. Denne samme morgen gik Kåre også ind i borgen. Han kom derhen hvor Kol talte sølvet. Kåre kendte ham, og løb imod ham med draget sværd, og hug ham over halsen; men han talte sølvet, og hovedet nævnede endnu ti, da det røg af kroppen. Kåre sagde: »Siger til Flose, at Kåre Sölmundsen har dræbt Kol Thorstensen; jeg tillyser dette drab som øvet af mig.« Derpå gik Kåre til sit skib, og fortalte sine ledsagere drabet.

Derpå sejlede de nordpå til Beruvig [1]), og satte deres

---

[1]) navnet Beruvig, der oftere forekommer, betegner ellers nuværende Berwick på den østlige side af Skotland, nordenfor floden

skib op, droge op til Hvidborg i Skotland, og vare hos Melkolf Jarl den vinter.

Da Flose erfarede Kols drab, lod han ham stæde til jorde, og gav mange penge til hans lejersted. Mod Kåre yttrede han aldrig noget ondt ord. Han drog derfra sönder over havet, tiltrådte sin valfart, og vandrede på sin fod til han kom til Rom; der nød han en sådan hæder, at han fik afløsning af selve paven, og gav mange penge derfor. Så vendte han tilbage ad den østre vej[1]), opholdt sig rundt om i borgene, og gæstede hos mægtige mænd, af hvilke han nød megen hæder. Han var i Norge vinteren efter, og var hos Erik Jarl[2]) til sin hjemfart; han gav ham en stor del mel, og mange andre mænd viste ham megen opmærksomhed. Han sejlede nu ud til Island, kom til Hornefjord, og drog så hjem til Svinefjeld. Han havde da opfyldt alle forpligtelser ved sit forlig, både med sin udenlandsrejse og pengebøder.

160. Om Flose og Kåre.

Nu er at fortælle om Kåre, at han sommeren efter drog til sit skib, og sejlede sönder over havet, og til-

---

Tveed; men dette passer ej her med sammenhængen, da Kåre kom fra Bretland eller Wales. Formodenlig menes der da her en vig ved Cap Burrow i Wigton Shire; thi nordenfor dette forbjerg ligger flækken Whitehorn, forhen kaldet Candida casa, der må være den borg, som strax efter kaldes Hvidborg eller Hvitsborg.

[1]) Fra Italien igennem Helvetien og Tyskland. Se herom min håndbog i den gammelnordiske geografi, 1 d. s. 92 fgg.

[2]) her er en fejl i tidsregningen. Erik Jarl forlod Norge for stedse året 1012. Olav den Hellige overvandt hans broder Svend Jarl i Nesjeslaget på Palmesöndag 1015. Da Flose kom tilbage fra sin Rommerrejse, hvilket ikke kan have været förend sommeren 1015, må Olav den Hellige allerede have været i Norge. G. V.

trådte sin valfart i Nordmandiet, og fuldendte den, og fik afløsning. Han drog tilbage igen ad den vestre vej, og tog sit skib i Nordmandiet, og sejlede nord over havet til Dover i England. Derfra sejlede han vester forbi Bretland, så nordpå over Skotlandsfjordene, og standsede ikke sin rejse, för han kom til Thrasvig på Katanæs til Skegge bonde. Der overgav han Kolben og David byrdingen[1]), og Kolben sejlede på dette skib til Norge, men David blev tilbage på Fridarø.

Kåre opholdt sig denne vinter på Katanæs; samme vinter døde hans kone på Island. Om sommeren efter gjorde han sig rede, for at drage til Island. Skegge gav ham en byrding; de vare atten mand derpå, bleve temmelig silde færdige, men stak dog i søen. De havde en lang overfart, men omsider nåede de Ingolfshøvde; der blev skibet sönderslaget, men mandskabet blev bjærget.

Der opkom også et stærkt uvejr, og de spurgte Kåre, hvad de nu skulde göre? men han fandt det bedst, at tage til Svinefjeld, og prøve Floses dannished. De gik nu under uvejret hen til Svinefjeld. Flose var i stuen; han kendte Kåre, da han kom ind i stuen, og sprang strax op, for at tage imod ham, og kyssede ham, og satte ham i höjsædet hos sig. Han tilbød Kåre at blive der om vinteren; Kåre modtog tilbudet. De forligtes da aldeles, og Flose gav Kåre sin broderdatter Hildegunne tilægte, som för havde været gift med Höskuld Hvidenæsgode. De boede da først på gården Breidå.

Man fortæller, at det blev Floses endeligt, at han vilde drage udenlands, da han var bleven gammel, for at hente sig hustömmer. Han var den vinter i Norge; men om sommeren blev han silde færdig, og man talte om, at hans skib var slet. Flose sagde, at det var godt nok

---

[1]) skibet.

for en gammel mand, der snart skulde dø, ladede skibet, og sejlede ud; men det skib har man aldrig spurgt noget til siden.

Disse börn havde Kåre Sölmundsen med Helga Njalsdatter: Thorgerde og Ragneide, Valgerde og Thord, som indebrændte. Hildegunnes og Kåres börn vare: Starkad og Thord og Flose. Brand-Floses sön var Kolben, som har været en af de berømteste mænd i denne slægt[1]. Og her slutte vi fortællingen om Brand-Njal.

---

[1]) vistnok den Kolben Flosesen, der var lovsigemand 1066—71.

Rettelser:

s. 62 og 63 noterne 1. Thorhalla: Thorkatla; s. 64 note 1. søsterdatter: svigerdatter; s. 98, l. 17, Hrnt: Hrut; s. 152, l. 15, 22, 25, Hogne: Helge; s. 200 note 2. Reydarbarn: Reydarbarm; s. 225, l. 28, go: og; s. 240, l. 23, Han tog: Hun tog; s. 253 note 1. livels: livets; s. 286, l. 18, Tkorodsen: Thorodsen; s. 318, l. 3 f. n. Sigussönnerne: Sigfussönnerne; s. 319, l. 19, kunde: kunne; s. 336, l. 5, Åsbrand: Asbrand; s. 342, l. 17, komma skal gå ud.

Widener Library
3 2044 100 876 234